

În 1983, scriitorului britanic **WILLIAM GOLDING** i se decerna Premiul Nobel pentru Literatură, eveniment îndelung comentat în presă, pentru că în romanele sale autorul a surprins mai cu seamă partea întunecată a naturii umane și sămânța răului ce pare a germina în sufletul fiecăruia dintre noi. „Sunt un pesimist universal și un optimist cosmic“, avea să spună Golding în discursul de recepție a premiului, încercând să sugereze că a privit întotdeauna lumea cu luciditate, din toate unghiurile. Născut în 1911 în Cornwall, William Golding a debutat în 1934 cu un volum de poeme, dar și-a dobândit faima literară douăzeci de ani mai târziu, cu primul său roman, *Împăratul muștelor* (*Lord of the Flies*, 1954). În vremea aceasta a fost rând pe rând actor, producător, muzician și profesor de engleză și filozofie la Bishop Wordsworth's School din Salisbury, unde, după cum și-a notat în jurnalul intim, a găsit sursa de inspirație pentru romanul amintit. În 1939 a fost înrolat în Marina Britanică și trimis pe front, a participat la Debarcarea din Normandia și a luat parte la scufundarea crucișătorului *Otto von Bismarck*. După demobilizare, imaginea sa despre lume e însă radical schimbată: războiul l-a făcut să vadă umanitatea în tot ceea ce are mai primar și mai agresiv, iar cărțile sale ulterioare vor demonstra că omul nu este fundamental bun, ci dimpotrivă. Printre cele mai cunoscute romane ale lui Golding se numără *Turnul* (*The Spire*, 1964), *Zeul scorpion* (*The Scorpion God*, 1971), trilogia *To the End of the Earth* din care fac parte romanele *Inițierea* (*Rites of Passage*, 1980), distins cu Booker Prize, *Înfruntarea* (*Close Quarters*, 1987) și *Fire Down Below* (1989). În 2008, la Editura Univers a apărut *Dublu limbaj* (*Double Tongue*, 1993), ultimul roman al lui William Golding, rămas nefinisat după moartea scriitorului.

WILLIAM GOLDING

Turnul

Traducere din engleză și glosar
de
IRINA HOREA

Redactor Iustina Croitoru
Tehnoredactor Constantin Niță

WILLIAM GOLDING
THE SPIRE

© William Golding, 1964

© Editura UNIVERS, 2009, pentru prezenta traducere

EDITURA UNIVERS
Mircea Vulcănescu 2, sector 1, București
tel./fax: (021) 315.33.08
comenzi: office@edituraunivers.ro
www.edituraunivers.ro

ISBN 978-99931-13-02-8

Pentru Judy

Capitolul I

Râdea cu bărbia ridicată, clătinând din cap. Dumnezeu, Părintele Ceresc, izbucnea în văpăi în fața lui într-o aureolă de raze de soare filtrate de vitralii, nimb ce-i însoțea mișcările întru gloria și lauda lui Abraham și Isaac, și iarăși întru gloria și lauda lui Dumnezeu. Lacrimile pricinuite de hohote adăugară alte scăpărări și cercuri de culoare și curcubeie.

Bărbia ridicată, mâinile cuprinzând modelul turnului cu fleșă aflat în fața lui, ochii pe jumătate închiși; bucurie...

— Jumătate din viața mea am așteptat clipa asta!

De partea cealaltă a pedestalului pe care era așezată macheta catedralei se afla vistierul, cu fața acoperită de o paloare străveche, cufundată acum în umbra întunecată.

— Nu știu, Preasfințite Vicar. Nu știu.

Își miji ochii, ațintindu-i spre fleșa pe care Jocelin o ținea atât de încleștat în mâini. Vocea lui era ca un chițăit de șoarece, pierzându-se aproape de tot în spațiul vast, înalt, al sălii capitolului:

— Dar dacă domnia ta socotești că această bucată mică de lemn... cât ziceai că are?

— Optsprezece țoli, Preasfințite vistier.

— Optsprezece țoli. Da. Carevasăzică așa. Reprezintă, nu-i așa, o construcție de lemn, piatră și metal...

— Înaltă de patru sute de picioare.

Vistierul păși din umbră în lumina soarelui, ținându-și mâinile ridicate la piept, și-și roti privirile în jur. Și le înălță

spre acoperiș. Jocelin îl urmărea dintr-o parte, plin de iubire pentru el.

— Fundațiile. Știu. Dar bunul Dumnezeu se va îngriji de asta.

Vistierul găsi în sfârșit ceea ce căuta, o amintire.

— Ah, da.

Apoi, cu același aer preocupat dintotdeauna, își târî picioarele pe pardoseală până la intrare și ieși pe ușă. În urma lui rămase suspendat în aer un mesaj:

— Serviciul de dimineață. Firește.

Jocelin nu se clinti, trimise doar o săgeată de iubire după el. Locul meu, casa mea, oamenii mei. O să iasă din sacristie în coada procesiunii și o s-o ia spre stânga, așa cum face mereu; își va aduce aminte mai apoi și o va lua la dreapta, spre Capela Fecioarei! Și Jocelin râse din nou, cu bărbia ridicată, cuprins de o sfântă veselie. Pe toți îi cunosc, știu ce fac și ce vor face, știu ce au făcut. În toți acești ani de când mă aflu aici, m-am înveșmântat cu acest loc în fiecare clipă, cum m-aș fi înveșmântat cu o haină.

Se opri din răs și își șterse ochii. Luă în mâini fleșa albă și o fixă în gaura pătrată tăiată în macheta inițială.

— Așa!

Macheta arăta ca un om culcat pe spate. Nava închipuia picioarele lipite unul de celălalt; transeptul, de o parte și de alta, brațele întinse în lături. Corul era trupul propriu-zis, și Capela Fecioarei, unde aveau să se țină de aici încolo slujbele, capul. Iar acum, izvorând în sus, lansându-se, irum-pând din inima clădirii, se găsea noua fleșă – încununarea și gloria întregului. Ei nu știu, gândi, ei nu au cum să știe până nu le spun de viziunea mea! Și, izbucnind din nou în răs, cuprins de bucurie, ieși din sala capitulului inundată de soare. Și nu trebuie să uit că fleșa nu este totul! Pe cât posibil, trebuie să fac întocmai cum am făcut și până acum.

Drept care străbătu peristilul, ridicând perdea după perdea la fiecare chilie, până ajunse la poarta laterală dinspre capătul de apus al catedralei. Înălță cârligul cu multă grijă, ca să nu facă zgomot, își lăsă în jos capul când trecu prin ușa scundă și, așa cum zicea de fiecare dată în sine sa, spuse: „Înălțați-vă grinzile, o, voi Porți!“ Dar chiar în clipa în care păși înăuntru, știu că prudența sa fusese inutilă, căci din catedrală răsună deja un talmeș-balmeș de zgomote. Serviciul de dimineață, împruținat, sunete atât de mici încât le puteai cuprinde într-o singură mână, răzbătea totuși dinspre Capela Fecioarei, aflată la celălalt capăt al catedralei, în spatele paravanului de lemn și canafas. Mai apropiat, un alt zgomot – deși sunetele ce-l alcătuiau erau atât de învălmășite din pricina ecoului încât ajunseseră să se contopească – spunea că oamenii săpau în piatră și în pământ. Vorbeau, dădeau ordine, uneori țipau, trăgeau bucăți de lemn pe dalele pardoselii, transportau și lăsau să cadă la pământ poveri pe care apoi le împingeau brutal acolo unde le era locul, astfel încât vacarmul ar fi fost nedefinit, precum vuietul unei pieți, dacă spațiile născătoare de ecou nu l-ar fi trimis din zid în zid, până ajungea din urmă atât vocile ascuțite ale corului, cât și pe sine, rămânând astfel tot timpul pe aceeași notă înaltă. Zgomotele pe care le distingeau erau atât de noi, încât Jocelin grăbi înspre linia de centru a catedralei, în umbra mării porți dinspre apus, îngenunche pe jumătate în dreptul Altarului cel Mare ascuns vederii, apoi rămase în picioare și privi.

În primul moment, clipi orbit. Și înainte fusese soare aici, dar nu atât de puternic. Singurul lucru aparent solid în navă nu era baricada înălțată din lemn și canafas, ce tăia catedrala în două la treptele corului, nu erau nici cele două arcade ale navei și nicidecum capelele sau lespezile de mormânt pictate, aflate între ele. Cel mai solid lucru era lumina. Se izbea de șirul de ferestre din nava laterală de miazăzi,

care explodau în evantaie de culori, cobora pieziș până în fața lui, dinspre dreapta spre stânga, în formație perfect ordonată, ca să lovească temeliile coloanelor ce susțineau nava laterală de miazănoapte. Peste tot, praful fin conferea acestor vergele și trunchiuri de lumină greutatea unei dimensiuni. Jocelin se uită clipind la raze, zărind, aproape de el, firicelele separate de praf care se rostogoleau și se îngheșuiau unele în altele, precum musculițele efemere în suflarea vântului. Le văzu cât de departe ajungeau, încețoșat, zvârcolit, sau cum rămâneau câte o clipă suspendate, devenind astfel, înspre cele mai îndepărtate vergele și trunchiuri, doar culoare, culoarea mierii revărsate peste trupul catedralei. În locul în care transeptul sudic lumina răscrucea navelor, de la cele o sută zece picioare înălțime de grisaiuri, miera se îngroșă într-o coloană ce se înălța drept, precum cea a lui Abel, dintre oamenii care munceau cu chiote la pardoseală.

Clătină din cap a mirare descumpănită în fața luminii solide. Dacă n-ar fi stâlpul ăsta al lui Abel, își zise, aș putea socoti că această cantitate importantă de lumină ar înfățișa o dimensiune reală și prin urmare aș crede că această corabie de piatră a mea ar zace pe uscat, culcată pe o parte; și zâmbi ușor la gândul că, iată, mintea cuprinde orice lucru în legea lui, dar singură se amăgește asemenea unui copil. Uitându-mă la baricada de lemn și canafas de la celălalt capăt al navei, cum nu mai sunt lumânări la altarele laterale, mi-aș putea închipui că mă aflu într-un fel de templu păgân; și bărbații aceia doi, așezați chiar în mijlocul colbului luminat de soare, cu țiپetele lor (și ce zgomot de carieră, și ce ecouri se stârnesc de câte ori ridică o lespede și o lasă iar să cadă), par niște preoți ai unui rit bizar – iartă-mă, Doamne.

În casa aceasta, durată de peste o sută cincizeci de ani, am urzit o țesătură deasă de slăvire fără preget. Lucrurile vor fi așa cum au fost și până acum; doar că mai bune, mai

îndestulate, ritualul venerației în sfârșit împlinit. Trebuie să mă duc să mă rog.

Dar își dădu seama că încă nu se va duce să se roage nici chiar în această măreață zi de fericire pentru el. Și izbucni din nou în răs, de cea mai pură bucurie; știind de ce nu se va duce, știind parcă dintotdeauna care era tiparul zilei; știind cine cerceta, cine predica, cine înlocuia pe cine, cunoscând cât de apărută îi era corabia de piatră, cât de apărut îi era echipajul.

Ca și când această cunoaștere ar fi fost semnul de intrare într-un interludiu, auzi cum se ridică un zăvor în colțul de nord-vest și o ușă se deschide cu un scârțâit. Am s-o văd, așa cum o văd în fiecare zi, pe fiica mea întru Domnul.

Gândul său parcă o chemă înăuntru, căci iat-o trecând pragul, astfel că el se opri, așteptând să-i dea binecuvântarea, așa cum făcea de obicei. Dar nevasta lui Pangall o luă la stânga și ridică mâna să se apere de praf. Abia dacă apucă să îi vadă fața prelungă și dulce, căci ea se îndreptă spre nava laterală dinspre miazănoapte, în loc să vină direct la el; nu-i rămase decât să-i binecuvinteze în gând urma. Se uită după ea cu priviri pline de dragoste și puțină descumpănire, cum trece de altarele neluminate din nava laterală dinspre miazănoapte, o văzu cum își trage gluga spre spate, lăsând la vedere broboada albă, zări pentru o clipă rochia verde, atunci când poala pelerinei cenușii flutură într-o parte. O femeie în toată puterea cuvântului, gândi, iubind-o; o dovedește această curiozitate nesăbuită, copilărească. Dar asta este problema lui Pangall sau a Părintelui Anselm. Și, ca și când singură și-ar fi dat seama de nesăbuița ei, o văzu dând repede ocol gropii, cu mâna ridicată în calea prafului, traversând naosul și închizând Poarta Împărătească în urmă-i. Jocelin dădu grav din cap.

— La urma urmei, poate că e firesc să se schimbe ceva aici la noi.

După ce ușa se închise cu un pocnet scurt, se lasă o tăcere aproape deplină; apoi, în acea liniște răsună un sunet slab: pac, pac, pac. Se întoarse spre stânga, acolo unde ședea mutul, pe plinta arcadei nordice, cu șorțul său de piele și bucata de piatră între genunchi.

Pac. Pac. Pac.

— Cred că El te-a făcut să mă alegi pe mine, Gilbert, pentru că eu stau nemișcat atâta vreme.

Mutul se ridică repede în picioare. Jocelin zâmbi.

— Dintre toți cei care au legătură cu ceea ce se petrece aici, eu par să fac cel mai puțin, nu crezi?

Mutul îl privi cu un rânjet de câine și zumzăi ceva printre buzele închise. Jocelin izbucni fericit în râs și dădu din cap de parcă ar fi pecetluit o taină numai a lor.

— Întrebă cei patru stâlpi de la răscrucea navelor dacă ei stau degeaba!

Mutul râse cu toată gura și dădu din cap.

— Curând mă voi duce să mă rog. Poți să mă urmezi acolo, să șezi liniștit și să lucrezi. Adu și o pânză cu tine, pentru așchiile de piatră și pentru praf, altfel Pangall te mătură ca pe o frunză afară din Capela Fecioarei. Nu trebuie să-l necăjim pe Pangall.

Apoi răsună un alt zgomot nemaiauzit până atunci. Uită de mut și ascultă atent, cu capul întors puțin într-o parte. Nu, își zise, nu se poate să o fi făcut, nu poate fi adevărat! Se grăbi să ajungă în nava laterală dinspre miazăzi, de unde putea să arunce o privire piezișă până în capătul celălalt al catedralei, în transeptul dinspre miazănoapte. Rămase în colțul capelei familiei Peverel. Cuprins de o bucurie mult prea adâncă pentru a o da la iveală, șopti:

— E adevărat. După atâta amar de ani de muncă și efort. Lăudat fie Cerul!

Căci ei îndeplineau imposibilul. Ani de zile am umblat prin acel loc, gândi el. Era ceea ce era afară și era ceea ce era

înăuntru, la fel de limpede osebite, la fel de etern și de inevitabil osebite, precum sunt ziua de ieri și ziua de azi. Piatra cea netedă din interior, modelată și însemnată cu vopsea, exteriorul aspru și acoperit cu licheni; ieri și atâta amar de vreme în urmă au fost la atâtea sute de metri depărtare unul de altul. Și iată că acum aerul răzbate prin zid. Cele două părți despărțite se ating acum. Pot să văd, ca printr-o gaură prin care trag cu ochiul, până dincolo de incintă, colțul casei vistierului unde, probabil, se află Ivo.

Curaj. Lăudat fie Cerul. Un început hotărâtor. Una era să i se îngăduie să sape o groapă acolo, la răscruce, să zicem, un mormânt pentru cine știe ce persoană însemnată. Dar asta e cu totul altceva. Acum îmi așez mâna pe însuși trupul bisericii mele. Ca un chirurg, îmi înfig pumnalul în stomacul otrăvit cu mac.

Și mintea lui cocheta câteva momente cu ideea otrăvirii, închipuindu-și că firavul răsunset al serviciului de dimineață era, în fapt, respirația înceată a trupului otrăvit, așa cum zăcea întins pe spate.

În partea cealaltă a capelei se auzeau voci tinere.

— Orice ai zice, e trufaș.

— Și nechemat.

— Am să-ți zic una: se crede un sfânt! Un om ca ăsta!

Dar când cei doi diaconi dădură cu ochii de Vicar, care apăruse ca din senin lângă ei, căzură în genunchi.

Se uită în jos spre ei, iubindu-i în bucuria ce-l stăpânea.

— Ei, ei, copii! Ce-i asta? Ponegrire? Defăimare? Denigrare?

Își pleacă capetele, fără să scoată un cuvânt.

— Cine-i bietul om înfierat de voi? Mai bine v-ați ruga pentru sufletul lui. Dar dincolo!

Își umplu mâinile de bucle și îi zgâlțâi ușor, întorcând în-
spre el mai întâi o față albă, apoi pe cealaltă.

— Întrebați-l pe vistier ce canon vă dă pentru cele petrecute. Să înțelegeți canonul așa cum se cuvine, copii dragi, și vă va aduce mare bucurie.

Le întoarse spatele și o apucă spre nava laterală de miazăzi; dar se ivi o altă piedică. În pragul ușii improvizate, tăiată în paravanul de lemn și canafas ce acoperea arcada sudică a întretăierii, stătea Pangall; dând cu ochii de Jocelin, îi concede pe măturătorii peste care el era mai-marele, și se îndreptă spre el șchiopătând, trăgându-și puțin piciorul stâng și ținând mătura cu ambele mâni, ca pe o barieră.

— Sfinte Părinte.

— Nu acum, Pangall.

— Vă rog!

Jocelin clătină din cap și dădu să treacă; dar bărbatul întinse în calea lui o mână aspră, de parcă ar fi cutezat, la nevoie, să o așeze pe sutana Vicarului. Jocelin se opri, își coborî privirile și vorbi repede:

— Atunci, spune, ce poftești? La fel ca înainte?

— Ei...

— Ei nu sunt treaba ta. Înțelege acest lucru o dată pentru totdeauna.

Dar Pangall nu bătu în retragere, ci privi în sus, pe sub claia de păr negru. Tunica lui cafenie era plină de colb, la fel picioarele cu jartiere încrucișate, pantofii cei vechi. Praful îi acoperea fața mânioasă. Vocea îi era răgușită din pricina prafului și a mâniei.

— Alaltăieri au ucis un om.

— Știu. Ascultă-mă, fiule...

Pangall clătină din cap cu atâta solemnitate și siguranță, încât Jocelin tăcu, rămânând cu gura deschisă și privirile în pământ. Pangall înfipse coada măturii în colbul dalelor și se sprijini în ea cu toată greutatea. Măsură din priviri pardo-seala, apoi le ridică spre chipul Vicarului.

— Într-o bună zi o să mă omoare și pe mine.

O vreme rămaseră amândoi tăcuți, înconjurați de muzica pe care o năștea ecoul zgomotelor muncii. Praful dansa în lumina soarelui ce poposea între ei. Brusc, Jocelin își aminti de propria lui bucurie. Își lăsă mâinile pe umerii îmbrăcați în piele ai bărbatului și îi strânse cu putere.

— N-o să te omoare. Nimeni n-o să te omoare.

— Atunci o să mă alunge.

— Ție n-o să ți se întâmple nimic rău. Mă pun chezaș pentru asta.

Pangall strânse cu înverșunare mătura în mâini. Se înfipse bine cu picioarele în pământ. Gura i se schimonosi.

— Sfinte Părinte, de ce-ați făcut-o?

Jocelin își lăsă mâinile să cadă cu resemnare și le împreună peste pântec.

— Știi la fel de bine ca și mine, fiule. Pentru ca această casă să fie și mai falnică decât înainte.

Pangall rânji, dezvelindu-și dinții.

— Și pentru asta trebuie s-o dărâmați?

— Acum îți cer să te oprești înainte să spui prea multe.

Răspunsul lui Pangall veni ca un atac:

— Ați petrecut vreo noapte aici, Sfinte Părinte?

Blând, ca un copil:

— Multe nopți. Știi la fel de bine ca și mine, fiule.

— Când cade zăpada și apasă greu acoperișul de plumb, când frunzele înfundă streșinile...

— Pangall...

— Stră-stră-bunicul meu a ajutat la ridicarea ei. În vreme caldă, tălălăia pe sub acoperiș, deasupra arcadei de colo, așa cum fac și eu. De ce?

— Încet, Pangall, încet!

— De ce? De ce?

— Spune-mi tu de ce.

— A descoperit că una din grinzile de stejar ardea mocnit. Le ghicea bătrânul, astfel că avea la el o teslă. Dacă s-ar fi dus după apă, acoperișul ar fi fost tot o vâlvătaie, iar plumbul un râu înainte să apuce el să se întoarcă. A răzuit tăciunii aprinși. A scobit o gaură de puteai să ascunzi un copil în ea; și a scos cărbunii cu mâinile goale. Parcă erau carne de porc, așa i s-au prăjit mâinile. Știați asta?

— Nu.

— O știu eu. O știm noi. Și toată asta – izbi cu coada măturii în mulura grea de praf –, toată spargerea asta și săpăturile... dați-mi voie să vă duc sub acoperiș.

— Am alte lucruri de făcut, și tu de asemenea.

— Trebuie să vă vorbesc...

— Și ce îți închipui tu că faci în această clipă?

Pangall se dădu un pas îndărăt. Ridică privirile spre coloane și spre ferestrele înalte și sclipitoare, de parcă ar fi putut găsi acolo un răspuns.

— Sfinte Părinte, în acoperiș, chiar lângă ușa din capul scărilor, în turnul de sud-vest, este o teslă ascuțită, bine unsă, gata pregătită, la îndemână.

— Un lucru bine gândit. Cu chibzuială...

Pangall făcu un gest cu mâna care nu se încleștase pe mătură.

— O nimica toată. Asta e treaba noastră aici. Am măturat, am curățat, am tencuit, am tăiat piatră, și uneori și sticlă, n-am spus niciodată nimic...

— Cu toții ați fost servitori credincioși ai Casei Domnului. Și eu încerc să fiu.

— Tatăl meu și tatăl tatălui meu. Cu atât mai mult cu cât sunt ultimul vlăstar.

— E o femeie și o nevastă bună, fiule. Nădăduiește și ai răbdare.

— Își bat joc de viața mea. Mai mult chiar. Nu-i numai atât... Veniți să-mi vedeți coliba.

— Am văzut-o.

— Dar nu în ultimele săptămâni. Veniți repede – și șchio-pătând, grăbind, cu o mână făcându-i semn, iar cu cealaltă târând mătura în urma lui, Pangall îi arată drumul prin transeptul dinspre miazăzi. Țsta a fost locul nostru. Ce-o să se aleagă de noi? Poftim!

Arată prin ușa scundă spre spațiul cuprins între nava laterală sudică și incintă. Ca să poată trece, Jocelin trebui să-și plece capul acoperit. Rămase în prag, cu Pangall în stânga lui, abia dacă-i ajungea la umăr, și căscă gura de uimire când văzu cât se muncise. Curtea era plină de mormane și grămezi de piatră tăiată. Ajungeau până sus, la ferestrele dintre contraforturi. Spațiul încă neocupat de piatră era plin de stive de cherestea, între ele nemairămânând loc de trecere mai lat de un pas. În stânga intrării, o bancă rezemată de zidul dinspre miazăzi, cu un acoperământ de stof. Dedesubt, geamuri și fâșii de plumb, și doi dintre oamenii meșterului zidar care trudeau acolo, clinc, harșt, harșt.

— Vedeți, Părinte? Abia dacă îmi mai pot găsi ușa!

Jocelin se furișă în urma lui printre mormane.

— Numai atâta mi-au lăsat. Și câtă vreme încă, Părinte?

În fața căsuței, un loc nu mai mare decât o capelă, iar în josul peretelui se strânsese apa în băltoace. Jocelin cercetă curios, pentru că până acum niciodată n-o văzuse de atât de aproape. În celelalte dați când se uitase la ea, nu-i aruncase, de fapt, decât o privire, așa, din bunăvoință, din pragul ușii ce dădea înspre curte; căci, orice s-ar fi spus și indiferent că aparțineau sau nu de biserică, curtea și căscioara reprezentau regatul lui Pangall. În fiecare zi de la Dumnezeu, umbra acelei căsuțe se întindea peste fereastra dinspre sud-est – ca un monument construit împotriva planurilor arhitectului. Și iată că acum căsuța însăși, în materialitatea ei, se găsea în fața ochilor lui, o altă apropiere între înăuntru și afară. Era

vârâtă în colțul pe care-l făcea curtea cu peretele catedralei, ca o grămadă de gunoi strânsă sub streșina unei case străvechi, acolo unde generații de rândunele și vrăbii și-au lăsat urmele dedesubtul cuiburilor. O construcție ascunsă, retrasă și în același timp ostentativă; ridicată fără îngăduință, tolerată tacit, de nimeni pomenită, din pricină că familia care locuia acolo era de neînlocuit. Căsuța acoperea un contrafort și puțin dintr-o fereastră. O parte din zidărie fusese ridicată din piatra cenușie din care era făcută și catedrala și era aproape la fel de veche precum erau înseși zidurile catedralei. Apoi un solbanc paradoxal, căci dedesubt nu era nici o fereastră pe care să o protejeze. Grinzi, chirpici și împletituri din nuiiele completau în cea mai mare parte pereții bojdeucii. Din loc în loc, cărămizi subțiri ca niște pișcoturi și mai vechi decât căsuța sau chiar catedrala, pradă de război descoperită în cine știe ce port bătut de vânturi reci, în care romanii n-au mai pus piciorul de o mie de ani. O parte a acoperișului fusese îmbrăcată în plumb, cu cheltuială mare. Plăcile de ardezie ce se adăugau erau identice cu acelea care alcătuiau acoperișul bucătăriei de la Capela Cantorilor. Restul era făcut din stuf, dar atât de putrezit, încât atârna peste tot, năpădit de buruieni. O lucarnă fusese anume tăiată ca să cuprindă un pătrat de vitraliu, cel puțin asta părea să fie, nici mai mult nici mai puțin; dar cealaltă fereastră era mai mică și astupată cu placă de corn. Nu trecuseră mai mult de o sută cincizeci de ani, și alcătuirea asta din bucăți puse laolaltă dădea căsuței un aer de străvechime și istovire. Totul atârna, așa ca stuful, de parcă elementele atât de deosebite între ele se așezaseră unele peste altele într-o poziție de odihnă definitivă.

Jocelin se uită la bojdeucă, aruncă o privire piezișă spre materialele de construcție ce se îngrămădeau în jurul ei, o insolență înfruntând o altă insolență.

— Înțeleg.

Înainte de a mai spune ceva, dinăuntru se auzi o voce care începu să cânte dulce. Goody ieși, dădu cu ochii de el, se opri din cântat, zâmbi din colțul gurii și goli un hârdău lângă peretele dinspre miazăzi. Intră înapoi în casă; și iarăși o auzi cântând.

— Carevasăzică, Pangall. Toate cele despre care mi-ai povestit. Suntem prieteni vechi, tu și cu mine, în ciuda pozițiilor noastre deosebite, așa că hai să fim cu scaun la cap. Ei o să construiască, și despre asta nu mai avem ce discuta. Acum spune-mi care-i cu adevărat necazul.

Pangall aruncă o privire scurtă spre oamenii care fluierau și tăiau sticla. Jocelin se aplecă spre el:

— Buna ta nevastă? Muncesc prea în preajma ei?

— Nu asta.

Jocelin rămase o clipă pe gânduri, dând înțelept din cap. Îl întrebă cu blândețe:

— Se poartă cu ea așa cum se poartă unii bărbați cu femeile de pe stradă? Strigă după ea? Vorbesc cu nerușinare?

— Nu.

— Atunci, ce e?

Mânia dispăruse de pe chipul lui Pangall. Îi luase locul o implorare perplexă.

— Păi, una peste alta cam asta ar fi. De ce eu? Nu se găsește nimeni altcineva? De ce de mine să-și bată joc?

— Trebuie să avem răbdare.

— Tot timpul. Orice fac. Mă batjocoresc și râd. Dacă mă uit în urmă...

— Ești prea simțitor, omule. Trebuie să te împaci cu această stare de lucruri.

Fața lui Pangall se crispă:

— Câtă vreme?

— O să fie o încercare pentru noi toți. Recunosc. Doi ani.

Pangall închise ochii și gemu.

— Doi ani!

Jocelin îl bătu pe umăr.

— Ia gândește-te, fiule. Pietrele vor fi așezate sus, una peste alta, la fel și lemnul. N-o să taie o veșnicie sticla sub nasul tău. Apoi fleșa va fi isprăvită și Casa noastră, cu atât mai minunată.

— N-am s-apuc s-o văd, Sfinte Părinte.

— De ce, pentru Du...

Se opri, dându-și seama că se enervase brusc; dar uitându-se drept în ochii omului, iritarea îl năpădi și mai aprig. Căci vedea cuvintele ce se alcătuiau în gândul lui Pangall, la fel de limpede ca și când ar fi fost înscrise acolo: *pentru că nu sunt fundații, și Nebunia lui Jocelin se va prăbuși înainte să apuce să așeze crucea în vârf.*

Strânse din dinți.

— Ești și tu ca toți ceilalți; nu semeni cu bătrânul cu tesla. N-ai nici o credință.

Dar Pangall își plecase fruntea în pământ. Se trăsese și mai aproape, în umbra lui Jocelin. Claia prăfoasă, culoarea aceea cafenie ca bălegarul și praful, se afla la șase țoli mai jos de obrazul lui Jocelin; Pangall stătea aplecat și întins înainte, aproape atingându-i sutana. Cu toată iritarea lui, Jocelin auzi o bolboroseală răgușită și șoptită:

— Cum să îndur? Mă lovesc acolo unde n-am pe nimeni să mă apere. Mă rușinez în fața oamenilor, în fața nevestei mele; se strânge uite aici, și în fiecare zi, în fiecare ceas...

Se auzi un plesnet scurt pe fața lustruită a ghetei lui Jocelin; se uită și văzu o stea umedă, cu brațe întinse și gămlii de apă ce alunecau de pe pielea dată cu untură, în praful curții. Nervos și nerăbdător, lăsa să-i scape un oftat și privi în jur, ca pentru a găsi ceva de spus. Dar lumina soarelui, căzând pe piatră, îl făcu să-și ridice privirile spre spațiul gol de deasupra răscrucii navelor, acolo unde crenelurile ciotului

de turn îi așteptau pe meșterul zidar și calfele sale. Își aminti de lucrătorii care spărgeau pardoseala dedesubtul intersecției și iritarea lui dispăru, făcând loc emoției înnoite.

— Ai răbdare, ți-am spus! Și îți promit asta: voi vorbi cu meșterul zidar.

Bătu din nou umărul de piele și plecă precipitat, strecurându-se printre stivele de lemn și grămezile de pietre. Calfele de pe bancă rămaseră cu spatele la el. Se aplecă să treacă pe sub ușa scundă în transeptul dinspre miazăzi și rămase o clipă ținut locului, clipind în razele soarelui grele de colb. Văzu cum erau puse una peste alta dalele de la răscruce și cum cei doi săpători stăteau cufundați până la glezne sub nivelul pardoselii. În spatele lor, în peretele de miazănoapte, se vedea un petic și mai mare din lumea exterioară, și anume acoperișul de stuf ridicat peste morminte, ca să adăpostească lemnăria gata pregătită. Zâmbi pe sub mustață, ținându-se drept, cu capul sus, și așa îl văzu pe Adam Capelanul grăbind spre el, cu o scrisoare în mână; dar îi făcu semn să nu se mai ostenească:

— Mai târziu, om bun. După ce mă voi fi rugat.

Și porni cu pas energic, zâmbind, simțind că prinde aripi de atâta bucurie, traversă galeria dinspre miazăzi, dintre cor și sacristie. Serviciul divin se încheiase, nu mai erau acolo decât doi cantori care stăteau lângă ușa interioară și discutau. În Capela Fecioarei, scăunelul pentru rugăciune fusese pregătit deja în mijlocul pardoselii. Se aplecă spre altar, apoi căzu în genunchi pe scăunel. Undeva în preajmă îl auzi pe mut că se apucă de scrijelit și ciocănit piatra. Dar nu era nevoie să încerce să alunge zgomotele firave, întrucât bucuria îi era îndestulă rugă și atât de aproape inimii sale.

Ce pot să fac în această zi a zilelor când, în sfârșit, au început să dea formă în piatră viziunii mele, decât să aduc mulțumiri?

Prin urmare, voi îngeri și arhangheli...

Bucuria pogori asupra cuvintelor, precum lumina soarelui! Iar ele se aprinseră în vâlvătaie.

Știa exact prețul plătit de genunchi. Știa cum se simțeau și după atâta închinăciune sau după atâta îngenuncheat. Acum durerea surdă trecuse în amorțire, apoi în nici un fel de simțire, și Jocelin știa că petrecuse astfel mai bine de un ceas. Se reîntoarse în sine; și pe măsură ce lumini molcome pluteau pe sub pleoapele închise, durerea reveni în fluier, și în genunchi și în coapse. Ruga mea nu a fost niciodată simplă; de aceea durează atât de mult.

Și deodată își dădu seama că nu e singur. Nu că ar fi văzut sau ar fi auzit ceva în preajmă. Simți ca o căldură de la un foc aflat în spatele său, puternic și blând în același timp; și atât de apropiată era apăsarea acelei existențe fizice, încât parcă îi stătea pitită în șira spinării.

Își aplecă îngrozit capul, abia îndrăznind să respire. Îngădui prezenței să facă ce credea de cuviință. Sunt aici, părea să spună, tu să nu faci nimic, noi suntem aici, și cu toții muncim împreună pentru totdeauna.

Apoi îndrăzni din nou să gândească, învăluit de căldura din spatele său.

Este îngerul meu păzitor.

Eu fac lucrarea Ta; iar Tu Ți-ai trimis mesagerul să mă îmbărbăteze. Cum ai făcut cu multă vreme în urmă, în deșert.

Cu foc și bucurie își acoperi ochii, și picioarele și le acoperi cu foc și bucurie, și cu foc și bucurie se înălță la cer.

Bucurie, foc, bucurie.

Doamne, Îți mulțumesc Ție că m-ai ajutat să rămân umil.

Și iarăși ferestrele se apropiară. Viața Sfântului ardea încă în ele, în roșu, albastru, verde; doar scânteia și pulberea de lumină se mutaseră. Reîntors în sine, el se uită la

fereastra familiară pe deasupra mâinilor împreunate; îngerul îl părăsise.

Cioc. Cioc. Cioc.

Hârșăit.

Tu înnobilezi viețile celor aleși de Tine, precum soarele o fereastră.

Se lăsă cu toată greutatea pe masa din față și reuși să frângă amorteala genunchilor. Un pas, doi, merse împiedicat, după care se îndreptă de tot și umblă firesc. Își netezi sutana cu mâna dreaptă și în acea clipă își aminti de ciocănituri și scrijelituri, drept care se uită spre peretele de la miază-noapte, acolo unde ședea mutul cu gura atârându-i deschisă. La picioare avea întinsă o pânză; cioplea concentrat la bucata de piatră. Se ridică repede în picioare atunci când umbra lui Jocelin poposi asupra lui. Era un bărbat tânăr și voinic, ținea ușor bucata de piatră în mâini, sprijinind-o pe burtă. Bucuria, liniștea și pacea datorite de îngeri așezau o lumină de grație pe fața tânărului, peste întreaga lume; și Jocelin simți cum zâmbetul îi unește cele două cute adânci ale obrazului, atunci când îl privi îndeaproape pe tânăr. Bărbat înalt; se puteau privi în ochi de la aceeași înălțime. Jocelin îl studie atent, plin de bucuria dăruită de înger, încă zâmbind, iubindu-l, fața și gâtul cu pielea oacheșă, pieptul ce apărea prin tăietura șorțului de piele, prins cu șnur, pe unde ieșeau smocuri negre de păr, capul cu cârlionții lui, ochii negri sub sprâncenele negre, brațele bronzate asudate la subsuoară, după cum se vedea pe vesta de piele, picioarele cu jartiere și încălțări butucănoase, albe de praf.

— Am stat destulă vreme nemișcat pentru tine astăzi, așa cred!

Tânărul dădu din cap, însuflețit, și mai dădu o dată, și încă o dată, și din gâtleejul lui răsună un zumzet. Jocelin zâmbea și-l privea în ochii lui înflăcărați și plini de adorație.

Unde mă duc, mă urmează. Dacă ar fi el meșterul zidar! Poate că într-o zi...

— Arată-mi, fiule.

Tânărul puse o mână sub bucata de piatră și o ridică până în dreptul pieptului. Jocelin își înălță capul și, privind-o de sus, râse.

— Ah, nu, nu, nu! Nu sunt chiar atât de coroiat! Nici pe jumătate atât de coroiat!

Dar profilul îi atrase din nou atenția și de data asta îl privi în tăcere. Nasul, ca un cioc de vultur. Gura larg deschisă, obrajii zbârciți, scobiți sub pomeți, ochii mult adânciți în cap; ridică mâna la colțurile gurii și trase de cele două mușchii paralele de carne și piele. Deschise gura, ca să simtă cum i se întindeau și mai mult la acest gest, și făcând aceasta, își încleștă de trei ori dinții.

— Nu, fiule. Nici atâta păr nu am!

Tânărul își azvârlî într-o parte brațul rămas liber, îl readuse lângă trup, apoi își undui palma în aer, imitând zborul rândunelelor.

— O pasăre? Ca o pasăre? Un vultur, poate? Te gândești cumva la Sfântul Duh?

Și iarăși brațul azvârlit în afară, tăind aerul.

— Aha, pricep! Vrei să creezi impresia de iuțeală!

Tânărul râde cu toată fața, aproape scapă bucata de piatră, dar o prinde, apoi contemplă împreună piatra, ca și cu un înger, bucurie...

Tăcerea, privirile lor ațintite asupra pietrei.

Avântându-se cu îngerii, viteza infinită care înseamnă mișcare, părul bătat înspre spate, întins de vântul spiritului, gura deschisă, nu pentru a revărsa apa de ploaie, ci osanale și cântece de slavă.

Jocelin își înălță deodată capul și zâmbi îndurerat.

— Doar nu gândești că-mi poți pune la încercare umilința, făcând din mine un înger?

Zumzăit în gâtleej, clătinare a capului, ochii plini de venerație, înflăcărați.

— Deci așa am să fiu eu alcătuit, la două sute de picioare acolo sus, de fiecare parte a turnului, cu gura căscată, vestind ziua și noaptea până la Judecata de Apoi? Să văd fața, rogu-te.

Supus, tânărul întoarse tot chipul spre el. Vreme lungă, apoi, rămaseră amândoi nemișcați și tăcuți, timp în care Jocelin se uită la pomeții înalți, proeminenți, la gura deschisă, nările mult dilatate, de parcă ridicau în aer ciocul, ca o pereche de aripi, ochii larg deschiși, orbi.

Așa este. În clipa în care ai viziunea, ochii nu văd nimic.

— De unde știi atâtea?

Dar tânărul se uita la el tăcut și tainic așa ca piatra. Jocelin slobozi un hohot scurt și mângâie obrazul oacheș, apoi îl ciupi ușor.

— Poate că mâinile tale știu, fiule. În ele zace un fel de înțelepciune. Aceasta este pricina pentru care Cel Atotputernic ți-a legat limba.

Zumzăit în gâtleej.

— Acum du-te. Măine poți lucra din nou la chipul meu. Jocelin îi întoarse spatele, dar se opri în clipa următoare.

— Părinte Adam!

Traversă grăbit Capela Fecioarei, acolo unde stătea Adam Capelanul, în umbrele de sub ferestrele dinspre miazăzi.

— Ai așteptat atâtea vreme?

Tot numai răbdare, omulețul ținea scrisoarea cu amândouă mâinile, ca pe o tavă. Vocea sa incoloră răcăi aerul:

— Am dat ascultare poruncilor, Sfinția ta.

— Numai eu sunt de vină, Părinte.

Dar abia ce rosti aceste cuvinte, că alte gânduri îi alun-gară căința din minte. Se răsuci pe călcâie și se îndreptă spre galeria dinspre miazănoapte, auzind cuiele din tăpile sandalelor țăcănind în urma lui...

— Părinte Adam, ai zărit... ai zărit ceva în spatele meu, acolo, cât am stat îngenuncheat?

Chițait de șoarece.

— Nu, Sfinția ta.

— Dacă ai fi văzut, te-aș fi legat cu jurământul tăcerii, desigur.

Se opri în galerie. Deasupra capului, sulite și tulpini de soare; dar peretele ce despărțea corul de galeria înconjurătoare arunca o umbră lungă asupra locului unde se aflau ei. Auzi zgomote de piatră spartă, ce răsunau dinspre răscrucea navelor, și urmări praful care dansa până și aici, în spatele paravanului de lemn, chiar dacă mai puțin dezlănțuit. Astfel că ochii lui se ridicară în sus, spre bolta înaltă, și el se dădu câțiva pași înapoi, ca să vadă mai bine. Simți niște vâruri moi sub călcâiele sale pingelite.

— Părinte Adam!

Dar omulețul nu scoase nici un cuvânt, nu făcu nici un gest. Rămase pironit locului, cu scrisoarea încă în mână, și expresia de pe chipul său rămase neschimbată; asta s-ar putea să fie, gândi Jocelin, din pricină că el nu are chip. Este otova de jur împrejur, precum bila din vârful unui cuier. Și se adresa, râzând, în jos spre chelia cu franjurile părului său fără formă.

— Îți cer iertare, Părinte Adam. Omul uită atât de repede că exiști în preajmă!

Și, hohotind, cuprins de bucurie și de dragoste, mai adăugă:

— Am să te numesc Părintele Anonim de aici încolo!

Capelanul rămase la fel de tăcut.

— Și acum, să vedem ce-i cu scrisorica asta.

În partea cealaltă a bisericii se strânsese corul pentru slujba ce urma. Îl auzi începându-și cântul care însoțea procesiunea. Se îndepărta; la început, vocile copiilor se auziseră foarte clare; apoi prinseră a se stinge încet și locul

lor îl luară vocile cantorilor. La un moment dat, se stinseră și ele, și din Capela Fecioarei răzbătu o singură voce, aiii-ai-ai-ia-ia-aa-aa-a; se urmărea singură, din ecou în ecou, pe sub arcurile bolții.

— Spune-mi, Părinte. Toată lumea știe, așa cum se întâmplă cu lucruri din acestea, că ea-mi este mătușă?

— Da, Sfinția ta.

— Trebuie să avem îngăduință, ca întotdeauna – chiar și cu una cum este ea – sau a fost.

Aceeași muțenie. Cu bucuria și focul își acoperi picioarele. Îngerul Tău este chezașul. Acum pot să-ndur orice.

— Și ce spune lumea?

— Cleveteli de cârciumă, Sfinția ta.

— Atunci, grăiește.

— Se zice că dacă n-ar fi fost averea ei, domnia ta niciodată n-ai înălța turnul cu fleșă.

— Așa este. Și mai ce?

— Se zice că și dacă păcatele domniei tale ar fi strigătoare la cer, banii tot ți-ar putea cumpăra un loc de veci lângă Altarul cel Mare.

— Chiar așa se zice?

Scrisoarea era încă acolo, ca o tavă albă. Mai zăbovea asupra ei o adiere ca o boare de parfum care se înălța spre nări, încât galeria întunecată, aflată dedesubtul ferestrelor dinspre miazănoapte, păru cuprinsă deodată de respirația unei primăveri false. În ciuda noului început și a îngerului, iritarea reveni.

— Pute!

Cântarea din Capela Fecioarei amuți.

— Citește-o!

Către nepotul și...

— Mai tare.

(Și dinspre Capela Fecioarei, o singură voce, încet sfidând ecoul. Cred într-unul Dumnezeu.)

...părintele întru Domnul, Jocelin, Vicar al Catedralei Fecioara Maria.

(Și din Capela Fecioarei, voci tinere și bătrâne psalmodiind împreună. Despre toate cele văzute și nevăzute.)

Această scrisoare este scrisă din partea mea de către Jupânul Godfrey, căci mi-e ușor de bănuir că printre atâtea treburi bisericești și nevoi de construcție ai dat deoparte pe celelalte pe care le-a scris în numele meu în acești trei ani. Ei bine, dragă nepoate, iată-mă-s din nou, punându-ți aceeași veche întrebare: Nu poți să-mi dăruiești și mie un cuvânt? Cu totul altfel mi-ai răspuns, și mult mai repede, atunci când a fost vorba de bani. Să vorbim deschis. Eu știu, și lumea știe și tu știi ce fel de viață am dus. Dar toate s-au sfârșit odată cu moartea lui – crimă, martiriu aș îndrăzni să zic. Restul este pocăință în fața Făcătorului meu care sper să se milostivească de nedemna sa slujitoare și să-i dea încă mulți ani de moarte vie ca să mă pot căi.

(Patimile lui Pilat din Pont.)

Știu că te păstrezi în tăcere pentru că tu condamni legăturile mele cu un rege pământean. Dar oare nu se spune să-i dăm Cezarului ce-i al Cezarului? Eu măcar asta am făcut, pe cât mi-a stat în putință. Urma să fiu înmormântată în Winchester, printre regi, mi-a dat cuvântul lui că așa se va petrece, dar ei m-au alungat, deși curând veni-va vremea când voi fi vrednică doar să zac printre regi morți.

(Întru a-i judeca pe cei vii și pe cei morți.)

Jupânul Godfrey dorește să tai această ultimă frază, dar eu spun că trebuie să rămână. Oare toate oasele din biserica domniilor voastre sunt chiar atât de sfințite? Poate vei spune că nu prea e chip să ajung în rai, dar nădejdea mea e mare. Există un loc, sau a existat, înainte de a fi venit tu acolo, în partea de miazăzi a corului, unde soarele intră printre un episcop bătrân și Capela Preotului Paroh. Cred că Altarul cel Mare

va îndura să mă vadă acolo și va fi mai uituc decât tine în ce privește acele vinovății pentru care mie încă îmi vine greu să mă pocăiesc.

(Iertarea păcatelor și viață veșnică.)

Ce dorești? Bani mai mulți? Vrei două fleșe în loc de una? Ei bine, află așadar că am în gând să-mi împart averea, el a fost generos cu mine în această privință ca și în altele, între tine și săraci, punând deoparte cât să-mi ajungă îndeștulat pentru mormânt, slujbă, preot, danie pentru catedrală în numele mamei tale, draga de ea, căci odată am fost tare apropiate...

Întinse mâna și împături scrisoarea, fără să o ia din mâna capelanului.

— Ne putem descurca de minune și fără de femei, Părinte Anonim. Cum socotești?

— Dintotdeauna s-a spus că sunt periculoase și de neînțeles, Sfinția ta.

(Amin.)

— Și răspunsul, Sfinția ta?

Dar Jocelin își aminti de noul început, își aminti de înger, de liniile nevăzute ale fleșei, care, chiar și în acele clipe încă se mai desenau – pentru ochii celor care știau – pe cerul înșorit aflat deasupra răscrucii navelor.

— Răspunsul? se miră râzând. Ce nevoie avem să schimbăm o hotărâre? Nu vom da nici un răspuns.

Capitolul II

Ieși din galerie pe ușa de lemn provizorie și rămase puțin pe loc, clipind în lumina neașteptat de puternică din mijlocul catedralei. Spărtura din peretele transeptului dinspre miazănoapte era destul de mare ca să poată trece o căruță prin ea; câțiva lucrători din oastea meșterului zidar își făceau de lucru cu netezirea marginilor. Praful era mai gros ca oricând, ca un fum galben, făcându-l să tușească și să-i lăcrimeze ochii. Cei doi bărbați care spărseseră pardoseala lucrau cufundați până la coapse în groapă, iar praful era atât de gros deasupra ei, încât Jocelin avu impresia că fețele le erau monstruos deformate, până când se dumiri că aveau niște cârpe legate peste gură; dar și aceste cârpe erau îmbibate cu praf și sudoare. O calfă aștepta la marginea gropii și, când targa pe care o purta se umplu, omul se îndepărtă spre transeptul dinspre miazănoapte, iar un altul îi luă locul. Când calfa cu targa aburcată pe umăr ieși din praful cel dens la praf mai puțin, începu un cântec chinuit. Jocelin îi înțelegea cuvintele și, după primele câteva, își duse mâinile la urechi și, în ciuda prafului, deschise gura ca să-l mustre pe cântăreț, care însă nici nu-l băgă în seamă, ci ieși cu pas întins și cântând prin spărtura din zid. Jocelin se repezi în navă și se uită în jur. Dădu roată și se uită după fiecare stâlp, dar nu găsi pe nimeni. Traversă hotărât transeptul de miazăzi; deschise și trânti la loc poarta mare a catedralei, flutură draperia. Dar nici urmă de Principalul Slujitor al Bisericii în

scriptorium; doar un diacon care compara două manuscrise, cu nasul vârât în hârtii.

— Unde-i Sacristanul?

Tănărul sări în picioare, abia reușind să prindă o carte pe care era s-o arunce pe jos în avântul său.

— Sfinția ta, a trecut...

Jocelin dădu la o parte cealaltă perdea; dar nici în sala de clasă nu era nimeni. Băncile erau învălmășite, una chiar răsturnată. Se apropie de arcada ce dădea spre incintă, se sprijini cu ambele mâini de pervaz, printre jetoanele de os și tabla de joc scrijelită în piatră, și scoase capul în afară. Sacristanul stătea pe o bancă scoasă din sala de clasă. Se așezase la soare, cu spatele rezemat de o coloană ce susținea arcada, și mâinile îi zăceau împreunate în poală.

— Părinte Anselm!

O muscă matinală se izbi de nasul Părintelui Anselm, schimbându-și cu un bâzâit direcția de zbor. Părintele deschise ochii, fără să se uite la ceva anume, și îi închise la loc.

— Preasfințite Sacristan!

Jocelin trecu repede pe după perdea, pași în curte, se opri lângă Părintele Anselm, alungă iritarea ce-l cuprinsese și vorbi pe un ton firesc, de conversație:

— Nava era pustie. Nimeni nu stă de pază.

Deși părea să doarmă, Părintele Anselm tremura abia simțit. Deschise ochii, însă nu se uită spre el.

— Praful, Sfinția ta. Știi domnia ta cum e cu pieptul ăsta șubred al meu.

— Nu era trebuință să stea domnia ta acolo. Ai autoritate! Folosește-o!

Anselm tuși delicat, ahac, ahac, ahac...

— Cum să cer altora ceea ce eu nu pot face? Peste o zi-două are să fie mai puțin praf. Așa mi-a spus meșterul zidar.

— Și în acest timp pot să cânte orice cântec spurcat poftesc?

În ciuda grijii cu care vorbea și împotriva voinței sale, Jocelin ridicase vocea și pumnul drept i se încheștase. Îl descleștă încet, apoi își mișcă puțin degetele, ca și cum gestul inițial nu avusese nici o semnificație anume. Dar Sacristanul a apucat să vadă, chiar dacă acum privirile sale erau ațintite asupra cedrului uriaș. Mai tremura, la fel de ușor, dar vocea îi era calmă:

— Dacă stai să te gândești, Preasfințite Vicar, în ce măsură ne e tulburată viața noastră firească, și trebuie să ne împăcăm cu asta, un cântec – iartă-mă că o spun – oricât de lumesc ar fi, pare un păcat ce poate fi iertat cu ușurință. Gândește-te că avem douăsprezece altare în naosurile laterale ale navei. Din pricina asta, din pricina șantierului ăstuia nou, acolo nu arde nici o lumânare. Și iarăși îmi cer iertare – când bărbații ăștia, creaturile astea ciudate adunate de prin toate colțurile lumii, par gata să sară la bătaie la cea mai mică provocare, ar fi mai înțelept să-i lăsăm să cânte.

Jocelin deschise gura, dar o închise în tăcere. Imaginea disputelor grele ce avuseseră loc în Capitul îi fulgeră prin fața ochilor; dar Sacristanul și-a luat privirile de la copac și acum se uita direct la el, cu capul lăsat într-o parte.

— Da, așa este, Preasfințite Vicar. Lasă-i să cânte, o zi-două, măcar până se așază praful.

Jocelin își recapătă suflul.

— Dar am hotărât în Capitul!

— Mi s-a acordat o oarecare libertate de decizie.

— Pângăresc biserica.

Sacristanul deveni stană, precum pietrele de care se rezema. Nu mai tremura.

— Dar nu o distrug.

— Ce vrei să spui? explodează Jocelin.

Măinile Sacristanului erau nemișcate, de parcă le uitase întinse pe genunchi.

— Eu, Sfinția ta? Nimic mai mult decât ceea ce am spus.

Cu multă grijă, Sacristanul își adună mâinile și le încleștă în poală.

— Nu trebuie să mă înțelegi greșit. Este ușor de înțeles că acești oameni ignoranți pângăresc aerul cu vorbele lor, așa cum îl umplu de praf și de duhoare. Dar ei nu distrug aerul. Nu distrug clădirea din jurul lor.

— În schimb eu da!

Sacristanul era în gardă.

— Dar cine vorbea de domnia ta, Preasfințite?

— De când ai votat împotriva fleșei, atunci în Capitul...

Se opri din pricina iritării pe care o simțea în gât.

Anselm schiță un zâmbet.

— O regretabilă lipsă de credință, Sfinția ta. Am fost, oricum, dominat de majoritate, iar acum înțeleg și eu că trebuie să punem cu toții umărul la treabă.

Parcă cita pe cineva când a pomenit de treabă și umăr, din care pricină iritarea din gâtul lui Jocelin se prefăcu în mânie.

— Într-adevăr, regretabilă lipsă de credință!

Zâmbetul Sacristanului nu era numai liniștit, ci și blând.

— Nu ne simțim cu toții atât de deosebit de aleși, Sfinția ta.

— Îți închipui că nu înțeleg o acuzație atunci când mi se aduce, oricât de prudent o pui în cuvinte?

— N-am spus nimic altceva decât am spus.

— Fără să te ridici în picioare.

O combinație ciudată de pricini făcea sângele din venele lui Jocelin să fiarbă de furie. Când vorbi din nou, în vocea lui se simțea un tremur precipitat:

— Cred că rânduiala ctitorului nostru este încă literă de lege.

La aceste vorbe, Sacristanul rămase nemișcat. Fața sa delicată păru să capete o urmă de roșeață în obraji. Își adună picioarele la loc sub el și se ridică încet.

— Sfinția ta.

— La întretăierea navelor tot nu se află nimeni de pază.

Sacristanul nu spuse nimic. Își încleștă mâinile una de alta, schiță un gest abia ghicit cu capul și, răsucindu-se pe călcâie, dădu să pornească spre poarta catedralei. Brusc, Jocelin întinse mâna spre el.

— Anselm!

Sacristanul se opri, se întoarse, așteptă.

— Anselm, nu am vrut să plec așa. Iartă-mă!

Nici un zâmbet în ochii de chipul îmbujorat.

— De bună seamă.

— Sunt destui pe care-i pot pune să facă treaba asta. Pof-tim, tinerelul din scriptorium. Chrysostom¹ poate să mai aș-tepte, nu crezi? Gândește-te la cât a așteptat până acum!

Dar Sacristanul își regăsi stăpânirea de sine și clătină din cap.

— N-aș ruga pe nimeni altcineva să o facă astăzi. Știi, praful.

Rămaseră amândoi tăcuți.

Ce să fac? Se simte ușor jignit, dar o să-i treacă. Eu, în schimb, învăț.

— Porunca Sfinției tale rămâne încă în picioare?

Jocelin se răsuci pe călcâie și înălță privirile. Văzu arcada incintei și crenelurile, cercetă deasupra lor contrafortii și ferestrele înalte ale peretelui dinspre miazăzi; urmă în sus unghiul dintre perete și transept, până în locul în care se desenau acoperișurile scunde și pătrate ale bolților în cruce. Soarele pătrundea în fibra pietrei, fără să o încălzească; deasupra steiurilor de piatră, cerul era curățat de noaptea ploioasă ce

1. Sf. Ioan Chrysostom, născut la Antiochia (aprox. 340-407), patriarh al Constantinopolului, cunoscut pentru elocvența sa (n. tr.).

trecuse. Nu avea nici urmă de nor, doar promisiuni de vânt. Îngădui ochilor să poposească pe liniile geometrice ce se schițau de la sine deasupra crenelurilor din jurul bolților în cruce, unde se rotea acum o pasăre, până la un punct de întâlnire la patru sute de picioare în înaltul albastru.

Așa să fie. Oricât ar costa.

Coborî din nou privirile la Sacristan și surprinse pe chipul lui un amestec ambiguu de bunătate și maliție amuzată. Sunt prietenul tău, spunea zâmbetul, confesorul tău și prietenul tău în particular. Și mai spunea – și la aceasta nu era chip de răspuns –: lucrul acela invizibil de acolo de sus este Nebunia lui Jocelin, care se va prăbuși, și în căderea ei va îngropa și distruge biserica.

— Ei bine, Sfinția ta?

Jocelin nu ridică vocea.

— Da, du-te, du-te.

Prin urmare, Sacristanul își împreună mâinile și înclină capul. Gest perfect de supunere; și mai mult decât atât. Din pricina firului șubrezit care-i lega. Se opri la poarta ce dădea în transeptul de miazăzi; Jocelin desluși, chiar și în ridicarea delicată a zăvorului și împingerea ușoară a ușii în urma lui, o mustrare greu de definit, un fel de insolență, și firul plesni. Așa deci, își spuse, iată sfârșitul. Apoi își aminti cât de gros și de lung a fost firul acela, o frânghie ce le-a legat inimile, iar a lui sângere acum la acest gând. Și știa că atunci când își va reveni din iritare, se va mâhni foarte amintindu-și de mănăstirea de la malul mării, de apa foșniitoare, soarele și nisipul.

— Odată și odată tot trebuia să se întâmple.

N-am știut cât va costa locul tău acolo sus. Cu cele patru sute de picioare ale tale. Am crezut că nu o să ceri altceva decât bani. Dar fie ce-o fi, oricare ți-ar fi prețul.

Se întoarse în catedrală și, până să ajungă în transeptul dinspre miazăzi, îl și scosese pe Anselm din gândurile sale;

căci în aer nu mai era atâta praf, iar cât mai era, dădea semne că se așază. Săpătorii nu mai aveau cârpe la gură, dispăruse și coloana de praf ce atârname deasupra lor. Doar capetele și lopețile azvârlite în afară se mai zăreau. Când cădeau lopețile, nu zăngăneau pe sfărâmată de piatră, ci mușcau hârșâind moale; iar calfa ducea o targă plină cu pământ negru. Interesul său însă nu era atras nici de săpători și nici de calfă, ci de Roger Mason, care se găsea de cealaltă parte a gropii și se uita înăuntru concentrat. La un moment dat își ridică ochii spre coloanele de la răscrucea navelor, îi opri asupra lui Jocelin fără să-l vadă și îi coborî la loc în groapă. Nu era nimic nou în asta, căci meșterul zidar ade-seori se uita la lucruri fără să le vadă; sau se uita la un lucru de parcă nimic altceva nu ar mai fi fost de văzut, de auzit sau de simțit. Ochiul lui, în asemenea momente, părea să cuprindă și să modeleze acel ceva la care se fixa sau să-l accepte în totalitate. Dar acum nu se uita așa. Ci în jos, cu privirile concentrate, și chipul lui oacheș era peste măsură de uluit și neîncrezător. Gluga albastră, dată pe spate, îi încon-jura în pliuri gâtul gros, iar mâna și-o trecea când și când peste țeasta rasă și rotundă – pipăind-o, ca și când ar fi vrut să se asigure că încă mai era acolo.

Jocelin se opri la buza gropii și se adresă meșterului zidar:

— Ei, Roger? Ești mulțumit?

Meșterul nici nu răspunse, nici nu-l privi. Își ținea mâi-nile în șolduri, picioarele groase rășchirate, iar trupul vânos, îmbrăcat în tunică maronie, aplecat puțin în față. Se adresă celor din groapă:

— Dați-i cu țepușa.

Unul dintre săpători se îndreptă de spate și își trecu mâna murdară peste obrazul asudat. Celălalt dispăru din raza vederii și numai ce-l auziră gemând și gâfâind. Meșterul se lăsă repede într-un genunchi, sprijinindu-se cu mâinile de o dală, și se aplecă și mai mult.

— Ceva?

— Nimic, meștere. Vin sus!

Apărură capul omului și cele două mâini. Cu ambele ținea strâns vergeaua de metal, un deget mare însemnând un anumit punct iar celălalt o dungă lucioasă. Privirile omului trecură prin Jocelin, buzele sale se strânseseră a fluierat, dar dintre ele nu ieși nici un sunet. Jocelin pricepu că nu era luat în seamă, drept care le întoarse spatele și inspectă nava. Desluși capul alb, nobil, al lui Anselm. La două sute de metri distanță, lângă poarta de apus, supunându-se literei instrucțiunilor sale, dar mult prea departe ca să audă sau să fie auzit și aproape de nezărit. Jocelin se simți cuprins brusc de aceeași durere, gândindu-se la cum arată omul într-un fel și se comportă altfel; ușor uimit, de asemenea, și surprins. Dacă el vrea să se poarte ca un copil, n-are decât să stea acolo până se lipește de piatra aia! Eu unul nu am să spun nimic.

Se răsuci înapoi la meșterul zidar și, de data asta, avu grijă să le arate cu cine au de-a face.

— Ei, Roger, fiule?

Meșterul zidar se ridică, scutură praful de pe genunchi, apoi își șterse mâinile una de alta. Săpătorii erau iarăși la lucru, hârșâind și scrâșnind ușor.

— Ai înțeles ce-ai văzut, Preasfinte Părinte?

— Numai că legendele sunt adevărate. Dar i-auzi ce zic, legendele sunt întotdeauna adevărate.

— Voi, preoții, sunteți cei care faceți mofturi.

Voi, preoții.

Trebuie să fiu atent să nu-l supăr, își zise. Câtă vreme face așa cum vreau eu, poate să spună ce pofteste.

— Recunoaște, fiule. Eu ți-am spus că toată construcția asta este un miracol, și tu n-ai vrut să mă crezi. Acum ai văzut cu ochii tăi.

— Văzut ce?

— Un miracol. Ai văzut fundațiile; sau, ca să fiu mai exact, lipsa lor.

Hohotul meșterului era în același timp disprețuitor și amuzat.

— Fundațiile sunt. Exact atâtea cât să susțină o clădire de o asemenea greutate. Uite, poți să vezi și domnia ta cum au făcut. Urmează marginea asta a gropii, în jos. Sfărâmatură de piatră până acolo, după aia încă puțin; apoi nimic altceva decât noroi. Au construit o plută din vreascuri și au îngrămădit toată umplutura pe ea. Și nici măcar acest lucru nu este sigur. Trebuie să fie niște pietriș pe-aici pe undeva, și trebuie să fie aproape de suprafață, ori eu nu-mi cunosc meșeria. Poate a fost un mal, o limbă de stâncă lăsată de râu. Noroiul ăla poate să nu fie decât o pungă de pământ.

Jocelin izbucni într-un râs încântat. Bărbia i se înălță.

— Cu toate astea, priceperea ta, fiule, nu poate găsi nimic sigur. Spui că au construit o plută. De ce n-ai crede că întreg edificiul plutește pe ea? E mai simplu să crezi într-un miracol.

Meșterul zidar îl cercetă în tăcere, așteptându-l să-și poartească râsul.

— Vino puțin mai încolo, unde putem sta de vorbă. Carevasăzică să spunem că plutește dacă așa îți place. E un fel de a zice. Poate că așa este...

— Așa *este*, Roger. Noi am știut asta dintotdeauna. Poate că vei ajunge să mă crezi. Nu a fost nevoie de toate săpăturile astea.

— Sap din pricina oamenilor mei.

— Oastea ta? Credeam că tu ești generalul lor!

— Uneori oastea e cea care conduce.

— Vai de capu' generalului, Roger.

— Ascultă-mă. Fundațiile, zi plută dacă vrei, sunt numai atât cât să țină clădirea asta. Dar nimic mai mult; sau doar puțin mai mult. Și acum oamenii au aflat și ei.

În ciuda încercării de a fi solemn, vocea lui Jocelin trăda o undă de amuzament:

— Ai săpat groapa asta și pentru mine, Roger? O cursă ca să-l prinzi pe Vicar?

Dar Roger Mason nu zâmbea. Se uita la el pe sub sprâncenele stufoase, ca un taur.

— Ce vrei să spui?

— Las' să vadă și Vicarul ce imposibil e de construit fleșa lui. Vara asta nu e nimic de lucru la Winchester, Chichester, Lacock, Christchurch, nu se construiește nici o catedrală, nici mănăstiri sau stăreții; iar noul rege nu e din aceia care înalță castele. Dar aici, ți-ai zis tu, putem s-o întindem cât e vara de lungă, să-i arătăm Vicarului Jocelince zănatec este. Și așa poți să ții oastea adunată, până se ivește ceva, pentru că fără oaste ești un nimic.

Meșterul zidar zâmbi în colțul gurii.

— Dacă dau de pietriș curând, Preasfințite Părinte, mai stăm de vorbă. Altfel...

— Altfel ai să accepți să construiești un turn, scurt și gros, cu băgare de seamă și temător, trăgând cu coada ochiului dacă nu cumva se scufundă clădirea? Ce deștept te închipui! Un turn poate fi oprit la orice înălțime, nu-i așa, Roger? Prin urmare oamenii tăi pot să ierneze aici și să mai omoare pe câțiva.

— L-am pierdut pe cel mai bun pietrar în încăierarea aia.

— Și totul pentru un biet turn, scurt și gros. Nu, Roger.

— Caut pietrișul. Aia da fundație adevărată, pietrișul.

Dar Jocelin clătina din cap și zâmbea.

— Ai să vezi cum te împing eu sus, doar prin vrerea mea. În treaba asta este vrerea Domnului.

Zâmbetul meșterului zidar se stinse. Vorbi cu mânie:

— Dacă ar fi vrut să înalțe o fleșă, ar fi așezat fundații pentru asta!

— Asta au vrut.

De data asta, Roger Mason îl privi cu toată atenția.

— Planuri?

— Ce planuri?

— Ale clădirii – le-ai văzut, cumva? Le ai în arhive?

Jocelin clătină din cap.

— Nu există planuri, fiul meu. Oameni cum au fost aceia nu aveau nevoie de nici un desen pe pergament sau lemn. Dar eu știu ce intenții au avut.

Meșterul zidar se scărpină întâi în cap, apoi îi făcu semn cu degetul:

— Vino cu mine, Sfinte Părinte, să cercetăm stâlpii.

— Îi știu prea bine. Nu uita că asta e casa mea întru Domnul.

— Dar să-i vezi așa cum îi văd eu.

Patru coloane erau la cele patru colțuri ale bolții în cruce de la intersecția navelor. Se înălța, fiecare din ele, ca un mănunchi de tulpini care se rășchirau apoi în ramuri pentru a susține bolta. Sub boltă era întuneric, încât de jos, la o sută douăzeci de picioare depărtare, ochiul nu putea să urmeze modelul ce înconjura capacul de lemn fixat acolo pentru a acoperi orificiul din mijlocul bolții. Meșterul se îndreptă spre coloana de la colțul sud-vestic și își trecu palma peste una din tulpini. Piatra era prea lustruită ca să se poată așeza praful pe ea; în întâmpinarea mâinii care se apropia de oglinda pietrei, țâșni imaginea ei deformată.

— Ți se par groase și puternice, Părinte?

— Imense.

— Dar uită-te cât sunt de subțiri pentru cât sunt de înalte!

— Tocmai de-asta sunt frumoase.

— Ele nu sprijină altceva decât bolta; și niciodată n-au fost făcute să suporte mai mult decât propria lor greutate.

Jocelin își înălță bărbia.

— Cu toate acestea, trebuie că sunt foarte puternice.

Zâmbetul meșterului era ambiguu, așa cum fusese și acela al Sacristanului.

— Cum ai face ca să înalți o coloană din asta, Preasfințite Părinte?

Jocelin se apropie și se uită cu mare atenție. Fiecare fibră din mănunchi era mai groasă decât trupul unui om. Pipăi cu degetele de-a lungul suprafeței.

— Uite. Vezi? Crăpăturile astea orizontale, șanțulețe; cum le numiți voi? Îmbucări? E limpede că au tăiat bucăți și apoi le-au așezat una peste alta, așa cum se joacă cei mici cu piesele pentru dame, când le așază una peste alta.

De data asta, în zâmbetul meșterului se strecură o notă de înverșunare.

— Spui că au fost oameni buni, Preasfinte Părinte; și poate că au fost oameni cinstiți. Dar mai sunt și alte căi de a înălța o coloană.

Pangall apăru șchiopătând. În urma lui, o calfă îi imita în tăcere mersul șchiopătat. Avea aceeași smucire și cădere, la fel își ducea capul, chiar și privirea mânioasă era asemănătoare. Pangall se răsuci brusc și calfa se opri, ca în clipa următoare să izbucnească într-un hohot de râs. Bodogănind, Pangall trecu în regatul său.

— Acum, Roger, să trecem la altceva. Omul acela...

— Pangall?

— E un servitor foarte devotat. Spune-le oamenilor tăi să-l lase în pace.

Tăcere.

— Roger?

— Omul e un nătărău. Nu știe de glumă?

— De-acum s-a răsuflat, oricare-ar fi ea.

Meșterul zidar se uită împietrit la ușa ce dădea în regatul lui Pangall și nu spuse nimic.

— Roger, de ce să se lege neapărat de el?

Meșterul îi aruncă o privire scurtă. O fracțiune de secundă, între mințile lor se produse o hurducătură, așa cum se hurducă roata căruței când mușcă un făgaș; și Jocelin simți cum i se zbat în cap o sumedenie de lucruri pe care buzele ar fi dorit să le rostească, dacă nu ar fi fost ochii aceia negri ce-l priveau atât de direct. Parcă stătea pe o muchie de nici el nu știa ce.

— Roger?

Dar tocmai atunci, un grup mic se întorcea dinspre Capela Fecioarei, prin galeria de miazănoapte, și Rachel se ciondănea cu acela care-i conducea. Vorbele agitate se pierdură în urma lor.

— De ce *o fac*?

Roger Mason pornise înapoi spre groapă.

— Așa alungăm noi ghinionul.

Rupându-se de grup, Rachel grăbi spre ei, vorbind și gesticulând încă înainte de a se apropia – „Nu se așteptaseră ca fundațiile lor să fie dezgropate înainte de Judecata de Apoi, și de ce nu, la urma urmei, și ei au fost angajați cu contract, ca și omul meu de-aici“ –, vorbind, dând din cap, trupul scuturat de vehemența vorbelor, cu poalele nu ridicate, ci strânse în sus, scoțind la iveală prea mult dintr-o gleznă groasă și un picior urât. „Lemn de mesteacăn sub sfărâmătură, nu la asta te-ai așteptat, Roger? El știe totul, Preasfințite“ – Preasfințite, de parcă n-ar fi fost femeie, ci preot cu drept de vot în Căpitu! Corpul ei întreg – parte de vorbire, ochii – ieșind din cap, nici urmă de englezoaică rezervată și cuviincioasă (nu seamănă câtuși de puțin cu tăcuta Goody Pangall, draga mea fiică întru Domnul), ci având chiar pretenția că ea se pricepe, îndrăznind să judece, îngăduindu-și să contrazică un bărbat! Rachel, cu părul negru, cu ochii negri și plini de energie, cu dezinvoltura ei neîngrădită, ea, cel mai puternic

argument pentru celibat, dacă aveai cumva îndoieli în această privință: „Iartă-mă, Sfinția ta, dar trebuie s-o spun, mă pricep puțin la asemenea trebur; îmi amintesc ce spunea meșterul ăl bătrân al lui Roger. Copilă – așa-mi zicea el, copilă, înțelegi, domnia ta, pentru că Roger era calfa lui pe-atunci –, copilă, o fleșă merge în jos tot atât cât merge în sus..., sau era în sus la fel de mult cât merge în jos? Dar ce voia să spună, înțelegi, domnia ta, era că...“, și își lăsă capul într-o parte, zâmbind misterios, cu un deget vârât în fața lui Jocelin, „...este aceea că trebuie să fie la fel de multă greutate sub clădire cât este și deasupra ei. Deci, dacă urci în sus patru sute de picioare, tot patru sute de picioare și sub clădire. Nu este așa, Roger? Roger?“ Și tot așa, întruna, eliberată din tăcerea de pocăință, cerută de slujbă, și trupul ei și fața ei întunecată scuturate de cuvinte, așa cum e țeava scuturată de jetul de apă care țâșnește din ea. Și totuși, era ceva ciudat cu Roger și Rachel Mason. Nu numai că erau nedespărțiți, dar se și asemănau la înfățișare, mai mult frate și soră decât soț și soție, oacheși, vânjoși, cu buzele roșii. Trăiau izolat, viața lor își avea propriul ei tipar. Roger nu o lovea niciodată și certurile lor frecvente erau ca focurile de paie stinse de-o pală de vânt, dar scena rămânea la fel ca la început. Se învârteau unul în jurul celuilalt într-un fel pe care ceilalți nu-l puteau pricepe. Imposibil de înțeles cum se îndurau unul pe altul; deși se puteau observa câteva tehnici de conviețuire. De exemplu, Roger Mason a găsit o metodă de a colabora cu Rachel, care adesea transforma o situație anume în farsă, cum era cazul acum. Roger n-o băgă în seamă, își ridică doar vocea, încât să fie auzit și înțeles. El nu părea scos din fire în asemenea momente; în schimb, al treilea de față se enerva, neîndoielnic, mai ales când acesta era o înaltă față bisericească.

— ...o problemă mult mai complicată decât îți închipui.

Și Rachel, cu o tulburare așternută pe chip, încât vorbele meșterului zidar se pierdură deveniră din nou nedeslușite. Jocelin își ridică și el vocea, acceptând farsa, în același timp furios:

— Noi vorbeam de Pangall!

— Ce femeie dulce, ce păcat că nu are copii, dar nici eu nu am, trebuie să ne ducem crucea asta!

— ...construim cât putem de înalt...

— ...cât îndrăznești de înalt...

Deodată, Jocelin își auzi vocea foarte clar, nu mai avea împotriva cui să lupte. Rachel își întorsese fața de la el. Torentul ei se revărsa acum în groapa în care dispărea înghițit.

— Și care este rolul unei îndrăzneli mărunte, Roger? Îndrăznelile mele sunt mari!

— Cât anume?

— Patru sute de picioare de îndrăzneală!

— Deci nu am reușit să te conving.

Jocelin zâmbi, dar clătină din cap cu înțeles.

— Începe să construiești. Asta e tot ce-ți cer.

Se priviră, fiecare hotărât, nici unul nemaispunând nimic, dar conștienți că nu au stabilit nimic, și ceea ce încheiau acum era doar un armistițiu. O să-l împing în sus piatră cu piatră, de va fi nevoie, gândi Jocelin. Nu are nici o viziune. E orb. N-are decât să creadă că poate tăia un turn acolo unde îi trăsnește – dar Rachel reveni lângă ei de la groapă și atunci auziră cât de puțină lumină era acolo înăuntru și cât erau oamenii de obosiți, nici pe un cal nu-l puteai mâna mai mult decât îl țineau puterile, ar trebui să isprăvească treaba. Încât Jocelin își întoarse fața de la ea, furios pe sine însuși, și pe femeia asta neghioabă, și pe bărbatul care era mai degrabă în stare să n-o bage-n seamă decât s-o pună la punct. Și văzu, surprins, că soarele pătrundea acum prin ferestrele de la apus; și, odată cu această imagine, îl răzbătu ca un cui foamea.

Asta-i spori și mai mult mânia; prea puțin îl alină să audă în urma lui cum meșterul zbiera la Rachel:

— Cum poți să fii atât *de proastă*?

Dar știa că zbieretul nu însemna nimic, nici măcar un reproș, ci poate ceva care să țină departe ghinionul, și că peste cinci minute iar vor gravita unul în jurul celuilalt, râzând, sau vor umbla fără rușine braț la braț; sau vor șușoti cine știe ce vorbe de-ale lor, secretoase, care nu erau treaba nimănui altcuiva. Iar ea era o femeie bună, după toate aparențele; printre atâtea combinații între sexe, bârfite doar sau rușinoase de-a dreptul, despre care se spunea că se petreceau în Strada Nouă, acolo unde trăseseră zidarii, nici o vorbă urâtă nu se auzea la adresa lui Rachel sau a meșterului zidar. În lumina soarelui, își trecu privirea de-a lungul navei și iar se simți cuprins de iritare. Ziua a început în bucurie, gândi; și s-au petrecut lucruri mărețe; există un început, și mai există și îngerul meu; și în același timp este și această istovire a bucuriei, de parcă îngerul mi-a fost trimis nu numai să mă întărească și să mă consoleze, ci și ca un avertisment. Departe, îl zări pe Părintele Anselm, șezând demn și hotărât lângă poarta de miazăzi, și nemișcarea bătrânului sub coroana de păr argintiu îi produse mâhnire și enervare. Își ridică bărbia și se adresă patriarhilor care predica din ferestrele înalte:

— N-are decât să facă pe îmbufnatul, dacă așa pofteste.

În urma lui, dinspre transeptul de miazănoapte, auzi hote de răs care se îndepărtau prin noua spărtură din zid. Semn că Rachel plecase; se răsuci spre meșterul zidar și-l văzu vorbind cu oamenii de lângă groapă. Preț de o clipă, întrebă dacă era nevoie să se apropie de el și să mai stăruie. N-ar fi trebuit să vin să-l vad, gândi. Ar fi trebuit să-l chem în fața mea și să-l mustru pentru încăierarea de la poartă. Ce se întâmplă dacă primarul îi cheamă în fața judecății? N-am spus nici pe jumătate ce aveam de gând să spun. Femeia

aia cu nestăvilirea ei, și cu fața obraznică și agitată. Unele femei sunt mai puternice prin ignoranța lor decât toate porțile și zăbrelele. Ar trebui s-o mustru și pe ea pentru înfumurarea ei, s-o învăț să-și cunoască lungul nasului. Data viitoare, când am s-o întâlnesc fără el în preajmă, am să-i vorbesc blând și am să-i arăt cum trebuie să se poarte.

— Doamne, cu ce unelte suntem nevoiți să muncim!

Auzi țcănitul cuielelor de la sandale răsunând în navă și înțelese că se apropia omul-cuier. Se întoarse să se uite. Părintele Adam venea cu pasul lui obișnuit, nici grăbit, nici agale, dar așa ca și când toată viața lui n-ar fi făcut altceva decât să meargă astfel de la o zi la alta, înmânând, luând, așteptând porunci, impersonal, fără entuziasm, fără să se plângă. Se opri în fața stăpânului său, cu mâinile adunate, ca o păpușă cioplită de un copil, numai chipul prea complex pentru o asemenea încercare, brațele, părul pictate. Acum stătea între Jocelin și mult amânatul prânz, ținând în mâini altă scrisoare.

— Nu puteai să mai aștepți, Părinte Adam?

Părinte Anonim.

Părintele Anonim răspunse zgâriind aerul cu obișnuita lui voce:

— M-am gândit că poate vrei s-o citești de cum a sosit, Sfinția ta.

Jocelin oftă.

— S-o văd, răspunse iritat, obosit, secătuit în mod ciudat de orice urmă de bucurie.

Se întoarse înspre răsărit și ridică scrisoarea în așa fel încât soarele să cadă asupra ei. Pe măsură ce citea, chipul i se limpezi, trecu de la iritare la satisfacție, apoi la încântare.

— Ai făcut bine că mi-ai arătat-o!

Căzu în genunchi, își făcu semnul crucii și mulțumi Cerului. Dar valul de bucurie se întoarse, îl făcu să se ridice în

picioare și să grăbească spre marginea gropii, unde meșterul zidar discuta cu Jehan, ajutorul său. Când se apropie, meșterul zidar își întoarse privirile de la Jehan și i se adresă:

— Încă nu au dat de pietriș. Și dacă apele continuă să crească, va trebui să așteptăm câteva săptămâni până vom putea continua săpăturile. Poate chiar luni.

Jocelin bătu scrisoarea cu palma.

— Aici afli răspunsul, fiule.

— Și anume?

— Preasfinția Sa Episcopul și-a amintit de noi. Chiar dacă acum îngenunchează în fața Sfântului Părinte la Roma, își amintește de turma sa de departe.

— Nu vrei să înțelegi ce-ți spun, nu-i așa? Își pierdu meșterul zidar răbdarea. Ascultă la mine, banii nu pot să-ți construiască fleșa. Din aur s-o faci, doar că se va scufunda și mai adânc.

Jocelin clătină din cap, râzând.

— Acum am să-ți spun și așa ai să dormi liniștit. Nu a trimis bani. Căci, la urma urmei, ce sunt banii? În schimb, de un preț infinit, incomparabil mai mare...

Un val de emoție îl înălță în slăvi și vocea urcă odată cu el. Cuprinse cu un braț umerii meșterului zidar și-l îmbrățișă.

Uite ce vom pune în piatra cea mai din vârf a fleșei, și acolo va rămâne, până în Ziua de Apoi. Preasfinția Sa Episcopul ne trimite un Cui Sfânt¹.

Își luă brațul de pe umerii impenetrabilului meșter zidar și scrută nava scăldată în soare. Zări capul alb al Părintelui Anselm și înțelese atunci că viața era de neîndurat fără mir. Se îndreptă aproape în fugă spre bătrân, fluturând scrisoarea în mână.

— Părinte Anselm!

1. Cui din crucea pe care a fost răstignit Cristos sau din cea a altui sfânt martir (n. tr.).

De data asta, Părintele Anselm se ridică și rămase în picioare. O făcu încet, îndurându-și martiriul; și, ca pentru a completa demonstrația de vitejie, își înghiți tusea, abia dacă se auzi. Fața îi era rece, fără expresie.

— Părinte Anselm. Prietenia este un lucru prețios.

Nici o expresie. Înviorat cum era de propria bucurie, Jocelin făcu încă o încercare.

— Ce-am făcut noi cu a noastră?

— E o întrebare adevărată, Sfinția ta, sau una retorică?

Jocelin îl împresură cu dragostea sa.

— Ai vrea să citești scrisoarea aceasta?

— Îmi ordoni, Sfinția ta?

Jocelin explodează în râs.

— Anselm! Anselm!

Încăpățânat, bătrânul nu cedă iubirii lui, ci își întoarse privirile spre paravanul de lemn și pânză; tuși încet, dar clar, ahac, ahac...

— Dacă e ceva care privește Capitulum, Sfinția ta, nu mă îndoiesc de faptul că noi toți o să auzim curând despre ce e vorba.

— Anselm. Iată un dar din partea mea către tine. Te eliberez de această îndatorire. Ar fi trebuit să pricep că, luând seamă la toată împotrivirea și la sănătatea ta... La urma urmei, nimeni nu este prins așa ca mine în această treabă. Iau totul în mâinile mele. Tu știi asta și știi și de ce, tu dintre toți oamenii, confesorul meu, stăpân al sufletului meu.

— Dă-mi voie, Sfinția ta, să pricep bine cele ce mi-ai spus. Nu mai sunt supraveghetor și nici nu mai răspund de nici o supraveghere?

— Întocmai aceasta am spus.

Expresia de pe chipul lui Anselm rămase neschimbată. Își ținea profilul său nobil întors către răsărit, sub coroana de păr alb. Senatorial, maiestuos, neînduplecat. Vorbele căzură:

— În scris?

Au căzut. Nu erau perle sau bijuterii, așa cum s-ar cădea unei preasfinte fețe bisericești. Erau pietre. Nici o insultă, nimic de reproșat; căci, dacă vorbele cuprindeau în ele insolența, erau, în același timp, corecte, urmând litera Codului legiuitor. *Când se rânduiește astfel ca o treabă să se hotărăască între doi dintre cei patru Slujitori Principali ai Bisericii, să fie făcut în scris...* Ca și când codul atârna acolo negru pe alb, în aerul dintre ei, Anselm își întemeie cererea citând:

— *Ceea ce a fost scris, dacă va cunoaște o schimbare, să fie prenumită pe hârtie; iar pecetea de os să fie pusă în prezența a doi slujitori.*

— Știu.

Anselm vorbi din nou, calm, rece. Tusea îi dispăruse.

— Asta e tot, Sfinția ta?

— Asta e tot.

Auzi pașii Sacristanului depărtându-se prin navă și el rămase așa, uitându-se peste umăr în urma celui care pleca. Trebuie să-l șterg, își zise. M-am înșelat. Nu aruncă decât pietre din capul acela nobil al său.

Își coborî privirile asupra scrisorii trimise de Episcop. Ca o balanță la târg, gândi. Bucuria mă ridică pe un talger, iar Anselm mă cufundă pe celălalt. Există Cuiul și îngerul meu. Există vistierul, și meșterul zidar, și nevasta lui.

Deodată, pricepu cât de strâns înlănțuite îi erau aripile bucuriei. Și mânia îl podidi încă o dată. Să cadă, cu toții să dispară, numai munca să continue! Și, trecând pe sub fereastra dinspre apus, cu scrisoarea strânsă în mână și adusă la piept, murmură cu îndârjire și cu bărbia ridicată:

— Acum trebuie să-mi caut alt confesor!

În acea noapte, când îngenunche lângă pat să se roage înainte de culcare, îngerul se întoarse și se opri în spatele lui într-un nor de căldură, care să-i aducă puțină mângâiere.

Capitolul III

Când se trezi a doua zi dimineța în zori, auzi cum cădea ploaia și-și aminti ce-i spusese meșterul zidar. Drept care, printre alte lucruri, se rugă și pentru vreme frumoasă. Dar ploaia căzu trei zile la rând și acestora le urmă o jumătate de zi de nori joși și văzduh greu de apă; timp în care gospodinele atârnavă rufele spălate pe lângă focuri mocnite care mai mult le murdăreau decât le uscau; după aceea au venit vânt și ploaie o săptămână întreagă. Când părăsea casa, înfășurat în pelerină și străbătând repede aleea până la catedrală, zărea norii în dreptul acoperișului, încât și crenelurile erau cufundate în negură. Cât despre edificiu, biblia în piatră, nu mai înălța slavă lui Dumnezeu, ci mormăia o biată predică. Zidurile sale deveniseră lipicioase, din pricina apei care se scurgea la vale peste mușchi, licheni și piatra care se măcina. Când ploaia cădea ca o burniță, timpul era și el o burniță, curgere înceată cu care trebuia să te împaci. Iar când bătea în rafale, miile de gargaie – și oamenii se gândeau la chipurile ce le serviseră drept model, putrezind acum în mormintele incintei sau în cimitirele parohiei – porneau să se reverse. Și lăsau apa să se prăvale, ca și când se aflau sub semnul unei alte amenințări cu osânda veșnică; și ce revărsau ele se reunea cu șuvoaiele care se scurgeau pe ferestre, plumburi și cornișe, de-a lungul muchiilor și turnulețelor, a chipurilor și pietrelor unghiulare, și ajungeau bolborosind și clocotind în șanțul de la baza peretelui. Vântul care începu

să bată nu limpezi cerul, doar înghiontea văzduhul ba dintr-o parte, ba dintr-alta, azvârlind câte un ciubăr de apă la fiecare ghionț, încât, împins de la spate, până și un Vicar ajungea să se bălăbănească; sau să se aplece ca lovit în fața unei rafale, iar poalele pelerinei să-i fie zburate în lături, asemenea unor aripi. După ce se domoli vântul, norii coborâra și mai mult, încât Jocelin nu mai putea zări jumătatea de sus a clădirii; iar din pricina burniței nu mai era în stare să-și dea seama nici de dimensiuni. Astfel, ochiul cercetător trebuia să se fixeze pe elementele mai apropiate, un colț de piatră udă, uriașă în detalii și plină de imperfecțiuni, ca o piele văzută prea de aproape. Intrândurile din partea de miazănoapte – dar acum nici o cădere a luminii nu mai arăta care era nordul și care sudul – duhneau de urmele atâtor urinări. Apele râului ce-și ieșise din matcă se întinseseră peste drum și, fără să ia seamă la gârziile de la porțile orașului, invadară ulițele noroioase. Bărbați, femei și copii se înghesuiau în jurul amărâtelor de focuri pe care izbuteau să le aprindă, iar fumul ce ieșea din buștenii sau cărbunii jilavi forma o pătură de ceață sub acoperișul fiecărei case. Doar cârciumile propășeau.

La răspântia navelor, săpăturile încetaseră. Într-una din zile, Jocelin se opri lângă meșterul zidar, îl urmări cum coboră în groapă o lumânare legată cu o sfoară și văzu lucirea apei la fund. În același timp urcă până la el mirosul gropii, ceea ce-l făcu să se dea câțiva pași îndărăt. Dar meșterului zidar nu-i păsa de mirosuri. Rămase pe loc, uitându-se înnoirat la lumânare. Jocelin deveni neliniștit și stăruitor. Puse mâna pe umărul lui Roger Mason:

— Și acum ce vei face, fiule?

— Sunt multe de făcut, murmură Roger Mason.

Se apropie de scara în spirală, apoi urcă și dispăru din vedere; mai târziu, Jocelin îl auzi mișcându-se cu băgare de seamă la o sută douăzeci de picioare înălțime, pe sub boltă.

Lui Jocelin i se păru că prima lui adulmecare a gropii era semn de un nou început. Abia acum observă că peste tot în catedrală mirosului de tămâie veche și ceară arsă i se adăugase o miasmă mult mai neplăcută. Căci apa, cu o perfidie ușor de ghicit, invadase mormintele mai-marilor aflate de ambele părți ale corului sau între arcadele navei. Curând înțelese că nu era singurul să fi băgat de seamă acest lucru. Cei în viață, care-și făcuseră o profesiune din a disprețui viața, considerau că acest fel de aducere-aminte era mult prea direct, drept care țineau slujbele cu fețele acoperite de o scârbă nelalocul ei. Când se întorcea dinspre Capela Fecioarei și traversa răscrucea navelor – și în acele zile era întuneric acolo – Jocelin își spunea cu disperare:

— Aici, unde duhnește groapa asta, am primit eu ce am primit, cu atâta amar de ani în urmă, și am atins pardoseala cu chipul meu. E nevoie să nu uit asta, niciodată.

În acest timp, meșterul zidar și câțiva soldați din oastea lui lucrau în acoperiș, deasupra bolții în cruce. Au spart bolta, încât acum, dacă era cât de cât lumină în partea aceea de catedrală și te uitai în sus, zăreai căpriorii. În timp ce unii lucrau acolo, dispărând pe scările în spirală ce sfredeau pereții, numai ca să apară mai târziu, mici cât muștele, în triforiu, alții înălțau schele în jurul stâlpului de sud-est al intersecției. De la platformă la platformă fixau scări, o construcție ca o plasă de păianjen, și când aceasta a fost în sfârșit gata, coloana arăta ca un brad cu ramurile ciuntite și întoarse înăuntru. Această nouă îndeletnicire a lor nu era chiar fără foloase pentru slujbe, căci zidarii nu mai erau auziți la fel de tare acum, când lucrau în acoperiș. Pacea duhnitoare din navă abia dacă mai era întreruptă când și când de bufniturile unui ciocan de lemn la înălțimea bolților. La un moment dat, din bolta frântă începură să atârne frânghii deasupra încrucișării, și acolo și rămaseră, legănându-se, de parcă în tot

edificiul acesta, care mustea de umezeală și pe dinăuntru la fel de mult ca și pe dinafară, începuse să crească un soi de mușchi gigantic. Frânghiile așteptau bârnele ce aveau să fie aduse prin spărtura din peretele de miazănoapte; dar tare se asemănau cu mușchiul pădurii și se și potriveau cu mirosul de la răscruce. În întunecime și în jilăveală, Jocelin era nevoit să-și concentreze toată voința ca să-și amintească ce lucrare măreață se înfăptuia; și când o calfă se prăbuși prin spărtura bolții în cruce și lăsă în urmă un urlet care creștea până jos văzduhul atât de dens, încât părea să păstreze urletul ca pe ceva gravat fără milă în el, nu se miră că nici un miracol nu se interpuse între trupul în cădere și piatra care, în mod logic, urma să-l primească. Părintele Anselm nu spuse nimic în Capitul; dar în privirea indignată a Sacristanului citi că și această moarte fusese adăugată acum pe un răboj ce avea, într-o bună zi, să-i fie pus în față. Peste catedrală nu pogorî nici o noapte întunecată, doar o amiază fără soare și din această pricină lipsită de speranță, ca o blasfemie. Răsetele băieților din cor răsunară isterice atunci când vistierul, venind cu mersul său clătinat în urma lor dinspre sacristie, o luă la stânga, așa cum a făcut o viață întregă, în loc să apuce la dreapta, spre Capela Fecioarei. În ciuda hohotelor, a pufnetelor înfundate, slujbele continuau și îndatoririle erau toate îndeplinite; dar ca sub apăsarea unei greutăți aproape strivitoare. Cei din Capitul erau irascibili, cântările anoste sau iritate și întrerupte de accese de tuse, iar băieții se luau la harță nici ei nu știau din ce pricină. Băieții mici plângeau fără motiv. Cei mari aveau ochii împăienjeniți din pricina coșmarurilor cu oameni fără nas care pluteau pe sub pardoseli, cu fețele turtite de chepenguri grele, încât nu era de mirare că erau gata să râdă în ascuns pe socoteala vistierului. Însă, într-o bună zi, când o luă la stânga, vistierul nu-și mai aminti să se întoarcă; în cele din urmă, doi dintre cantori se

duseră după el. Îl găsiră în semiîntuneric, pipăind cu mâinile paravanul de lemn ce-l despărțea de intersecția navelor; îl conduseră înapoi înspre lumină. Și abia atunci observară cât de puternic îi tremura mâna dreaptă și cât de golit de orice expresie îi era chipul. Astfel că moșneagul vistier fu instalat în casa lui, și asupra bătrânilor pogorî groaza senilității. Zi și noapte aveau loc slujbe de închinăciune în duhoare și în semiîntuneric, acolo unde lumânările nu luminau altceva decât norii deși de aburi; și vocile se înălțau înspăimântate de vârstă și moarte, înspăimântate de apăsarea greutății și a dimensiunilor, de întuneric și de un univers fără de speranță.

— Doamne, auzi-ne și primește-ne strigătul!

Apoi se zvoni de izbucnirea ciumei în oraș. Numărul fetelor – încordate, tăcute, cu ochi scăpărători în fața luminii care vestea prezența Azimei – creștea de la o zi la alta. Dar Jocelin nu li se alătura niciodată, căci îngerul său păzitor venea când și când și-l alina, îl încălzea, îl îmbărbăta. Ca orice bun general, însă, vedea în ce fel aveau nevoie de ajutor; căci, până și pentru el, aceste unelte ale sale, oamenii de care era nevoit să se folosească, nu-i păreau să se deosebească prea mult de maimuțele care se legănau și se agățau de ziduri. Astfel că aduse macheta catedralei la intersecția navelor și o așeză lângă stâlpul dinspre nord-vest, cu fleșă cu tot, ca să le dea curaj. Macheta stătea pe un pedestal și părea singurul lucru curat din toată clădirea, deși, dacă o atingeai, degetul i se uda.

Astfel a trecut Crăciunul. Să se bucure Cerurile, Pământul să fie vesel în fața lui Dumnezeu, pentru că El va veni.

Așa se și așteptau, să vină; dar norii încă atârnav deasupra zidurilor; iar dacă burnița se curmă o vreme, oamenii își ridicară privirile, își pipăiră obraji, gândind că ceva nu era cum trebuie să fie. Odată, după ce s-a oprit ploaia, dar grota

navei era deosebit de rău mirositoare, Jocelin se opri în fața machetei, ca să prindă și el curaj. Desprinse turnul cu fleșă, cu oarecare greutate pentru că lemnul se umflase, și îl ridică în mâini, cu pioșenie, ca pe o relicvă. Îl dezmierdă duios, îmbrățișându-l, răsucindu-l și privindu-l pe toate fețele, așa cum o mamă își privește odorul. Optsprezece țoli, pătrat pe jumătate din lungime, cu ferestre înalte, apoi explodând într-un mănunchi de turnulețe delicate, în mijlocul cărora răsărea marea fleșă, nedecorată, zveltă, cu o cruce mică de tot în vârful. Crucea era mai mică decât aceea pe care o purta el la gât. Rămase o vreme lângă stâlp, strângând la piept turnul, și-și spuse că, nu mai încăpea îndoială, apele trebuiau de-acuma să reentre în mătci. Căci de o săptămână ploaia nu mai căzuse, deși martie se dovedea nu vântos, ci înnegurat. Și chiar și așa, nu era greu să-ți închipui că, pe undeva, un soare murat se străduia să ajungă la noroaiele bulbucinde ale câmpiilor. Mângâie fleșa și-l auzi pe Jehan vorbind de unul singur pe când ieșea din spărtura făcută în transeptul de la miazănoapte. Închise ochii și-și spuse în gând: am îndurat destul! Să fie acesta momentul de cotitură! Și, în spatele pleoapelor închise, i se păru că simte cum zilele cu vreme bună își strâneau forțele pentru a ieși la lumină. Auzi bufniturile ciocanului de lemn răsunând sub acoperiș și deodată se simți emoționat de obiectul pe care-l ținea în brațe; și în gât i se puse un nod de surescitare la amintirea liniilor ce se uneau deasupra catedralei. Simțea viața. Își înălță bărbia, deschise ochii și gura, vrând să aducă mulțumiri cerului.

Dar rămase nemișcat, fără să spună nimic.

Goody Pangall apăruse din împărăția lui Pangall. Făcu repede trei pași. Se opri și se dădu îndărăt un pas. Apoi înaintă mult mai încet spre răscrucea navelor, dar privirile nu într-acolo îi erau îndreptate. Se uita undeva într-o parte. O mână strângea pelerina la gât, cealaltă se înălță și odată cu

ea, coșul care atârna la încheietură. Se uită pieziș, parcă ar fi trecut pe lângă un taur sau armăsar. Picioarele o duseră apoi dincolo de lungimea funiei, umărul aproape freca zidul; nu-mai că picioarele nu prea dădeau semne că ar vrea să meargă înainte. Ochii ei erau două pete negre în paloarea aceea de iarnă, gura se deschisese, cu buza de jos atârânănd, și ar fi avut un aer neghiob, dacă ar fi cu puțință ca un asemenea chip dulce să arate vreodată neghiob și dacă n-ar fi fost aceea vădită spaimă de pe chipul ei. Stârnit de expresia ei, Jocelin îi urmă direcția privirii; și, din acea clipă, timpul se scurse spasmodic sau poate că a încetat să mai existe. Încât nu-l surprinse că se trezi știind la ce se uita ea încă înainte de a-l vedea cu ochii lui pe meșterul zidar.

Roger Mason era cu un picior pe treapta de jos a scării de la primul nivel al schelei ce înconjură coloana de sud-est. Coborâse pe scară, uitându-se tot timpul la Goody. Acum se întorcea. Se îndreptă spre ea, iar ea se târa mai încet, tot mai încet, de-a lungul peretelui. Se făcea mai mică, tot mai mică și se uita în sus și într-o parte. O ținutise acolo meșterul zidar, se uita în jos spre ea și vorbea grav, și ea rămânea tot cu privirile ațintite la el, cu gura deschisă și clătînând din cap.

Jocelin se simți cuprins de o certitudine ciudată. Știa ce se petrece. Văzu că întâlnirea de acum era una dintre multe altele. Văzu durere și amărăciune. Văzu – și parcă ceea ce vedea se închea într-un fel de rugăciune – cum aerul din jurul lor era altfel. Văzu că erau prinși într-un fel de pânză groasă ca de cort, care-i izola de toți ceilalți oameni, și mai văzu cum se temeau amândoi de pânza aceea, dar erau neputincioși în fața puterii ei. Acum stăteau de vorbă, grav și liniștit; și deși Goody clătina și scutura din cap, nu se depărta, nu putea să plece, așa părea, căci pânza invizibilă era închisă peste tot în jurul lor. Ținea coșul în mâini, era îmbrăcată ca pentru a merge la piață, nu avea ce sta de vorbă cu nici un

bărbat, cu atât mai puțin cu meșterul zidar; nici nu ar fi avut altceva de făcut decât să clatine din cap, poate; putea foarte ușor să nu-i dea atenție bărbatului voinic, în pantaloni de piele, tunică maronie și șapcă albastră, nu, nu era nevoie nici măcar să se oprească; doar să treacă, ferindu-și fața, căci mâna lui nu o ținea pe a ei. Dar ea stătea, uitându-se în sus și într-o parte la el, în timp ce ochii ei negri nu clipeau și buzele ei spuneau nu. Apoi, deodată, ea reuși, în sfârșit, să se rupă de acolo, de parcă ar fi rupt cu adevărat ceva, în aer, inutil însă, căci pânza invizibilă ce-i unea pereche se întinse, luând-o înaintea ei oriunde s-ar fi dus. Încă se afla înăuntrul pânzei, grăbind de-a lungul navei laterale de miazăzi, cu obrazul, din palid, înroșit ca para focului. Roger Mason rămase cu privirile în urma ei, de parcă nimic și nimeni pe lume nu avea importanță, în afară de ea, ce care-i păsa și de parcă nu putea să nu-i pese de ea și această pă sare îl chinuia. Când poarta dinspre nord-vest bubui în urma lui Goody, se întoarse și el, cu spatele la Jocelin, și porni pe scară în sus ca un somnambul.

Atunci, o mânie se iscă și izbucni dintr-un străfund al ființei lui Jocelin. În capul lui străfulgerară imagini ale unui chip care se pleca în fiecare zi pentru a primi binecuvântarea, auzi cântecul ei plin de siguranță în împărăția lui Pangall. Își înălță bărbia și cuvântul țâșni pe deasupra ei, dintr-un culcuș ascuns al indignării și durerii:

— Nu!

Și deodată, i se păru că noua viață pe care o primea lumea era un lucru murdar, un val tot mai înalt de noroi, încât simți că nu mai are aer, și văzând spărtura prin transeptul dinspre miazăzi se repezi într-acolo și ieși la peticul de zi de afară. În clipa următoare auzi hohote îndepărtate, bărbătești, ale calfeilor; și în acea ascuțime a înțelegerii, pricepu ce pâlăvrăgeală de crâșmă trebuia să pară vederea Vicarului însuși ieșind

valvârtej printr-o gaură și ținând în ambele mâini chiar năzăreala lui, încât se răsuci pe călcâie și la fel de repede intră înapoi în catedrală. Tocmai atunci, dinspre nava nordică se apropia o mică procesiune; printre credincioși se afla și Rachel Mason, purtând în brațe o dulce povară, astfel că el vorbea felicitând-o mașinal și binecuvântând-o, ca în clipa următoare soția conetabilului să vină și să-i smulgă pruncul din brațe, zorind spre Capela Fecioarei, la botez. Rămase singur cu Rachel, care se simți oarecum obligată să mai zăbovească lângă el; și, deși ochii lui erau orbiți de imaginea lui Roger și a lui Goody Pangall, urechile începură să asculte la pricina zăbavei. Și nu-i veni să creadă cum o femeie, chiar și indignată (cu ochii ăștia bulbucăți, cu șuvițe de păr negru scăpate pe obraz) putea să vorbească astfel. Ce-l ținutua locului nu era potopul de cuvinte, ci conținutul lor. Cu fața scuturându-i-se ca un geam în bătaia vântului, îi explica de ce nu avea ea copii, deși atâta se rugase la Dumnezeu să poată face unul. Când ea și cu Roger se duceau împreună, în cel mai nepotrivit moment ea începea să râdă – *trebuia* să râdă – nu era stearpă, așa cum le venea unora să creadă, și chiar o și spusese, Sfinția ta, nu, nu era! Ci *trebuia* să râdă, și după aia trebuia și el să râdă...

Stătea și asculta nevenindu-i să creadă și buimăcit, până ce ea isprăvi și catadicsi să se îndrepte spre galeria dinspre miazănoapte, ca să ajungă la vreme la botez. Rămase la picioarele schelei și ceva din natura muierească prinse a arde în el; cât de gingaș vorbeau, chiar dacă prea mult, de nouă mii nouă sute nouăzeci și nouă de ori; dar a zecea mia oară trânteau o necuviință atât de nerușinată, își siluiau cu atâta brutalitate propria intimitate, încât se întreba dacă cel care vorbea nu era însuși pântecul furibund. Și dintre toate femeile din lume, numai ea, Rachel, imposibilă, incredibilă și totuși vie, în carne și oase, era cea care făcea asta – nu, era

silită să facă asta dintr-o nevoie nestăvilită a naturii ei potopitoare, față de cel mai nepotrivit om, în cel mai nepotrivit loc și la momentul cel mai nepotrivit. Despuia fața obișnuită a vieții, scoțându-i la iveală oroarea și farsa; pestriț Bufon îmbrăcat în roșu și galben care, în camera de tortură, lovește cu biciușca lui din bășică de porc.

— Nesimțitoarea sfruntare a femeii! se adresă el cu vocea rea modelului pe care-l ținea în mână.

Dar Bufonul îl înghionti în pântec cu bășica lui, făcându-l să izbucnească într-un hohot pe care-l sfârși cu un tremur în tot trupul.

— Murdărie! Murdărie! strigă.

Deschise ochii și își auzi propriile vorbe răsunând sub bolta în cruce. În aceeași clipă îl zări pe Pangall, cu mătura lui, stând ca trăsnet la poarta vremelnică dinspre galeria de miazănoapte. Încât, printr-un efort doar pe jumătate conștient de a da un înțeles logic vorbelor sale și de a le ascunde adevărata cauză, strigă din nou:

— Locul ăsta este murdar ca o cocină! Ei murdăresc totul!

De intersecția navelor se apropiau doi bărbați. Mel, bătrânul cioplitor, și Jehan, mâna dreaptă a lui Roger Mason. Jehan râdea și amândoi trecură pe lângă Jocelin fără să-i dea nici o atenție.

— Aia nevastă? E paznicul lui!

Astfel că Jocelin, simțind încă sângele cum îi zvâcnește în tâmpile, încercă să se adreseze cât mai firesc lui Pangall, dar vocea îi răsuna gâfâită, ca și când abia străbătuse în fugă toată catedrala de la un capăt la celălalt.

— Cum îți mai este viața, Pangall, fiule?

Dar Pangall avea o lucire ostilă în ochi, dintr-un necaz al său personal sau din pricina cine știe cărei neînțelegeri.

— Cum să fie?

— Am vorbit cu meșterul zidar, zise de data asta, cu o voce aproape normală. Ai ajuns să te înțelegi în vreun fel cu ei?

— Eu? Niciodată. Ai spus vorbă adevărată, Preasfinte Părinte. Ei murdăresc totul.

— Te lasă-n pace?

Tonul lui Pangall sună sec:

— N-o să mă lase nicidecum în pace. M-au găsit pe mine prostul lor.

Ca să alunge ghinionul. Gura lui repeta cuvinte prea cunoscute de-acum, la fel cum pașii urmează singuri poteca deprinsă.

— Facem treaba cu ce avem. Toți trebuie să ne obișnuim cu ei.

Dar Pangall, care apucase să se depărteze, se răsuci brusc spre el:

— Atunci de ce nu ne-ai folosit pe *noi*, Părinte? Pe mine și oamenii mei?

— Voi n-ați fi putut-o face.

Pangall deschise gura să zică ceva, dar o închise la loc. De unde era, îl sfredeli pe Jocelin cu o privire sălbatică; iar la colțul gurii scăpă o zvâcnire care, la oricine altcineva mai puțin devotat și credincios, ar fi putut fi considerată ca un rânj; în aerul dintre ei atârnavă nerostite cuvintele: și nici ei n-o s-o poată face, nimeni n-o s-o poată face. Din pricina noroiului și a inundațiilor, a plutei, și a înălțimii, și a coloanelor subțiri. Este imposibil.

— Pentru noi toți, oamenii aceștia sunt o mare încercare. Recunosc. Trebuie să avem răbdare. Nu spuneai odată că asta e casa ta? Trufie păcătoasă în ceea ce ai spus atunci, dar și credință și supunere. Nicidecum să nu te gândești, fiule, că nu ești înțeles și prețuit. Până la urmă vor pleca. La timpul hotărât de Dumnezeu vei avea și tu fii...

Rânjetul lui Pangall dispăru.

— Casa pe care vor trebui ei s-o păzească și s-o îngrijească va fi mult mai măreață decât aceasta. Gândește-te, omule. În mijlocul ei se va înălța... – și, pățimaș, ridică tur-nul cu fleșă – ...iar ei, la rându-le, le vor spune copiilor lor: „Această lucrare a fost făcută pe vremea tătânelui nostru“.

Pangall se chirci. Mătura pe care o ținea cu ambele mâini tremura. Ochii se holbau, iar buzele se contractaseră și dez-veliseră dinții lucitori. Rămase așa, stană, câteva clipe, uitân-du-se fix la fleșa ce-i era arătată cu atâta entuziasm. Apoi privirile-i sfredeliră pe sub sprâncene:

— Și *domnia ta* își râde de mine?

Întoarse spatele și plecă șchiopătând, prin transeptul de miazăzi, iar ușa care se izbi, închizând împărăția lui, umplu catedrala de ecou.

De pe acoperiș răzbătură bufniturile ciocanului de lemn, bufff, bufff, bufff. Dintr-odată, zgomotele bufniturilor și iz-biturilor, mirosurile, amintirile, valurile de sentimente neros-tite părură să se repeadă hulpave asupra lui, încât deschise gura după aer. Știa unde va găsi aer, picioarele îl duseră într-acolo, împiedicându-se, până se prăbuși în genunchi în fața luminii liniștite de pe altar. Se uită lung la ea, cu gura deschisă și tânjind.

— N-am știut.

Totuși, puritatea luminii era dincolo de capacitatea lui de a o cuprinde, părea o ușă infinit de mică, la o distanță ne-măsurat de mare. Stătea îngenuncheat în șuvoiul ei, iar min-tea i se lăsa prinsă în voia valurilor, încât nu simți cum se petrecu schimbarea, își dădu doar seama că se uita în jos, la dalele pardoselii, împodobite cu fiarele lor heraldice. Mai aproape de el decât pardoseala se găseau oamenii, cei pa-tru – și trupul lui se cutremură din nou – Roger și Rachel Mason, Pangall și Goody a lui, precum patru stâlpi la bolta în cruce a edificiului.

Tremurul îl făcu să ridice capul și privirile lui se opriră asupra ferestrei cu povestea cuprinsă în vitraliu, grea de culoarea strălucitoare, iar lumina altarului se împărți în două, câte o lumină în fiecare ochi.

Șopti:

— Așadar, Tu l-ai trimis cu adevărat pe Îngerul Tău să mă întărească.

Dar nu era nici un înger, doar valuri de sentimente învârtindu-se, înghițindu-se, arzând – oroarea răului care înmugurește de la naștere până la adânci bătrâneți, punând între ele forța sa teribilă, complexă.

— Tu! Tu!

Luminile se uniră la o depărtare infinită, și el tânji ca ușa să se deschidă și ceva să se petreacă. Dar cei patru oameni dansau și făceau gălăgie în spatele lui, în locul îngerului, încât luminile se despărțiră din nou. Apoi rămaseră numai doi oameni, ea și el în acea pânză, dar de data asta copleșiți de torentul amărăciunii lui și al indignării, încât închise ochii și gemu pentru draga lui fiică întru Domnul.

Dă-i putere, o, Doamne, prin mila Ta nețărnută, și dă-i liniște...

Apoi gândul apăru brusc în mintea lui, ca o fință vie. Înfipt acolo cu aceeași precizie cu care se înfige o suliță. O clipă înainte închisese ochii, inima i se topise și se lăsase purtată de orice altceva în afara gândului care o umplea acum, de parcă acolo fusese de la zămislire. Nimic altceva în mintea lui, doar gândul, încât resimți și mai puternic apăsarea trupului. Avea o greutate pe piept, deasupra inimii, dureri în ambele brațe și o durere în obrazul drept. Deschise ochii și văzu că fleșa îi era încă lipită de piept și obrazul drept se sprijinise pe o muchie ascuțită de lângă vârf. Dalele pardoselii erau iarăși în fața lui, fiecare ca două animale heraldice, cu ghearele strânse pentru a lovi, și gâturile șerpuinde încolăcite

unul în jurul celuilalt. Undeva, deasupra acestor dale, sau acolo unde fusese îngerul, sau poate în infinitele dimensiuni ale capului său, exista o scenă, ca o pictură. Roger Mason, pe jumătate întors de la scara de lemn, tras de frânghii invizibile spre femeia chircită lângă perete. Era Goody, pe jumătate întoarsă, fără să clipească; simțind frânghiile cum trag, dând din cap, Goody îngrozită și jinduind, Goody și Roger, amândoi în pânza care se întindea cu ei oriunde se duceau. Și, cu o claritate de parcă ar fi fost înscris pe acel tablou, era gândul. Atât de cumplit, încât depășea orice sentiment, iar el îl cercetă cu deplină detașare, în timp ce ornamentul fleșei ardea în obrazul lui. Era atât de cumplit, anihilând orice altă senzație, încât trebui să-l așeze în cuvine, în timp ce ochii scrutau creaturile înlănțuite pe pardo-seala din fața lui.

— Ea îl va ține aici.

Apoi se ridică în picioare, fără să se uite la lumină, și se îndepărtă încet spre intersecție, într-un fel de liniște zdrobitoare. Ajunse la pedestal, unde zăcea macheta, și îndesă fleșa în orificiul pătrat. Străbătu nava și se îndreptă spre locuința sa. Din când în când își examina mâinile curios și dădea din cap. Abia târziu în noapte, se simți cuprins din nou de sentimente; și atunci se aruncă în genunchi și din ochi începură a-i curge lacrimi. Atunci, în sfârșit, veni îngerul și-l încălzi, dându-i întrucâtva liniște, făcând mai ușor de îndurat imaginea și gândul. Îngerul rămase cu el, iar înainte de a adormi el îi spuse: Am nevoie de tine. Până în ziua de astăzi n-am știut exact de ce. Iartă-mă!

Și îngerul îl încălzi.

Dar, parcă pentru a-l păstra în umilința lui, Satan primi îngăduința să-l chinuie cu un vis fără înțeles și fără speranță. Se făcea că el, Jocelin, zăcea pe spate în patul lui; apoi că zăcea pe spate în mlaștini, crucificat, iar brațele sale erau cele

două brațe ale transeptului, cu împărăția lui Pangall cuibărită în partea stângă. Oamenii veneau să-l zeflemisească și să-l chinuie, era Rachel, era Roger, era Pangall și ei știau că biserica nu avea fleșă și nici nu putea avea. Doar Satan însuși, ridicându-se dinspre apus, înveșmântat în nimic altceva decât în păr cuprins de flăcări, stătea deasupra navei și lucra la clădire, chinuindu-l și făcându-l să se zvârcolească în apa caldă a mlaștinii și să strige. Se trezi în întuneric, plin de scârbă. Astfel că se pedepsi pe sine biciuindu-se fără milă, de șapte ori, fără milă peste spate, mândru de îngerul său, o dată pentru fiecare diavol. După care, adormi un somn fără vise.

Capitolul IV

Începând de atunci, Jocelin deveni un om foarte ocupat. Ieșea călare, cu picioarele învelite în jambiere, croindu-și drum prin noroi, spre bisericile din ținut aflate în parohia sa, îi lua la întrebări pe preoți, predica în fața amărăților de enoriași. Predica în bisericile orașului, acolo unde era arhi-diacon. În biserica Sfântului Toma, atunci când era sus de tot, vorbind în amvonul din triforiu, la jumătatea navei – și oamenii se aflau sub el, ridicându-și ochii spre el așezați în semicerc –, se surprindea vorbind cu stăruință despre fleșă, lovind ușor cu pumnul încheștat în masa de piatră. Dar oamenii gemeau, se băteau cu pumnii în piept, nu pentru că l-ar fi priceput, ci pentru că vorbea atât de pătimas; și pentru că era o vreme a ploilor, a inundațiilor, a morții și înfometării. În acea dimineață în care s-a întors la catedrală, ploaia a fost mânată de vânt și, în sfârșit, i se întâmplă să vadă iarăși clădirea întreagă. Dar acum era un lucru real, normal, atâtea picioare lungime, lățime, înălțime, lipsit de grandoare și măreție. Apoi își ridică privirile spre cer; era închis. Așa că se retrase în încăperea lui din vicariat și se uită afară, prin ochiul de geam, la clădire, căci marginea ferestrei conferea acelui cât văzut din catedrală o claritate în plus, mai multă importanță, de parcă era un tablou în ramă. Clădirea, însă, tot ca un hambar îi apărea. Deși știa că era doar o iluzie, avea totuși senzația că se scufundase puțin. La capătul jgheabului, jos, lângă perete, pământul se umflase de apă și împinsese în sus iarba

aspră, astfel că piatra părea să scobească pământul, și impresia dominantă nu era aceea de glorie a lui Dumnezeu, ci de greutate a construcției ridicate de mâna omului. Iar viziunea sa cu fleșă părea la fel de îndepărtată ca un vis ce-ți revine în memorie, din vremea copilăriei. Când se gândea la Anselm, căci bătrânul făcea parte din copilăria lui, mintea începea să cumpănească la problema confesiunii. Dar se scutură iritat și se adresa văzduhului, printre dinții încheștați:

— Acum îmi văd de treburile Tatălui meu.

La ceasul acela ignoră o altă scrisoare pe care i-o trimisese Lady Alison.

Până la urmă, vântul aduse o schimbare. Alungă norii și, trecând prin porțile deschise, limpezi catedrala de duhoare. Apele dădură înapoi, lăsând în urma lor putregai și ruine, dar și poteci pe care se putea umbla, și drumuri de piatră pe unde treceau căruțele. De se ducea în partea de apus, Jocelin vedea garguile îngăduindu-și un răgaz, acum așteptau nemîșcate, cu gurile încordate pentru ceea ce urma să vină. Și rămânea uitându-se la ele, gândindu-se cu câtă grijă și inspirație construiseră giganzii de demult acest loc, căci garguile păreau să iasă direct din piatră, țâșneau din ea ca niște furuncule sau buboaie coapte, curățind trupul de boală, întorcând blestemul asupra lor și astfel purificând întregul. Acum, că ploaia trecuse, putea să vadă mușchiul și lichenii în negru și verde, din care pricină unele garguie păreau bolnave așa cum își urlau în vânt blasfemii și batjocuri mute, fără să facă mai mult zgomot decât moartea pe altă lume. Sfinții martiri, cei vrednici de laudă și confesorii se uscau netulburați la capătul de apus, după ce înduraseră nepăsători iarna, la fel cum acum îndurau cu indiferență soarele.

Jocelin simțea cum îi revenea puțin câte puțin energia. Când se gândea la unealta lui, Roger Mason, cu femeia care roia în juru-i, își putea spune în sine – „E o femeie bună!“ –

și gândea că atâta era de ajuns. Căci lucrurile începeau să se îndrepte. Se tușea mai puțin în sala capitul, și n-a fost decât o singură moarte: bătrânul vistier, care trecuse cu mersul clătinat prin ultima sa poartă; și cum moartea lui fusese firească, petrecându-se încet și având parte de ceremoniile ce se cuveneau, mai degrabă era un motiv de bucurie decât de tristețe. În plus, noul vistier era tânăr și sfios. Și parcă într-o clipire a și venit vremea să se dea la o parte draperiile chililor și băieții de la școala de cantori în sfârșit se jucau în aer liber sau încercau să se cațere în cedrul uriaș. Deodată, intrând într-o dimineață prin poarta dinspre apus, Jocelin văzu cum catedrala se umple din nou de viață pământească. Veneau oamenii să se uite la groapa de la intersecția navelor sau la gaura din boltă. Acum că râul se retrăsese înapoi în matcă și cerul era acoperit de pete de albastru, scăzuse și apa din groapă, și când Roger Mason coborî înăuntru o lumânare, flacăra ei nu mai avea în ce să se oglindească. Oastea se vesele, fluierând și urcând scările printre schelele înălțate în jurul stâlpului de sud-est, fluierând pe scara spiralată ce urca prin triforiu. La întoarcere, cu brațele sau targa sau coșul goale, cântecul sau fluieratul anunțau apropierea ostașilor, și așa au trecut prin asprimile Postului Paștelui, la fel de indiferenți precum chipurile din efigii. Oastea făcea zgomote tot timpul, oricât i se plângea Jocelin lui Roger Mason. Din șopronul aflat la transeptul dinspre miazăzi, tesla se auzea izbind fără încetare, iar de sub acoperiș, de deasupra bolții, se auzeau bufnituri și izbituri. Dar, pentru Jocelin, Postul era o vreme a pregătirii, căci știa că în curând se va arunca în bătălie; astfel că, preocupat fiind de aceasta, se simțea neputincios în fața oastei cuprinse de veselie, la fel ca o fată mânând un stol de găște. Neputincios auzea cântecele; neputincios îl vedea pe Pangall maimuțarit pe când traversa nava; neputincios se uita la Roger și Goody prinși în pânza lor.

Și iarăși spunea:

— Acum îmi văd de treburile Tatălui meu.

Apoi, într-o altă dimineață, intrând în catedrală (Înălțați-vă grinzile, o, voi Porți!) și oprindu-se lângă groapa unde nu era nici un miros, surprinse o schimbare în zgomotele ce veneau dinspre boltă. Își lăsă mult capul pe spate și o fărâmă de cer îl lovi, brusc, oprindu-i răsufarea, de necrezut, minunat, albastru. La fel cum rama ferestruicii sale dădea uneori adâncime și intensitate celor văzute prin ea, la fel și acoperișul din jurul micului orificiu făcea acel petic de cer să sclipească asemenea unei nestemate. Acolo sus, tabla de plumb era dată la o parte, trasă peste căpriori. Albastrul se lărgea și se lungea, una pământul cu cerul, chiar acolo sus, unde într-o bună zi, și nu prea depărtată, liniile geometrice vor țâșni în înalt, în imaginea infinitului. Jocelin stătea tot cu capul pe spate, cu gura deschisă, ochii sfredelind înălțimea și lacrimând. Văzu siluetele agitate ale oamenilor care executau ceea ce li se spunea, dar habar nu avea ce făceau; văzu o muchie de alb ce invadă albastrul apoi dispăru; o auzi pe Rachel clămpănind, dar nu luă în seamă ce spunea, cât a rămas pe acolo sau încotro s-a dus; stătea așa, cu junghiuri în gât, dar ignorându-le, înviorat ca un copil care aleargă printre flori, până când peticul tot mai larg își pierdu contururile clare și deveni o cascadă sclipitoare. Într-un târziu, își slăbi încordarea gâtului și reveni pe pământ într-o învălmășeală de lumini, vergele de miere de la ferestre, lumini fantomatice care-i pluteau prin cap și se ciocneau de imaginea cerului imprimată pe retină, ce începea să se stingă.

Din acel moment, ori de câte ori oastea lucra în acoperiș, cerul privea direct în jos, la groapa deschisă care aștepta. La un moment dat, spărtura se împiedică de o împletitură de căpriori; bucată cu bucată, acestea au fost îndepărtate. Armata aduse pe o sanie o pânză mare cătrănită și frânghii

coborâra până la ea din înălțimea cupolei. Frânghiile urcară la loc, împreună cu pânza și câteva cântece. Când oamenii isprăviră treaba, pânza acoperea cerul, și ploaia răpăia pe ea, un răpăit precum tropăitul picioarelor în cor, sau ca un vuiet. Oamenii se întorceau atunci când se îndrepta vremea și iar eliberau cerul. În fiecare zi, meșterul zidar venea să cerceteze groapa. O dată a intrat în ea el însuși, însă a ieși cu picioarele înnămolite și clătînând din cap. Nu spunea nimic, dar asta nu avea importanță, căci Rachel explica starea lucrurilor oricui ar fi dorit să asculte, și chiar și unora care nu doreau.

Odată cu trecerea postului în apropierea sărbătorii Paștelui, începură să se audă plângeri că zgomotele de sub acoperiș răzbăteau până la Capela Fecioarei, și Jocelin înțelese că era acum nevoie ca Vicarul să urce și să vadă cu ochii lui cum stăteau lucrurile. Deci urcă pe scara în spirală, anevoios și cu multă grijă, și la urmă ajunse la boltă, de unde groapa arăta doar ca un punct negru, la o sută douăzeci de picioare sub el. Acum se găsea într-un pătrat larg, cu creneluri de jur împrejur; era aer și lumină. Își căută drumul printre lemnele și pietrele amăgitoare și se aplecă în afară să se uite; incinta era acolo jos, cu marea cupolă a cedrului în mijloc. Băieții de la școala de cantori se jucau de-a prinselea în iarbă, sau stăteau aplecați peste tabla de dame, scrijelită pe pervaz. Și lui Jocelin i se păru că acum iubea pe toată lumea, simplu și cu bucurie, era plin de emoție. Când își trase capul de deasupra hăului – un corb îi trecu doar la câteva degete de țeastă – i se păru chiar și mai tulburător. Căci văzu că stătea pe un singur strat de piatră nouă, care înconjura întregul pătrat. Un zidar întindea mortar, subțire cât albușul oului. Și atunci Jocelin își înălță capul și-i cuprinse și pe băieți și pe mut și pe Roger Mason, și pe Goody într-o singură țâsnire scurtă și sublimă: „Bucurați-vă, o, voi, fiice ale Ierusalimului!”

Și veni Paștele, mai ales în Capela Fecioarei, unde evenimentul își anunță sosirea prin schimbări la altar, a cărui față se prefăcu într-o față de pânză nealbită. În lumânări ceara era nealbită și ea, enoriașii ieșeau, iar mormântul aștepta un înger care să spună Cristos a înviat. Dar la intersecția navelor, unde lumina nu avea ca rival decât grisaiurile, Paștele se vesti altfel, cu zgomot și soare.

După aceea, straturile s-au înălțat iute, până într-o zi când, uitându-se pe ferestruică, Jocelin zări cum se ivea piatra albă deasupra crenelurilor. Curând, pătratul de piatră prinse a crește fără altă schelă decât propria sa zidărie, o scară, două scări. Bârnela din pădurea lui Ivo pătrundeau cu vârfurile lor prin spărtura din transeptul dinspre miazănoapte. Frânghiile coborau după ele, iar bârnele urcau în sus, cu vârfurile înaintea, ca niște săgeți, făcându-i pe oameni să se ferească din calea lor. Jocelin dorea să știe ce se întâmpla cu ele, dar meșterul zidar îl alungă. Și când, în sfârșit, reuși din nou să urce, văzu cum bârnele lui Ivo – sau bârnele tatălui său – alcătuiau o bază, pe toate cele patru laturi, pentru o podea pe locul unde înainte fusese podul. Doar în mijloc era lăsată o deschizătură pătrată, astfel încât înăuntru se mai revărsa un torent de cer. Straturile de piatră de pe cele patru părți creșteau acum neregulat. Rămâneau spații goale între ele, și Jocelin pricepu că ajunseseră la ferestrele prin care, de la cincizeci de picioare înălțime, avea să pătrundă lumina în turn.

În Capela Fecioarei erau flori și chipurile palide se rotundeau iar gurile copiilor erau suave în laudele pe care le aduceau. Și veni Ivo, înveșmântat pentru hirotonisire. Înaintea celor trei Slujitori ai Bisericii, el citi din Biblia cea mare sau rosti pe dinafară, greu de spus care dintre ele, de vreme ce spunea Tatăl Nostru și Bucură-te Marie, dar noul vistier decretă că Ivo știa acum să citească destul de bine. Astfel că ceremoniile instalării avu loc într-o lumină solară potrivită

clipei, filtrată prin viața Sfântului Aldhelm înfățișată în feres-truici. Jocelin ședea în jilțul său, știind tot timpul că turnul se înălța. Îl aștepta pe Ivo, care se purta cu destulă demnitate în timpul ceremoniei. Și, în sfârșit, Jocelin îl primi la capătul de apus al Capelei Fecioarei și-l apucă de mână caldă. A urmat întrebarea și acceptarea, mersul mână în mână, jilțul provizoriu; și, la urmă, printre candelă și flori, sărutul păcii.

După care Ivo se reîntoarse la vânătorile lui.

În tot acest timp, aerul și pământul s-au uscat; apoi apărură iar praful. Planurile de a-i face față, atât de minuțios puse la punct, au fost abandonate în mod tacit, căci lui Pangall și măturătorilor lui le pierise tot elanul. Noroiul ce mai rămăsese în nava centrală și în cele laterale se uscă și se împrăștie. Alte valuri de praf pătrundeau prin gaura pătrată aflată deasupra răscrucii navelor. Se strângeau ici și colo, în grămoare și dune. Razele soarelui deveneau și mai luminoase din pricina lui, monumentele îl păstrau în pelicule fine și în dâmburi mărunte. Cruciaților, care zăceau într-o tăcere heraldică pe lespezile dintre coloanele navei, nu le mai străluceau blazoanele și purtau zale murdare sau platoșe cafenii precum gunoiul, de parcă atunci fuseseră doborâți la pământ și turnați în piatră. De acea parte a paravanului de lemn și canafas, corpul bisericii avea un aer profan, parcă era un staul sau un hambar de zeciuială. Căci rostul întregii clădiri părea să fie concentrat în pâlnia de deasupra răspântiei. Schela se înălța prin interior și, dacă te uitai în sus dinspre intersecție, era ca și când priveai printr-un horn pe care păsările și-au construit metodic cuiburile. Frânghiile atârnavă, platformele strâmtau pătratul cerului, verticalele păreau să se apropie și scările urcau pieziș de la nivel la nivel. Și pe toate acestea le făcea oastea. Veselia zgomotoasă a primăverii s-a stins, lăsând în urmă o concentrare tăcută. În trupul bisericii, fuseseră gălăgioși și nepăsători. Dar acum, urcați la aproape două

sute de picioare în văzduh, unde se aflau oamenii tainele fiecăruia puseseră stăpânire pe ei, încât de sus răzbăteau doar zgomote de izbituri, cioplituri, frecare, rașchetare. Uneori, ducându-se spre slujbă sau înspre Capela Fecioarei să mediteze, Jocelin se oprea și se uita în sus la un lucrător care înainta măsurându-și pașii pe o scândură săltăreață ce traversa un colț de zidărie la înălțimea aceea amețitoare. Alteori urmărea o singură piatră, luată din împărăția lui Pangall, o urmărea cum urca de pe o platformă pe alta, pe targă sau legată de o frânghie prin mijlocul pâlniei. Se uita după meșterul zidar care urca și el cu greu, cu băgare de seamă, de pe o platformă pe alta, cu teul sub braț și cu un fir cu plumb atârnat de brâu. Avea și o unealtă de privit, făcută din metal, cu o găurică mică sfredelită înăuntru; și din vreme în vreme cerceta prin ea pereții sau fiecare colț în parte. De câte ori folosea teul sau obiectul acela de privit, măsura și dintr-o parte și din alta, apoi lăsa firul cu plumb să atârne; astfel că, de fiecare dată, cel puțin două calfe stăteau degeaba. Lui Jocelin i se tăia răsuflarea de ciudă, din pricina acestui stat degeaba, până când o treabă cerută de îndatoririle sale, un mesaj adus de Părintele Anonim spre exemplu, îl rechema în lumea mare. Dar, cum se elibera de asemenea îndeletniciri, revenea la răscruce și acolo rămânea, cătând în sus și scoțând exclamații, dându-i astfel mult de furcă tânărului care ajunsese acum la al treilea cap din cele patru ale Vicarului Jocelin.

Într-una din zile, oprindu-se acolo, văzu că oamenii se strângeau în grupuri și se ciorovăiau. Îl văzu pe Roger Mason ocărând și lingușind, pierzându-și cu bună știință cum-pătul sau purtându-se cu măsură, încât, după ore întregi pierdute, treaba se urni din nou. Meșterul zidar coborî și reveni pe pământ împreună cu Jehan, și amândoi se apucară să muncească la pardoseală. Pe Jocelin îl dădu iritat la o parte.

Așeză vase cu apă pe jos, punând pe suprafața apei așchii de lemn, și rămase în observație atentă. Făcu o zgârietură pe piatra fiecăruia din cei patru stâlpi ai bolții în cruce și deasupra fiecărei zgârieturi trase câte un semn cu creta. Din acel moment și cel puțin de două ori pe zi, se arătă preocupat de aceste semne. De exemplu, stătea la intrarea dinspre miazăzi a transeptului și își mizea ochii la fiecare semn pe rând, apoi le căuta oglindirea în vasele cu apă. Când se scutura praful de cretă de pe coloană, iar făcea un semn.

Însă Jocelin, traversând cu un aer fericit răscrucea, râdea și clătina din cap spre Roger. Uneori îi mai și striga:

— Ei, ei! Tot fără credință, fiule?

Meșterul zidar nu-i răspundea, doar o dată a fost aproape de a-i spune ceva. Asta, după ce îngerul îl îmbărbătase pe Jocelin, încât simțea că, dacă i s-ar oferi ocazia, ar putea să sprijini clădirea întreagă pe umerii săi. Când se întoarse, ca să pornească în lungul navei (Goody era și ea acolo, grăbindu-se în aceeași direcție) și îl ardea nevoia să-și împărtășească triumful, drept care îi strigă lui Roger, care stătea dincolo de vasele cu apă:

— Vezi, fiul meu, ți-am spus – nu se scufundă!

La aceste vorbe, Roger deschise gura, dar nu spuse nimic pentru că o zări pe Goody mergând cu pas repede prin nava laterală de nordică; lui Jocelin îi era limpede că meșterul uitase de el atunci când dăduse cu ochii de femeie. Încât își continuă drumul și triumful său se zdrențui puțin pe margini.

Rachel era un alt neajuns în acele zile. Se oprea lângă Jocelin, când el se uita în sus, dar ea nu se uita, ci vorbea neos-toit, pălăvrăgea, se băga în vorbă, până când iarăși era nevoit să o ignore, ca singură cale de apărare. Avea rău de înălțime, spunea, și asta o necăjea foarte tare, pentru că Roger muncea atât de sus, la înălțimi periculoase. Dar îl aștepta pe Roger să urce și să coboare; și când el ajungea din nou pe pământ,

iarăși gravitau unul în jurul celuilalt, ruptî de restul lumii. De câte ori îi vedea, Jocelin se gîndea, cu o tresărire înfiorată, că arătau mai mult ca soră și frate, nu ca bărbat și femeie, dacă n-ar fi fost acel amănunt murdar, grotesc, pe care-l cunoștea despre ei; el oacheș, coleric, greoi dar viclean; ea colerică, oacheșă, puternică și agitată. Și Pangall care cioplea undeva, lângă un zid, sau stătea sprijinit morocănos în coada măturii, ori se depărta șchiopătînd de oastea batjocoritoare; iar Goody Pangall trecea pe la intersecția navelor – dar mai erau și alte căi de a ajunge la casa ei – fără să ridice capul, cu un efort care-i încovoia dureros gâtul; și Roger Mason, pironit în fața semnului cu cretă, oftînd. Uneori, Jocelin se uimea pe sine, sau mai degrabă un colț întunecos al minții lui îl uimea, silindu-i gura să rostească vorbe ce nu aveau nici un înțeles logic, dar păreau legate în mod direct de triumf sau de tulburare.

— Și atâtea o să mai urmeze încă.

Dar apoi, mintea lui logică analiza totul în perspectivă și pleca spre casă, în așteptarea îngerului care-l mîngâia, dar nu-i dădea nici un sfat.

Apoi veni și luna iunie, iar Jocelin intră în biserică sub povara unei dureri de-cap. Cu o noapte înainte, contactul cu îngerul fusese deosebit de lung și de mulțumitor, și se gîndea – la început cu timiditate, apoi cu mîndrie și iar cu timiditate, într-o oscilare nesfârșită care-i istovi rațiunea – că probabil aceasta se datora faptului că făcuse bine că insistase ca turnul să se înalțe, împotriva tuturor protestelor, până la prima fereastră a lui. Mai pe urmă își dădu seama că îngerul venise anume ca să-l prevină; căci diavolului i se îngăduia să-l atace într-un fel neasemuit de scârbavnic, încât dimineața, cu mintea trează, s-a îngrozit de viziunile năprasnice ce i s-au arătat în ultima oră de somn. Așa că a venit să se roage cât a putut el de devreme. Afară se luminase de ziuă,

de aceea se gândise că avea să găsească oastea la lucru. Cu toate acestea, hambarul prăfos era tăcut și pustiu. Când ajunse la groapa zvântată de la răscruce și se uită în sus, capul fiindu-i tot atunci străbătut de o limbă de foc și de încă o durere, văzu că toate cuiburile din horn erau pustii, frânghiile se legănau ușor, într-un oarecare curent de aer, și nimic altceva nu se mișca în afara unui norișor purpuriu care alunecase lin prin deschiderea de sus, până când acoperi pătratul cu o pătură luminoasă. Își coborî din nou ochii pe pământ și o neliniște mută îl mână în grabă spre împărăția lui Pangall; dar căscioara era tăcută, banca tăietorilor de sticlă – părăsită. Se întoarse în biserică, trecu grăbit prin intersecția plină de ecouri spre transeptul nordic și de acolo se uită prin spărtura din zid să vadă dacă lucrătorii erau cumva în curtea interioară; abia atunci zări unde era oastea... Se strânseseră în adăpostul unde stătuseră bârnele la uscat pe vremea iernii. La intrare erau femeile, tăcute și nemișcate. Mai încolo, în adăpost, stăteau bărbații, așezați pe bârnele ce nu fuseseră încă mutate din loc. Și cel mai departe se afla Roger Mason, cu capul și umerii proiectați în negru pe fundalul luminos al celuilalt capăt al adăpostului. Vorbea, dar nu destul de tare să audă și Jocelin; în plus de asta, mai era zgomot și mișcare de la toată hoarda aia de oameni.

Se uită în jurul său, la marginile cioturoase ale spărturii din zid, apoi dădu din cap ca pentru sine, înțelept și întristat, printre zvâcnirile de durere de sub țeastă.

— Mai vor un penny pe zi.

Așa că se duse la Capela Fecioarei, acolo unde ferestrele de miazăzi reveneau la viață, și înălță o rugă pentru oaste. Și, ca și când rugăciunea lui fusese menită să-i cheme, îi auzi, chiar înainte să se fi concentrat pe deplin, venind la răscruce odată cu hărmălaia lor și cu munca. Își întoarse gândul spre lucrarea diavolului cu o strâmbătură de dezgust și-l deplânse

pe cel nesupus. Dar zgomotele de la răspântie și propriile sale amintiri nu erau lucruri pe care să le dea la o parte cu ușurință. Se trezi că îngenunchează, cu bărbia sprijinită în pumn, privind în gol și gândindu-se la toate, în loc să se roage pentru toate. S-a ivit o criză, gândi, și trebuie să fiu puternic în fața ei.

Și deodată simți cum tresare din sine însuși. Mutul se apropiase de el, fără șorțul lui de piele și fără chipuri de piatră în brațe, doar zumzând cu gura lui goală. Chiar își așează o mână pe Jocelin, ca să-l tragă; apoi fugi spre zarva stârnită la răspântie. Trebuie să mă duc la ei, gândi Jocelin și se uită în urma mutului care dispăru printre fulgerele din capul lui.

Vorbi cu voce tare:

— Mănânc mult prea puțin și Postul Mare m-a vlăguit. Cine sunt eu ca să-mi îngădui să chinui carnea de care e nevoie pentru lucrare?

Auzi strigăte la răscruce și glasuri agitate îl făcură să se ridice în picioare. Străbătu în grabă galeria și se opri sub bolta în cruce, clipind orbit de lumină. Razele soarelui nășteau aureole acolo unde priveau ochii săi apăsăți de durerea din cap, dar el se încruntă într-un efort de voință uriaș, și ochii rezistă. În prima clipă, nu avu cum să-și dea seama care era necazul, pentru că Rachel dădea ocoluri și bolborosea, încât pentru el asta însemna un chin și mai mare al voinței ca să izbutească să o alunge. Toți bărbații oștii se găseau la intersecție, grămadă. Femeile, mai puțin Rachel, se adunaseră în transeptul nordic. Dar, chiar în primele clipe după ce apărură el, văzu alți și alți oameni care se adăugau celor deja de față, șușoteau ceva, apoi rămâneau nemișcați și încordați, la fel ca și ceilalți. De parcă toți actorii erau prezenți la un interludiu, fără să mai facă un gest, așteptând doar răpăitul tobei. Erau acolo Goody Pangall, Pangall cu mătura lui, Jehan mutul, Roger Mason; ca niște figurine de orologiu, înțepenite

în poziții de activitate mecanică și așteptând să bată ora. Formau un cerc neregulat, iar centrul acestui cerc era groapa deschisă. Pe una din părți – și oricât de suferind și prost dispus era, Jocelin tot înțelese că făcuseră un lucru inteligent – pe un pedestal fusese așezată o placă de metal, care prindea razele soarelui și le trimitea direct în fundul gropii. Jehan și meșterul zidar stăteau ciuciți de partea cealaltă și priveau în jos.

Jocelin se apropie în grabă și, alături de el, Rachel, trâncănindu-i la ureche; dar, cum ajunsese acolo, meșterul zidar își înălță capul.

— Toată lumea la o parte, haideți! Până în transept!

Jocelin dădu să spună ceva; dar Roger îi șuieră cu sălbăticie printre dinți lui Rachel:

— Tu – pleacă din lumină! Pleacă din biserică!

Rachel plecă. Roger Mason își lăsă iarăși capul pe marginea gropii. Jocelin îngenunche lângă el:

— Ce este, fiule? Spune-mi!

Roger Mason nu-și mută privirile de pe fundul gropii.

— Uită-te la fund! Stai nemișcat și privește.

Jocelin se sprijini în față, pe mâini, și un val greu de apă fierbinte păru să i se reverse dinspre gât spre ceafă, încât aproape că îi scăpă un strigăt. Închise strâns ochii și așteptă ca fulgerele de suferință și durere să-i dispară. Îl auzi pe Roger șoptind:

— Uită-te chiar pe fundul gropii.

Deschise din nou ochii și raza soarelui reflectată în groapă nu îl mai răni. Era liniștită, singuratică. Jocelin vedea toate soiurile de sol, până jos. Mai întâi piatră, șase țoli, dalele pe care stăteau ei îngenuncheați; apoi, ca și când ar fi atârnat de această muchie, pereții se transformau în piatră sfărâmată ținută laolaltă cu apă de var. Sub acest strat, un picior sau două de resturi învălmășite, care puteau foarte bine să fie bucăți de vreascuri, zdrobite și sfărâmate. Și mai jos era pământ

negru, însemnat cu pietriș. Aparent, nu prea aveai la ce să te uiți, dar lumina liniștită ce cobora din foaia de metal era odihnitoare, și nimeni nu făcea nici un zgomot.

Apoi, în timp ce se uita, căzu o pietricică, împreună cu doi bulgări de pământ; și imediat, un petec de aproape un metru pătrat se desprinsese din peretele aflat sub el și căzu pe fund cu un bufnet surd. Pietricelele ce se iviră luceau mat în lumina reflectată, iar acum se așezară în noua matcă. Le urmărea, așteptând să le vadă așezându-se, dar simți cum i se zburlește părul pe ceafă: căci pietricelele nu dădeau semne să se satornicească de tot. O văzu pe una mișcându-se, cuprinsă parcă de un neașteptat neastâmpăr; și apoi băgă de seamă că toate se mișcau mai mult sau mai puțin, un freamăt ușor, ca fojgăiala viermilor. Pământul se mișca sub viermi, împingându-i mai încolo sau mai încoace, la fel ca mămăliga ce începe să fiarbă în oala de pe foc; viermii colcăiau și ei odată cu pământul, așa cum tresare praful și se mișcă pe suprafața unei tobe atunci când bate toboșarul în ea.

Jocelin sări în sus și făcu un semn al crucii asupra fundului gropii. Se uită la Roger Mason, care nu-și lua ochii de la viermi și-și ținea buzele încordate și trase înapoi, iar pielea sa avea o paloare galbenă care nu era pricinuită doar de lumina oglindită.

— Ce-i asta, Roger? Ce este?

O formă de viață; aceea care nu trebuie nici văzută, nici atinsă, întunericul de sub pământ, răsucindu-se, colcăind, clocotind.

— Ce-i asta? Spune-mi!

Dar meșterul zidar continua să se uite țintă în jos, cu ochii larg deschiși.

Judecata de Apoi, care se apropie; sau o fi acoperișul iadului acolo jos. O fi fremătarea blestemată, sau oamenii fără nas care se răsucesc sub pământ și se împing în sus; sau pământul

viu, păgân, dezlănțuit în sfârșit și urnindu-se la drum, Dia Mater. Jocelin se trezi că-și duce mâna la gură; și deodată fu scuturat de spasme, încât repetă de câteva ori acel semn.

Se auzi un țipăt ascuțit de undeva de lângă stâlpul de sud-vest. Acolo era Goody Pangall, iar coșul încă se rostogolea la picioarele ei. De sub scările care duceau la paravanul de lemn ce tăia în două corul se auzi un pocnet scurt; și zburând ca niște săgeți în toate părțile sau scăpărând, Jocelin zări așchii de piatră desprinzându-se precum acele de gheață pe suprafața unui lac înghețat. O bucată triumphiulară, cât o palmă de lată, alunecă până la marginea gropii și căzu înăuntru. Și odată cu piatra începu și altceva: țiuitul ascuțit al unei tensiuni de nesuportat, de necrezut. Nu venea de nicăieri în mod special, nu putea fi localizată, ci răsuna la fel în centrul lucrurilor ca și la marginile lor; ca niște ace în fiecare ureche. Altă piatră pocni și sări, iar bucata se ciocni cu zgomot de placa de metal.

Și dintr-odată izbucni un tumult de zgomote omenești, strigăte și blesteme și țipete. Oamenii începură să se miște și mișcarea deveni pe loc violentă și necontrolată. Existau multe căi de a ieși din zona intersecției, dar nu erau doi oameni care să se nimerească pe aceeași cale. Ridicându-se în picioare și dându-se repede înapoi de la marginea gropii, Jocelin văzu fețe și mâini, picioare, păr, țesătură și piele – le vedea câte o fracțiune de secundă, fără să le rețină. Placa de metal căzu cu un hure. Și se simți izbit de un stâlp, și o gură – gura cui? – țipă lângă el:

— Pământul crapă!

Își ridică mâinile ca pentru a se feri și de undeva îl auzi pe meșterul zidar strigând: Liniște!

Și ca prin minune toate zgomotele pieriră, încât nu mai rămase altceva decât acel țiuit strident și nebun al tensiunii. Pieri și acesta, și meșterul strigă din nou:

— Liniște! Liniște, am spus! Aduceți pietre, orice pietre – umpleți groapa!

Zgomotele izbucniră din nou, dar de data aceasta ca un fel de incantație:

— Umpleți groapa! Umpleți groapa! Umpleți groapa!

Jocelin se ghemui lângă stâlp, în timp ce mulțimea se-nvârtea și se răspândea. Acum știu ce trebuie să fac, gândi, asta îmi este rostul. Astfel că atunci când valul mulțimii se apropie din nou – două mâini duceau un cap de piatră al Vicarului, și-l aruncară în groapă –, el se strecură pe lângă pilastru și ajunsese în galerie. De acolo se duse, nu în Capela Fecioarei, ci în cor și îngenunche în nava laterală cât mai aproape de arcadă cu putință. Trebui să se lupte cu pumnii strânși și dinții încheștați împotriva cântecului pietrei, care-l străpungea. Voința lui începu să ardă crâncen și el o îndreptă spre cei patru stâlpi, o trimise în ei cu durerea gâtului și a capului și a spatelui, primi cu bucurie într-un cotlon obscur al senzațiilor discurile și sclipirile luminii și își lăsă ochii deschiși să fie arși de ele cât mai mult. Pumnii stăteau în fața lui pe tăblie, dar nici o singură clipă nu-i băgă în seamă. Se simțea derutat și îndârjit. E un fel de rugă! Astfel că îngenunche, țeapăn, îndurerat și îndurând; și în tot acest timp, țiuitul pietrelor își făcea loc în străfundul capului său. Într-un târziu, când nu mai pricepu nimic altceva, știu că toată greutatea clădirii zăcea pe spinarea lui. În atitudinea aceasta împietrită trecu la un moment dat printr-un punct fără timp și fără vedere. Numai atunci când îl uluiră cele două forme din fața lui, își dădu seama că se reîntorsese de undeva; și privind în jurul scăpărărilor de lumină – doar că acum erau și mai intense, și mai mult pluteau decât țâșneau – văzu că acele două forme erau pumnii lui, înfiți în acel loc în care și-i apăsase de la început. Apoi știu că lipsea ceva și, cuprins brusc de spaimă, deschise gura, crispată, până își

dădu seama că pietrele nu mai țiuiău; poate din pricină că făcuseră treaba ce le fusese menită a o face în capul său. Astfel că privi dincolo de pumni; și acolo era Roger Mason, în picioare, zâmbind puțin și așteptând.

— Preasfinte Părinte!

Dintr-odată Jocelin se reîntoarse în lume; dar nu pe deplin. Prea multe se schimbaseră, prea multe se orânduiseră altfel. Își umezi buzele, îngădui pumnilor să se descleșteze; dar mai era acel ceva înlăuntrul său, pe care nu-l putea descleșa.

— Ei, Roger, fiule?

Roger Mason zâmbi și mai larg.

— Te-am urmărit și am așteptat.

(Și poți să vezi cum arde voința mea, Căpățânosule? L-am înfruntat, și nu a învins.)

— Sunt întotdeauna aici pentru tine, oricând ai nevoie de mine.

— Domnia ta?

Meșterul zidar își împleti mâinile la ceafă și-și roti capul într-o parte, de parcă și-l elibera de ceva. Asta e, se gândi Jocelin. L-a eliberat. El crede că l-a eliberat. El nu poate vedea. El nu știe. Acum e un fel de ușurare în el.

Meșterul zidar își lăsă mâinile în jos și dădu gânditor din cap, de parcă îi acordase un punct.

— Așa e, Părinte. Niciodată n-am negat interesul domniei tale... chiar entuziasmul. Se înțelege, nu aveai de unde să știi. Dar lucrurile s-au lămurit acum, nu-i așa? Și mă bucur într-un fel. Nu. Nu într-un fel; în toate felurile. Lucrurile au ajuns la un anumit punct.

— Ce punct?

Roger Mason râse ușurat, în corul întunecos, ca orice om cu conștiința împăcată.

— E la mintea oricui. Trebuie să ne oprim cu construitul.

Buzele lui Jocelin zâmbiră. Îl vedea pe Roger de la mare distanță, și mic. Acu’-i acu’, gândi. Vedem noi.

— Atunci explică-te.

Meșterul zidar își cercetă palmele, le scutură de praf.

— Știi la fel de bine ca și mine, Preasfinte Părinte. Am înălțat cât am putut de mult.

Rânji.

— La urma urmei, ai o lumină făcută, o fereastră. Pot să-ți pun câte un turnuleț la fiecare colț, și patru capete ale Vicarului Jocelin – că veni vorba, va trebui să te cioplim din nou – câte unul deasupra fiecărei ferestre. Punem un acoperiș de plumb și la mijloc o sfârlează. Ai avut dreptate domnia ta. Este de necrezut și pentru acea generație; dar nu există fundații. Nimic ce să merite acest nume. Doar noroi.

Atent la povara din spinare și la posibilitatea ca îngerul său să se întoarcă, Jocelin se îndreptă de spate și-și strânse mâinile în poală.

— Ce te-ar mulțumi pe tine, Roger? Adică, după legile artei tale, cum ai putea construi fleșa în siguranță?

— N-aș putea. Sau, ia-o așa, nu am ce face. Chiar dacă ai avea timpul și toți banii de pe lume, ca să nu mai vorbim de știință și pricepere – mă rog, atunci am putea desface catedrala piatră cu piatră. Am săpa o groapă de câte cincizeci de stânjeni de fiecare latură, și de patruzeci de picioare adâncime. Apoi am umple-o cu pietriș. Dar mai întâi ar ajunge apa în ea. Câți oameni, cu câte găleți? Și imaginează-ți nava, să stea tot timpul pe buza unei râpe de noroi! Înțelegi, Părinte?

Jocelin se uită câteva clipe într-o parte, la altar, prin flăcările din capul lui. Asta înseamnă, gândi, asta înseamnă să te dăruiești și să ți se primească dăruirea.

— Ești un om care îndrăznește foarte puțin.

— Îndrăznesc la fel de mult ca și cei mai mulți.

— Tot foarte puțin înseamnă și asta. Unde ți-e credința?
— Părinte, că e, că nu e credință, noi am ajuns la capăt.
Altceva mai mult nu-i cu putință.

Așa se simte o voință care este legată de o Voință fără hotare sau sfârșit.

— Se pare că este zidărie de înălțat, Roger. Malmesbury, nu-i așa?

Meșterul îl privi inexpressiv.

— Dacă așa spui domnia ta.

— Eu așa știu și tu spui la fel. Acolo ai să găsești adăpost mai bun pentru iarnă, și e și de lucru pentru oastea ta, așa gândești.

— Oamenii trebuie să trăiască.

Dinspre răscruce se auzi o izbucnire neașteptată de zgomote care trădau o stare de iritare. Jocelin deschise ochii și vorbi enervat:

— Ce-a vrut să fie asta?

— Oamenii mei. Așteaptă.

— Hotărârea noastră.

— A hotărât pământul pentru noi!

Respirația adâncă a meșterului se apropia de ochii închiși.

— Să isprăvim acum, Părinte, cât mai avem timp.

— Cât mai e și altceva de lucru pentru oaste.

Acum vocea meșterului răsună și ea supărată:

— În regulă. Să fie așa cum vrei domnia ta!

Simți cum respirația se depărtează de ochii săi și întinse repede mâna.

— Stai puțin. Stai!

Își împreună mâinile pe tăblia de lemn și-și lăsă încet capul pe ele. Gândi: simt cum tot trupul meu este o flacăra, pulsul meu a luat-o razna. Dar de aceea sunt aici.

— Roger? Ești aici?

— Ce-i?

— Îți spun un lucru. Ce este mai apropiat decât fratele de frate, mama de copil? Ce este mai apropiat decât mâna de gură, gândul de minte? E viziunea, Roger. Nu mă aștept ca tu să pricepi asta...

— Dar pricep, mai încape vorbă!

Jocelin își înalță chipul și deodată zâmbi:

— Chiar înțelegi?

— Dar vine clipa în care viziunea nu mai este decât jocul copilului de-a-să-zicem.

— Aha!

Clătină din cap, încet, atent; și luminile plutiră.

— Atunci nu înțelegi deloc. Deloc.

Călcând pe dalele lustruite, Roger Mason se apropie și privi în jos.

— Preasfințite Părinte. Eu... te admir. Dar pământul ăsta de sub picioarele noastre se răzvrățește împotriva-ne.

— Mai apropiat decât ne este pământul de picioarele noastre.

Roger își înfipse mâinile în șolduri, de parcă ajunsese la o hotărâre. Când vorbi, vocea îi era mai ridicată:

— Ascultă-mă. Poți spune ce poștești. Am luat eu o hotărâre și în numele domniei tale.

— Atunci destăinuiește-mi-o și mie.

— Într-un fel, înțeleg ce înseamnă pentru domnia ta. De aceea sunt gata să-ți explic. Sunt alte lucruri, înțelegi, domnia ta. M-au prins.

— Cartul.

— Ce cart?

— Nu, nimic.

— M-ai fi putut ține în loc – dar acum clădirea este imposibil de construit, pot să plec, să plec de tot, să uit, oricât de mult m-ar costa.

— Sfășii plasa.

— E doar zăbranic, la urma urmei. Cine și-ar fi închipuit?
Atent, cu ochii ațintiți la capcana deschisă, Jocelin dădu
din cap în direcția fiarei.

— Doar zăbranic.

— Și mai e ceva. Ce este preoția pentru preot? Este un lucru pe care domnia ta ai tot dreptul să-l știi. Să zicem că este vorba de Onoarea Zidarului.

— Și mai mult de lucru la Malmesbury, pentru oaste.

— Încerc să-ți explic!

— Și astfel poți să-ți păstrezi și onoarea, și oastea. Lucrurile nu sunt chiar atât de simple. Prețul lor este mult mai mare, Roger.

— Așa deci. Iartă-mă.

Goody Pangall și Rachel începură să se rotească prin focul din capul lui. Toate chipurile din Capitul – am avut o viziune. Dacă aș putea, aș apăra-o pe ea, i-aș apăra pe toți. Dar suntem fiecare răspunzători de propria noastră salvare.

— Nimeni altcineva nu-l poate construi; decât tu. Așa mi s-a spus. Remarcabilul Roger Mason.

— Nu e nimeni altcineva.

Și dinspre întretărirea navelor, un strigăt de mânie, apoi râsete.

— Cine știe, Roger? Poate că un om mai curajos...

Tăcere încăpățânată.

— Îmi ceri să te eliberez de o înțelegere pecetluită. Nu pot să fac asta.

Vocea lui Roger se auzi ca un mormăit:

— Prea bine, atunci. Orice s-ar întâmpla, am hotărât.

Sfășie plasa, gândi, din lașitate și prea puțină îndrăzneală.

— Mai așteaptă, fiule.

Auzi alte strigăte din navă și picioarele meșterului zidar începură să se miște pe dalele pardoselii. Își întinse mâna încă o dată.

— Stai.

Îl auzi oprindu-se, întorcându-se. La ce am ajuns, se gândi amețit. Ce fac acum? Ce altceva pot să fac?

— Ce este, Părinte?

Jocelin îi răspunse iritat, cu mâinile la ochi:

— Așteaptă nițel. Stai!

Nu era vorba că avea nevoie de timp; căci hotărârea se impusese de la sine. În spatele ochilor simți un fel de teamă bolnavă, dar nu pentru că fleșa ar fi fost în pericol – nicidecum mai puternic menită și mai la locul ei, mai inevitabil de a fi construită. Prin urmare, știa ce avea de făcut.

Începu să tremure din cap până-n picioare, cum trebuie să fi tremurat și pietrele când au început să țiuiască. Apoi, la fel ca și țiuitul, trecu și tremuratul și îl lăsă nemișcat și rece.

— Am scris la Malmesbury, Roger. Abatelui. Am știut ce gânduri avea. L-am înștiințat de câtă vreme mai avem trebuință de voi aici. O să caute în altă parte.

Auzi pași grăbind spre el prin cor.

— *Tu...!*

Înălță capul și deschise larg ochii. În cor nu mai era multă lumină, iar cea care mai zăbovea părea toată preschimbată în stele și aureole în jurul fiecărui obiect. Îl conturau și pe meșterul zidar, care-și încleștase ambele mâini de masă. Se lipiseră parcă de marginea mesei și se mișcau de parcă ar fi vrut să o sfărâme. Jocelin clipi în fața aureolelor și vorbi încet, pentru că nu-i plăceau ecourile cuvintelor în capul său:

— Fiule, când e hotărâtă o astfel de lucrare, ea este pusă în mintea unui... unui om. Acesta este un lucru extraordinar. Abia acum aflu ce lucru extraordinar este. Este focul celui ce purifică. Poate că omul știe câte ceva despre menire, dar nu și ce preț are – *de ce* nu pot să tacă acolo? *De ce* să nu aștepte liniștiți? Nu. Tu și cu mine am fost aleși să facem

acest lucru împreună. Este o mare fală. Acum văd că ne va distruge. Dar, la urma urmei, ce suntem noi? Numai atât îți spun acum, cu toată puterea sufletului meu. Lucrul acela poate fi construit și va fi construit chiar între colții lui Satan. Tu ai să-l construiești, pentru că nimeni altcineva nu poate... Îmi închipui că ei râd de mine; și probabil că râd și de tine. Lasă-i să râdă... Pentru ei va fi, și pentru copiii lor. Dar nu-mai tu și cu mine, fiule, prietene, după ce am isprăvit să ne mai chinuim în sine-ne și unul pe altul, vom ști în ce au intrat pietrele, și bârnele, și plumbul, și mortarul. Înțelegeți?

Meșterul zidar se uita în jos la el cu priviri ațintite. Nu mai frământa lemnul, ci se ținea de el de parcă ar fi fost o scândură pe o mare agitată.

— Părinte, Părinte, dacă-l iubești pe Dumnezeu, lasă-mă să plec!

Fac ceea ce trebuie să fac. El nu va mai fi niciodată la fel, nu cu mine. Nu va mai fi același om niciodată de aici încolo. Am învins, el este al meu, prizonierul meu pentru slujba asta. În orice clipă de-acu' se va închide zăvorul asupra lui.

Șoaptă.

— *Mână-mă de-aici!*

Clanc.

Tăcere, lungă tăcere.

Meșterul zidar își descleștă mâinile de pe marginea de lemn, se dădu îndărăt încet, printre aureole și zgomotele de dincolo de paravan. Vocea îi era răgușită:

— Domnia ta nu știi ce va ieși dacă vom continua!

Dându-se înapoi cu ochii mari; oprindu-se la intrarea în cor.

— Domnia ta nu știi!

Dus.

Tăcere dinspre răscrucea navei. Se gândi în sinea lui: nu-s pietrele cele care țiuie. Totul e în capul meu. Dar apoi tăcerea

fu biciuită de un urlet sălbatic și-l auzi pe Roger Mason strigând. Trebuie să mă duc, gândi, trebuie să mă duc, dar nu la el. Trebuie să mă duc în patul meu. Dacă pot să ajung acolo.

Se prinse de tăblie și se ridică. Gândi: treaba este a lui, nu a mea. El să limpezească totul, sclavul meu pentru lucrarea asta. Traversă corul cu multă grijă și ieși în galerie. La trepte se opri și se rezemă de piatră, cu capul dat pe spate, ochii închiși, încercând să-și adune puterile. Trebuie să trec printre ei, gândi, cu toate strigătele lor; și clătinându-se, coborî treptele.

Îl izbi o explozie de hohote de râs; dar nu îndreptate împotriva lui. Zgomotele erau la fel de confuze ca și luminile care i se învâртеbeau în cap. Acolo era o îngrămădire de tunici cafenii, vestoane de piele, picioare învelite în cârpe, desagi de piele, bărbi și dinți. Mulțimea se mișca, se zvârcolea, zgomotul ei pângărea aerul sfânt. Aruncă o privire spre groapa care încă se mai căsca în pardoseală; și văzu printre picioare că nu era umplută până la buză. Știa că trăia un fel de coșmar; căci lucrurile se petreceau și-i împungeau ochii de parcă erau scăpărări de lumină. Văzu bărbatii care-l chinuiau pe Pangall, ținându-l în vârful cozii de mătură. Într-o frântură apocaliptică a vederii, prinse imaginea unui bărbat care dansa înspre Pangall, cu macheta fleșei împungând obscen printre picioare – apoi zvârcolirea, zgomotul și trupurile animalice îl proiectară pe Jocelin pe piatră, încât nu mai avea cum să vadă, doar auzi cum se frânse Pangall. Auzi urletul lung, ca de lup, ce rămase în urma bărbatului care fugea prin galeria de miazăzi, auzi zgomotul crescând, de vânătoare, al hoardei pornite pe urmele lui. Înțelese – și respirația i se tăie deodată – cum îngenunchease mutul deasupra lui, greutatea trupurilor maronii căzând, răsucindu-se, apăsându-l în spate. Și zăcând acolo, așteptând cu brațele tremurătoare să sară în lături și greutatea să-i strivească pe amândoi, știu că mai văzuse ceva ce avea să-i rămână întipărit în ochi

pentru totdeauna. Ori de câte ori avea să fie întuneric, fără gând, imaginea aceea va reveni. Fusese – era – va fi întotdeauna Goody Pangall, pe plinta coloanei de sud-est, acolo unde o azvârlise oastea. Părul ei ieşise la lumină. Atârna; de partea asta, răsfirat peste sânul ei precum un nor zdrenţuit şi roşu; dincolo, într-o coadă încolăcită şi zburlită, legată cu o panglică verde, pe jumătate desfăcută. Măinile i se încleştaseră pe stâlpul din spatele ei, în dreptul şoldurilor, iar pântecul i se zărea deasupra pliului buricului prin rochia sfâşiată de mâinile lor. Capul îi era întors înspre ei şi mereu, până la sfârşitul tuturor timpurilor, el va şti la ce se uita ea atunci – în nici o altă parte nu avea unde să întoarcă acea gură albă, strânsă punga, decât asupra lui Roger aflat de partea aceea a gropii, cu braţele desfăcute în semn de suferinţă şi rugămintă, în semn de acoperire şi înfrângere. Apoi braţele multului se frânseră în lături.

Capitolul V

Când își veni în fire, în încăperea lui, țiuitul reîncepu, deși de data asta nu mai știa de unde vine. Încât îi produse o mare neliniște, o agitație care-l făcu să se uite în dreapta și în stânga, cu atât mai mult cu cât avea în cap pironite doar câteva lucruri. Lucrurile acestea câteva se orânduiau între ele la nesfârșit, dar nu ajungeau nicicând la vreo ordine. În unele momente era ca un fel de groapă cu apă, și știa că aceasta era legată de o discuție pe care o avusese undeva, poate în cor, cu Roger Mason. Era o cădere și o legănare de păr roșu pe o pânză verde și cu o coloană ceva mai în spate. Asta îl îngrijora peste măsură, căci oricât de mult ar fi încercat, nu putea recrea femeia liniștită ce se afla dincolo de păr, femeia aceea, așa cum fusese ea – intrând liniștită pe la capătul de apus, zâmbind, oprindu-se să facă semnul crucii la binecuvântarea lui. Era ca și când părul roșu, scăpând atât de neașteptat de sub acoperământul cuviincios al broboadei, ar fi rănit tot acel timp de dinainte, sau l-ar fi șters, sau ar fi pus ceva, un lucru nou, în calea felului în care se urmează una pe alta zilele. Și încerca să recreeze femeia și acel timp al certitudinii, dar se surprindea uitându-se, în schimb, la părul roșu. Însă țiuitul acela ascuțit era mereu acolo, și toate aceste lucruri atârnav de el.

Bășos, Părintele Anselm veni să-l confeseze, dar tot ceea ce-și putea el aminti era că dorise să-și schimbe confesorul, încât Părintele Anselm plecă. După aceea, Jocelin începu să

trimită mesaje stăruitoare; căci își închipuia că oastea se va fi oprit din lucru. Părintele Anonim veni cu un răspuns ciudat:

— Trudesc cu toții, liniștiți și în pace. Nu mai sunt necazuri pe nicăieri.

Înțelese din aceasta că lucrarea nu coborâse încă în mâini omenești.

Apoi întrebă de Roger.

— Umblă de ici până colo. Caută ceva, așa mi s-a spus. Dar nimeni nu știe ce.

— Și femeia?

— După el, ca întotdeauna.

— De cealaltă întrebam. Cea cu păr roșu. Nevasta lui Pangall.

— Rareori se arată.

Rușinea, gândi Jocelin. Ce altă pricină? S-a smuls din pânza de cort și bărbații aceia au văzut-o goală pe jumătate, cu părul despletit.

Părintele Anonim iară spunea ceva:

— Cât despre bărbatul ei, Pangall, el a fugit.

Apoi capul lui Jocelin îi ținu Părintelui Anonim o predică despre costul materialelor de construcție. O predică ce avea neobișnuita calitate de a se întoarce la propriul ei început, indiferent cât de departe ar fi hoinărit ca o planetă. La un moment dat, în timpul predicii, capul suferind se prăbuși într-un somn adânc și alinător și, când se trezi, știu unde se află și ce se petrece. Mai mult, în timpul somnului i s-a dăruit ceva nou, un fel de întărire, de parcă se pusese jos pe pernă pentru reparații, nu pentru refacere. Era o certitudine evidentă, făcând ca aceea, veche să nu pară mai puternică decât îndărătnicia unui copil. Trebuie să mă ridic, gândi; și cu acest gând ieși bălăngănindu-se și râzând. Îl văzu pe Părintele Anonim grăbind spre el; îl prinse de umeri cu ambele mâini.

— Nu, Părinte Anonim! Lasă-mă să mă duc! E treabă de făcut.

Aceste vorbe cereau două hohote de râs ascuțit. Care urma în mod logic. Apoi coborî treptele și ieși în soarele de septembrie, înaintând cu greu prin aerul de la suprafața pământului, clătînându-se dintr-o parte în alta, de parcă și-ar fi căutat drum printr-o tulește înaltă. Se opri abia răsufând la poarta apuseană și-și adună forțele, abia apoi intră, împreună cu fericirea chinuitoare a noii certitudini arzându-i în cap.

De cum privirile lui dădură de stâlpii bolții în cruce, își aminti că știa de unde venea nota aceea țuită din capul lui; și când își aminti, nota se opri, astfel că interiorul capului său era la fel de tăcut ca și pietrele. Rămase locului un timp, bucurându-se de liniște și, odată cu liniștea, își dădu seama de sine ca ființă umană, mai mult sau mai puțin. Înțelegea că, pentru el, toate lucrurile mărunte fuseseră date deoparte, îndatoririle, rugăciunile, spovedania, astfel încât acum se impunea un fel de cununie: Jocelin și fleșa. Îl văzu pe meșterul zidar vorbind cu unul din oameni lângă schelă și se urni în direcția lor, clătînându-se puțin. Se așeză bucuros pe plinta din jurul stâlpului dinspre nord-vest și se rezemă de piatră. Calfa se depărtă, urcând sprinten prin strălucirea din turn, iar Jocelin strigă meșterului:

— Vezi că m-am întors, Roger!

Și iarăși vorbele, una câte una, dădură naștere unui fel de apăsare care până la urmă izbucni în două hohote de râs. Își dădu seama că râde și că hohotele nu erau nicicând potrivite acolo, dar era prea târziu ca să mai ia vreo măsură în acest sens. Hohotele izbucniră și turnul le înghiți. Asta nu e bine, gândi. Nu trebuie să mai fac așa. Se uită din nou la Roger Mason, dar meșterul urcă după calfă, urca metodic, greoi, scară după scară. Jocelin își întinse lung gâtul ca să se uite după el cum urca spre locul în care hornul pătrat cu

păsările sale geometrice se înălța spre culmile cerului. Văzu cât de vertical se ridica piatra albă, cu fereștruci drepte în care chiar acum geamgiii fixau pătratele de grisaiuri. Era un loc nou pe cer, și soarele săgeta prin el, razele lui se roteau în jurul lui Roger Mason, care urca greu ca un urs. Și Jocelin înțelese că, pe undeva, era puterea propriului său cap cea care-l împingea pe meșter în sus, tot mai sus, și avea să continue s-o facă până când, printr-o ingeniozitate a artei sale, va azvârli marea cruce în locul ei, la patru sute de picioare în văzduh, în vârful fleșei. Dar luminozitatea hornului cu căciula sa de nori îl ameți, încât își lăsă capul în jos, ștergându-și ochii de lacrimi, mijindu-și-i apoi la pardoseală. Era aproape ascunsă vederii. Bucăți de piatră și lemn, așchii, surcele, praf de piatră, gunoi, o scândură și ceva ce aducea a târn rupt – toată murdăria ce fusese împinsă în jurul stâlpilor, dată la o parte din drum, pentru a lăsa loc liber în mijloc, acolo unde pardoseala fusese refăcută deasupra gropii. Era șocat de ceea ce vedea, vorbele mânioase și răsă-riseră acolo, în mintea lui – *Unde este Pangall?* – când își aminti că ea fusese părăsită. Își frecă fruntea și-și spuse că probabil omul nu va fi în stare să stea departe de un edificiu care pentru el însemna întreaga lume. Se va întoarce, gândi, chiar dacă va fi să aștepte până pleacă oastea. Iar eu trebuie să fac ceva pentru Goody asta, gândi, apoi privi în jurul său, așteptându-se – nici el nu știa de ce – să o vadă pe undeva. Biserica era însă goală, de orice altceva în afară de praf, lumina soarelui, zgomotele înalte dinspre horn și sunetul înfundat al corului din Capela Fecioarei. Trebuie să mă îngrijesc să nu ducă lipsă de nimic, gândi; apoi nu-și mai aminti din ce pricină anume. Printre gunoaiile de la piciorul coloanei zări o crenguță care se nimerise peste gheata lui, cu o fructă în pârg, ce se pusese obscen pe pielea încălțării. Își scutură piciorul; și, cum i se mai întâmplase și cu alte

imagini, nici fructa și nici crenguța nu se lăsau duse din minte, ci stârniră un șir lung de amintiri, și griji, și asocieri, într-o succesiune absolut întâmplătoare. Se trezi că se gândea la corabia care era construită din lemn atât de puțin uscat încât o rămurea din cală înverzea. Avu brusc viziunea fleșei care se contorsiona, și se ramifica, și înmugurea; și groaza pe care i-o stârni imaginea îl făcu să se ridice în picioare. Trebuie să aflu cum e lemnul, gândi, să mă conving că fiecare țol e uscat așa cum se cuvine; își aminti apoi că fleșa nu era încă începută, nici turnul isprăvit până în vârf; și iar se așeză și-și miji ochii în sus.

Gaura prin boltă spre horn era mai mică deoarece unele bârne ce urmau să alcătuiască podeaua pentru spațiul întins al catului de jos erau deja fixate. Dar mai rămăsese o deschidere destul de largă în mijloc, pe unde se ridicau pietrele și lemnăria. Totuși, bârnele păreau să limiteze și să definească lumea agitată de acolo de sus, în apropierea cerului, astfel încât era mai multă lumină printre razele de soare obligate să urmeze anumite poteci, printre urși mișcători, schele, frânghii și scări aproape verticale. Ba chiar și o chițimie ce atârna într-un colț de sus de tot, ca un cuib de rândunică. Meșterul zidar tocmai se depărta de chițimia aceea și se îndrepta încotrova cu unealta lui de privit. Nu mi-aș fi închipuit niciodată ce va însemna totul, gândi Jocelin. Eu am încercat să trag niște simple linii pe cer; și acum voința mea trebuie să susțină o întreagă lume acolo sus, înainte să pot eu să o fac. Și poate că rămureaua a căzut de la schela care, probabil, nu are nevoie să aibă lemn uscat și oricum va fi coborâtă după ce vor fi isprăvit.

Auzi ciocănitul și hârșăitul cu care se obișnuise de-acum; se uită; îl văzu pe tânăr așezat lângă stâlpul dinspre sud-vest, cu o altă bucată de piatră în mână. Jocelin se sculă în picioare și porni cu pas greoi spre el. Flăcăul se ridică repede și puse

piatra jos, lângă el, apoi rămase nemișcat, zâmbind și dând din cap și bătând ușor din palme.

Jocelin îl binecuvântă.

— Fiule, îmi pare că ție îți datorez viața.

Iarăși simți cum îl năpădesc hohotele, dar izbuti să le înăbușe printr-un chicotit. Flăcăul își desfăcu larg brațele și ridică din umeri.

— Tu ai pățit ceva?

Tânărul râse mut și își atinse nasul care, cu adevărat, avea șaua mai groasă și mai lucioasă. Apoi își întinse brațul drept, îl îndoi rânjind și își pipăi bicepșii. Năpădit brusc de un val de iubire, Jocelin îl înconjură pe tânăr cu brațele și-l îmbrățișă, agățându-se de el ca de o coloană sau de un copac.

— Fiule, fiule!

Tânărul roși tot, zumzăi și-l bătu ușor peste spate, cu un gest timid.

— Am să fac ceva pentru tine, fiule.

Tânărul rămase nemișcat în brațele lui, încă bătându-l pe spate, poc, poc, poc. E fiul meu, gândi Jicelin, și ea este fiica mea. Dar părul roșu se desprinsese și-l orbi, încât închise ochii și gemu. Apoi descoperi cât de obosit era și simți cum îl atrage patul. În acea noapte, îngerul lui veni din nou; și după aceea îl chinui puțin diavolul.

Zi de zi prindea tot mai multă putere și urmărea cum se prelungește vara, ca o recompensă pentru furtunile și inundațiile primăverii. Frunzele se chirceau, zăcând uscate ca iasca. Iarba aspră din jurul catedralei se fărâmița sub tălpile lui; se arăta cafenie și sfărâmicioasă, sub frunzele măturate de târn; și acum garguiele, luând parte la un proces complex și infinit de pedepsire, stăteau cu gurile deschise ca pentru a căuta apă în văzduhul uscat. Rostul lor nu mai era să se odihnească. Erau în iad, nu se puteau aștepta la nimic bun, asta era. În aerul acesta uscat, voința lui, voința lui arzătoare, era

ținută sub control, o lucire constantă care ilumina și susținea construcția cea nouă, și nimic mai mult. Astfel, tânărul cioplea, zidarii urcau, Rachel gravita în jurul lui Roger; iar Goody Pangall mai putea fi zărită departe, la capătul celălalt al uneia dintre nave, cu creștetul descoperit și aplecat, ca o femeie ce-și vede de treburile ei, cu părul ei roșu ascuns. Când părea că se apropie de el, repede îi dădea ocol, fără să-l privească și grăbind pasul, ținându-și capul tot plecat de parcă el ar fi fost piaza rea, sau un strigoi, sau mormântul unui sinucigaș. El însă știa că era numai rușinată de rușinea femeii părăsite; și rușinea ei îi strângea lui inima. Dar voința mea are altă treabă decât să ajute, gândi. Am atât de multă voință, încât orice altă treabă este dată deoparte. Sunt ca o floare ce aduce rod. Floarea se concentrează pe măsură ce fructul se împlinește și petalele se ofilesc; o concentrare a întregii plante, frunzele cad, toate mor în afara fructului care se împlinește. Așa trebuie să fie. Voința mea este în coloane și în zidul înalt. M-am oferit pe mine; și învăț.

Uneori o găsea pe Rachel învârtindu-se la răscruce, fără să vorbească nimănui dacă se nimerea să treacă cineva, apoi oprindu-se ca să se uite după ursul ei care urca în turn; Rachel cea volubilă, care abandona orice altceva la vederea Vicarului și venea la el. Apoi, într-o bună zi, lui Jocelin nu i se mai păru greu să aibă de-a face cu ea. O ignoră complet, detașându-se de sunetele pe care le scotea ea lângă cotul lui. Când femeia îi dădu ocol ca să apară în fața lui și-i puse o întrebare, nu i-o auzi, simțea doar un semn de întrebare suspendat în aer. Stătu și se uită în jos la ea. Observă că fața ei îmbătrânise, era încordată, dar schimbarea asta nu-l impresiona prea tare. Chiar și când văzu cum începuse să-și boiască fața, nu simți decât dispreț, care se manifestă ca o tresărire a trupului stăvilind hohotele acelea. Apoi hotărî că era sătul să se tot uite la ea și izbuti să se uite prin ea, fără să

spună nimic, astfel că nu băgă de seamă uluiala ascunsă de sulemeneală.

Pe măsură ce treceau zilele, descoperi că această indiferență îi era foarte folositoare. Îi permitea să se poarte binevoitor cu vistierul atunci când acesta venea la vicariat, fără să-și îngăduie să ia aminte la motivul venirii lui. În unele cazuri – bunăoară cel al dirijorului de cor – această tehnică folositoare atrăgea după sine o privire pe care el o califică până la urmă a fi una de totală uluire. Apoi, în zilele cețoase ale toamnei, când pânza uriașă întinsă peste capătul de creștere a turnului închidea pe dinafară cerul, descoperi că putea oricând, în orice moment ar fi poftit el, să pună stavilă acestor oameni. Zicea așa – și asta a fost după ce Părintele Anonim a remarcat că el nu citea niciodată corespondența, decât dacă avea vreo legătură cu fleșa –, zicea: „Trebuie să mă întorc la construcție“.

Cu tot acoperământul de pânză, ceața a intrat în biserică; dar nici măcar acest fapt nu-i putea împiedica voința. Nici pe tânărul care continua să cioplească piatra și să o hârșăie. Nu cumva, gândi Jocelin după ce examinează al doilea dintre cele patru capete care umpluseră groapa, nu cumva sunt mai sfrijite decât ar trebui să fie? Și gura, nu e oare prea larg deschisă? Ochii pot să fie atât de mari pre cât sunt aceștia? Dar nu dădea glas întrebărilor; căci își iubea fiul din Casa Domnului; și tânărul nu numai că-i salvase viața, și astfel și voința ce ținea drepte coloanele, dar se uita la el deschis, ca un câine bun, ceea ce Goody – atunci când apuca să se apropie de ea ceva mai mult – nu făcea niciodată.

I se făcuse lehamite de ea, de părul ei roșu, și nu simțea pentru ea altceva decât milă pentru rușinea ei și o ciudată frământare. Până la începutul lui decembrie, cele patru capete au fost isprăvite și urcate în sus prin horn, laolaltă cu flăcăul, acolo unde cele patru ferestre se aflau în așteptarea

lor. În dimineața în care le-a urmărit ascensiunea, Rachel iar s-a învărtit pe-acolo, sporovăind. Acum că se eliberase de tânăra pentru o vreme, gândul la Goody îl potopi pe Jocelin; ea, cea părăsită de Pangall. De ce am neglijat-o? Are nevoie de mine! Și, ca și când gândul acesta ar fi avut puterea să o facă să apară în fața lui, iat-o grăbind prin nava laterală dinspre miazănoapte, privind în sus – și deodată abătându-se de la drumul drept, ocolind intersecția navelor și luând-o prin galerie iute, iute.

— Copila mea...

Gândi: Trebuie s-o fac de dragul ei, deși îmi întrerupe concentrarea. Și se îndreptă repede spre poarta de miazăzi a galeriei; într-acolo se îndreptă și ea, iute, iute, brusc sărind într-o latură.

— Copila mea!

Râzând, însă și cumva jignit, se apropie de ea cu brațele desfăcute, ca să nu o lase să treacă. Ea stătea lipită de zid, într-o rână, chircită. Părul îi era acoperit decent, chipul întors, încât nu zărea decât scobitura lungă a unui obraz.

— Copila mea, voiam să...

Voia să ce? Ce am eu să-i spun? Ce am eu s-o întreb pe ea?

În schimb îi vorbi ea, implorându-l:

— Lăsați-mă în pace, Părinte. *Vă rog*, lăsați-mă să plec!

— O să se întoarcă.

— *Vă rog!*

— Și până una, alta – toți anii ăștia... Copila mea, tu îmi ești foarte dragă.

Șocat, văzu cât de albe îi erau buzele, albe și trase înapoi, dezvelind dinții. Mai văzu și ochii negri, larg deschiși, holbați, mari, de parcă pleoapele fuseseră și ele trase, ca și buzele. Coșul atârnat de braț țâșni în sus spre piept, iar vorbele-i șoptite abia dacă le auzi:

— Nu și domnia voastră mie!

Și dusă a fost, gâfâind și hohotind, alunecând pe lângă el, fugind prin galeria întunecată, cu pelerina grea fluturând în urmă-i, iar de sub fustă i se iviră gleznele și picioarele. Jocelin își cuprinse capul între mâini și vorbi mânios, din străfundurile zăpăcelii și ale neînțelegerii sale:

— Ce se petrece aici?

Apoi se scutură, căci o simțea agățându-se de el, și asta nu era bine pentru munca lui. Trebuie să las la o parte toate mărunțișurile, gândi. Dacă și acestea intră în preț, atunci așa să fie. Și dacă n-am cum să ajut, atunci ce rost au toate gândurile astea? Lucrarea ce-mi stă în față este mult mai măreață. Muncă! Muncă!

Și prin minte îi trecu un gând atât de minunat, încât știu că a fost pus acolo. Era o iluminare. Trebuie să urc, să mă depărtez de toată confuzia asta! Și odată cu gândul se iscă și râsul acela ascuțit, întărit. Am să duc voința asta a mea arzătoare până sus în turn. Își privi sutana și înțelese că nu era făcută pentru un asemenea urcuș; se aplecă totuși și trase poalele din spate printre picioare, prinzându-le la brâu. O calfă care cobora pași la o parte, pe prima platformă, și-și frecă fruntea cu încheieturile degetelor. Ca la un semn, Jocelin își simți capul mai limpede. Apărură și pete de soare, scăpărând în jurul lui. Urcă o scară, încă o scară; ajunse la platforma întunecoasă, fără pereți, a triforiului și se vârî într-o scară luminată doar prin creștăturile înguste cât să treacă o săgeată, de parcă locul ar fi trebuit apărat de către arcași. Ajunse la capătul scării, nimeri chiar pe noile bârne de deasupra bolții. Urcă din nou, pe trepte late, prin fulgerările și sclipirile ce scăpau prin ferestrele de jos ale turnului.

— Desigur, strigă. Desigur!

Simți cum inima i se zbate sub coaste și se opri, ca să-i domolească zbaterea și să-și recapete suflul. Se așează pe una din platforme, la fel cum stă cocoțat un corb pe stâncă.

Calfele care urcau și coborau se uitau curioase la el, dar nu spuneau nimic. Se împinse chiar până la margine, lăsându-și picioarele să atârne. Se prinse cu mâinile de o proptea și se uită în jos.

Pilonii, pereții și ferestrele turnului se adunau sub el și, oriunde s-ar fi aflat, le vedea pe toate numai atât de groase și de late cât să susțină propria greutate. Totul era curat și nou. Cele optzeci de picioare de lumină de la ferestre, două pe fiecare din cele patru laturi, platformele, proptelele, scările și bârnele abia cioplite se vedeau deslușit în lumina cea nouă. Simți aceeași voluptate înfricoșată pe care o simte un puștan care se urcă pentru prima oară și prea sus într-un copac neîngăduit. Capul îi plutea parcă, dar el își încuraja amețeala și-și ținu răsuflarea când se aplecă și mai mult ca să vadă chiar până jos de tot – jos, jos, gaură după gaură, hău după hău, până înspre îndepărtata lume a răscrucii. Pardoseala era la fel de cufundată în întuneric precum fusese și fundul gropii, fără vreo nuanță din pricina adâncimii și a lipsei oricărei raze de lumină acolo jos, pe pământ. Apoi amețeala trecu, lăsând în urma ei doar gând și voluptate.

— Desigur!

Așa trebuie să se simtă și o pasăre, liberă, într-o lume de ramuri și în libertatea aripilor. Atât de cenușii trebuie că-i părem, atât de reduși doar la capete și umeri, încătușați, târându-ne pe pământ, și, gândind la aceasta, o văzu pe Rachel târându-se pe pardoseală dinspre o parte spre cealaltă, de parcă trupul ei ar fi fost ceva zgândărit din chiar adâncul pământului. Nu se simțea prin nimic legat de ea, astfel că se întoarse la scările care urcau, își porni ascensiunea fără să ia seama la albul nepotrivit al pulpelor sale. Aici, la peste două sute de picioare în văzduh, ele se potriveau de minune. Trecu de la o platformă la alta, uitându-se mereu în sus la zarea unde zidarii osteneau spre cer. Din nou zgomotele muncii

deveneau tot mai puternice în jurul lui. Se opri să-și tragă sufletul în dreptul cuibului de rândunică și descoperi că era o cameră, la fel de mare cât a sa, atârând într-un colț, cu o spărtură fără geam, care dădea înspre stâlpul turnului de unde primea lumină. Meșterul zidar se afla lângă ea și cerceta prin unealta de privit, de la piatra asta de aici până la aceea din partea cealaltă a turnului. Jocelin se opri radios lângă el, pe cele patru scânduri ale planșeului și, îmbătat de înălțime, iar strigă:

— Vezi, fiule! Coloanele nu se scufundă!

Meșterul zidar răspunse acru, fără să-și dezlipească unealta de la ochi:

— Cine are habar de ce se petrece? Poate că fiecare coloană își are propria ei fundație.

— Ți-am spus, Roger. Plutesc!

Meșterul zidar dădu iritat din umeri:

— Te aud și fără să strigi.

— Roger!

Întinse mâna spre el, dar Roger Mason se feri de parcă trupul său n-ar mai fi suferit nici o atingere. Se răsuci pe scândura de lângă peretele alb și strânse unealta de privit la piept.

— Ți-am spus acum mulți ani, Părinte – și acum!

— Cum poți vorbi așa, Roger, cu un... un miracol peste tot în jurul tău? Tu nu-l simți? Nu poți primi putere de la el, nu poți învăța de la el, nu poți vedea cum schimbă totul?

Tăcură amândoi și se priviră prin zgomotele de piatră hârșăită. Roger Mason îl scrută atent și alene, de la vârfurile încălțărilor, de-a lungul fluierelor, al pulpelor albe, în sus pe trup și până la chip. Rămaseră așa, ochi în ochi, și meșterul zidar zâmbi macabru.

— Multe s-au schimbat, nu-i așa?

Se întoarse cu spatele la el, deschise ușa cuibului de rândunică, apoi se răsuci brusc și izbucni cu furie:

— Și nu poți vedea ce-a făcut?

Dispăru, izbind ușa în urma lui, încât cuibul se scutură din toate scândurile.

Jocelin se uită la pereți.

— Știu! Știu! Cu adevărat știu!

O explozie de bucurie îl năpădi și-l făcu să se apropie de scară răsând în hohote; și până să ajungă la platforma următoare, dăduse deja uitării pe Roger Mason și pardo-seala de sub el.

Căci aici era partea care creștea, vârful. Trei scânduri erau fixate pe fiecare din cele patru laturi, pe ele munceau zidarii. Era un loc unde se vorbea foarte puțin. Oamenii se aplecau în afară și trudeau la zidul care felurea în înălțime cu câte un rând de piatră. Aici depășea doar cu un rând scândurile, dar cu mortarul întins deja, în strat subțire, în timp ce calfele aduceau pietre pentru următorul strat; dincolo – și așa și la ceilalți pereți – încă nu se zărea nici o piatră deasupra scândurilor, doar lemnărie, formând curbura până la cheia unui arc. Pietrele urmau curba până sus, apropiindu-se, dar lăsau un spațiu acolo unde urma să se pună bolțarul; știa că fiecare ar avea cuprinse în ele toate luminile de dedesubt, le aduna, le răsfrângea, încât transparențele lor păreau să facă toate parte din aceeași singură înfăptuire. Lângă fiecare alcătuire de lemn se afla un cap de piatră, strigând pe tăcute și exultând în înălțimile raiului și în străluminare. Tânărul stătea îngenuș lângă unul dintre ele și lucra cu dalta la chip – acum ridică privirile și-l privi din partea cealaltă a hăului amețitor, răsând mult, la fel ca și capul de piatră. Jocelin se trezi că râde și el, cuprins de încântare sinceră în fața lucrurilor noi și a miracolului. Și râsul îi strecură în minte încă un gând, pe care-l strigă tânărului, fără să-i mai pese de demnitate:

— Aici sus suntem eliberați de orice confuzie!

Și tânărul râse la vorbele lui, câine bun; și iar se aplecă asupra lucrului său.

Se mai auzea și un sunet nou. Nu era vorbă, cioplitură sau izbitură. Era ceva constant, nu într-atât de adânc sau de gros ca un tors de mătă, și nici ascuțit, cum fusese țiuitul pietrelor. Ascultă atent și descoperi că era vântul care se atingea de piatră aici sus. Îngenunche, apoi se așeză, își așeză brațul pe piatra zidului și ascultă vântul. O vreme se simți tare împăcat și gândurile își aveau jocul lor în capul său, ieșind și intrând după voie; iar el era mulțumit de ele și le lăsa în pace.

Lumea asta a materiei era ceva cu totul nou. Acolo jos, macheta apăruse atât de zveltă și delicată, turnul acela putea fi ținut cu atâta ușurință în cele două mâini, luminile cădeau în filoane fine pe fiecare parte; pe când aici sus, subțirimea de hârtie a pereților se preschimbase în stâncă, iar mărunțiile subțiri cât acul din interior – în bârne pe care doi oameni puteau merge umăr la umăr. Deodată își dădu seama de greutatea suspendată în mod miraculos și, chiar și în această stare de mulțumire, lumea păru să se răstoarne cu fundul în sus. Trebuie să fiu mai bun cu Roger, gândi. Greutatea asta, care pentru mine n-avea nici un înțeles, a fost în capul lui tot timpul. Și el nu are credință.

Ca să îndrepte lumea asta amețită, se concentrează iarăși asupra modelului, modelul acela de acolo de jos, în obscuritatea navei. Dar făcând aceasta, împreună cu fleșa se însoțiră și lucruri necontemplate, cele date deoparte din vremea când pământul începuse să colcăie și pietrele să țiuie. Și iar se surprinse ținându-și răsuflarea și ascultând. Într-o fracțiune de secundă trecu prin fața ochilor lui, între o tunică albastră și una cafenie, Pangall ținut la capătul cozii de mătură și unul din oaste dansând înspre el cu fleșa țâșnind obscen printre picioare. Văzu o cascadă de păr roșu. Fără să-și dea seama, se apucă de piatră, închise ochii, deschise gura, în

vreme ce coastele i se strâneau în jurul răsufării. Capul îi era iarăși cuprins de confuzie. Amețit, își spuse: acesta este prețul. La ce altceva ar fi trebuit să mă aștept? Și nu mă pot ruga pentru ei, pentru că întreaga mea viață a devenit o rugăciune a voinței, trăită în ea, zidită în ea.

Ai milă! Sau povățuiește-mă!

Dar nu primi răspuns. Doar atingerea vântului pe piatră. Deschise ochii și descoperi că-și întorsese fața de la turn, iar acum privirile poposeau peste lumea de afară: și lumea își schimbase natura. Ceea ce fusese ca-ntr-un fel de strachină, avea acum multe detalii și se întindea mult, până la o margine albastră. Uluit și încântat, se prinse de piatră și se ridică în genunchi. Asta trebuie să însemne să fii pasăre, gândi – și parcă pentru a-i întări vorbele, un corb alunecă pe lângă obrazul lui, planând pe aripa vântului cu un țipăt ascuțit îndreptat împotriva oamenilor ce se înălțau cu atâta îndrăzneală în regatul lui. Dincolo de corb – și Jocelin se descleștă de piatră și se ridică, să poată vedea peste spinările aplecate ale zidarilor –, văile celor trei râuri care se întâlneau în apropierea catedralei se deschideau larg. Râurile scăpărau lângă turn; și se putea vedea că toate acele locuri care, pentru picior, erau despărțite, unite doar printr-un act al rațiunii, făceau cu adevărat parte dintr-un tot. Înspre nord-est, deslușea trei mori distincte, de înălțimi diferite, legate toate între ele prin leghe de ape ce șerpuiau înspre catedrală. Râul curgea cu adevărat pe panta dealului la vale. Văzu pietrele albe ale noului pod de la Stilbury, văzu chiar călugărițele, mai bine zis două dintre ele, în grădina lor, deși se aflau în spatele zidurilor înalte, dar această cercetare de la distanță părea ca o spărtură în zid. Amintindu-și de aceasta, se concentră asupra podului cel nou, își miji ochii și văzu un șir răzlețit de măgari, catâri, cai înhămați, negustori și cerșetori pedestri, țărani cu poverile lor de verdețuri, târându-se spre tarabele

de la capătul de miazănoapte al podului. Era zi de târg la Stilbury carevasăzică, dar nu aici în Oraș, un lucru ce-i fusese adus la cunoștință dinainte, dar acum totul se desfășura deodată sub ochii lui, și așa era și văzut. Bucuria se zbătea în el ca niște aripi. Mi-ar plăcea ca fleșa să fie înaltă de o mie de picioare, gândi, atunci aș putea să supraveghez ținutul întreg, și se minună de sine, căci își aminti a cui era fleșa. Și, ca într-un răspuns, i se păru că simte îngerul în spatele său, încălzindu-l ca o adiere. Acum este adevărat, fără să mai încapă vreo îndoială; aici sus, printre ciocănituri și clinchete și hârșâieli, aici, mișcându-se înspre nori, sunt vesel ca un copil care cântă. Nu știam că încă mai pot fi atât de fericit; stătea pe scândură în bătaia vântului și lăsa fericirea să-i liniștească toate confuziile din cap. Cercetă cu luare-aminte fâșiile și peticele de pământ cultivat, dâmburile rotunjite care se înălțau spre o creastă împădurită și zimțată. Erau blânde, calde, netede precum un trup tânăr.

Se lăsa în genunchi, greu, închise ochii, își făcu semnul crucii și se rugă. Până și aici, în văzduh, am adus cu mine păcătoșenia mea adâncă... Pentru că lumea nu este așa. Pământul este un viespar de oameni fără nas, care rânjesc spre noi, peste tot sunt spânzurători, sângele aducerilor pe lume nu istovește să curgă, nici sudoarea în crețurile frunții, acolo jos sunt bordelurile și bărbații beți zac în șanțuri. Nu este nimic bun în cercul ăsta, doar casa cea mare, arca, refugiul, corabia care să-i cuprindă pe toți acești oameni, și uite că acum i se înalță un catarg. Mă iartă.

Deschise ochii și se ridică; și căutându-și din priviri fericirea, neștiind încotro s-a dus, se uită în văzduhul de deasupra, acolo unde se vor găsi restul de turn și fleșa, o înălțime de necuprins cu mintea. O pasăre mare plutea acolo sus, pe aripi desfăcute, și el spuse cu voce tare, amintindu-și de Sfântul Ioan:

— E un vultur.

Dar tânărul, care lucra la gura capului sculptat, își înălță și el ochii, apoi zâmbi și clătină din cap. Jocelin se îndreptă spre el, pe scânduri, se aplecă și-i ciufuli cărlionții:

— Mă rog, din punctul meu de vedere este un vultur.

Dar tânărul se apucase din nou de treabă.

În partea de jos a povârnișurilor începură din nou să apară umflături și cocoloașe, de parcă o vrajă făcea să crească tufișuri. Tot mai mult înaintară până se transformară în oameni. În urma lor, altele deveneau cai, măgari deșelați de coșuri, o întregă procesiune de drumeți încărcăți de poveri. Veneau de-a dreptul, peste cea mai apropiată culme, dinspre cea desenată în albăstriu de dincolo de ea. Coborau acum dealul, înspre ochiul lui, spre turn, spre catedrală, spre oraș. N-au luat-o spre apus, să facă ocol pe la Cold Harbour și să apuce încet de-a lungul șanțului adânc pe care l-au tăiat generații de copite. Economiseau timp, dacă nu și efort. Într-o străfulgerare de viziune, întrezări cum alte picioare își vor săpa calea țintă spre oraș, înțelese cum turnul își întindea o mână peste întregul peisaj, schimbându-l, dominându-l, impunând o structură ce ajungea până oriunde putea fi zărit, prin însăși forța lui de a fi acolo. Se învârti pe loc și scrută orizonturile, văzând cât de adevărată îi era viziunea. Noi poteci, oameni alăturați în grupuri, căutându-și cu îndârjire drum printre tufișuri și peste landă. Ținutul se supunea ascultător noii sale alcătuirii. Deocamdată, cu degetul ăsta mare care țâșnea în sus, Orașul avea să fie butucul în centrul unei roți predestinate. Strada cea Nouă, Hanul cel Nou, Cheiul cel Nou, Podul cel Nou; și acum drumuri noi care să aducă încoace oameni noi.

Am crezut că va fi simplu. Am crezut că fleșa va întregi o biblie de piatră. Nici când nu m-am gândit, în nesăbuința mea, că va fi câte o lecție nouă de învățat la fiecare cat și o

nouă putere. Nici nu avea cine-mi spune. Trebuia să construiesc din credință, împotriva oricărui sfat. Asta este singura cale. Dar atunci când construiești astfel, oamenii se tocesc precum o sărmană daltă, sau numai ce-i vezi că o iau razna, așa, cum scapă toporul din coadă. Am fost prea obsedat de viziunea mea ca să mă mai gândesc la asta; și viziunea mi-a fost de-ajuns.

Se uită în jos, la micul pătrat al împărăției lui Pangall, unde acum rămăseseră mult mai puține grămezi de pietre; văzu micul pătrat de chilioare. Putea chiar zări jetoanele albe pe care băieții de la școala de cantori le-au lăsat pe pervazul arcadei după ce și-au isprăvit jocul de dame. Se uită la toate casele din jur, împrăștiate de-a lungul incintei. Peste coamele roșii ale acoperișurilor, dinaintea ochilor săi se deschideau ogrăzi dosnice, împestrițate cu vaci și porci. Văzu un bătrân care se îndrepta cu mers greoi spre umblătoare, iar după ce intră, știindu-se ascuns de pereți vederii oricui, lăsă ușa larg deschisă. La trei case mai încolo, o femeie, o pată mică de alb și o pată mare de cafeniu, se pregătea să treacă de la o casă la alta. Avea două căldări de lemn, iar furca era reze-mată de un zid. Își miji ochii și văzu că era lapte acolo, în căldări; zâmbi în sinea lui, mânios, când o prinse adăugând apă în căldări. Acum le aburcă pe umeri și dispare sub streășina acoperișului și iar apare în uliță, traversează drumul ca să-l evite pe bețivanul care zace în șanț bătând anemic secundele cu brațul, în timp ce un câine își ridică la el piciorul.

— Canalia.

Se răsuci surprins. Dar Roger Mason nu se uita la bețivan. Ci în altă parte, încolo spre sud-est, înspre marea nevăzută.

— Păduchele.

Pe râu, la șapte meandre sclipitoare mai jos, se găsea un cătun cu câteva case așezate chiar pe mal.

— Ce vezi tu acolo, Roger?

— Uite la el, hoțul. Acuși ajunge în Three Tuns. O să-și lase barja acolo, cu piatra noastră a bună, și el o să tragă la măsea și-n noaptea asta, și mâine toată ziua. Dacă-i după el, putem aștepta fluierând mult și bine!

— Fiule...

Meșterul zidar se zborși la el:

— Ce-mi pasă? Ce-ți pasă? Ai câștigat, nu-i așa?

Și tăcere. Amețeală după lovitură. Fețe ridicate. Nici o hârșăitură, nici un bocănit.

— Încet, Roger.

— Încet! Eu...

Roger Mason își cufundă fața în mâini. Din căușul palmelor vorbe:

— Hai, băieți. Înapoi la treabă.

Bocănitul începu din nou. Dar Roger Mason își lăsa mâinile în jos, fără să se uite la Jocelin. Se depărtă fără un cuvânt și începu să coboare cu încetineala lui de urs, labă după labă.

Jocelin îl urmă cu privirile și în capul lui se ivi un gând nou: Mă tem să cobor acolo. Locul meu este aici. Dar nu am de ales, căci nici un om nu-și poate trăi viața printre vulturi. Se forță să coboare scările, trecu de cuibul de rândunică, de la o platformă la alta, pe scara în spirală până în lumea întunecoasă, până la pardoseala monotonă, reală, în fundul gropii. Avea un mesaj pentru meșterul zidar, dar Rachel se și furișă între ei, iar el nu putea să se detașeze într-un tot de bolboroselile ei – arăți mai bine, Sfinția ta, după exercițiul ăsta; ah, cum și-ar dori să-l poată urma pe Roger până în vârful măiestriei sale, dar pentru ea înălțimile erau un adevărat purgatoriu – fața boită tresăltând, trupul tresăltând –, trebuia să rămână aici jos, în mizeria asta de la răscruce, era o adevărată rușine felul în care și-a părăsit Pangall îndatoririle, e așa de în firea bărbaților, mă rog, nu a tuturor bărbaților, ci a unora al căror nume le-ar putea aminti și ea, să dispară, așa, în ceață,

fără să lase o vorbă în urmă, și, colac peste pupăză, o lasă și pe Goody a lui cu burta la gură, săraca de ea, drăguța de ea, atât de *scumpă* ființa asta și acum să o părăsească...

Jocelin fu cuprins de o mare supărare, de furie din pricina bețivului din șanț și a neghiobului din Three Tuns.

— Fiule! se răsti el la fața întoarsă a lui Roger. Trebuie să te folosești de autoritatea mea. Trimite pe cineva călare pe un cal bun la Three Tuns. Să ia și un bici cu el și să-l folosească de va fi nevoie!

Și plecă din navă, departe de murdărie și bolboroseli, plecă și lacrimile-i curgeau șiroaie pe obraji. Ah, lecțiile pe care le-am învățat, gândi, înălțimea, și puterea, și prețul!

Până să ajungă la intrarea dinspre miazăzi, reuși să se reculeagă. Se răsuci și, cu voce răgușită, se adresă Altarului cel Mare:

— Mi-ai auzit rugăciunile, o, Doamne: și astea sunt lacrimi de bucurie, pentru că Tu Ți-ai amintit de slujitoarea Ta.

Capitolul VI

Când se întoarse iar la fleșă, capetele ce înălțau osanale fuseseră zidite deasupra fiecărei ferestre. Se aplecă peste marginea tot mai înaltă a zidului și se uită la ele de deasupra lor, fiecare cu părul bătut de vânt spre spate, fiecare cu nasul proiectat în afară, ca un cioc. Strigau către urmele pe care le tăiau tălpile în panta dealului, fără să le pese de păsările care stăteau cocoțate și se găinătau alb pe ele. Uitându-se în puțul turnului, văzu că bolta fusese refăcută, nu mai rămăsese decât o gaură circulară prin care ochiul deslușea pardoseala întunecată, atât de întunecată încât aproape nu se vedea. Dar bârnele urcau cu vârful în sus, prin gaură, până acolo unde le luau în primire zidarii. Lua și el parte – sau, împins într-un colț, se uita la un fel de nebunie de trosnituri, și bocănituri, și strigăte ce însoțeau așezarea bârnelor în vârful turnului, ca să alcătuiască o podea la jumătatea distanței înspre înalt. Căci turnul urma să mai crească încă optzeci de picioare într-o altă încăpere, cu și mai multe ferestre, și mai multe capete urlând osanale, și mai multe platforme și scări, încât mintea i se chircea toată dacă se gândea la ele; de chircit, se chircea oricum aici sus, unde materia solidă își căuta echilibru în văzduh, printre păsări, își ținea respirația deasupra unui șir tot mai mic de pătrate, cu o gaură circulară în fund de tot unde, cu toate acestea, era chiar vârful.

Iar lucrarea, după cum știa el, așa cum o cunoștea în stornicia mistuitoare a voinței lui, lucrarea era binecuvântată.

Zilele lui decembrie erau apăsătoare, biserica nu vedea nici o rază de soare și nava era ca o peșteră. În acele zile, era greu să faci altceva în biserica întunecoasă decât să-ți rabzi voința, știind că în cele din urmă totul va fi bine, deși greutatea primei încăperi și greutatea celei de-a doua, care acum creștea, se prefăceau într-o tensiune pe care avea s-o simtă în toate ungherele capului. În acele zile, urca plin de nerăbdare, precum un copil care caută alinare la sânul mamei. Numai că lui nu-i venea să se gândească la o mamă. De câte ori o făcea, mintea îi era înjunghiată de Goody, cu părul ei roșu ascuns, și ochii i se umpleau de lacrimi.

Într-o asemenea zi, trecu pe sub colonada ce lega locuința lui de poarta de apus, abia zărindu-și picioarele din pricina ceții; și, chiar dacă în navă ceața nu pătrunsese, de parcă spațiul acela era o bulă de aer, era oricum întuneric beznă. Urcă și ieși din scara în spirală sus pe bârne, într-o lumină orbitoare. Căci aici sus strălucea soarele; și chiar și acele raze care răzbăteau în încăperea erau palide în comparație cu o altă lumină care scăpăra în sus, bătând în plumb și sticlă și piatră, spre partea dinăuntru a acoperișului de bârne, făcând să se vadă cu limpezime mușcăturile teslei. Apoi, când Jocelin urcă prin această strălucire orbitoare spre încăperea de deasupra, în sus pe scări, de la o platformă la alta, până unde lucrau zidarii cu mâinile vinete, și ajunse, în sfârșit, în vârful cu zidăria neregulată – atunci simți cu adevărat durere și ochii îl săgetară orbiți, încât trebui să-i apese cu dosul palmelor. Căci pantele se vedeau peste tot în jur, dar nimic altceva. Ceața zăcea într-o pată orbitoare, arzătoare, peste vale și oraș, fără să fie străpunsă de altceva decât de fleșă sau, deocamdată, de turn. Și apoi se simți ciudat de mângâiat și, o vreme, aproape împăcat.

Dar erau și alte zile, când ceața îneca până și turnul. Atunci munca încetinea sau se oprea, și el era poprit la suprafața

pământului, cu prețul a toate câte erau. Oastea muncea de parcă era pe fundul mării, în șoproane și sub prelate. Dădeau formă lemnului. Într-un șopron de lângă rana din transeptul de miazănoapte erau octogoane de bârne, fiecare mai mic decât cel aflat dedesubt. Tot mai sus, până când stivele ajungeau să fie mai mari decât un stat de om. Teslarii le făceau semne ciudate, bucată cu bucată, apoi le desfăceau în bucăți mai mici, în timp ce meșterul zidar stătea aplecat asupra unei împletituri ca o dantelă, din lemnișoare, care avea forma unei tichii de măgar. Puțini erau cei care se apropiau de el, căci nu se mai bucura de simpatie printre ai săi. Prea era îmbufnat, prea era tăios la vorbă, prea dispus să izbucnească în accese de furie, apoi o pornea glonț de unul singur, cu Rachel înfrigurată, boită, trăncănind și învârtindu-se în jurul lui, și cum Jocelin ajunsese să fie cuprins de o mare compasiune pentru acest sclav al robotelii, îi venea greu să-l vadă urcând atât de încet, atât de apăsător, să-l vadă stând și uitându-se îndelung în sus sau în jos, folosindu-și unealta aceea de privit cu aceeași băgare de seamă; ori oprit la intersecția navelor și ascultând.

Căci adeseori era câte ceva la ce să ascuți. Târziu în decembrie, pietrele începură din nou să țiuiască. Nu tot timpul; și în Capela Fecioarei erau săptămâni întregi, una după alta, când corul putea cânta nestingherit. După un timp, oamenii începeau să simtă un soi de neplăcere și, încercând s-o definească, hotărâu că aerul era prea uscat sau prea rece; numai că să-și dea seama, într-un sfârșit, că era vorba de câte un ac în fiecare ureche, că respirația dădea să se oprească din nu se știe ce pricină. Acele puteau fi mai apoi auzite, și atunci respirația se elibera într-o expirație lungă, dar era repede înlocuită de exasperare și frică. Până și oamenii din oraș și călătorii de pe meleaguri îndepărtate veneau la poarta de apus și stăteau acolo, și ascultau amenințarea și minunea stâlpilor țiuitori; dar nu mai înaintau până la răscrucea navelor, așa cum

facuseră la început. Când calfele auzeau țiuitul, se opreau și se uitau unele la altele, apoi se aplecau iarăși asupra trudei lor. Nu se mai prea auzeau râsete din acea parte. Numai Jocelin, de neclintit din voința lui, găsea o rezolvare binedispusă pentru acele din urechi:

— O să treacă.

Cu toate acestea, pe măsură ce iarna se muta înspre primăvară, iar brândușele împungeau fața pământului, la fel cum turnul împungea fața cerului, pietrele prinseră a țiui mult mai des.

La acea vreme, se întâmplă ca Jocelin să mai descopere ceva legat de meșterul zidar. Îl urmărise cu neastâmpăr, prețuindu-l ca pe o unealtă necesară în ridicarea lucrării, îi numărase pașii pe trepte, așteptase momentul când va fi avut nevoie să fie dat la točilărie sau să fie înfipt mai bine în coadă; dar din toată această scrutare nu se alesese decât cu felul în care arăta și se mișca Roger Mason. Apoi, într-o bună zi, uitându-se în jos spre gaura de deasupra pardoselii, îl zări urcând în turn; și înțelese, spre marea lui uluială, că meșterul zidar se temea de înălțime la fel de tare ca și Rachel. Se temea, dar îndura. Trăia cu spaima asta, făcea parte din măiestria sa; dar nu-i plăceau înălțimile, așa cum îi plăceau lui Jocelin, nici când nu părea să fi trăit acea exaltare ce-ți tăia respirația când te aflai pe o scândură vibrândă, aici sus, unde pietrele nu se mai auzeau țiuind, o scândură tremurătoare, săltăreață deasupra unei prăpăstii verticale. Astfel că, știind ceea ce abia aflate, Jocelin îl privea cu milă cum urca; îl văzu punând piciorul prudent, încet, niciodată la întâmplare, așa cum făceau unii zidari, observă cum căuta din ochi propteli la îndemână, de care să se prindă; văzu puțul până jos, la pardoseala întunecată de dincolo de gaură, înțelese de ce meșterul prefera să pună talpa ceva mai aproape de perete, și nu mijlocul treptei. Acum bătea o ploaie mărunță care se lipea de părul lui

Jocelin. Dar el stătea nepăsător chiar în vârf, în bătaia vântului, și-l aștepta pe Roger, al cărui corp se redusese la cap și umeri, și plasa putea fi văzută înconjurându-l.

— De ce te temi, fiule?

Meșterul zidar se opri în fața lui, respirând greu. Se prinse cu mâna de parapet.

— Iarăși țiui.

— Și ce-i cu asta? Au mai țiuit pietrele și s-au oprit.

Își ridică ochii în ploaia rară:

— Știi, Roger, m-am tot gândit. Crucea aia de sus – crucea care va fi sus.

— O știi.

— Nu va fi mai înaltă de un stat de om? Și uite că pe model apare ca un farafastâc pe care-l poartă copiii la gât.

Meșterul zidar se uită la el și vorbește răgușit:

— Ai milă.

— Nu-ncepe din nou!

— Sfinte Părinte...

— Ce-i?

— E destul.

Jocelin continuă să zâmbească; dar surâsul îi era țeapăn. Meșterul zidar își deschise larg brațul cu care nu se ținea:

— Sunt copleșit de splendoarea pe care noi... pe care domnia ta...

Își întoarce fața de la el, se sprijini cu ambele coate de marginea pietrei, își cufundă chipul în palme și vocea îi sună înfundat:

— Am spus, ai milă.

— Nu e altul, decât tu.

Meșterul zidar rămase tăcut, cu fața în palme. Într-un târziu, fără să-și schimbe poziția, vorbe:

— Am să-ncerc să-ți spun despre misterul meu. Pietrele ți-uie. Nu știu de ce, dar pot să ghicesc. Asta e problema, înțelegi?

Întotdeauna ghicesc. Când mă întreb ce și cum, nu știu să-ți zic. Sau nu așa cum...

Se uită într-o parte la Jocelin:

— Sau nu așa cum știi domnia ta când vorbești în fața credincioșilor. Înțelegi?

— Înțeleg prea bine.

— Îți repet, noi ghicim. Chibzuim dacă una sau alta are destulă putere sau nu; dar abia după ce toată apăsarea se află asupra locului cu pricina putem spune dacă am avut dreptate sau nu. Și apoi vântul, vântul ăsta care nu face nimic decât să-ți zburlească părul de pe cap...

Privirile ațintite asupra lui Jocelin erau mânioase.

— Ai vreo unealtă să măsurăm apăsarea vântului, Părinte? Dă-mi-o, și atunci am să-ți spun ce va dura și ce nu.

— Dar uite că stâlpii nu se scufundă. Așa cum ți-am spus eu.

— Au început să țiue.

— N-ai mai pomenit până acum un edificiu care să țiue?

— Niciodată. Aici suntem înconjurați de lucruri noi. Aici ghicim; și dăm înainte cu ziditul.

Își îndoi spre spate gâtul gros și se uită la cer.

— Și acum fleșă; încă o sută cincizeci de picioare în sus. Părinte – e destul!

Voința vorbi calmă din capul lui Jocelin; o auzi și el:

— Te înțeleg, fiule. Iarăși pipernicita îndrăzneală. Să-ți spun la ce-am ajuns? Gândește-te la musculițele de mai, care nu trăiesc mai mult de-o zi. Corbul acela de colo pare să știe câte ceva despre ziua de ieri și cea de alaltăieri. Corbul știe ce este acela un răsărit de soare. Poate știe că va urma și altul. Dar musculița nu știe. Nu va fi niciodată o musculiță de mai care să aibă habar ce e aia! La asta am ajuns și noi! Ah, Roger, n-am de gând să-ți țin o predică despre cât de îngrozitor de scurtă este viața. Știi și tu la fel de bine ca și mine că lungimea

ei este de neîndurat, și n-avem de ales, trebuie s-o îndurăm. Dar noi doi am ajuns la ceva diferit, pentru că noi am fost aleși, tu și cu mine. Noi suntem musculițe de mai. Noi nu putem spune cum va fi acolo sus, de la un pas la altul; dar trebuie să trăim de dimineață și până seara, în fiecare clipă, cu câte ceva nou.

Roger îl scrută îndeaproape, lingându-și buzele cu vârful limbii.

— Nu, nu înțeleg ce vrei să spui. Dar știu cât va cântări fleșa și nu știu cât va fi de puternică. Uită-te în jos, Părinte – peste parapet, aici, până jos, dincolo de ferestre, contraforturi, până la coroana cedrului din incintă.

— Văd.

— Lasă-ți privirea să se târâie ca o insectă, pas cu pas. Gândești că zidurile astea sunt puternice, pentru că-s făcute din piatră; dar eu știu mai bine. Nu avem decât o pieleță de sticlă și piatră, întinsă între patru bețe de piatră, fiecare la câte un colț. Înțelegi asta? Piatra nu e mai puternică decât sticla prinsă între verticale, pentru că la fiecare țol de înălțime trebuie să scad din greutate, schimbând forța pe greutate și greutatea pe forță, încercând să ghicesc cât de mult, cât de departe, cât de mic, cât de aproape, până îmi stă în loc inima când mă gândesc la asta. Uită-te în jos, Părinte. Nu te uita la mine – uită-te în jos! Uită-te cum sunt prinse bucățile de piatră de la fiecare coloană din colțurile răscrucii. Am lipit pietrele una de alta, dar tot nu le pot face mai tari ca piatra. Piatra plesnește, se fărâmițează, se frânge. Dar chiar și acum, când stâlpii țiuite, poate cât am făcut până acum o să țină. Îți trag un acoperiș deasupra și poate o sfârlează de vânt în vârf, să o vadă lumea de departe.

Jocelin rămase dintr-odată nemișcat, privindu-l circumspect.

— Continuă, fiule.

— Fleșa este o imposibilitate! Trebuie să te ridici până la această înălțime, Părinte, ca să înțelegi asta, nu pricepi? Va fi o pieleță de piatră cu mădulare de piatră. Înăuntru vor fi octogoane, fiecare cu puțin mai mic decât cel de dedesubt. Dar vântul, Părinte! Ar trebui să prind octogoanele în pi-roane unul de altul, să le agăț apoi de cheia bolții, ca să țină pieleța în loc prin greutatea lor. Greutate, greutate, greutate, greutate! Și totul se adaugă la asta: și totul apasă în jos pe coloane, pe pieleța zidurilor, pe stâlpii țiuitori...

Acum mâna lui era pe mâneca lui Jocelin.

— Și ăsta încă nu e sfârșitul. Oricât mă voi strădui, fleșa nu se va înălța perpendicular. O să țâșnească în vârful acestor patru coloane și o să țâșnească *afară*! Aș putea construi turnulețe la fiecare colț, ca să o țină în jos – va trebui s-o fac –, dar prea înalte n-o să le pot face, din pricina greutateii lor. Când, unde va trebui să renunț la unul pentru celălalt? Ah, da; putem să fixăm primul octogon și pe al doilea, și poate pe al treilea – și mâna lui se încleștă pe brațul lui Jocelin –, dar mai devreme sau mai târziu o să se audă alt zgomot în biserică. Mai uită-te o dată în jos, Părinte. Mai devreme sau mai târziu va fi o bubuitură, o cutremurare, un vuiet cumplit. Acele patru coloane se vor desface în afară, ca o floare, și tot ce se află aici, piatră, lemn, fier, sticlă, oameni, toate se vor nărui în biserică, așa cum se prăbușește un munte.

Iarăși tăcu un timp. Apoi, când vorbi din nou, vocea lui nu era mai mult decât o șoptă:

— Îți spun, poate că toate celelalte sunt nesigure în misterul meu, dar asta nu. Eu știu. Am văzut odată cum s-a prăbușit un edificiu.

Ochii lui Jocelin erau închiși. În capul lui, octogoanele, fiecare făcut dintr-un trunchi de stejar gros de-un picior, se puseră unul peste altul tot mai sus și mai sus. Pentru o clipă, cum stătea așa, cu dinții încleștați, simți cum se mișcă sub tălpile

lui piatra – se clătina într-o parte și apoi în afară. Tichia de măgar, înaltă de o sută și cincizeci de picioare, începea să se sfâșie, să se frângă, să se risipească, alunecând cu praf și fum și tunete, repede, și mai repede, spărgându-se și dizolvându-se cu scânteii și pălălaie și explozie, năruindu-se și izbindu-se de navă, încât dalele pardoselii prindeau a dansa ca niște surcele, până ce ruina le acoperea pe de-a-ntregul. Toate acestea erau atât de limpezi în capul lui, încât căzu și el cu stâlpul dinspre sud-vest care se apleca peste incintă, îndoit de la mijloc, parcă era un picior, și distrugea biblioteca, așa cum lovește împlăciul. Deschise ochii, amețit de căderea prin golul aerului. Se ținea strâns de parapet, iar chiliile se mișcau sub el.

— Ce avem de făcut?

— Să oprim construcția.

Răspunsul veni ca o palmă; și chiar înainte ca amețeala să-i treacă și biserica să-și stăpânească zidurile, un cotlon adânc al lucidității pricepu cum meșterul zidar îl dusesese spre acest răspuns.

— Nu, nu, nu, nu.

Murmura, și se dumirea, și clătina din cap. Înțelegea că rugămintea fusese refuzată, ultima șansă, discuția despre construcție, un mister ce nu era dezvăluit acolo jos, pe pământul solid, ci cumpănit, adus până sus în turn, la loc retras, folosit în cele din urmă ca o pârghie, așa ca centrul de rotație al vârtejului; toate astfel puse la cale încât să aducă voința într-un unic moment al înfrângerii.

— Nu.

În sfârșit, răspunsul a fost răspicat. Replica pe care un tăiș o dădea altuia, zăngănit, alunecare, zăngănit.

— Roger, eu îți spun că lucrarea poate fi făcută.

Meșterul se smuci furios din loc, se opri în colțul de sud-vest, cu spatele la Jocelin. Își lăsă fața spălată de ploaie și nu se uită la nimic.

— Ascultă, Roger.

Ce pot să-i spun? I-am povestit despre musculițele de mai și după numai zece minute nu-mi mai amintesc nimic din ce i-am spus. Să-mi las voința slobodă să vorbească?

— Ai încercat să mă înspăimânți, așa cum sperii un copil cu povești cu fantome. Ai pus la cale totul cu chibzuință. Cu toate astea, știi că nu poți pleca. Nu poți pleca. Nu poți scăpa de aici. Și în toată vremea asta, mintea ta ciudată și plină de har căuta o cale împrejurul imposibilului. Ai găsit-o și tu, pentru că tu pentru asta ești făcut. Nu știi dacă răspunsul este cel corect, dar este cel mai bun pe care-l ai. Și ești speriat. Partea cea mai bună din tine ar vrea să încerce, restul însă se smiorcăie și scâncește.

Se apropiase de spatele lat și acum se adresa ploii și nimicului:

— Acum, am să-ți spun ceea ce nimeni altcineva nu știe. Lumea poate să creadă că-s nebun; dar ce importanță are asta? Într-o bună zi o să afle și ei, dar tu ai să auzi acum, ca de la bărbat la bărbat, chiar aici pe ciotul ăsta de turn, chiar aici sus unde nu ne aude nimeni. Fiule, construcția este o întru-chipare a celei mai înalte rugăciuni dintre toate: Dumnezeu mi-a dezvăluit-o într-o viziune, mie, servitorului Său umil. El m-a ales pe mine. Te alege pe tine să împlinești reprezentarea cu sticlă, și fier, și piatră, căci odraslele oamenilor au nevoie de ceva la care să privească. Crezi că poți scăpa? Nu te găsești în plasa mea – o, da, Roger, înțeleg o serie întreagă de lucruri, cum ești tras, răsucit, chinuit –, dar plasa nu este a mea. Este a Lui. Nici tu, nici eu nu ne putem feri de această lucrare. Și mai e ceva. Am început să pricep cum nu putem noi înțelege această lucrare, căci fiecare nou pas scoate la iveală altă față, un țel nou. Este fără sens, gândești tu. Ne sperie și e absurd. Dar te întreb atunci – când le-a cerut Dumnezeu aleșilor săi să fie înțelepți? Oamenii așa zic, nu?, că asta e Nebunia lui Jocelin.

— Așa am auzit și eu.

— Plasa nu este a mea și nebunia nu este a mea. Este Nebunia lui Dumnezeu. Chiar și în vremurile de demult, El nu le cerea oamenilor să facă lucru cu judecată. Acelea sunt lucruri pe care oamenii le pot face și singuri. Pot să cumpere și să vândă, să tămăduiască și să guverneze. Dar, la un moment dat, dintr-un loc în adânc urcă porunca să se facă ceea ce nu are sens în nici un fel – să construiești o corabie pe pământ uscat; să te așezi între mormane de bălegar; să te cununi cu o târfă; să pui pruncul pe altarul sacrificiului. Și dacă oamenii au credință, apare un lucru nou.

Tăcu o vreme scurtă, în ploaia șfichiuitoare, fără să-și ia ochii de la spinarea lui Roger. Vocea mea întreagă a rostit acele vorbe, gândi. Nu. Nu vocea mea. Vocea nimicitoarei Voințe, stăpâna mea.

— Roger?

— Ce-i?

— Ai să-l construiești până-n vârf. Tu gândești că acelea sunt mâinile tale, dar nu sunt. Gândești că mintea ta este cea care trudește, chinuită de pricina asta, și acum stă cuminte și mândră în ascuns că a găsit soluția. Dar nu e ea. Așa cum nici mintea mea nu e cea care rostește cuvintele ce folosesc vocea mea pentru a fi rostite.

Și iar rămaseră tăcuți; și el simți prezența celui de-al treilea împreună cu ei, îngerul care stătea în frig și ploaie, încălzindu-i lui spatele.

În sfârșit, meșterul zidar vorbi, fără vlagă și resemnat:

— Oțel. Adică, poate că oțel trebuie. Nu pot să spun. Putem trece o centură mare de oțel în jurul turnului până aici sus și să legăm pietrele. Nu știu. Nimeni încă nu a mai folosit atât de mult oțel până acum. Încă nu știu. Și o să trebuiască mult mai mulți bani, mult mai mulți.

— O să gălesc.

Întinse mâna, aproape timid, și atinse umărul meșterului.

— Roger... el nu e crud fără rost, să știi. Cum să spun, pentru cei care au nevoie de asta, pentru că sunt slabi, ei bine, El trimite chiar pe cineva care să le stea la spate și să-i mângâie! Îi încălzește în vânt și ploaie. Iar de tine e nevoie. Gân-dește-te ce trebuie să simtă dalta, bine ascuțită, când o înfigi, oră după oră, în lemnul cel tare! După care e unsă cu ulei, învelită în cârpă și pusă deoparte. Un meșter bun nu folosește niciodată unealta pentru ceva ce ea nu poate să facă; n-o neglijează; ci are grijă de ea.

Se opri și rămase pe gânduri. Cred că vorbesc despre mine însumi în aceeași măsură ca și despre el. Odată era veselie; dar, ciudat, s-a dus veselia. Acum era doar o dorință de pace.

— Și, Roger, când vei fi isprăvit și el se va înălța aici pentru ca toți să îl vadă – atunci poate că se va rupe și plasa.

— Nu știu ce vrei să spui, bolborosi meșterul zidar.

— Dar grăbește-te să clădești – repede! Înainte să te lași ademenit de răul cel mare, căci atunci plasa nu se va rupe nicicând...

Meșterul zidar se răsuci pe călcâie, cu capul înclinat și plecându-se.

— Scutește-mă de predicile domniei tale!

— ...pentru că voi toți ați devenit foarte prețioși pentru mine – tu și toți ceilalți – și încep să trăiesc prin voi.

— Ce vrei să spui?

Ce-am vrut să spun, gândi. Vreau să spun ceva despre Goody și Rachel – trebuie să-i vorbesc și ei cum i-am vorbit lui, sau așa cum Voința i-a vorbit lui.

Dădu din cap cu un aer grav către meșterul zidar.

— Acum trebuie să cobor, Roger. E ceva ce trebuie să fac acolo.

Astfel începu să coboare treptele împreună cu îngerul său; și, înainte să dispară din vedere, îl auzi pe Roger murmurând:

— Cred că ești diavolul. Diavolul curat.

Dar el coborî și mai jos de voce, și stâlpii țiuiau din nou; și când ajunse jos, pe pardoseală, la intersecție, țiuitul îi alun-gase deja din cap gândul precugetat.

După care, turnul se opri din înălțare timp de aproape o săptămână, în schimb se fărâmiță într-un mănunchi de turnulețe, douăsprezece la număr, câte trei la fiecare colț, cu un turn principal la mijlocul fiecărui grup. Roger Mason își petrecea de-acum mai puțin timp acolo sus, lăsând zidarii în grija lui Jehan, care-i mâna cu veselie și cu câte o glumă pe socoteala fiecărei pietre. Jocelin se văzu deci nevoit să-și vadă de ceea ce intra în îndatorirea sa și să încerce să-i dea de capăt, deși rămăsese cu multe în urmă. Meșterul zidar, în schimb, stătea mai tot timpul la nivelul solului, vorbind cu fierării, iar Rachel vorbea cu el. În felul acesta s-au depărtat amândoi de Jocelin; și, cum în partea de sus a turnului era atât de mare înghesuială, el nu apuca să vadă lucrătura decât lăsându-și capul pe spate. El stătea și se uita așa, în timp ce la două sute cincizeci de picioare în văzduh, un Jehan neauzit îmboldea pe cioplitori să cresteze fiecare dinte de piatră, pen-tru ca banda de oțel să se poată desfășura chiar pe la mijloc, de jur împrejur, și să se fixeze cât mai strâns. În puținele dăți când s-a aflat în mijlocul pădurii de turnulețe în partea de sus a turnului, Jocelin a văzut cum șopronul cel lung de lângă râu prindea tot mai multă viață. Fumega. Ziua cât era de lungă și noaptea pe jumătate, ciocanele băteau ca o grămadă de clopote dezacordate; și când se lăsa întunericul, vedea focurile dansând în apa râului. În puțul turnului, două etaje se închideau acum, mai puțin puțul de la mijloc. Pe măsură ce creșteau turnurile, calfele coborau schelele de care nu mai aveau nevoie. Smulgeau proptelele din pereți și um-pleau mai toate găurile cu piatră. Corbii și porumbeii por-niră să cerceteze cu interes restul găurilor rămase neumplute.

Curând n-au mai rămas decât câteva frânghii care atârnav prin puțul central, precum și o scară abruptă, de lemn, care alerga în zigzag pe perete în sus. Singura structură provizorie ce ocupa un spațiu în turn era cuibul de rândunică, acolo unde zidarii își țineau uneltele, iar meșterul zidar instrumentele, și cum nu mai trecea mult și avea să fie destul spațiu la baza fleșei înseși, chiar și cuibul de rândunică stătea sub semnul dispariției. Schelele care rămăseseră erau grupate în jurul părții de sus a turnului, precum un creștet cu păr zbârlit; sau ca un cuib de barză cocoțat deasupra fantasticei râpe de optzeci de picioare înălțime a ferestrelor.

Și apoi, într-o bună zi, Jocelin se întoarse de la o întrunire gălăgioasă din capitol, unde vestea privind cheltuielile adăugate fusese primită cu o neîncredere care s-a transformat în indignare. În cele din urmă, într-o străfulgerare de gând, Jocelin înțelesese că avea să fie nevoie să-și lipească propriul sigiliu pe aceste documente, ceea ce a și făcut în cancelaria sa, fără să se mai codească. Dar încordarea din Capitol a adus cu sine și acel râs ascuțit; îngerul devenise pentru el o binecuvântare și o mare monotonie; iar din pricină că propria sa voință se mai domolise, nu-și mai putea controla gândurile și imaginile care-i pluteau prin minte, imagini ale fleșei, altele cu păr roșu, cu urletul de lup, până când a ajuns să tânjească după ciudata pace din turn. Ieși în incintă și, deodată, urechea sa nu mai percepu nici un zgomot, iar lumea părea să-și fi ținut răsuflarea, căci în șopron era liniște. Se întoarse în navă și acolo găsi oarecare zarvă, între slujbe: coloanele cele mari țiuiau – iiiiііііііі – , de parcă tensiunea devenise de nesuportat. Urcă încet, liniștit, scara în spirală spre pacea și fericirea în care își aleseseră turnulețele să se grupeze. Umbla neauzit ca o fantomă și, din această pricină, pe la jumătatea înălțimii în sus pe scările de lemn ale turnului, auzi tânguirea. Îl opri în loc, cu spinarea arcuită sub apăsarea îngerului,

picioarele fiecare pe câte o treaptă, iar mâinile încheștându-se, apucând. Geamătul unui animal căzut în capcană, o ciută poate; trecuse clipa când capcana îi lovise copita și acum se prefăcuse într-o biată ființă neajutorată. Se uită într-o parte spre cuibul de rândunică. Deasupra, o spărtură pentru ferestre; și fereastra era întreruptă de o proptea încă necojită. Dar pe lângă scoarță mai era ceva. O mână se încheștase pe propte; iar Jocelin, care văzuse acea mână de multe ori – atingând piatră sau lemn, mânuind unealta, făcută pumn în mânie, ridicată în disperare –, cunoștea roșul și cafeniul ei la fel de bine cum își cunoștea propria paloare. Dar în aceeași clipă în care o zări, tot atunci descoperi cutele de un alb murdar la încheieturi și, înainte să aibă vreme să se gândească la ceea ce însemna aceasta, acea încheștare pătimeașă de fibra lemnului, o altă mână, mai mică, mai albă, mai moale, alunecă deasupra ei și o apucă strâns.

Cu gura deschisă, fără să se urnească, fără să clipească, rămase acolo pe scară; și îi auzi vocea, vocea unei tânguiri, implorând, nevinovată și dulce:

— Dar nu am râs – nu-i așa?

Degetele aspre săltară de pe propte, cele două mâini se încheștară și se împletiră, dispărură; și apoi, vocea mult mai cunoscută răzbătu ca din depărtări, de parcă se înălța chiar dinspre fundul puțului, de pe pardoseala cenușie...

— O, Doamne!

Se dădu repede înapoi, în jos pe scară; gura tot deschisă îi rămăsese. Se opri pe scândurile de deasupra bolții, își lăsa capul în jos și își apăsă mâinile peste urechi. Se legănă într-o parte și în alta și aruncă priviri sălbatice în jurul său prin pereți și dincolo de ei. Își pipăi coborârea pe scara în spirală, pășind ca beat; și acolo, în întuneric, în fața ochilor săi neclipitori, îl năpădiră amintirile – o fătuică ce străbătea curtea în fugă și se oprea cuviincioasă în fața Sfinției sale

Vicarul, preasfântul părinte, zâmbetul timid și cântecul din jocul copilului, luat în seamă, consimțit și apoi căutat, chiar așa, căutat, așteptat, primii cu bucurie, cu inima învelită în căldură, o încântare nepământească, căsătoria cu ologul, pusă la cale, părul brobodit, pânza cortului...

— O, Doamne, nu, Doamne dragă, nu!

Prețul materialului de construcție.

Într-un târziu, se duse în biserică, pe sub stâlpii țiuitori, iar Rachel se ivi și ea, dând rotocoale și apoi rupând-o de-a dreptul la fugă, încât el își slobozi în sfârșit chicoteala ascuțită. Și Roger nu era la topitorie, nici la stivele de lemn, era poate sus în turn, sau în scări, avea nevoie de mâncare, era sfârșit de oboseală – tot așa, cât era nava de lungă, până afară în umbrele curții închise, ea îl urmă, trăncănind și clămpănind. La intrarea dinspre apus, se răsuci spre ea, ca să o binecuvânteze din durerea lui într-a ei; și o văzu acolo, în fața lui, sub apăsarea confesorilor, martirilor, sfinților, cu rochia ei roșie, neîngăduită, neașezată încă în falduri pe trupul ei scund și îndesat, cu mâinile duse la gură, cuvintele pierite, ochii încordați, îndurerați, ieșind holbați din fața ei tot mai bătrână și boită. Și așa o lăsă, și se duse și ingenunche, în sfârșit, în camera lui, cu gura încă deschisă, cu ochii încă deschiși, cu privirile ațintite către nimic.

La orele serii, în ziua următoare, cuibul de rândunică dispăruse.

Capitolul VII

Astfel se duse să se roage; dar și rugăciunea se schimbase. Stătea plecat, încordat și înfricoșat într-un colțișor strâmt, cenușiu și, când ridica ochii spre locul de unde venise ajutorul de până atunci, o cascadă de păr roșu, încălzit, se aprindea dintr-odată acolo, și atunci se dădea îndărăt, ferindu-se. În sinea lui își spunea: Pe toate trebuie să le sacrifici! Apoi, fără cuvinte, fără vrerea lui, descoperirea că mintea i se aduna într-o singură întrebare: încotro? Dacă se depărta, cu o sfortare, de pletele roșcate, reușea să se bucure de câteva momente de libertate relativă; dar, ca și când cineva sau ceva ar fi luat părul acela de acolo și l-ar fi adus repede înapoi, bălăngănindu-l, pletele atârnavă iarăși sub ochii lui, strălucitoare, reale; și se întorcea iar la ea, cu panglicile ei verzi și rochia sfâșiată și cu petele negre ale ochilor uitându-se ațintite, mari. Atunci se ridica și se ducea unde vedea cu ochii, uneori vorbea de unul singur: „Trudește! Trudește! Trudește!“ zicea scurt și începea să le spună oamenilor, cu stăruință, despre îndatorirea sa; dar își amintea că nimeni nu avea habar de ea. Odată, cum stătea pierdut în furtuna din sufletul său, la capătul de apus al catedralei pustii, o văzu traversând nava, grea și stânjenită de sarcină; și știa că în el se amestecau iubirea înduioșată și desfrânarea, o febră băloasă de a afla cum, și unde, și când și ce. Căci simțea ca și cum vorbele din cuibul de rândunică îl împingeau afară din siguranța existenței lui, în haos, acolo unde ei patru împlineau

un fel de cununie nelegiuită. Când își veni în fire pentru câte-
teva clipe, ieșind din vârtej, își dădu seama că țipase, căci lun-
gul hangar de piatră al navei încă mai răsuna de ecou, dar nu
știa ce vorbe îi ieșiseră pe gură.

Trebuie să mă duc la ea, gândi, trebuie să salvez ce se mai
poate salva. Dar nici nu se alcătui bine gândul, că el și simți
desfrânarea în el ca pe lepră și știu că, dacă ar fi fost să o gă-
sească singură, n-ar fi făcut altceva decât să întrebe, să isco-
dească, să caute să afle, fără să știe ce voia. Dar se văzu pe
sine, bărbat înalt, uscățiv, înveșmântat în sutană și oprit la
capătul dinspre apus, cu ochii pironiți la paravanul de lemn,
și mâinile încheștate. Astfel că urcă în turnul părăsit, trecu pe
lângă locul în care fusese fixat cuibul de rândunică și în acel
moment simți ca o izbitură și respirația i se opri în piept. Se
forță să-și mute privirile de la turn – înspre lume, unde alți
oameni își vedeau de treburile lor de neînțeles; și văzu că
pentru mulți dintre ei acele treburi se isprăviseră. Turnul cu
tufărișul său de turnulețe îi chemase la sine. Capetele străzi-
lor care duceau la incintă nu erau niciodată pustii. Acolo se
opriseră femei și bărbați, de la acea distanță chipurile lor
apăreau ca niște pete neclare, și priveau în sus. Cum plecau
unii, veneau alții și le luau locul. O mișcare neconținută, la
fel și înlocuirea; iar el, uitându-se la ei, simți un cumplit
amar și vorbi vântului:

— Ce știu oamenii despre toate astea?

Capătul turnului era nemișcat și nepăsător la prezența
lui. Se uită în jurul său, o pădure de pietre ridicată împreju-
rul locului unde urma să se înalțe fleșa. Nimic din acestea nu
este în modelul meu, gândi – nimic din ce mi-a apărut în vi-
ziune; dar facem tot ceea ce putem. Te pomenești că este o di-
agramă a nebuliei, despre care ei nu au cunoștință.

Și izbucni în strigăt:

— Muncă! Muncă! Muncă! De ce nu sunt aici?

Coborî cât putea de repede din turn, ca să-l găsească pe meșterul zidar; și la vremea când ajunsese jos, iritarea lui se transformase într-o mânie turbată. Dar meșterul zidar muncea. Adunase oastea în hambarul dinspre capătul de miază-noapte al transeptului și le vorbea sever, cu asprimea vieții sale de musculiță de mai. Auzindu-l, în Jocelin mânia se topi, deveni o nerăbdare fără astâmpăr de a isprăvi odată toată lucrarea asta; căci Roger Mason îi spunea fiecăruia în parte ce să facă, după ce pricepere și deprindere avea fiecare. Astfel, Jocelin înțelese că se munceau cu centura de oțel; știind acestea, își duse neputința de a se ruga înapoi în propria sa locuință, acolo unde îl vizitau îngerul și diavolul, iar nelegiuirea cununie îl bântuia, și rămase în așteptarea zorilor. Desigur, marele clopot aflat în clopotnița de lângă biserică bătut mai târziu decât era ora, drumurile toate care veneau înspre catedrală fremătau de zgomotul vocilor și al târșăitului de picioare. Se duse să vadă; dar Roger Mason îl mână departe de turn, cu o neînduplecare ce-i surprinse și-i șocă pe amândoi. Nu-i rămase decât să dea târcoale, așa ca Rachel, în incintă; mai târziu reveni în încăperea lui, unde își aminti ce avea de făcut. Scrise o scrisoare lungă către egumena de la Stilbury, așternând pe hârtie unele fapte – dar nu toate – și rugând-o să primească în mijlocul lor o sărmană femeie tânără căzută în păcat. Se întoarse în navă, se uită la coloane și se trezi gândind că poate și ele simțeau ceea ce simțea și el; dar acel lucru în plus nu-l puteau simți ele; acea greutate îngrozitoare în jurul inimii, care era menită numai oamenilor. Cum din lucrare nu se putea vedea nimic, se îndreptă spre hambarul cel lung în care nu mai erau decât octogoanele și meșterul tâmplar. Octogoanele păreau îndestul de grele să înfrunte și vântul cel mai năvălăș; sau cel puțin așa spunea meșterul tâmplar, în timp ce ridica ciocanul de lemn ca să desfacă al șaselea octogon în părțile din care era alcătuit,

iar în vocea lui răsună ceva anume, ce-l stârni pe Jocelin să îl iscodească și despre altele; dar meșterul tâmplar refuză să mai spună altceva.

În această vreme, soarele urcase mult pe cer, umbrele alunecau înapoi, peste curtea închisă, spre zidurile înalte care le aruncaseră până atunci. Printre umbre apărea una nouă, cea a turnului, și pe măsură ce aceasta se retrăgea de deasupra casei vistierului, Jocelin băgă de seamă o oarecare ezitare tremurătoare la capătul ei. Traversă în grabă curtea până aproape de locul unde se adunaseră în așteptare locuitorii orașului. Se întoarse, ridică privirile și atunci văzu că din vârful turnului se înălța fum. Și în acea zi, oriunde se ducea, dând ocol, oprindu-se, oricând se oprea să se uite, vedea fufioarele de fum, nici mai groase, dar nici subțiindu-se și dispărând, încât cerul tremura. La ceasul când umbrele catedralei se retrăseseră de tot de pe partea asta și începură a se lungi de partea cealaltă, fumul încă mai urca; la lăsarea întinericului, se zărea ca o aură în jurul vârfului – când și când auzea vocile altor bărbați care trândăveau, sau picoteau, sau mâncau, sau beau lângă vedrele lor cu apă, cocoțați pe pogoanele de plumb ale acoperișului. Se duse și el la culcare; dar sări din pat din pricina unui vuiet ciudat care venea dinspre turn, același vuiet discordant care se înălțase din șopronul de lângă râu. Se înveli în mantie și ieși din nou în curte, printre grupurile orașenilor care râdeau și pălăvrăgeau. Din vârful turnului se prăvăleau șuvoaie de scântei. Țâșneau din focul care ardea acolo sus și nu apucau să se stingă până să ajungă să fie ascunse de acoperiș. La un moment dat se auzi un țipăt dinspre turn, apoi strigăte, vânzoleală, și o vreme nu mai căzu nici o scântie. Dar, înainte ca privitorii să se poată dumiri care fusese pricina agitației, scânteile își reluară cascada; și într-un târziu, prin transeptul de miazănoapte ieși împleticindu-se un bărbat cu brațul învelit în cârpe înmuiate

în ulei. Nu luă seamă la întrebările lui Jocelin, își continuă drumul spre Strada Nouă, gemând și blestemând. În jur erau însă destui oameni cărora să le ceară ajutorul, dacă avea nevoie și voia. Parcă tot orașul era în picioare, așa i se părea lui Jocelin, pe străzi, în curte sau în ramele ferestrelor deschise; și toți cu privirile ațintite în sus. În noaptea blândă, turnul lumina și scânteia și fumea tot mai puțin printre stele. Apoi, cu un ceas înaintea ivirii zorilor, vuietul clopotelor dezacordate încetă. În locul scânteilor, țâșneau în sus fuioare de aburi, la fel de lipsite de culoare ca și pietrele nevăzute de soare, și părând a fi o continuare a acestora înspre văzduh. Pe măsură ce zorii se luminau tot mai mult, chiar și aburii se mai domoliră. Cuptoarele aeriene, picurând de apă și cărbune, coborau încet de-a lungul câmpurilor de sticlă ale ferestrelor, până pe acoperiș, unde le așteptau alte echipe și le preluau și le băgau înăuntru. În lumina zorilor care se apropiau de răsărit, Jocelin porni, înjunghiat de foame și rupt de nesomn, în întâmpinarea bărbaților care coborau din turn. Dar ei nu-l băgară în seamă. Veneau, clătinându-se, împleticindu-se, cu ochii larg deschiși ce priveau, prin el, spre paturile lor încă depărtate; și picioarele îi duceau într-acolo. El rămase pe loc, bolnav de somn, în așteptarea lui Roger Mason. Dar Roger Mason nu se arată nici atunci, nici mai târziu. Se urni el din loc, o luă spre răscrucea navei, și de acolo prinse a urca; și când ieși din scara spiralată, uitase orice altceva în afara turnului. Căci în acel răsărit, cu începutul de vânt, întregul turn glăsuia, gemea, scârțâia, protesta și una-două scotea un zbang! de-ți sărea inima din piept. Își aminti însă a cui lucrare era asta, își stăpâni clănțănitul dinților și urcă și mai sus, pe lângă ungherul unde fusese cuibul de rândunică, pe treptele abrupte, până ajunse pe acoperișul de lemn din mijlocul pădurii de piatră. Totul era murdar de apă și cărbune. Când se prinse de parapet și privi în jos,

văzu întreaga lume uitându-se în sus spre el, o masă de chipuri albe, estompate – și iată panglica de oțel, de-un picior de lată și de doi țoli grosime, fixată în nituri albastre. Jur-împrejur era lipită de piatra crestată și crăpată. Dar panglica părea vie și vorbea. Striga, țipa – se văita – gemea – scrâșnea – zbang! glăsuia și, în pauzele dintre glăsuiri, se punea pe un zuruit uniform.

Se lăsă în jos și îngenunche, uitându-se printre creneluri. Eu sunt aici, gândi. Deci așa arată. Acesta este locul meu. Eu nu pot lucra lemnul, oțelul sau piatra; eu am însă altă menire.

Și se ghemui și mai mult, pentru rugăciune; dar, înainte să apuce să se roage, lăsat grămadă într-o rână la picioarele unui turnuleț, adormi, și îngerul său veni și, nevăzut, cu cele șase aripi ale sale, îi încălzi spinarea.

Îl trezi vântul ce-i zburlea părul; se trezi treptat din visurile care se depărtau încet de el, lăsându-l singur doar cu vântul. Deschise ochii; cuprins brusc de o amețeală cumplită, își dădu seama că se uita în jos, spre casele catedralei, aproape drept în jos, la două sute cincizeci de metri în jos. Închise din nou ochii, îi strânse cât putea de tare și se uită în sine, căutând cotlonul cel mai liniștit unde se pitiseră visele. Dar ele se duseseră de tot, și atunci știu că aceasta era inevitabil o altă zi, ce trebuia îndurată așa cum îndurau coloanele. Mi-am păstrat credința, gândi. Am ajuns până atât de sus; și gândul acesta era foarte mângâietor, încât îl reținu o vreme în minte, apoi deschise ochii și nu se mai gândi la nimic, în timp ce vântul îi zburlea părul în jurul beretei și-i sufla ultima lacrimă de oboseală de pe ochi.

Ceva însă era altfel decât până acum, astfel că mintea se văzu nevoită să se întoarcă la gând, pentru a pricepe ce anume era această deosebire. Se afla în trupul său ori se apropia de trupul său prin atingerea coapsei, a obrazului de piatra turnulețului – și zbang! răsună panglica de oțel, parcă pentru a

confirma că felul în care gândea era corect; deci putea să fie vorba de o nouă calitate a pietrei înseși. O noutate atât de subtilă, încât numai această singurătate, acest contact apropiat al cărnii cu suprafața tăiată proaspăt putea să o perceapă. O stare nouă în piatră; în piatra aflată în dreapta sa, cât era el de lung. Piatra asta – și mâna dreaptă se întinse și o pipăi – piatra asta. Și acum mai – mai puțin? mai mult? – solidă îi părea la atingere. O clipă, mintea lui își închipui, și degetele așa simțiră, că piatra era moale ca o pilotă și își spuse: încă mai dorm! Dar un corb alunecă pieziș pe lângă parapet, scoțând în coborâre un croncănit foarte firesc și încălzit de soare și nepăsător. Rămase în aceeași poziție, privind în jos, pierdut, la chiliile pe unde niște picioare încălțate cu sandale și poalele unei sutane treceau fără grabă prin spațele arcurilor, micșorate de depărtare, ale galeriilor boltite.

Băieții de la școala de cantori își părăsiseră jocul de pe pervazul arcadei. Nu deslușea pătratele tablei scrijelite în piatră, dar vedea jetoanele albe de os rămase pe ea. Vedea câteva; numai câteva, căci piatra dintre creneluri tăia din raza privirii un colț al tablei. Se simțea cuprins de un soi de siguranță copilărească privind jocul, jetoanele albe, unul, două, trei, patru, cinci...

Îi amortise obrazul lipit de piatra turnulețului, știa astfel că nu se clintise din loc în tot acest timp. Și totuși, a mai apărut un jeton, a alunecat în raza privirii lui împreună cu pătratul pe care era așezat. El, unul, nu se mișcase, era sigur de asta; înțeluse, deci, că se mișcase turnul, încet, fără nici un zgomot aici sus, deși jos acolo poate că stâlpii au țipat – iiii – în timpul mișcării. Și iar văzu jetonul dispărând, apărând din nou, dispărând; era prea vădit că turnul se legăna sub el, precum un copac înalt.

Foarte încet, își întoarse privirile spre cărbunele rămas și băltoacele care se uscau. Gândi: nu trebuie să țip sau să fug.

Ar fi nedemn de viziune. Cu băgare de seamă, se ridică, simțind cum se lasă greutatea pe ambele picioare. Pas cu pas, coborî precaut prin turnul vorbitor, pe scările abrupte, pe aceea în spirală, într-o biserică părăsită. Stâlpii țiuiau din nou; abia acum pricepu ceva din ritmul țiuitului lor. Se forță să se oprească la intersecția navelor și să asculte – ca un fel de penitență, timp de un minut, poate, încetau; ca apoi – iiii – cu toată puterea, țineau nota de sus, după care, în același timp descrescător, se retrăgeau în tăcere.

Se uită la pardoseala refăcută. Aici am avut viziunea, gândi, chiar pe aceste pietre. Aici m-am aruncat cu fața la pământ și m-am dăruit pentru lucrare, cu atâția ani în urmă, și am fost credincios. Acum se află în mâinile Tale.

Apoi, încet, fără să se uite în urmă, plecă.

Dar ziua încă nu se isprăvisese pentru el.

Când ajunsese la locuința lui, îl întâmpină un om călare, cu o scrisoare. Omul venise înapoi de la Stilbury, cale de cinci mile, cu răspuns; și când Jocelin văzu cât de repede putea călători o scrisoare, dus și întors, primul gând fu acela că Stilbury era prea aproape. Al doilea gând, ceva mai confuz, că Stilbury era suficient de departe. Luă totuși scrisoarea, rupse sigiliul și citi. Da, Stilbury o va primi pe nenorocită, dar în alte condiții decât cele stabilite de el, condiții care se ridicau la o dotă considerabilă. Se duse la sipet și scoase banii. Știu ce o să se spună, gândi. Întâi Nebunia lui Jocelin; acum, Curva lui Jocelin. Dar mie nu-mi pasă de ce vor zice. Am trăit cu batjocura atâta vreme, încât nu o mai iau în seamă. Și aceasta la fel.

Traversă incinta și străbătu nava pe sub pietrele țiuitoare, apoi transeptul de miazăzi, spre împărăția lui Pangall. Se opri în prag, se uită la căscioara păraginită și inima i se făcu mică de tot. Simțea cum se strânge și crește mizeria. Își zise în sinea lui: Mai rău de atât nu se poate! Să fac asta și îmi voi

căpăta liniștea. Trebuie făcut, pentru mine, pentru el și pentru biata mea fiică.

Își adună astfel curajul să se ducă la căscioară; dar, înainte să facă pasul, fu îmbrâncit și se clătină. Cu coada ochiului drept văzu o scăpărare violentă și Rachel Mason se repezi prin curte spre căsuță, dădu ușa de perete și năvăli înăuntru. Imediat răsună o trosnitură, apoi țipete și strigăte, Rachel urlând vorbe care ardeau. Ușa se izbi încă o dată de perete și meșterul zidar ieși poticnindu-se, cu mâinile duse la sângele ce-i curgea din cap. O clipă mai târziu ieși Rachel, în urma lui. Îl potopea cu afurisenii răgușite, îl lovea peste cap și umeri cu mătura, iar dintre degete îi atârnavu câteva smocuri de păr roșcat, care luceau și scăpărau atunci când agita coada măturii; și nu se oprea din țipete, și strigăte, și spumegări, și fără să se uite la altceva cu ochii ei ce aruncau săgeți, decât la ținta loviturilor. Cei doi se prăvăliră și se împiedicară pe lângă Jocelin fără să-l bage în seamă; urechile lui auziră vacarmul dreptății crescând și mai mult în interiorul catedralei – înțelese că erau și zidarii în preajmă, căci le auzi hohotele. Fără să se clintească din loc, se uită în dreapta și-n stânga. Apoi se repezi în curte și se opri în celălalt prag, cu banii în mână.

Goody Pangall era pe jumătate ingenușă în fața focului prăpădit, deasupra căruia oala neagră se mai legăna încet, rotindu-se în cercuri mici, atârnată de lanț. Greutatea trupului i se lăsa pe coapsa dreaptă și pe mâini, picioarele erau strânse sub ea. Lumina ce pătrundea pe ușa deschisă se reflecta pe umerii goi, iar capul îi era plecat, într-o cascadă de păr roșu, jumultit. Suspina, gema, și în tot trupul ei părea să se zbată un fel de tălăzuire. Umbra lungă a lui Jocelin căzu peste poala ei. Ea ridică privirile, văzu, țipă. El întinse o mână, cu gând să o oprească, dar se opri ea singură brusc, păru să se adune, așezându-se pe vine și uitându-se printre picioare. Își

aruncă picioarele în sus, le aruncă în sus pe sub fustă. Se prinse cu mâinile de pântec și țipă din nou; dar acest țipăt nu mai era la fel cu primul. Scurt și ascuțit, ca lama nemiloasă a unui cuțit. Și după aceea țipă din nou și iarăși, iarăși.

Jocelin scăpă banii din mână, se răsuci pe călcâie și fugi, și urlă în curte și în transeptul de miazăzi:

— Chemați femeile aici, repede! În numele Domnului! Of, Doamne, suflete! O moașă!

Zidarii de la răscruce începură și ei să alerge și să se cio-rovăiască, să strige. Jocelin fugi înapoi în curte, unde cuțitul tăia încă. Căzu în genunchi, rugându-se fără noimă, ai milă, ai milă, nu știam că așa trebuie să fie, nu asta, aaahhh, orice numai oprește pumnul, de neîndurat – dar pe lângă el tre-ceau picioare, sunau strigăte, certuri. Se ridică și fugi la ușa căscioarei, să ajute, să facă ceva, orice, ai milă. Calfele țineau în aer picioare albe și subțiri, sub ele era un pântec alb care se smucea și țipa, și era sânge pe banii de pe podea, și lumea începu să se învârtă. Când Jocelin își reveni în simțiri, trebui să ia parte la un ceremonial hâd de botez; apoi veniră feme-ile și Părintele Anselm cu Mirul și Azima pe care el o puse în deschizătura de pe fața albă și sfârșită. Și apoi ieși în curte și înaintă, din contrafort în contrafort, rezemându-se și încleș-tându-se de piatră, trestie bătută de vânt. Cu greu ajunse la al-tar și îngenunche să se roage pentru ea, dar părul și sângele îi orbeau ochii minții. Când m-a văzut, gândi, atunci s-a petre-cut. În mintea ei eu eram biserica, eu eram acuzatorul și ea a fugit de mine. O, Dumnezeu, ține-o în viață și eu am să-mi dăruiesc tot ce-mi mai lași din viața mea ca să-i aduc ei pace – numai pune capăt vacarmului, și sângelui, și pietrelor care țiue în capul meu. Acum mai bine de un an i-am văzut, și pânda era în jurul lor, și pânda se întindea după ei oriunde se duceau, și eu am consimțit sub ochii Tăi. Cu mai bine de un an în urmă eu...

Îngenunche, acolo, fără să aibă altceva în fața ochilor decât femeia în zbuciumul ei. Când și când se scutura și gemea. Când și când rostea cuvinte:

— Am fost un om apărat. N-am avut nicicând de înfruntat o fiică a Satanei pe pământ.

Apoi uită de genunchi, de foame, uită totul în tumultul de scăpărări de imagini ce i se înfățișau de parcă ar fi fost legate între ele, deși nu erau ordonate și nici logică nu aveau. Cununia pusă la cale și cuibul de rândunică. Păr și sânge și un olog, și o mătură, și ologul traversând șchiopătat răspântia navelor. Nu dădea de capătul acestor imagini, dar le îndura cu gemete și tremurături înfiorate. Și totuși, ca o naștere, veneau cuvintele ce păreau să se potrivească întregii vieții sale, păcatelor, cruzimii lui silite și, mai presus de toate, incandescentei cumplite a voinței sale închinată. Cuvinte pe care le cântau uneori la Paști băieții de la cor, cuvinte bizare; dar acum erau singurele cuvinte care aveau sens:

Aceasta am făptuit pentru dragostea mea adevărată.

Târziu în acea seară, pe când el stătea tot ghemuit și trupul îi era scuturat de aceiași fiori, Părintele Adam își pipăi drumul de-a lungul navelor laterale tot mai întunecoase, până la el, și îi spuse că Goody Pangall a murit.

Capitolul VIII

Și au pus-o în pământul aspru, iar el umbla fără să vadă prea multe. Umbla fără să spună prea multe, nimănui în jur, doar sieși, sau poate unui tovarăș fără nume și nevăzut. Se pomenea măsurând cu pasul nava laterală dinspre miazăzi, ținând pumnul încheștat la piept; își amintea deodată că spusese ceva, repetase ceva de câteva ori. Dar chiar și când își amintea, așa cum se întâmpla uneori – sau când se auzea în mijlocul rostirii unui cuvânt – cuvântul rostit ce-i venea în minte nu avea sens. Stătea drept, se uita în jurul său îndârjit, cu capul ridicat și pumnii încheștați. Se vedea că se silește să se stăpânească și să descopere ce se petrecea cu sine. Și devenea conștient de un sentiment care începea să crească în el, urcând spre piept ca un val de apă întunecată. Adeseori îngerul îi stătea la spate; și asta îl storcea de puteri, căci îngerul era o splendoare mult prea greu de îndurat, încât spinarea i se încovoia sub ea. Pe lângă aceasta, după o vizită a îngerului – parcă anume pentru a-l obliga să rămână în umilința lui – lui Satan i se dădea îngăduința să-l chinuie.

Apoi, din nou, se auzea rostind fără oprire un cuvânt, nu, nu, nu, nu, nu, poate, sau bine, bine, bine, bine; și la fiecare vorbă bătea ușor în scaunul de rugăciune, cu latul palmei. Asta se întâmpla de câte ori creșteau apele întunecate din pântec – invadându-i, strângându-i pieptul. Apoi stătea în picioare, cu fața la perete, lipindu-și palma de piatră, o dată și încă o dată, de nenumărate ori, și își dădea seama că rostise

nimic, nimic, nimic, nimic. Fleșa era și ea acolo, schițată cu linii geometrice simple, dar amestecată și cu alte lucruri. Uneori își înturna ochiul interior spre fleșă; și asta îl făcea să grăbească spre răscrucea navelor, ca să urmărească și să încurajeze, oricât de înfierbântat ar fi fost.

Iar dacă era vorba de observarea anumitor persoane, ochiul său căpătase o nouă ascuțime. (Durerea a făcut-o, durerea a făcut-o, durerea a făcut-o.) Vedea, cu o clarviziune a imaginii născute în minte, cum meșterul zidar se reîntorșese la Rachel; sau mai bine zis, toată lumea vedea acum că devenise din nou proprietatea ei. (E o femeie bună. E o femeie bună. E o femeie bună. Tap, tap, tap.) Cei doi nu mai izbucneau în accese de furie. Se uneau împreună, dar nu se mai roteau în jurul celuilalt. Roger Mason stătea și supraveghea lucrarea, cu umerii ușor aduși, concentrându-și atenția pe ce se nimerea la îndemână, morocănos. Ea stătea în spatele lui, puțin mai într-o parte, și nu se uita la lucrare, ci la meșter. Iar el, urmărindu-i pe amândoi, vedea zgarda de fier din jurul gâtului lui Roger Mason, urmărea cu privirea lanțul slăbit care atârna de la spatele lui până în mâna ei dreaptă. Când Roger urca, ea rămânea jos, cu lanțul în mână, așteptând să-l prindă înapoi la-ncuietore.

Un gând febril se născu în mintea lui: „Acum, dacă i-aș spune să construiască până la o mie de picioare în înalt, ar face-o. Am căpătat ceea ce am vrut“.

(Nu, nu, nu, nu, apăsarea mâinii, destinderea mâinii, apăsare, destindere, pe muchia pietrei de mormânt.)

Într-o bună zi, picioarele îl duseseră fără voia lui în împărăția lui Pangall, acolo unde ușa căsuței dărăpănate stătea întredeschisă. (Doamne, Doamne, Doamne, trăgând, răsucind, smulgând tulpinile înalte ale buruienilor.) Picioarele îl duseseră înapoi, repede, în biserică, până în Capela Fecioarei. Gura lui rosti cuvintele ce se obișnuiau, dar ochii vedeau,

nu, nu, nu, nu, nu, trupul alb și sângele de neoprit. Gândul îi fugi la Anselm, dar știa că nu putea explica toate aceste lucruri acelui cap nobil și sec, și să se aleagă cu vreun folos. (Trebuie să-mi schimb confesorul, trebuie să-mi schimb confesorul, trebuie să-mi schimb confesorul.) Dar înainte să isprăvească acest gând, și uitase ce spusese, pentru că ea era iarăși acolo, cu trupul ei chinuit și cu acel botez îngrozitor.

Răsuflă adânc, se uită atent la fibra lemnului aflat în fața ochilor săi și vorbe cu glas tare, chiar dacă umil:

— Nu sunt foarte luminat la minte.

De parcă îngerul i s-ar fi adresat acum, îi veni în ajutor un îndemn:

— Gândește-te la ea așa cum a fost înainte!

Și imediat mintea lui se întoarse bucuroasă spre fata care venea de la târg cu o blândețe fâstăcită, ducându-și coșul; și asta îl făcu să sară în picioare și să se depărteze grăbit, râzând, încât aproape că trecu pe lângă vistier fără să-l bage în seamă. Se opri, dădu din cap, zâmbi, în timp ce omul spunea ce avea de spus. Dar mintea lui era întoarsă în timp, cu cinci ani fericiți în urmă, la vremea cununiei învoite, și în timp ce imaginile îi veneau în minte, vistierul se făcu nevăzut. (O cununie atât de potrivită, o cununie atât de inevitabilă, părinții amândurora slujitori credincioși ai bisericii, oameni la locul lor.)

Dar nu am râs – nu-i așa?

(Nu, nu, nu, nu, nu, nu și mâna apasă și apasă și apasă...)

Grăbește-te la răscruce, pentru lucrarea cea mare, construcția esențială, rațiunea, povara așternută; și Rachel, mai bătrână, și nici atât de vorbăreată, privindu-l în ochi, provocându-l să aibă gând cu păcat despre ea – dar cine ar fi putut? În breasla femeilor măritate, ea este eroină, da, chiar așa, trebuie să cred acest lucru, căci s-a trudit și și-a luat omul înapoi. Dar stâlpii țiuiău din nou și, ascultându-i, o dădu uitării

pe femeie, înțelegând acum teama care se strecurase odată cu țiuitul și alungase puținii credincioși din Capela Fecioarei.

(Ei sunt cei mărunți, cei mărunți, cei mărunți...)

Și grăi cu voce tare iarăși:

— Acolo sunt cei mari, zidarii!

Parcă pentru a-i răspunde, unul dintre ei cobora legănându-se, de pe unde lucrase. Își ducea uneltele într-un sac, își trăgea gluga albastră peste ochi. Trecu pe lângă Jocelin fără să-i arunce măcar o privire, grăbit să ajungă în transeptul de miazănoapte.

— Întoarce-te!

Vechea rană de la capătul transeptului se prefăcuse în ușă, care se închise cu o izbitură. Cel care se întoarse era dirijorul corului, dorind câteva clipe de sfat, cu un calm atât de crâncen încât era vădit că omul turba de furie. Dar femeia moartă, dar neputința de acum de a te ruga, dar dezertarea unui zidar – Jocelin nu mai suportă, își duse mâinile la urechi și prinse a se legăna.

— Este nevoie. Este o nevoie copleșitoare ca eu să las deoparte orice altceva și să stau cu oamenii aceștia. Pentru că nu au credință, au nevoie de mine. Împarte răspunderea pentru toate celelalte cu ceilalți. Eu voi fi numai aici, în fiecare clipă, în noua clădire.

Își miji ochii în sus, acolo unde începea turnul, așa că nu băgă de seamă încotro dispăruse dirijorul corului. Zori spre meșterul zidar și se opri lângă el.

— De-acum o să mă ai mereu lângă tine.

Roger Mason îl privi de deasupra zgardei de fier, cu ochii goi.

— Bine, Preasfinte Vicar. O, *foarte* bine.

Jocelin își aminti de dirijor și strigă după el.

— Ai auzit asta, Preasfinte?

Și coloanele nu conteneau să țiue. Își ridică pulpanele și începu să urce sus, tot mai sus, în turn. Când se întâlnea cu

zidarii, vorbea cu ei bine dispus și râdea, iar ei răspundeau prin râsete, oarecum neîncrezători. Îi povesteau de frânghia cea lungă, și cum era ea în stăpânirea diavolului, așa că, până la urmă, o luă chiar el la cercetare. Cu adevărat, era în stăpânirea diavolului. Cădea prin turn, prin gaura cea largă lăsată ca atare deasupra răscrucii navei, și capătul ei atingea pardoseala și acolo rămânea ca un șarpe mort. Se uită cum începeau să urce bârnele octogoanelor legate de capătul acestei frânghii, pentru a fi asamblate sus. Îi auzi pe cei de jos trimițând un răspuns pierdut la hăuliturile celor de sus, după care povara urca fără alte vorbe rostite. La un anumit moment în urcare, oricât de atent trăgeau oamenii, frânghia începea să dea rotocoale și să șerpuiască, frecându-se de marginile deschiderii, încât continuarea ascensiunii devenea o problemă de calcul exact, pentru ca bârnele să nu se lovească de pietre și să se sfarme.

Îl văzu pe Roger Mason urcând până la baza turnului; o auzi pe Rachel rămasă jos strigându-și instrucțiunile de la înălțimea cea mai mare la care putea ea ajunge – nivelul capului ei. Asta îl făcu să-și amintească de cuibul de rândunică; repede urcă, abia trăgându-și sufletul, până în locul unde fusese cuibul. Vorbi cu glas tare îngerului său:

— Până aici ea nu a ajuns niciodată.

Dar zidarii îl auziră, înțelesesă greșit vorbele lui și râseră.

— Nu. La înălțimea asta a scăpat de ea.

După care Jocelin se uită în jos la meșterul zidar și-i făcu pe ceilalți să chicotească la fel ca băiețandrii de la școala de cantori:

— Într-o zi o să meargă după el până și la umblătoare.

În aceeași zi, Jocelin făcu încă o descoperire: Roger Mason se apucase de băut. Astfel că începu să-l urmărească atent și își dădu seama că nu era într-atât dedat băuturii, cât murat în ea. Aproape că-i vedea respirația. Trăgea o dușcă pe unde nimerea, când urca, când stătea pe o scară sau se ghemuia la

adăpostul conului care creștea și care era însuși învelișul fleșei. Înțelegând grozăvenia, Jocelin aproape că fu cuprins de panică, la fel ca pelerinul aflat pe o corabie al cărei căpitan s-a îmbătat; dar sentimentul acesta dispăru destul de curând. Și din acel moment nu mai luă seama la nimeni din cei care trudeau sau trăiau jos pe pământ.

Coloanele continuau să țiui, și, din gură în gură, ajunse și la Jocelin vestea că numai ele singure cântau în tot edificiul. Slujbele se mutaseră între timp afară și erau ținute, spre indignarea tuturor, în casa episcopală. Uneori, când grăbea dinspre biserică, tăia calea unui Principal Slujitor al Bisericii; dar lui prea puțin îi păsa. Slujitorul Bisericii se mulțumea să-l urmărească din priviri, glacial, până dispărea. Chiar și când i se comunică de către Părintele Adam că urmau să sosească Oaspetele și Cuiul, catadicsi să întrebe „Oaspetele?“, cu o voce stinsă, și dus a fost, pe scară în sus.

Prezența sa în turn nu îi făcea nici un bine meșterului zidar. Băutura devenise o inevitabilă constantă, ca un fenomen al naturii. Uneori era morocănos și înjura ca un birjar, până se isprăvea treaba ce era de isprăvit. Când Jocelin era în preajmă, Roger înjura cu asemenea vorbe, încât trupul cel alb dispărea din capul domniei sale. Și Jocelin se ducea și se așeza într-un colț cu mâinile peste urechi, pentru a și le feri de stropșeli, și fata se reîntorcea, și își amintea felul în care picioarele ei desenaseră un labirint de aur în incintă și în biserică și la târg; și gema în dosul mâinilor:

— E moartă. Moartă!

Se întâmpla însă ca, uneori, Roger să fie de o veselie forțată și prostească, și atunci îndemna la băut pe oricine se afla în preajmă. Însă cea mai mare parte a timpului era morocănos și apatic, abia mișcându-se pe scări; și când isprăvea lucrul, cobora acolo unde Rachel îi prindea zgarda și-l mâna afară. Jocelin dădea din cap și-și spunea dumirit:

— Nu-i pasă dacă trăiește sau moare.

Cu toate acestea, când ea îi stăruie în minte a doua zi iar el se aciuă pe lângă Roger ca să scape de imaginea ei, descoperi că îl judecase greșit pe meșter. Cu siguranță că lui Roger îi păsa dacă trăia sau murea, altfel frica nu ar fi pus stăpânire pe el într-un chip atât de lesne de văzut. Altă explicație mai limpede pentru frica asta atât de vădită nu găsea. Jocelin o vedea cu aceeași claritate cu care zărise și pânda de cort, iar acum lanțul; mai vedea și că frica nu avea rațiune, așa cum este rațională frica unui animal sănătos. Era o teamă otrăvită, la fel ca și vechea lui teamă de înălțimi. Îl făcea să caute puncte de sprijin și perspective cât mai apropiate și îndura înălțimile pentru că era nevoit să o facă. Nu-i pasă dacă moare, gândi Jocelin, chiar ar vrea să moară; teamă îi este, însă, de cădere. L-ar bucura un somn îndelung; dar nu cu prețul căderii în el. Aceasta este pricina pentru care le soarbe de la o platformă la alta, aici o dușcă, dincolo o dușcă, și respirația îi e fierbinte, puturoasă.

La baza fleșei erau doar câțiva la lucru, iar unul era beat; altul își ferea privirile de la pardoseala îndepărtată, acolo unde se întindea, sub el, labirintul de aur al urmelor tălpilor ei; ceilalți, normali mai mult sau mai puțin. Mai era o podea de lemn, nebună, în partea de sus a turnului; și pentru că aceasta era o nebunie ce putea fi înțeleasă, îl atrăgea pe Jocelin, care încă nu văzuse așa ceva în șopronul din partea de miazănoapte a transeptului. Era ceva ce merita a fi privit, ceva care pune mintea la lucru. Octogonul care zăcea pe acea podea era însemnat la intervale egale cu creștături și în fiecare creștătură era fixat un ic. Peste acesta, meșterii îmbucaseră un al doilea octogon, care se proptea în acele icuri; și mai era un odgon, vânos cât să priponească o corabie de mal, care trecea pe sub primul octogon și, strângând, înfigea și mai adânc icurile. Când îl întreabă pe Roger la ce folosea aceasta, drept

răspuns nu primi altceva decât o ploaie de înjurături, încât se retrase într-un colț și rămase cufundat în meditații la propriile sale treburi. Apoi, într-o seară, după ce Roger a coborât bodogănind pe scări în jos, Jocelin îl trase pe Jehan deoparte și arată spre icuri:

— Explică-mi treaba asta.

Dar Jehan îi râse în față.

— E o nebunie.

Jocelin îl scutură de umeri, așa cum făcuse și pe vremuri.

— Trebuie să știi. Este și lucrarea mea.

Jehan se chirci sub strânsoarea de pe umeri, încât Jocelin își descleștă mâinile.

— Toată lucrarea asta se ține în icuri. Lemnăria o va fixa de cheia de boltă. Bate o furtună înainte de asta – se va răsturna, zdrang, praf se face! Nu va bate, atunci meșterul va slăbi puțin câte puțin odgonul și va lăsa octogooanele sau bucățile dintre ele să atârne în jos. Și vor atârna și vor ține fleșa împotriva vântului. Carevasăzică.

Izbi cu piciorul într-un ic.

— El gândește că totul se va întinde până aici. Cine știe? Poate că are dreptate.

— Ai mai văzut făcându-se așa ceva înainte?

Jehan izbucni în râs.

— A mai durat cineva atât de înalt?

Jocelin se uită la învelișul de piatră din jurul său.

— Poate că în țări străine. Am auzit povestindu-se.

— Dacă învelișul nu se sfărâmă iar cheia de boltă nu se crapă, dacă lemnul se întinde îndeajuns și coloanele nu cedează...

Izbi iarăși un ic, scutură din cap, fluieră a jale.

— Nimeni altul în afara lui nu ar fi putut avea această idee.

— Roger?

— E beat și e nebun. Dar chiar că trebuie să fii nebun ca să construiești până într-atât de înalt.

Făcu stânga-mprejur și începu să coboare scările, treaptă cu treaptă. După câteva secunde, răsunară de mai jos vorbele de despărțire:

— Aici sus toți suntem nebuni.

Atunci Jocelin avu o revelație în ceea ce-l privea pe meșterul zidar. Trebuie să-i dăruiesc toată forța mea, gândi. Astfel că a doua zi se ținu cât mai aproape de Roger, fără să-l slăbească din întrebări.

— Cum se numește aceasta, fiule? Dar aceasta?

Dar Roger Mason nici că îl lua în seamă. Într-un târziu se răsti la el:

— Cum se numește ce? Bucățile de piatră și lemn n-au nume. Treaba aia se potrivește pe treaba ceastăaltă, care se va potrivi peste alta... dacă se va potrivi. Lasă-mă în pace!

Urcă mai sus, greu ca un urs, și se opri la jumătatea scărilor, să tragă o dușcă. Jocelin însă îl urmă, nu ca să fie cu meșterul zidar, ci ca să se așeze alături de calfe, sus, chiar în vârf, unde știa că e bine-venit. La început n-a prea înțeles el de ce era bine-venit, dar într-un sfârșit s-a dumirit că el devenise un întăritor împotriva fricii; iată un lucru pe care-l putea pricepe pe de-a-ntregul, căci îngerul lui era de-acum mereu cu el, zi și noapte, și făcea pentru el exact același lucru, ceea ce era foarte bine, chiar dacă îi încovoia puțin spinarea. În zorii zilei, intra în biserică și se oprea, ca să zică așa, în mijlocul vieții sale mature. Dacă oamenii încă nu se adunaseră la lucru și dacă putea să ferească labirintul aurit, atunci rămânea pe loc, în picioare, și încerca să cerceteze extraordinarele marea de sentimente ce-l năpădeau și-l înghițeau.

Cum se numește aceasta? Dar aceasta?

Uneori, rămânând în întunecimea bisericii, vorbea cu sine și în gând se socotea, dar fleșa ce-i stăruia în minte îl împiedica să ajungă la o concluzie:

„Când se va fi sfârșit, voi fi eliberat“.

Sau: „Înțelege, și asta intră în preț“.

Sau: „Îl cunosc pe Anselm ca persoană, și pe ăsta, și pe ăsta. Dar niciodată n-am cunoscut-o pe ea. Ar avea atâta preț pentru mine, dacă...“

Cum se numește aceasta? Dar aceasta?

Odată, în lumina cenușie, pe când se simțise liniștit vreme de un ceas, avu un gând care părea ca un perete gol; apoi cu tâlc, precum ziua de naștere pentru un copil! Se uita la paravanul de lemn aflat între el și Capela Fecioarei. Își amintea anumite lucruri care i se întâmplaseră și care păreau să se fi petrecut într-o cu totul altă viață.

A fost Dumnezeu!

Stătea așa și se uita la coloanele cenușii, la lumina cenușie dintre patriarhii predicatori în ferestrele de sus. Apoi se întoarse către paravanul de lemn:

— Și asta intră în preț?

Dar nu primi răspuns; astfel că porni în grabă către scări, ajunse acolo în același timp cu zidarii și le dădu binecuvântarea sa. După care, lucrarea alungă orice gând din capul său.

Truda la ridicarea fleșei, care se îngusta tot mai mult, însemna depărtarea cu încă o platformă față de pământ. Era începutul, nu sfârșitul. Liniile turnului se apropiau acum, când erau privite de sus, încât ceea ce urma nu părea să aibă o bază solidă, ci mai degrabă arăta ca o săgeată ținută înspre pământ. Legănarea perceptibilă nu mai oprea inima în piept celor care-și petreceau viața în văzduh; în schimb, în acea apăsare și eliberare ce urmau una după alta, ritmic, exista un fel de sleire, nu neapărat a mușchilor, cât a spiritului. Jocelin descoperea cum se acumula tensiunea, încât după un timp se trezea că și-a ținut respirația și că s-a apucat cu mâna de ceva, orice, cu o violență înlemnită. După care dădea drumul respirației cu un oftat scurt și se destindea câteva momente, până

când tensiunea se strângea încă o dată. Exista însă, un avantaj atunci când lucrai atât de sus, la trei sute de picioare în văzduh. Când bătea vântul nu auzai stâlpii țiuind, chiar dacă îți era gândul la ei, acolo jos; patru ace înfipte în pământ susțineau această lume de lemn și piatră.

Leacul era munca, ce avea nevoie de o concentrare extremă. Învelișul conului trebuia construit cu deplină grijă, căci numai atunci își putea arăta întreaga putere. Totuși, lăsând la o parte zilele în care vântul nu bătea deloc, o nivelă așezată pe scândurile aflate în vârful turnului părea cuprinsă de o nebunie lentă, legănându-se într-o parte și alta la fel ca sufletul în pragul iadului. Meșterul zidar nu mai vorbea cu nimeni, stătea doar și medita; și uneori se înfigea în câte o calfă.

Apoi se petrecu un fapt pe care nimeni nu a știut cum să-l numească. S-a petrecut treptat, așa cum scade temperatura aerului. Poate că la mijloc era gândul de a ști că ei se aflau acum acolo unde nici un om nu a mai fost înainte. Nimeni nu putea spune că ar fi descoperit o lege nouă sau o amenințare neștiută până atunci; cu toate acestea, de pielea asta de piatră se lipise vâscoasă o nouă neliniște. Vorba măsurată răsună tot mai rar în con; îi lua locul tăcerea, sau neînțelegeri mormăite, sau izbucniri neașteptate. Uneori explozii de râs. Când și când lacrimi.

Erau și dezertori. Ranulf a fost unul. Mic de stat, uscat, zbârcit. Unul dintre cei tăcuți, poate pentru că engleza lui era atât de bălmăjită, încât nimeni nu putea pricepe mai mult de un sfert din ea. Lucra cu încetineala melcului, dar de oprit nu se oprea. Nu-l atingeau izbucnirile de râs isteric sau de mânie. Adeseori era dat uitării; numai că, dacă întorceai privirile după un timp spre locul unde îl lăsaseși, zăreai încă o piatră așezată în rând, purtându-i semnul. Dar într-o bună după-amiază de iulie, când fleșa prinsese iarăși a se mișca, el se îndepărtă de învelișul de piatră și începu

să-și strângă sculele în sac. Nimeni din jur n-a scos un cuvânt; doar s-au oprit treptat din lucru, unul câte unul, și acum îl priveau cu toții. Un fapt lipsit de importanță pentru Ranulf, care nu făcea altceva decât ceea ce făcuse de atâtea ori înainte. Își aranja uneltele cu grijă, curățându-le și înfășurându-le în cârpe. Controlă apoi sacul cu merinde, își scutură mâinile de praf. Apucă de amândoi sacii și coborî din con. Ceilalți se uitară cum îi dispărea capul și, unul câte unul, se reîntoarseră la lucrul lor; în retragerea sa însă, a unui asemenea om, era un tâlc glacial care făcea să le tremure celorlalți mădularele.

Și a urmat încă o evadare, și mai teribilă.

Macheta fleșei se isprăvea cu un nasture în vârf, în care era fixată crucea de jucărie. Când Jocelin văzu acest nasture afară, lângă spărtura dinspre miazănoapte a transeptului, colorat cum era în leagănul lui de lemn, trecu de la starea de neîncredere la cea de groază. Nasturele era mai mare ca o piatră de moară, cântărea fără îndoială mai mult decât un car cu boi cu tot; și totuși, trebuia să fie aburcat, palmă cu palmă, până sus în vârf. Tocmai trăgeau piatra spre răspântia navelor; apoi, printr-o perdea de frânghii, prinseră a o ridica spre boltă, în sus, de la o platformă la alta. La fiecare oprire urmau o mulțime de manevre cu pârgii și strigăte, până în punctul precis în care începea o nouă înălțare; în sfârșit, piatra de boltă se opri, dominând brutal centrul primului octogon. Dar nu aici se sfârșeau toate. Căci, urcând, piatra ajunse la un moment dat sub un octogon care era prea mic ca să mai poată trece prin mijlocul lui. Nu le rămânea decât ca, la trei sute cincizeci de picioare în văzduh, să scoată piatra în afara conului, pe schelele anume potrivite. Apoi, pe măsură ce conul se mai înălța cu o asiză, schela și piatra urcau și ele. Schela era demontată și remontată mai sus, așa cum își mută copiii pumnii în jocul mâinilor.

Lui Jocelin nu îi plăcea să se uite la cheia de boltă. Cum stătea așa, proptită și rezemată și legată de schele, ascundea vederii o întreagă parohie a orașului. Mai mult, atârna într-o poziție pe care greu ți-ai fi închipuit-o a fi cu puțință, în afara centrului. Când începea legănarea în vântul cald de vară, chiar dacă sufletul avea credință, trupul devenea un ghem de mușchi încordați, nervi care se zbăteau, în convingerea că lucrătura asta avea să frângă cele patru ace de acolo de jos ca pe niște surcele. Drept care, singurul lucru ce putea fi făcut era acela de a abate concentrarea minții asupra conului care se înălța încet spre punctul de foarte sus, încă cincizeci de picioare; până obosea mintea, și atunci privirile se aținteau din nou și ochii descopereau că o întreagă parohie era ascunsă vederilor. Nu se mai stârnea nici acea plăcere speriată când privea în jos înspre pardoseală, căci interiorul conului se întuneca tot mai mult și învelișul se aduna tot mai strâns. Iar dacă ochiul era până la urmă ademenit în afara învelișului de piatră, spre turnulețele care țâșneau în sus din turnul bântuit de păsări, risca să-și ia ca punct de reper o piatră și un punct de pe curba albastră a pământului și astfel să descopere o mișcare sau să inventeze una. Nici mâinile lui nu puteau să lucreze. Stătea ciucit, apucându-se strâns de propria sa viață sau ce voință o fi fost aceea care încerca să țină în loc fleșa și oamenii aflați înăuntru, în acel loc nou și umed și întunecos.

Poate că din această pricină urcușul i se părea atât de greu. Scările îi tăiau răsufarea, încât adeseori, ajungând sus, se trântea pe scânduri până i se domoleau cât de cât bătăile și ritmul inimii. Urcușul în patru labe, mângâierea îngerului îi încovoiau spinarea, încerca să se țină cât mai departe de spațiul de trecere de pe platformele de lemn, dar îi era tot mai greu să facă asta, căci conul se strângea din ce în ce mai mult. Cu toate acestea, nimeni de acolo din vârful nu îl alunga, iar el

nu pricepea nici în ruptul capului de ce stăteau așa lucrurile, până când își luă inima-n dinți și-l întrebă pe Jehan.

— Ne aduci noroc, răspunse acesta simplu.

Jehan a fost cel care a provocat următoarea criză și a încurajat evadarea. Într-o bună zi, apăru cu o față încremenită, fără urmă de zâmbet, și ceru firul cu plumb. Mai târziu, în timp ce oamenii își luau masa de prânz la adăpostul învelișului de piatră iar meșterul zidar trăgea la măsea fără să scoată un cuvânt, Jehan coborî repede din turn.

Ceilalți continuă să mănânce într-o tăcere deplină.

La un moment dat, Jehan urcă înapoi și dădu meșterului firul cu plumb, apoi îl privi pe Jocelin. Pe chipul lui se putea citi că ceea ce avea el de spus trebuia înfruntat și cunoscut. Jocelin își auzi vocea plesnind cu acel chicot ascuțit din ultima vreme:

— Ei? Se scufundă?

Apăsare, oprire, ușurare, oprire.

Jehan își linse buzele. În jurul lor se conturase o margine verde, murdară. Șovăitoare, vocea cârâi:

— Se-ndoaie.

Și apoi urmă tăcerea, în afara susurului vântului ce se freca de muchiile aspre ale conului.

Iar sunetul ce urmă era atât de neauzit până atunci, de parcă în turn și-ar fi făcut apariția o persoană străină, sau o creatură ciudată. Era un fel de muget; și venea dinspre Roger Mason. Omul stătea chircit sub înclinarea învelișului de piatră, cu privirile ațintite drept în partea cealaltă.

— Roger!

Apăsare, oprire.

— Fiule!

Ușurare, oprire.

Meșterul zidar se târî pe scânduri într-o parte, ca un crab, și nimeri pe bâjbâite drumul de coborâre. Îl auziră

depărtându-se, scară după scară; și în timp ce el se depărta, mugetul lui crescuse până se transformă în țipăt și țiuuit, la fel cu tânguirea pietrelor. Apoi se lăsă din nou liniștea.

Și dintr-odată izbucniră cu toții în râs, în țipete, urlete, izburi cu pumnii însângerați în piatră și lemn; și un mare foc al iubirii se aprindea în fiecare de la unul la altul, acolo, în conul tot mai întunecat. Voința însăși deschise gura lui Jocelin și de pe buzele lui picurară promisiuni de și mai mulți bani printre flăcările iubirii; iar ei îmbrățișară trupul uscățiv care era însuși vasul Voinței.

După această întâmplare, lui Jocelin i se păru chiar și mai ușor să nu-i pese de tot ceea ce se petrecea jos, în catedrală; o atitudine pe deplin necesară, întrucât, din pricina curbării coloanelor, oamenii veniți în catedrală îl obligau să se întreprună din ale sale, de nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să se uite printre ei în sus spre fleșă și să aștepte până plecau toți. În această transă a voinței, auzea cum îl blestemau orașenii pentru că pusese capăt slujbelor în catedrală. Chiar și necredincioșii îl afuriseau. Se opreau în pragul intrării dinspre apus și se uitau îndelung înspre capătul celălalt al navei, acolo unde se găseau stâlpii. Dacă se întâmpla să treacă și el, după o bătaie între îngerul său și demonul său, iar ei erau acolo, nu îndrăzneau să-l blesteme pe față, ci șușoteau pe la spatele lui. Știa ce spuneau, pentru că până și el observase curbarea coloanelor. Nu încăpea nici o îndoială că Jehan avusese dreptate. Nu era posibil să se petreacă așa ceva cu piatra tare. Și uite că tocmai cu piatra tare se petrecea. Dacă priveai în lungul navei, la ferestrele de răsărit, puteai zări cei doi stâlpi mai apropiați de la intersecție curbați ușor unul către celălalt, deși ochiul trebuia să se uite o bună bucată de vreme și cu luare-aminte. Un singur avantaj aducea această curbura. Cu cât se curbau mai mult, cu atât țiuiau mai puțin. Spre mijlocul verii păreau să se fi oprit și din țiuuit, și din

curbat; dar Jehan era de părere că stâlpii așteptau doar vânturile toamnei ca să reînceapă; numai că el, unu', avea să aibă grijă să fie în cu totul altă parte la acel ceas. O grijă ce preocupă de mai mult timp pe fiecare, în afara zidarilor și a omului care le aducea noroc.

În vârf, ritmul părea să se întetească, de parcă fiecare simțea pe obraz fângăduitele suflări ale toamnei. Jocelin îi cunoștea pe acești oameni, de la mut până la Jehan, mai bine decât cunoscuse pe cineva vreodată. Și el făcea parte din echipă. Apucându-se, târându-se în adăpostul învelișului de piatră, mereu cu îngerul la spatele său, începu și el să mute piatra și lemnul, să prindă în mâini o frânghie sau să-și adauge greutatea trupului la capătul unei pârghee. Cât despre oameni, ei îi spuneau „Părinte“, glumeau cu el, de parcă ar fi fost un copil. Pe măsură ce pielea de piatră se strângea tot mai mult și râsetele și înverșunarea izbucneau acum în spațiul îngust ca un cort, îi îngăduiau să se îngrijească de plăcile de metal care aruncau reflexe luminoase în interior. Toate acestea îl făceau să se simtă mândru până la lacrimi, deși care era pricina, cu adevărat, nu ar fi putut spune. Stătea ciucit, ținând placa de metal în mâini, iar meșterul tâmplar stătea întins pe spate și bătea cuie într-un colț.

— Puțin mai la stânga, Părinte!

— Așa, fiule?

— Mai mult. Mai. Hop!

Și rămânea ciucit, îndreptând cu devoțiune lumina. Toți sunt oameni buni, gândi. Afurisesc, și blestemă, și trudesce cu mâinile, dar sunt oameni buni. Le simt bunătatea aici, în lumina soarelui, la aproape patru sute de picioare deasupra dalelor pardoselii. Poate pentru că au fost aleși, așa cum am fost și eu ales.

Astfel că le spuse de îngerul său și ei nu se arătară mirați, ci se uitară în văzduhul din spatele lui și dădură grav din

cap. Apoi le spuse chiar și despre viziunea ce-o avusese, pentru că i se părea că ei meritau o asemenea răsplată. Numai că asta n-o puteau ei pricepe. Până la urmă renunță, clătî-nând din cap și mormăind iritat:

— Le am undeva însemnate pe toate astea.

Pomeni, apoi, de predica pe care urma să o țină atunci când fleșa avea să fie gata iar amvonul construit sus, pe unul din stâlpi, ca să aibă de unde vorbi. La acestea, bărbații îl priviră cu mutre de înmormântare. Numai un nebun, comentă Jehan, s-ar mai fi încumetat să lucreze sub acei stâlpi; ce-i prea mult e prea mult. Mutul însă se apropie de el, zumzăind, dând din cap și bătându-se cu pumnii în piept. Și acesta a fost sfârșitul unui moment ce se anunțase a fi greu.

Într-o bună zi, calfele terminaseră treaba mult mai devreme și, în ciuda rugămintelor insistente ale lui Jocelin, refuzară să mai rămână. Îi întoarseră, pur și simplu, spatele și coborâră. Nemaivând altceva de făcut, coborî și el, dar, din pricina oamenilor care mișunau în catedrală să vadă coloanele, îi era greu să țină dreaptă fleșa în mintea lui. Se uită la coloanele curbate, apoi umblă fără țință prin catedrală, până când liniștea și urmele aurii ale pașilor ei îl aduseră înapoi la scări. Le urcă din nou, și îndrăzni chiar mai sus, la treptele mai fragile ce legau între ele octogonoanele. Și pentru că știa că de data asta nu mai avea ce face decât să aștepte, nu se grăbi să urce; dar, băgă el de seamă, chiar și așa inima lui părea gata să-i spargă pieptul. Într-un târziu ajunse în vârf și se ghemui, printre corbi, și acolo rămase, cu fleșa întregă în capul său, în timp ce soarele apunea într-o liniște desăvârșită.

Înainte ca soarele să dispară cu totul, descoperi că nu era singur cu îngerul său. Mai era cineva acolo, în fața lui. Crea-tura respectivă era cuprinsă în rama de metal care oglindea cerul în capătul celălalt al platformei. În prima clipă se gândi la niscăi vrăji, dar atunci când își înălță capul, silueta aceea își

înălță și ea capul. Se puse în patru labe și se târî, silueta porni și ea în patru labe spre el. Se ridică în genunchi și își miji ochii la coama sălbatică de păr, la brațele și picioarele slăbănoage care ieșeau ca niște bețe dintr-o sutană murdară și încinsă-n brâu. Uitându-se tot mai atent, se apropie atât de mult, încât respirația încetoșă proprie sa imagine, astfel că trebui să șteargă oglinda de metal cu mâneca. Rămase îngenuncheat și cu privirile ațintite vreme îndelungată. Își cercetă ochii, adânciți în orbite, peste care atârna pielița pleoapelor – atârna pielea și pe obraji, apoi se retrăgea în scobiturile lor. Cercetă nasul, ca un cioc, aproape la fel de ascuțit, cutele adânci ale feței, lucirea dinților. Imaginea îngenuncheată îi limpezi capul. Ei bine, Jocelin, se adresa el mut către cel îngenuncheat, ei bine, Jocelin, aici am ajuns. Cred că a început atunci când am fost izbit. Când s-a mișcat pământul. Ne putem aminti ce s-a petrecut de atunci, dar ce a fost înainte este un fel de vis. Mai puțin viziunea.

Se ridică în picioare și începu să se foiască fără astâmpăr. Seara se colora în verde peste marginea cupolei cerului. Apoi marginea se întuneacă și umbrele se îngrămadiră acolo tăcute și, înainte ca el să-și dea seama despre ce se întâmpla, noaptea se și lăsase și stelele palide prinseră a clipi. Zări un foc pe marginea aceea, își închipui că ardea o căpiță; dar, pe măsură ce da ocol marginii conului, văzu tot mai multe focuri arzând la marginea lumii. O spaimă cumplită puse stăpânire pe el când înțelese că acestea erau focurile Noptii de Sânziene, aprinse de slujitorii Satanei sus, pe coamele dealurilor. Uite acolo, în Valea Pietrelor Spânzurate, un foc mare își înălța vâlvătăile tremurătoare. Deodată scoase un strigăt, nu de groază, ci de mâhnire adâncă. Căci își aminti de echipajul său alcătuit din oameni buni, și acum înțelese din ce pricină au întrerupt ei lucrul și încotro s-au dus. Izbucni într-un strigăt adresat văzduhului:

— Sunt oameni buni! Pun capul pentru asta!

Dar asta i-o șoptea simțirea. Minteia lui știa ce zace în adâncul lor.

— Încă o lecție. Lecția pentru această înălțime. Cine ar fi putut bănuși că asta făcea parte din plan? Cine ar fi putut spune că la această înălțime, acel lucru pe care eu îl gândisem ca pe o reprezentare în piatră a rugăciunii va înălța o cruce și va înfrunta deschis focurile Diavolului?

Și zidarii se întoarseră în mintea lui, la fel și femeia cu urmele aurii ale tălpilor, și el plânse amar și fără să știe din ce pricină plângea, dacă nu cumva din pricina păcatelor lumii. Într-un târziu, când ochii i se istoviră, rămase cu privirile ațintite trist înspre locul unde țâșneau în sus focurile năpastei.

Încet, încet mintea îi reveni la propriile ei trăiri. Dacă David nu a putut înălța Templul pentru că avea mâinile pătate cu sânge, atunci ce se poate spune despre noi, despre mine? Brusc, botezul cumplit îi apără în minte, și el țipă; și când izbuti, în cele din urmă, să alunge încă o dată imaginea, dădură năvală amintirilor. Urmărea cum se adunau tot mai multe, neputincios în a le opri. Precum fraze frânte dintr-o poveste, care, deși lăsau goale rânduri întregi, încă mărturiseau destule. Povestea ei și a lui Roger și Pangall și restul oamenilor. Se uită în jos – în jos pe lângă scări, platforme de lemn, boltă, în jos spre o groapă săpată la intersecția navelor, precum un mormânt pregătit pentru o preacinstită față. Neștiute, focurile blestemului dansau la orizont, în schimb el își simțea pielea scaldată în gheață. Își aduse aminte cum privise pardoseala de acolo de jos unde, în praf și moloz, o crenguță cu un fruct maroniu și obscen se rezemase de piciorul lui.

În văzduhul înalt, șopti cuvântul:

— Vâsc!

Încercă din nou să se roage, dar veni ea, pășind peste labirintul de aur, cu capul plecat și rochia umflată, și focurile năpastei tremură în jurul lor, al amândurora. Gemu îngrozit.

— Mi-au făcut vrăji.

Coborî scările, oprindu-se la tot pasul, fără să vadă treptele; povestea, cu frazele frânte, ardea în mintea lui; iar la răspântie, dalele pardoselii, puse la loc peste groapă, îi ardeau tălpile cu toate focurile iadului.

Capitolul IX

După aceea el nu a mai râs cu echipajul, ci l-a îmboldit.

A observat că, deși ei nu îl simțeau și nici nu-l vedeau pe înger, resimțeau totuși o oarece îmbărbătare; și astfel a venit și a trecut luna august și fleșa se apropia de capăt. Aveau nevoie de încurajarea pe care putea să le-o dea îngerul său, mai ales în acele zile, căci vântul începuse din nou să sufle. O pală de august, bătând dinspre sud-est, a pricinuit o asemenea legănare fleșei, de parcă ar fi fost catarg; dar chiar dacă stâlpii se curbaseră, nu se frângeau. Tocmai atunci, în timpul acelei furtuni, i-a spus Părintele Adam că Lady Alison nu avea să-i mai scrie nici un rând; venea, în schimb, să îl vadă.

Vânturile nu s-au mai potolit de tot nicicând. Au lăsat în urmă vreme rea, mai întâi ploaie, apoi o zi senină, și iarăși ploaie; și tocmai când septembrie ar fi putut aduce o săptămână de zile bune, ca să se poată isprăvi treaba înăuntru, le dăruie în schimb un cer foarte înalt, ca pentru a le dezvălui proporțiile furtunii ce va să vie. Și în tot acest timp zidarii au înjurat și s-au chinuit cu cheia de boltă, și vântul îi înghiontea; iar Jocelin iscodea cu privirile meandrele încetoșate ale râului, doar doar o zări Cuiul Sfânt; în mintea lui, Cuiul apărea lucind falnic dintre strălucirile Romei unde încă se mai afla episcopul. Se gândi că poate vremea știa câte ceva despre toate acestea, și de aceea se grăbea și ea, căci văzduhul începuse să stoarcă jeturi de ploaie, pe care le țintea ca o praștie

înspre oameni, ale căror trupuri, deși ude până la piele, erau încălzite din pricina împunsăturilor. Astfel au așezat ei pia-tra de boltă la locul convenit, în vreme ce vântul le sufla tuni-cile peste cap. Timp de două zile, au demontat schelele de pe fleșa ce vibra peste tot în jurul lor, și n-au lăsat decât câ-teva bârne care să-i ajute la fixarea crucii, după ce la baza ei vor fi așezat într-o cutie Cuiul. În prima zi, Jocelin a văzut Cuiul la cincisprezece mile distanță – o procesiune lungă, răzlețită, care venea din sat în sat, dar, înainte să se încheie ziua, norii au coborât până jos la oameni, încât nici procesi-unea și nici Oaspetele nu au mai putut fi zăriți. Iar el îi îm-boldea pe oameni fără încetare, și ploaia se scurgea pe picioarele lui desculțe și vântul înghiontea. După ce totul a fost isprăvit, oamenii au coborât în căldura dinăuntru, pe scările tremurătoare în jos, până la podeaua îngrădită din partea de sus a turnului. Jehan le arată unde să se așeze și dădu fiecăruia câte un ciocan de lemn. Apoi urmă o pauză lungă, oamenii așteptau cu ciocanele la icuri și Jehan cântă-rea din ochi întreaga instalație.

În sfârșit se întoarse spre Jocelin:

— Ne-ar mai trebui niște oameni.

— Atunci ia-i.

— De unde?

Altă pauză. Mutul zumzăi încet din gura lui goală. Jehan se uită la troliu.

— Dacă nu o facem acum, o să fie prea târziu.

Se duse la troliu, desfăcu pripoanele, roti tamburul pe ju-mătate și îl opri, ciulindu-și urechea la tichia de măgar făcută din lemn, ce se țuguia în fleșa de deasupra pe o înălțime de o sută cincizeci de picioare. Odgonul împresura pe dinăuntru octogonul, legând împreună toate icurile ce sprijineau apă-sarea lemnului.

— Ciocăniți icurile. Încet!

Nici un alt zgomot, în afara ciocăniturilor. Mai răsuci pe jumătate tamburul.

— Ciocăniți încă o dată.

Trecea de la unul la altul, clătinându-și capul, lovindu-și palmele una de alta.

— Nu știi, asta e. Nu știi. Ticălosul ăla gras ar trebui să fie aici!

Tamburul bâzâi și odgonul sări. Conul de lemn scoase un scrâșnet de spintecătură, apoi țipă; în clipa următoare, octogonul se prăvăli. Penele țâșniră lateral, precum sâmburii de prună dintre degetul mare și arătător. Bubuitul ce urmă prăbușirii depăși orice tunet, izbind ca un obiect concret timpanul; și turnul prinse a se clătina sub picioarele lor. Jocelin căzu în genunchi și, printre toate zgomotele reașezării, desluși zbieretele ce-i însoțeau pe zidarii care se îmbrânceau să ajungă fiecare primul pe scară. Conul se năruia, așchii, praf, bucăți de piatră dansau pe scânduri. Deasupra capului său, structura de lemn se strâmbă agonizant, se sfâșie, crăpă. Jocelin stătea îngenuncheat, strângându-și brațele pe lângă trup; treptat, conul își domoli urletele până la geamăt și la țipetele răzlețe ale lemnului. Apoi vântul acoperi orice alt zgomot; numai că acum avea alte instrumente la care să cânte, așa că-și încercă talentele. Fiecare mișcare a fleșei le făcea să răsunе, doar că ele nu se găseau în armonie.

Îngenuncheat, Jocelin se îndreptă de spate. Încă puțin de-acum, gândi, și voi avea pace. Trebuie să mă duc după Cui.

Și se duse la scară și coborî în patru labe.

Dar pace nu era, nici măcar la piciorul scării în spirală. Ca și când cedarea primului odgon ar fi fost urmată imediat de strângerea unui al doilea – cel din jurul pieptului său. Își zise: știu ce este. A devenit o cursă între mine și Diavol. Amândoi alergăm tot mai repede, să ajungem la linia de sosire. Numai că de învins, eu am să înving.

Rămase locului la intersecția navelor. Ascultă o vreme, și odgonul se strânse și mai tare când auzi fiara bătând din copită în ferestrele cele înalte, încercând să intre. Dar acum nu mai era doar una singură. Legiuni întregi veniseră. Erau peste tot în jur, acolo afară, încercau porțile, ferestrele, parcă se chemau între ele și puneau la cale atacul final. Înțelese că trebuie să se grăbească, astfel că o luă repede spre chilioi. Însă în capitol dădu peste o adunătură învălmășită, gălăgioasă, înghesuindu-se care mai de care.

— Unde este Cuiul?

În loc să i-l dea, se îngrămădiră în jurul lui, îl atinseră cu mâinile, vorbind toți deodată, strigând chiar, fără înțeles. Careva îl trase de poala sutanei. Simți alte mâini care îl mângâiau pe păr și înțelese ce voiau. Așa că le răspunse, strigând la rându-i:

— N-am să spun nimic până nu mi-l dați.

Urmă o adevărată tăcere după tot vacarmul dinainte, în afara zgomotului făcut de băieții de la cor, aflați la capătul celălalt al chiliilor, astfel că el avu destul răgaz să se uite la Principalii Slujitori ai Bisericii, la cantori și la loctiitori. Sunt la fel de răi ca și oastea, gândi: numai că printre ei nu se află bărbați cu același curaj.

Demonii șoșoteau în ramurile înalte ale cedrului.

Apoi Părintele Anonim i-l dădu, într-o cutie de argint, iar el îl primi ingenuncheat și ceilalți îl urmară. Apăsă cutia de odgonul ce-i strângea pieptul, fugi în cor și o puse pe Altarul cel Mare, unde Cuiul prinse a strălumi cu tărie între pereții cutiei, iar în jurul Lui susura un cântec; numai cuvintele nu le putea desluși. „Ah, să intri repede!“ spuse el Cuiului, pentru că știa că, după ce va fi intrat, abia atunci va cunoaște și el pacea. Apoi se întoarse la cei care-l așteptau. Îl cercetă atent pe fiecare în parte, din interiorul odgonului în care se afla strâns, și observă că erau multe chipuri noi; sau, mai

degrabă, chipurile cele vechi, dar văzute acum într-o lumină nouă. Toți fuseseră ocupați cu treburi jos pe pământ, în acest ultim an. Schimbaseră acum perechile și grupurile în trei. În capetele lor nu aveau, așa cum avea el (și demonii scânceau) sumedenie de complicații, ci multe mărunțișuri, din care pricină viața era atât de simplă pentru ei. Ca să nu mai vorbească de faptul că ei în sine erau mărunți și se mărunțeau tot mai mult, pe măsură ce-i privea.

Auzi șoapta lui Anselm:

— De ce să nu-l vadă așa cum e el?

După care vorbe urma ră câteva momente de tăcere, iar adunătura devenea tot mai mică, mai mică și decât cei mai mici copii din cor. Și apoi acești copilași începură să se orânduiască într-altfel. Își mișcau câte puțin picioarele, târșându-le într-o parte sau în alta, dar fără să-și întoarcă o clipă fețele de la el, de parcă ar fi vrut să vadă ce se află în interiorul capului său. Se așezară pe două rânduri, pornind din dreapta lui și lăsând între ei un spațiu de trecere; marile porți ale sălii se găseau la capătul celălalt. Gândi în sinea lui: Oaspetele va înțelege că am devenit calfă, zidar, tâmplar, pentru că așa a fost nevoie.

Deschiseră una din porți ca el să poată trece și el trecu; înăuntru se opri și privi în sus la ferestrele în care râcăiau și izbeau demonii. Dar știa că nu avea nici o importanță dacă izbuteau să intre aici. Așa că avu libertatea să-și coboare din nou privirile și acolo dădu cu ochii de anchetatori, în spatele unei mese lungi, acoperite cu documente; șapte bărbați de competență neîndoielnică. Înaintă, îngenunche lângă jilțul pregătit pentru martori și își dădu numele:

— Jocelin, Vicar al Catedralei Sfânta Fecioară.

Cei șapte bărbați îl priveau ca o singură privire. Secretarii, doi la număr, își ridicaseră ochii din hârtii și penele din mâinile lor se lăsaseră pe spate. Oaspetele însuși se înălțase pe

jumătate din jilt și acum stătea aplecat în față, sprijinindu-se cu palmele de tăblia mesei. Era un om cu pielea oacheșă, obrații brăzdați de linii adânci, cu sprâncenele zbârlite și ochii adânciți mult în orbite. Veșmântul alb cu negru cădea în falduri largi împrejurul trupului. Oaspetele îl examinează pe Jocelin o vreme, apoi cu amabilitate îi arată jiltul. Jocelin se ridică și se înclină; anchetatorii se ridicară și se înclinară, precum creasta unui val. El se așeză, ceilalți se așezară la rândul-le; el nu scoase nici un cuvânt, urmări doar capetele lor clătînându-se și murmurând unul către celălalt.

În sfârșit, Oaspetele se întoarce spre el.

— Procedura nu este cea convenită, Sfinția ta. Dar poate...

— Întreabă ce vrei, iar eu voi răspunde.

— Desigur.

Oaspetele zâmbi deodată. Înțelege, gândi Jocelin din inelul odgonului. Este de partea mea, în totul.

Dar Oaspetele vorbea din nou:

— Poate, pentru început, ar simplifica lucrurile.

Să simplifice lucrurile, gândi Jocelin. Dacă asta vrea, pot să-l ajut.

— Ei cred că sunt nebun.

Câteva momente de tăcere, și el își cercetă mintea, se dădu însă repede bătut. Înclină doar din cap, solemn, în direcția Oaspetelui.

— Poate că sunt.

Capetele lor se apropiară din nou. Am bănuiala, gândi el, că nu am simplificat lucrurile, ci le-am complicat. Gemu, duse mâna la cap, cu degetele pipăi ceva în păr. Scoase un fir ca de perie, îl încolăci în jurul degetului, îl întinse până plesni, apoi aruncă bucățelele. Dând din cap, unul dintre secretari se ridică din murmurul general, se înclină și ieși repede.

Oaspetele i se adresă cu blândețe:

— Am întocmit o listă de întrebări pe care le-am dedus din expunerile de fapte și din depoziții.

— Expuneri? Depoziții?

— Nu se poate să nu știi? Unele dintre ele au fost întocmite, conform datei, încă de acum doi ani.

Trecu prin minte cei doi ani.

— Am fost prins cu tot felul.

Oaspetele zâmbea larg.

— Unele întrebări sunt nelalocul lor, în împrejurările acestea, eu așa cred. Spre exemplu, problema lumânărilor.

— Ce lumânări?

Oaspetele cerceta un document ce tocmai îi fusese înmănat, în vocea lui se strecură o undă ciudată.

— Acest Principal Slujitor pare să creadă că Sfânta Biserică a avut de suferit o lovitură ucigătoare, pentru că timp de doi ani dreptcredincioșii nu au aprins lumânări în nava catedralei.

— Anselm.

— Este Sacristanul domniei tale, nu-i așa? După cum rezultă, el capătă o mare parte din veniturile sale de pe urma vânzării de lumânări; deși, bineînțeles, obiecțiunea sa principală cuprinde un aspect mult mai nobil și mai spiritual. Da. Părintele Anselm, un Principal Slujitor al Bisericii, și Preasfânt Sacristan al Catedralei Sfânta Fecioară. Are sigiliu personal.

— Anselm!

(Despărțindu-se, micșorându-se, pierzându-se în urmă de-a lungul unui tunel lung...)

— Preasfinte Vicar. Poate că am izbuti să vedem cu mai multă limpezime calea de urmat, dacă domnia ta ai recunoaște sau te-ai lepăda de anumite... acuzații generale.

— Am spus, domnia ta e liberă să întrebe tot ce dorește.

— Cu adevărat așa voi face, Preasfințite.

Oaspetele scotoci printre documente. Jocelin așteptă cu mâinile împletite în dreptul pieptului, inspectând din priviri și-
rul de sandale de sub masă. În sfârșit, Oaspetele ridică ochii.

— Recunoști domnia ta că ceea ce este aici numit a fi „Bogata Alcătuire a Laudei Neconținute” a fost întreruptă fără a fi trebuință?

Jocelin dădu energic din cap.

— E adevărat. Cât de adevărat este! Atât de adevărat!

— Atunci, lămurește.

— Înainte să începem să construim, am izolat capătul de răsărit cât am putut mai bine și am ținut slujbele în Capela Fecioarei.

— Asta se face în mod obișnuit.

— Astfel că la acea dată, slujbele au continuat. Dar, mai târziu, înțelegi, domnia ta, oamenii au gândit că acolo era oarecare primejdie. Când coloanele au început să țiui, apoi să se îndoie, nici unul din Capitul nu a mai cutezat să țină slujbele acolo.

— Am putea spune că slujba ținută de biserică a fost curmată?

Jocelin ridică repede privirile și desfăcu larg brațele.

— Nu. Adică nu... dacă domnia ta ții seama de toate complicațiile. Eu am fost acolo, tot timpul. Asta înseamnă un fel de slujbă. Eu eram acolo, ei erau acolo, aducând și mai multă strălucire lăcașului.

— Ei?

— Zidarii. Tot mai puțini, bineînțeles; dar unii au stat chiar până la urmă.

Oaspetele nu spuse nimic; însă Jocelin simțea că era înțeles, așa că se grăbi să continue:

— Nu am cunoștință de nume și de sigilii – în afara unuia singur – ce sunt adăugate la documentele pe care domnia ta le ai acolo, nici de plângerile care sunt, decât ca o idee generală.

Ceea ce știu este că am căutat ca oamenii credinței să fie alături de mine; și nici unul nu a fost.

Văzu că Oaspetele găsea acesta a fi un răspuns bun și neașteptat. Brusc, în fața celui chip prietenos îl copleși dorința aprigă de a explica totul.

— Înțelegi, domnia ta, au fost trei feluri de oameni. Cei care au fugit, cei care au stat și cei care au fost zidiți. Pangall...

— Ah, da, Pangall.

— Ea e împletită în toate cele din jur. A murit, apoi a apărut vie în mintea mea. Acum se află acolo. Mă bânuie. Înainte nu a fost vie, nu așa cum este acum. Iar despre el, trebuie că am știut din vreme, înțelegi, domnia ta, acolo, în hrubele, în pivnițele minții mele. Dar toate au fost trebuincioase, cu siguranță. Ca și banii.

— Trebuie să ne oprim puțin asupra problemei banilor. Este acesta sigiliul domniei tale? Și acesta?

— Presupun că da. Așa este.

— Ești înstărit?

— Nu.

— Cum urmează să fie plătite acestea toate?

— La fel cum El a ținut întregi coloanele și a trimis Cuiul.

Iarăși se ivi ne-cântecul, absența oricărei amintiri, acel ceva strivitor... Văzu, fără să-i pese, cum se strecoară înapoi, la locul său, secretarul, îl văzu pe Părintele Anonim stând în spatele jilțului rezervat martorilor și puțin mai într-o parte. Auzi diavoli zgâriind și lovind cu copitele în ferestre. În mintea lui, fugi cât putea de repede, ca să ajungă la fleșă înaintea lor.

— Sfinția ta, cât stăm noi și vorbim aici, ea ar putea să cadă. Lasă-mă să-L iau acum și să-L pun la locul Lui!

Oaspetele îl pironi cu o privire intensă sub sprâncenele sale stufoase.

— Îți închipui că fleșa, din nevoia unui singur cui...

Jocelin ridică repede mâna, ca să oprească vorba Oaspetelui, încruntându-se, se chinui să prindă cântarea, care se legăna în echilibru precar la marginea memoriei, dar ea se pierdu prea repede, la fel ca și Anselm. Își înălță ochii și-l văzu pe Oaspete rezemat de spetează și zâmbind ciudat.

— Preasfinte Vicar, nu pot să nu mărturisesc admirația respectuoasă pe care ți-o port pentru credința domniei tale.

— A mea?

— Ai vorbit de o femeie. Cine e ea? Sfânta Fecioară?

— Oh, nu! Cu adevărat nu! Nicidecum așa ceva. Ea a fost soția lui, a lui Pangall. După ce am găsit boaba de cimișir pe care o vezi domnia ta...

— Când a fost aceasta?

Întrebarea a sunat dură, tăioasă, precum muchia unei pietre. Văzu cum cei șapte bărbați au curmat orice activitate și-l priveau acum nemișcați și intens, gravi, de parcă el s-ar fi aflat la un proces.

Asta e, gândi. Cum de nu mi-a trecut mai devreme prin minte? Sunt la proces.

— Nu știu. Nu-mi amintesc. Multă vreme în urmă.

— Ce-ai vrut să spui cu „oameni zidiți“?

Își cuprinse capul în mâini, închise ochii și se legăna într-o parte și-n alta.

— Nu știu. Vorbele nu-s îndeajuns. Complicațiile.

Apoi urmă o tăcere îndelungă. După un timp, deschise ochii și observă că Oaspetele se destinsese iar, zâmbea cu bunătate, ca un prieten.

— Cred că trebuie să continuăm, Preasfinte Vicar, eu așa cred. Acești zidari care au stat cu domnia ta până la urmă. Au fost oameni buni?

— O, da!

— Oameni *buni*?

— Foarte buni, cu adevărat foarte buni!

Dar hârtiile au fost mutate din nou pe masă, în sus și-n jos. Oaspetele alege una din ele și începu să citească de pe ea, cu o voce ștersă:

— „Ucigași, asasini, cuțitari, scandalagii, violatori, preacurvari vestiți, sodomiți, ate, sau chiar și mai rău“.

— Eu... Nu.

Oaspetele îl privea pe deasupra hârtiilor.

— Oameni buni?

Jocelin izbi cu pumnul drept în palma stângă.

— Erau oameni neînfricați.

Oaspetele dădu drumul la aerul din plămâni cu putere și exasperare. Aruncă hârtia peste un teanc de altele.

— Sfinția ta. Ce se află la originea acestui lucru?

Jocelin primi întrebarea directă cu recunoștință.

— La început a fost atât de simplu totul. Bineînțeles, la nivelul pur omenesc este vorba de o poveste de rușine și ne-bunie – Nebunia lui Jocelin așa i se spune. Am avut o viziune, vezi, domnia ta, o viziune limpede și clară. Era atât de simplu! Avea să fie lucrarea mea. Am fost ales pentru aceasta. Apoi, însă, au început complicațiile. Mai întâi doar o singură mlădiță verde, apoi cârcei agățători, ramuri, și până la urmă o confuzie clocotitoare – n-am știut ce avea să mi se ceară, chiar și când m-am oferit pe mine însumi. Apoi, mai târziu, el și ea...

— Această viziune.

— Am pus-o pe hârtie într-un carnet ce se află în colțul din stânga al sipetului meu. Poți s-o citești, dacă socoți că asta va ajuta. Curând voi ține o predică – o să avem un amvon nou, ce va fi construit la răspântie; apoi fiecare...

— Încerci să-mi spui că viziunea este cea care a impus construirea fleșei ca pe o necesitate de neînălțat?

— Chiar asta vreau să spun.

— Și că de la această viziune, sau revelație – pe care dintre termeni îi preferi?

- Nu-s om cu carte. Cer îngăduință.
- De la această viziune au urmat toate celelalte?
- Chiar așa, chiar așa.
- Cui ai mărturisit despre aceasta?
- Confesorului meu, desigur.

Dincolo de ferestre, demonii erau invizibili. Se uită la Oaspete.

- Sfinția ta, în timp ce stăm aici...

Dar Oaspetele își ridică mâna. Secretarul anunță din capătul dinspre stânga al mesei:

- Anselm, Sfinția ta. Sacristanul.

— Omul care este atât de preocupat de lumânările lui? El este confesorul domniei tale?

— A fost, Sfinția ta. Și al ei. Dacă ai cunoaște, Sfinția ta, dinainte chinurile cunoașterii și ale necunoașterii!

— Carevasăzică, domnia ta ți-ai schimbat duhovnicul. De câtă vreme?

- Eu... Nu, Sfinția ta.

— Deci el este în continuare confesorul domniei tale, dacă ai vreunul.

- Așa cred. Da.

— Preasfinte Vicar, când te-ai spovedit domnia ta ultima oară?

- Nu îmi pot aminti.
- Acum o lună? Un an? Doi ani?
- Nu îmi amintesc, am spus.

Întrebările îl înșurubau în jilt, îl apăsau, erau nedrepte și de nerăspuns.

— Și în tot acest timp, domnia ta ai fost departe de soții spirituali ai domniei tale, te-ai prins, în schimb, cu bărbații care, dacă mărturiile noastre nu mint, sunt mai mult decât ticăloși?

Întrebarea atârna deasupra lui, se întinde, devine un munte. Văzu înspre ce înălțime trebuie să urce mintea omului, scară

după scară, dacă urma să răspundă, astfel că se pregăti încă o dată să urce. Se ridică în picioare. Întinse mâna dreaptă și prinse poalele sutanei printre genunchi, le răsuci și le petrecu pe sub brâu.

Cei șapte bărbați se ridicaseră și ei. Erau mai nemișcați chiar și decât sfinții care săreau și zăngăneau în ferestre.

Oaspetele se lăsă încet pe speteaza jilțului. Zâmbetul său era din nou foarte binevoitor:

— Ești istovit de multe munci ale domniei tale, Preasfinte. Haide să continuăm sfatul mâine.

— Dar cât pierdem noi vremea aici, ei sunt acolo, dincolo de ferestre...

— Prin autoritatea pe care mi-o dă acest sigiliu, îți poruncesc să te întorci în casa domniei tale.

Vorba a fost blândă și plină de bunătate, dar, după ce privi sigiliul, Jocelin știu că de această dată nu mai avea nici un răspuns. Se întoarse să plece, iar cei șapte bărbați făcură o plecăciune; dar el își spuse în sinea lui, am trecut cu toții de momentul plecăciunii! Plecă, pășind cu clinchet pe pardoseala împodobită cu arabesc, și Părintele Anonim i se agăță de umăr. Poarta se închise în urmă; în incintă stăteau așezați în rând soții săi într-un spirit. Acum erau ceva mai mulți, dar nu cu mult. Astfel, el trecu printre șirurile de ochi, alungându-i pe toți din mintea lui.

În dreptul intrării dinspre apus, trase cu urechea și cu coada ochiului să audă și să vadă ce făceau diavolii cu vremea de afară. Se desfăcuseră din lanțuri, sau poate că nu chiar de tot; și așa era destul ce făceau. Furtuna nu mai bătea acum dinspre sud-est, ci de-a dreptul dinspre răsărit, astfel că sub peretele apusean era la adăpost. Aici apa nu se afla sub suflarea vântului și șuvoaiele curgeau în cascade în dreptul fațadei din mulțimea de streșini, sau erau scuipate de gurile de piatră, și spălau cu o revărsare statornică pietrișul de la piciorul

treptelor. Totuși, cu toată acea apă de peste tot, cerul era înalt și luminos. Norii se stârniseră în fășii care păreau să se împletească unele cu altele. Ploaia nu cădea din nici un nor anume. Parcă s-ar fi alcătuit din văzduhul însuși – ca și când aerul era un burete, stropind ici și colo, la întâmplare.

Dar Părintele Anonim era lângă el.

— Vino, Preasfinte.

O pelerină se întinse peste umerii lui Jocelin.

— Gluga, Preasfinte. Așa.

Blândă, liniștită apăsare pe cot.

— Pe aici, Preasfinte, trecem dincolo. Acum.

Când ieșiră de la adăpostul zidului, îi lovi în plin vântul, mânându-i spre casa Vicarului. Apoi ajunseră sus, unde se găsea patul lui – aici el lăsa pelerină să-i cadă de pe umeri în mâinile capelanului și rămase în picioare, privind spre poartă. Odgonul încă îi mai strângea pieptul.

— N-am să dorm până nu se va fi terminat.

Se întoarse spre fereastră și văzu cum șiroiește pe ea o găleată întreagă de apă. Simțea cum în spatele lui îngerul și demonul își declaraseră război.

— Du-te la ei acum, du-te înapoi la ei. Spune-le că acum trebuie să înfigem Cuiul, până nu e prea târziu. E o goană împotriva timpului.

Închise ochii și, în aceeași clipă, își recunosc neputința de a se ruga. Deschise ochii și-l zări pe Părintele Anonim șovăind în mijlocul camerei.

— Încă te mai afli sub autoritatea mea. Pleacă!

Când iarăși îndreptă privirile înspre el, omulețul dispăruse.

Începu să se foiască de colo-colo. După ce va fi bătut Cuiul, gândi, fleșa și vrăjitoarea mea vor înceta să mă mai hărțuiască. Poate că într-o bună zi voi afla cât de păcătoasă a fost – cu adevărat cât a fost de păcătoasă; dar acum fleșa este lucrarea; și Cuiul.

După o vreme, se apropie de fereastră; nu zărea însă cu limpezime nimic, din pricina stropilor care atârnavu tremurând, alunecau la întâmplare sau dispăreau ca și când ar fi fost luați cu mâna. Așteptă să primească un semn, dar nu venea nimic de nicăieri. Am spus că sunt nebun, gândi; e mai adevărat decât credeam. Ar fi trebuit să plec și eu – ce caut eu aici? Dar nu se clinti din loc, ținea mâinile încleștate, buzele se strângeau și se destindeau, în timp ce lumina pălea în fereastră și vântul nu contenea să bată. Când fereastra se prefăcu într-un simplu pătrat opac, își dădu seama cât de slăbit era din pricină că stătuse atât de mult în picioare; astfel că se duse la pat și se întinse fără să se dezbrace, în așteptare. La un moment dat, se sculă în capul oaselor când auzi un pârâit și un uruit de undeva dinspre acoperișul casei. Nu se mai culcă deloc, rămase așa, ascultând, sprijinit în cot, cufundat în întuneric. Văzu fleșa prăvălindu-se de sute de ori – o auzi căzând de sute de ori, până când furtuna însăși năvăli cu toată forța în capul lui. Încercă să adoarmă, dar n-ar fi putut spune ce era somn și ce veghe, căci amândouă însemnau același coșmar. Încercă să se gândească la alte lucruri, dar de fiecare dată descoperea că fleșa îi era atât de solid înfipă în minte, încât nu putea să se gândească la nimic altceva. Uneori vântul se oprea câte o clipă și atunci inima lui tresărea; dar vântul revenea ca un șfichi în fereastră, ca apoi să urle fără stăvilire.

Rămase întins pe pat între somn și trezie. La un moment în timpul nopții, fereastra fulgeră cu o lumină strălucitoare, făcându-i trupul să i se zgârcească în pat, dar bubuitul tunetului nu străbătu prin vuietul vântului. Urmări alte pârâituri în acoperiș, alunecări de țigla. Apoi îi trecu prin minte că, dacă stătea la fereastră, ar fi putut zări, când scăpărau fulgerele, ce se întâmplă cu clădirea, drept care se târi din pat și rămase în așteptare. Următorul fulger nu-i dezvălui nimic

altceva decât că fereastra se găsea într-un cu totul alt loc decât socotise el; se întoarse, deci, ca să fie în dreptul pătratului opac. Se apropie, își lipi fața de geam și ascultă apa prăvălită pe el, după care urmă fulgerul. Nici o fracțiune de secundă. O durere în ochi, lumina schimbându-și culoarea în verde, chiar și după ce și-a dus mâinile la ochi. Știa că umflătura din mijlocul luminii era turnul, dar n-ar fi putut spune cu exactitate ce formă avea acum, sau dacă era înclinat, sau dacă avea o fleșă în vârf. Orbecăi până ajunse înapoi la pat și se întinse. Cu fața în jos, încercând, mai presus de orice altceva, să se gândească la vremurile de demult, care au fost fericite; timpuri cu Părintele Anselm, dascălul novicilor, sau mai degrabă novice el însuși, în locul însorit de pe malul mării; și iarăși se ridică și se opri la fereastră. Dar următorul fulger căzu mult mai departe în spatele catedralei; lui i se păru că silueta neagră se izbește, diformă, de el. Se întinse din nou și nu mai știu dacă a ațipit sau a leșinat pur și simplu.

Reveni dintr-o fântână foarte adâncă. În străfunduri auzea un zgomot discordant dinspre vârf; dar nu acesta l-a făcut să-și revină. Erau și alte zgomote, țipete slabe, aproape ca niște piuituri de pasăre. Deodată se trezi de-a binelea, știind unde se află, în cea mai nebuloasă dintre luminile cenușii. Le auzea strigătele pe scară.

Se rostogoli din pat și se repezi la ușă.

— Sunt aici. Trebuie să aveți curaj, copiii mei!

Dar vocile țipau și suspinau.

— ...acum și în ceasul...

— Părinte!

Strigă în josul scărilor:

— Nici un rău nu se abate asupra voastră!

La picioarele lui erau mâini, îl trăgeau de pulpană.

— Orașul este distrus!

— ...paiele de la acoperișul unei case sunt împrăștiate peste tot în cimitir...

Strigă spre ei:

— Ce s-a întâmplat cu fleșa?

Mâinile se cățarau pe trupul lui și o barbă i se înfipse în obraz.

— Cade, Preasfinte Părinte! Cădeau pietre din parapet încă înainte de lăsarea întunericului...

Se depărtă de ei și se duse la fereastră și frecă întunecimea cu degete neghioabe, de parcă ar fi putut-o răzui ca pe o vopsea. Se întoarse repede la scări.

— Satan este liber. Dar nimic rău nu se va abate asupra voastră. Jur.

— Ajută-ne, Preasfinte Părinte! Roagă-te pentru noi!

Apoi, în lumina palidă, printre mâini și bubuiturile vântului, înțelese ce avea de făcut. Se împinse în ei, dându-i la o parte, trase pulpana sutanei din strânsoarea lor, scutură o mână de pe umăr. Apoi avu drum liber, câte o treaptă pregătită pentru fiecare pas. Nimeri holul mare și ușa cu cârlig. Bâjbâi până scoase cârligul, ușa se deschise brusc, izbindu-se de perete și azvârlindu-l și pe el înapoi în hol. Jocelin ocoli rafalele și se înșurubă în ele prin ușa deschisă. Vântul însă îl aruncă în perete, iar el rămase buimăcit acolo, clătinându-se. La o nouă încercare, vântul îi îngădui să treacă de gura vârtejului, dincolo de care Jocelin se prăbuși pe pietriș. Se târî înainte, și vântul îl ridică din nou în sus, apoi îl lăsa iarăși să cadă în mâini și genunchi; era ud până la piele, de parcă ar fi căzut în râu. În capul lui se învâlmășea gândul confuz că acum el se trudea cu trupul său, precum făceau și alții, astfel că sfredeli înainte, traversă pajiștea înspre cimitir. Ceva ne-definit îl lovi în față, provocându-i o usturime ca de urzică. Se prăbuși la adăpostul unui colnic în creștetul căruia se afla o cruce de lemn; pulpana sutanei îl biciui, așa că o ridică și

o prinse la brâu. O șipcă adusă de pală de nicăieri îl pocni cu putere peste coapsă.

Își înălță puțin capul și miji ochii prin lumina cenușie, înspre partea cealaltă a mormântului atât de trebuincios acum; și în aceeași clipă, Satan, care luase forma unei pisici sălbatice plămădite în înaltul cerului, sări pe toate cele patru labe ale sale pe marginea orizontului dinspre miazănoapte și se repezi cu țipete în jos, asupra lui Jocelin și a nebuniei sale. Pelerina i se desfăcu la gât și zbură oareunde, zbatându-se ca o cioară neagră, dar mâinile lui se încleștară de crucea de lemn. Acolo rămase încleștat, amăgind pisica până când aceasta dădu semne de oboseală. Abia atunci își părăsi adăpostul și traversă cimitirul, apucându-se cu fiecare mână de câte o cruce, adăpostindu-se după fiecare, până când ajunse la cel mai mare dintre toate adăposturile, poarta dinspre apus. Îi trecu pragul, se lipi cu spatele de ea și își trase suflul. Dar, în primele clipe, cum stătea pironit acolo, avu impresia că în catedrală se afla o adevărată congregație. Abia după câțva timp înțelese că luminițele pluteau doar în ochii lui, iar cântarea era, de fapt, doar vacarmul pe care îl făceau toți diavolii ieșiți din iad. Viermuiau prin înălțimile întunecate, izbeau, zăngăneau, loveau în ferestre, făcând o adevărată risipă de furie, și sub izbucnirea lor, marea fereastră de la capătul de apus se zbătea ca o pânză de corabie. Dar el nu-i luă în seamă, atunci când se năpustiră asupra lui, mai mult decât s-ar fi sinchisit de un stol de păsări, căci el se găsea în afara propriei sale ființe, treaz și adormit în același timp, un om stăpânit. Uau, uau, uau, uau, urlau și ieau! ieau! ieau! urlau, izbindu-l cu aripi solzoase și apoi ducându-se să lovească în stâlpii țiuitori și în ferestre, și în bolta ce vibra deasupra; și auzi pe cineva, poate pe sine însuși, imitându-le țipetele, în timp ce trupul său fugea chircit, traversând nava prin întunericul palid. Auzea gemetele arcadelor când își

încordau umerii de piatră. Când ajunse în fața altarului pus-tiu, demonii se dezlănțuiseră turbați și prinseră a sări și a se legăna de arcele bolților. Scotoci în altar, dădu peste cutia de argint și o smuci de unde era ascunsă, cu un gest de parcă în ea nu s-ar fi găsit altceva decât un cui obișnuit. Din transeptul de miazăzi răsună un zgomot de ceva spart, apoi de piatră crăpată; dinspre transeptul de miazănoapte, un bubuit și așchiile de gheață ale ferestrelor. Demonii se luptau cu el la intrarea în scara spiralată, dar el îi înfrânse cu ajutorul Cuiului. Apoi, când începu să urce, inima prinse a-l izbi în gât; pe platforma de la baza turnului abia dacă mai putea zări ceva din pricina luminilor sticloase care dansau în jurul lui. Nici urechile nu mai puteau îndura zgomotul, căci mustrea altădată șoptită din partea fleșei se transformase acum în urlete și țipete, într-un spațiu negru universal, născut din răgetul lui Satan cel eliberat. Lemnul și piatra nu se mai legănau abia perceptibil. Se înclinau atât de tare, încât el se trezi azvârlit într-o parte, iar când urcă scările, trebui să se țină bine cu mâinile, de parcă ar fi urcat pe un catarg. Pe una din laturi, afară, între urlete, se petrecea o neconținută spargere și apoi cădere. În cortul de lemn din vârful turnului, podeaua era îngropată în piatră sfărâmată și așchii, printre care el cu greu își găsi drum până la prima scară dintre cele ale fleșei. În stânga, sub ochii lui un demon își închidea încet gura de lumină cenușie. Apoi scară după scară, zigzag în întuneric – o scară abia eliberată jos, la bază, o alta îndoită, vibrând surd, de parcă ar fi fost înstrunită. Întunericul era plin de așchii care îl zgâriau și-l înțepau, în vreme ce el își continua urcușul în patru labe, îngerul ardea și împingea din urmă, iar cutia îi era strânsă în poala sutanei – sus, tot mai sus, unde spațiul era atât de îngust, încât învelișul se închidea în jurul lui ca un horn, și el simți diferența în mișcarea pietrelor și a lemnului și, într-un târziu, ghemuit în ultimul dintre toate spațiile, deschise pe dibuite

cutia, aruncă învelitoarea din pânză, apucă în mână Cuiul, așa cum l-ar fi apucat oricare dintre zidari, își lăasă greutatea în picior și cot și cu argintul moale al cutiei începu să lovească, să bată cuiul în lemn, băjbâind, pipăind, izbind...

Zgomotele fleșei, fleșa însăși îi părăsiră mintea. Jocelin dădu drumul cutiei, dar nu o auzi cum cădea și se lovea. Începu și el coborârea, treaptă cu treaptă. Simți cum îi tremură neconținut mâna cu care se ținea, astfel că se sprijini și cu trupul. La scara în spirală ajunsese în patru labe.

Demonii încă mai stăpâneau nava, deși fleșa era acum apărâtă împotriva oricărei atingeri din partea lor. El însă nu era ferit de ei. Îngerul l-a părăsit, dulceața diavolului său zăcea pe el ca o mână fierbinte. Simți apele somnului crescând, dar nu avea puterea să le oprească. Se târî afară din strâmtoarea scării în galeria cenușie și se lăasă cu fața la podea, printre sfărâmurile de piatră, și i se păru că materia întreagă înmugurea încet. Diavoli nu mai țipau, ci cântau. Cântau încet și fără îndurare. Se deghizau și apăreau în capul lui sub înfățișare de ființe umane.

Se adresă pietrei sfărâmate:

— Am bătut Cuiul, fără El te-ai fi prăbușit!

Dar demonii îl înconjurară blând și îi arătară o viziune care se apropia tot mai mult. Pe neașteptate ochii lui priveau de partea cealaltă a incintei scăldate în soare și vedeau ulmii aruncându-și umbrele peste un boschet de margarete. Acolo dansau demonii, trei, dulci și micuți. Jocelin se apropie de-a lungul unei linii prelungi de umbră. Demonii dansau și băteau din palme și cântau:

Lipsea un cui și astfel potcoava s-a pierdut

Lipsea potcoava și astfel calul s-a pierdut

Lipsea și calul și călărețul s-a pierdut

Lipsea și călărețul și astfel regatul s-a pierdut...

Se auzi pe sine, mult mai tânăr, izbucnind în râs și isprăvind cântecul în locul lor:

Și pricina la toate era potcoava ce-și pierduse cuiul...

— Vino aici, copilă.

Atunci demonul traversă iarba și se apropie, în timp ce demonii ceilalți plecară, iar Jocelin privi în jos, iubindu-i inocența și frumusețea. Se auzi punând întrebări blânde, însă scrutatoare, o văzu tulburată, cu mâinile la spate, părul roșu căzând în şuvițe zburlite, frecându-și picioarele subțiri unul de altul; o auzi pe ea dând răspuns, izvorât din totala ei neînțelegere:

— Dar e numai un joc, pe care-l jucăm noi, Părinte!

În nețara asta, cerul era albastru și era lumină, consimțământ și nici un fel de păcat. Ea se apropie de el, goală, învelită în pletele ei roșii. Zâmbea și zumzăia dintr-o gură goală. El știa că sunetul acela explica totul, îndepărta orice durere și orice tănuire, căci aceasta era firea nețării. Nu putea vedea fața demonului, și asta era tot o regulă a nețării; dar știa că ea era acolo, și ea se mișca toată înspre el, așa cum și el se mișca înspre ea, tot. Apoi veni un val de farmec și bunătate inefabile, val după val, și o ispășire.

Și apoi nu a mai fost nimic.

Capitolul X

Își veni în fire foarte încet. Obrazul era lipit de sfărâmaturile de piatră și lumina zilei era inevitabil prezentă. Vreme lungă, chiar și după ce ochii s-au deschis, ei erau singura parte a trupului pe care și-o mișca. Își aruncă privirea în lungul coridorului și văzu un monument destul de cunoscut. Se agăță de el, îl cercetă centimetru cu centimetru, de parcă ar fi fost o cale de a-și trece timpul, dacă nu cumva se iveau între timp ceva mult mai rău care să i-l umple. Dar nici monumentul și nimic altceva din jur nu îi oferea vreun ajutor. Iată că era lăsat singur și neputincios în marginea cunoașterii celei noi.

În acea clipă vorbi:

— Bineînțeles. Ar fi trebuit să știu. Ar fi trebuit să înțeleg.

În biserică erau zgomote, bufnitura îndepărtată a unei uși, voci. Se ridică și porni șchiopătând spre intersecția navelor. Când pași în spațiul de sub bolta în cruce, izbucniră strigăte. Doi servitori veneau în goană și Părintele Adam era în spatele lor. Cu brațele și capul atârând, îl așteptă pe Adam să se apropie.

— Ce trebuie să fac?

— Să mergi cu mine. Femeia așteaptă.

— Ce femeie?

Dar nici nu rosti bine întrebarea, și își aminti că ea era moartă; și că această femeie era Alison, care-și căuta loc confortabil de mormânt.

— Mă voi întâlni cu ea. Poate știe ceva. La urma urmei, asta i-a fost viața.

Astfel că străbătura nava împreună, cu cei doi bărbați în urma lor. În colț desluși o siluetă și inima îi tresări; dar era mutul, care nu mai zumzăia. Știa cum aceeași rușine îl includea și pe tânăr, și din această pricină își întoarse de la el privirile, spre ușa prin care îl conduseseră la ieșire.

Se opri în curtea din fața casei în care locuia.

— Mai am voie să intru?

— Așa s-a hotărât. O vreme.

Dădu din cap și păși înăuntru, pe pietrele atât de cunoscute. Dar holul cel mare se schimbase, la fel ca atât de multe alte lucruri. Ardea un foc de lemne, peste tot erau lumânări, aprinse ca pentru altar, în fața focului era un covor și pe el două jilțuri. Abia dacă se zăreau jilțurile din pricina strălucirii lumânărilor și, în sinea lui, observă cât se asemănau lumânările astea cu petele sticloase care-i jucau uneori în fața ochilor. Nu avu însă răgazul să cerceteze schimbările toate în amănunțime, deoarece femeia ședea în jilțul aflat în partea cealaltă a căminului, iar în spatele ei se aflau alte femei. Ea se sculă în picioare atunci când el ajunsese la marginea covorului, căzu în genunchi, îi apucă mâna și i-o sărută, murmurând:

— Preasfinte Părinte. Jocelin!

Dar apoi, fără nici o trecere, se ridică iute și vorbi pe jumătate întoarsă către celelalte femei:

— Ar trebui niște apă caldă, prosoape, săpun...

O opri cu mâna ridicată:

— Nu are importanță.

După tăcere și pauză, el se uită la femeile din spate.

— Spune-le să ne lase singuri.

Umbrele femeilor se retraseră; și după ce plecară ele, ea îi luă mâna între ale sale, o strânse blând, îl trase spre jilț; și toată partea sa stângă fu încălzită de căldura domoală a focu-

lui. Văzu cât de micuță era, cât un copil de mică, fața ei nu trecea de ochii lui. Femeia privi peste umărul lui:

— Îl trimiți și pe capelanul tău de aici, nepoate?

— El rămâne. Sunt dat în grija lui. Și chiar de n-ar fi așa, nu se cuvine să rămân singur cu dumneata.

Vorbe la care ea îi râse în față.

— Mulțumesc pentru compliment.

El însă nu pricepu ce voise ea să spună, dar nici nu se os-teni să priceapă. Femeia dădu cu multă seriozitate din cap, ca și când l-ar fi înțeles ea pe el.

— Am uitat cât de provincial poți fi.

— Eu?

Provincial. Din provincie, departe de miezul lucrurilor, limitat în viziune și scopuri.

— Poate că așa este.

Acum avea în față, la nici un metru distanță, chipul ei, pe care îl privea atent, o suavitate doar cu puțin mai albă și mai netedă decât perlele care mărgineau boneta neagră. Probabil că părul era negru dedesubt, sau a fost. Se uită la sprâncenele arcuite, subțiri, se afundă în fântânile negre ale ochilor. Femeia începu să râdă, dar el o opri cu un bombănit:

— Stăpânește-te, femeie!

Ea se stăpâni și rămase zâmbitoare și supusă.

Rochie neagră, largă. Perle în jurul gâtului. Mâna – înțele-gând-i gândul, ea o ridică în dreptul ochilor lui – plinuță și albă. În spatele mâinii, fața ei – și iarăși, ghicind ce dorea, ea coborî mâna –, fața zâmbitoare, la fel de plinuță ca și mâna. Gura mică, nasul arcuit. Pleoapele – întunecate, străluci-toare, boite fără îndoială, gene lungi și dese, lacrimi atârnavu printre genele de jos.

— Sora mamei mele.

Zâmbetul se transformă în schimonositură și lacrimile căzură. Vocea ei, însă, era la fel de liniștită și de amuzată.

— Cea neastâmpărată.

Și deodată începu să se agite și în mâna ei apăru o bucată de ceva alb.

— Măcar atât.

Se aplecă și Jocelin inspiră o boare de primăvară care-l făcu să închidă ochii, amețit. Prin îmbulzeala de amintiri simți cum țesătura albă îi atinge și-i șterge obrajii, simți o mână trecându-i prin păr. Iar o auzi murmurând:

— La urma urmei, chiar și...

Deschise ochii în boarea de primăvară, în timp ce ea continua să-i șteargă fața. Îi putea cerceta chipul de la numai câteva degete distanță; abia acum observă cât de bine se ținea și ce îngrijită era. Căci pielea netedă era acoperită cu creșuri fine ce nu ar fi putut fi zărite mai de departe. Un compromis între prea multă grăsime și prea puțină, așa cum trădau liniile cele mai adânci de la colțul fiecărui ochi și cele de pe fruntea întinsă. Era o față care trebuia să se apere, dansând mereu de la o expresie la alta, altfel imobilitatea i-ar fi făcut obrajii să atârne. Doar ochii, gura cea mică, nasul se țineau tare – bastioane puternice care nu aveau nevoie de nici o apărare. Pe Jocelin îl cuprinse un vag sentiment de milă pentru acel obraz din fața lui, sentiment pe care, însă, nu știa cum să-l exprime, așa că se mulțumi să murmure:

— Mulțumesc, mulțumesc.

În sfârșit, îl lăasă în pace, luă primăvara cu ea de partea cealaltă a covorului și se așeză în jilțul din fața lui.

— Ei bine, nepoate?

Își aminti deodată că ea nu venise să răspundă la o întrebare, ci să obțină ceva de la el. Se frecă la tâmplă cu degetele.

— În ce privește scrisorile acelea pe care mi le-ai trimis și problema cu mormântul tău...

— Nu, crede-mă! strigă ea ridicând mâinile. Nici nu te gândi.

Dar el se aprinsese.

— S-ar putea ca hotărârea să nu mai țină de mine, deși nu sunt sigur. Părintele Adam...

Ridică vocea.

— Părinte Adam?

— Preasfințite! Nu te aud. Să vin mai aproape?

Ce vroiam să întreb? Dar pe ea?

— N-are importanță.

Focul juca în ochii lui.

— O, nu, Jocelin! Am venit din pricina ta – pentru că ești în starea în care ești. Trebuie să mă crezi!

— Erai îngrijorată din cauza mea? A mea, provincialul?

— Povestea ta e cunoscută în țară. Chiar în lume, așa zice.

— Există un înțeles pe care trupul tău – iartă-mă – l-ar pângări.

Atunci avu ocazia să constate cât de repede se aprindea ea din fire:

— Nu tu ai fost cel care l-a pângărit? Și oamenii aceia? Biserica părăsită? Ciocanul acela de piatră care atârână acolo sus și așteaptă să lovească?

Își așinti privirile în flăcări și îi răspunse calm:

— Este un lucru prea complicat pentru ca o femeie să-l poată pricepe. Am fost ales, înțelegi? Apoi mi-am petrecut viața ca să aflu ce anume lucrare mi se cere, și apoi să o duc la împlinire. M-am oferit pe mine. Cine vorbește ar trebui să fie mai – mult mai atent.

— Ales?

— O să te lase să-ți faci mormânt acolo, nu mă îndoiesc de asta. Întrebarea e dacă mai am eu dreptul sau nu.

— Ales?

— De Dumnezeu, El face asta, la urma urmei. Apoi eu l-am ales pe Roger Mason. Nu era nimeni altcineva să o facă, să o poată face. Apoi au urmat celelalte.

Ridică privirile surprins de hohotul ei.

— Ascultă, nepoate. *Eu* te-am ales. Nu. Ascultă, iar eu am să-ți spun ceva. N-a fost la Windsor, ci la o casă de vânătoare. Stăteam întinși pe pat amândoi...

— Ce are a face asta cu mine?

— Eu i-am făcut pe plac, și el a vrut să-mi dăruiască ceva, deși aveam tot ce-mi putea sufletul dori pe această lume...

— Nu vreau să ascult.

— Dar atunci am avut un gând, pentru că eram fericită și din această pricină generoasă; astfel că am răspuns: „Am o soră și ea are un fiu“.

Iarăși zâmbea, un zâmbet plin de milă de data asta.

— Ia seama, nu a fost numai generozitate, recunosc. Era atât, atât de cucernică, atât de deznădăjduită și întotdeauna... Mă rog, a fost pe jumătate generozitate, hai să-i zicem așa. Pentru că era ca tine, într-un fel, încăpățânată, îi plăcea să jignească...

— Femeie... el ce-a spus?

— Ah, Jocelin, așază-te! Mă faci să fiu nervoasă că stai așa ca o pasăre mare, gheboșită de ploaie. Mă întreb dacă nu cumva *triumfam* un pic?

— *Ce-a spus el?*

— A spus: „O să-i punem o perla în gură“. Exact așa. Calm. Și atunci am spus: „E novice, cred, nu știu în ce mânăstire“. Eu am început să chicotesc, el să hohotească, și apoi ne-am îmbrățișat și ne-am tăvălit – pentru că trebuie să recunoști că treaba asta își avea și ea partea ei amuzantă. Amândoi eram tineri, cum să zic... Ne plăcea. Jocelin...?

Văzu că femeia îngenunchease în fața lui.

— Jocelin? Ce importanță are? Important este cum trăiești.

— Lucrurile pe care le-am făcut, răspunse el cu o voce răgușită.

Tăcu un timp, apoi continuă:

— Întotdeauna am gândit că trebuie să-mi sacrific viața pentru lucrare; și poate că aceasta este calea de neexplicat în cuvinte ce trebuie urmată pentru a putea împlini lucrarea. Și, la urmă, este Cuiul...

— Ce cui, nepoate? N-ai șir în ce spui!

— Episcopul nostru Walter, la Roma...

— Cunosci Roma. Și-l cunosc și pe episcopul Walter.

— Ei, atunci înțelegi. Ce contez eu? Doar lucrarea are importanță, pentru că, pentru că...

— Pentru că ce?

— E un lucru atât de înalt, că tu nu-l poți înțelege. El a bătut-o în cui chiar de ceruri. Eu îi ceream bani, nebun orb ce sunt. El însă mi-a dat ceva mai bun.

Poftim, gândi. Cu asta, basta. Dar se înșela, căci iar o auzi vorbind, cu o voce sugrumată:

— I-ai cerut bani și el ți-a trimis un cui?

— Așa am zis.

— *Walter!*

Femeia începu să râdă, hohot după hohot, tot mai stridente, până când o sufocară aproape, iar în liniștea care se lăsa Jocelin mai auzi stâlpii țiind în urechile lui. Nu că ar fi priceput ceva sau că ar fi putut deduce ceva printr-un gând cu judecată ce ar fi trecut prin capul lui; ci era un fel de boală care intra în el și un tremur al trupului până în vârful degetelor. Apoi răul îl înecă.

O simți trăgându-l de mâini.

— Jocelin! Jocelin! Nimic nu poate avea atâta importanță!

Deschise ochii.

— Trebuie să crezi, Jocelin!

— Să cred?

— Ah, da, da. Să crezi în... chemarea ta... și în cui...

Îl prinse de umeri și-l scutură.

— Ascultă la mine. Ascultă, ți-am spus! Nu ți-aș fi spus dacă...

— Nu mai are importanță.

— Aveai o întrebare pe care voiai să mi-o pui. Gândește-te la asta, concentrează-te. Care este?

O privi și văzu cât era de speriată.

— Ce este această...

Dar formularea semăna atât de mult cu jocul de-a ghicitoarea, încât nu se mai putu abține și izbucni într-un râs ascutit.

— Acum îmi amintesc. Ce înseamnă când mintea omului se întoarce mereu la unul și același lucru, iar acela nu este cel legiuit, cel care se cade; ci nelegiuit. Să clocești același gând și să-ți amintești, pe jumătate cu plăcere, pe jumătate într-un fel de chin subtil...

— Ce lucru?

— Și apoi ele mor; pentru că mor, mor; să naști în minte întâmplări care ei nu i s-au întâmplat ei niciodată...

— Ai zis „ei“?

— Să o vezi în fiecare amănunt, desenată pe văzduhul neșării – cu adevărat, să nu fii în stare să vezi nimic altceva – să știi că aceasta este partea logică a tot ceea ce s-a petrecut înainte...

Șopti, foarte aproape de urechea lui:

— Asta ți s-a întâmplat ție?

— E un fel de hăituială. Totul face parte din ceea ce a mai rămas.

O privi cu gravitate, vorbindu-i drept în față:

— Tu știi, fără îndoială. Numai spune-mi. Asta este tot ce vreau. E vrăjitorie, nu-i așa? *Trebuie să fie vrăjitorie!*

Ea însă se retrăgea din fața lui, se rezemă, apoi se ridică, dându-se înapoi, în capătul celălalt al covorului. Rămase șoapta îngrozită în urma ei:

— Da. Vrăjitorie. Vrăjitorie.

Și dispăru undeva, iar el rămase singur, dând solemn din cap în fața focului.

— E un tipar în toate astea. Mai este ceva ce trebuie distrus. Trebuie să mai fie.

Își aminti de Părintele Adam din umbră.

— Ce crezi, domnia ta?

— Tălpile ei coboară în iad.

O alungă din minte, iar ea dispăru din viața lui precum un strop de ploaie în apa râului.

— Zăpăceală peste tot.

După o clipă de tăcere, Părintele Adam vorbi din nou:

— Trebuie să dormi.

— Nicicând n-am să mai dorm.

— Haide, Părinte.

— Am să stau aici și am să aștept. Există un tipar, și acesta nu este încheiat.

Astfel rămase așezat, urmărind armatele de scântei care hoinăreau printre flăcări. Când și când mai scotea o vorbă, dar nu către Părintele Adam.

— Și totuși încă nu a căzut.

Gemu, se legănă dintr-o parte în alta. La un moment dat, mult mai târziu, tresări dintr-odată și strigă:

— Blasfemie!

După multe ore, când numai jarul mai rămăsese din focul aprins, vorbi iarăși:

— Se naște o frăție între bărbații care au stat și au privit focul cum se stinge și și-au măsurat viața urmărindu-i pâlpâirile.

Lumina zilei se strecura prin ferestre și pălea acolo unde zăceau topite lumânările. Ultima scântie a focului se pierdu în holul cel mare, și atunci intră vestitorul. Era omul de credință, zumzăind și arătând cu degetul. Jocelin se ridică încet din jilț.

— Am îngăduința domniei tale, Părinte, să merg cu el?
Păzitorul făcu un gest de respingere.

— Ne vom duce împreună.

Atunci Jocelin își lăsă capul în jos și plecat și-l ținu, și în acest fel merse la poarta de apus, în ultimele zbateri ale văzduhului tulburat. În navă nimic nu părea să fie nou, drept care Jocelin se adresa mutului dintr-o parte, nedorind să-l privească direct în față:

— Arată-ne, fiule.

Mutul îi duse în vârfurile picioarelor până la coloana din spre sud-est și le arătă locul unde săpase cu dalta o gaură mică în piatră, apoi se depărta tot pe vârful. Jocelin pricepu ce avea el de făcut. Luă dalta, ridică mâna și înfipse unealta. Dalta intră adânc, adânc, prin învelișul de piatră, se frecă și pătrunse prin pietrișul cu care giganții, ce trăiseră pe Pământ în alte vremuri, umpluseră miezul coloanei.

Și în acea clipă toate se împăcară unele cu altele. Spiritul său se azvârli în jos, într-un golf interior, adânc, aruncă, dăruiește, distruge până-n temelii, zidește-mă laolaltă cu ceilalți; și făcând aceasta, își azvârli jos și trupul făcut din materie, genunchii, fața, pieptul, zdrobindu-le de piatră.

Apoi îngerul puse deoparte cele două aripi prinse de co-pita despicață și-l lovi de la șezut și până în cap cu un îmblăciu incandescent. Șira spinării i se umplu de un foc dens, iar el urlă neputând să îndure, și totuși știa că trebuia să o facă. La un moment dat, simți niște mâini stângace care încercau să-l ridice, dar el n-ar fi știut să le deosebească de îmblăciu din pricina felului în care se zvârcolea trupul său la răscrucea navelor, ca un șarpe rupt în bucăți. Și trupul țipa, și mâinile se luptau cu el și sub toată grămada se afla Jocelin care știa că, în sfârșit, o rugăciune bună a primit răspuns.

Când durerea se mai alină, își dădu seama că brațe gri-julii îl duceau de la locul sacrificiului. Rămase în așteptare,

întins pe un spate ce lipsea. Mai mult de atât îngerul cu îmblăciu nu putea face; doar cât putea îndura trupul, orice ar fi gândit capul. Mai târziu, la spatele său nu avea să mai fie nimic, nici un fel de simțire.

Îl culcară în patul din încăperea de sus, de unde putea vedea nervurile de piatră ale bolții. Uneori, îngerul se depărta, și atunci avea răgazul să gândească.

I-am dat înapoi spatele meu.

Lui.

Ei.

Ție.

Uneori șoptea iritat:

— A căzut?

Omul-cuier răspundea liniștit:

— Încă nu.

Într-o zi de oarecare luciditate, îl străfulgeră un gând:

— Au fost multe stricăciuni?

— Dacă te ridici în capul oaselor, Părinte, ai să poți vedea pe fereastră.

La aceste vorbe, clătină capul dintr-o parte în alta pe pernă.

— Niciodată n-am să mă mai uit la ea.

Lumina scăzu puțin, semn că Părintele Adam se dusese la fereastră.

— Dacă te uiți la ea într-o doară, îți vine să crezi că n-a pățit nimic. Dar fleșa s-a lăsat puțin într-o parte, amenință chiliile. S-a înțepenit în parapetul din vârful turnului. S-a sfărâmat multă piatră.

O vreme stătu nemișcat și tăcut. Apoi mormăi:

— Primul vânt care va bate. Primul vânt.

Omul-cuier se apropie, se aplecă asupra lui și vorbi cu blândețe. De la acea distanță se puteau desluși oarecare trășături pe chipul lui.

— Te agiți prea mult, Părinte. Stricăciunea este mare, așa e, dar ai construit cu credință, chiar dacă ai greșit. Un păcat mic, între toate păcatele. Viața însăși este o construcție șubredă.

Jocelin își legănă din nou capul dintr-o parte în alta.

— Ce știi domnia ta, Părinte Anonim? Domnia ta vezi doar în afara lucrurilor. Nu cunoști nici măcar a zecea parte.

De parcă s-ar fi aflat alături de Părintele Adam, impunându-i un păcat, îngerul îl lovi din nou. Când Jocelin își reveni în simțiri, Părintele Adam era tot acolo, vorbea ca și când n-ar fi fost întrerupți de o a treia ființă.

— Amintește-ți de credință, fiule.

Credința mea, gândi Jocelin, ce credință? Dar nu dădu glas întrebării în fața chipului de deasupra lui, care, într-o bună zi, ar fi putut să atragă atenția mai-marilor asupra lui. Oftă doar și râse.

— Ai vrea să-mi vezi credința? E acolo, în cufărul cel vechi. Un carnețel în colțul din stânga.

Se opri o clipă, ca să-și tragă sufletul, apoi râse din nou.

— Ia-l. Citește-l.

Urmară câteva momente de mișcare, târșăire, scârțâitul capacului. Apoi, din lumina de la fereastră Părintele Adam întrebă:

— Cu voce tare?

— Cu voce tare.

Cerneala trebuie că a devenit cafenie, gândi el. Anselm era atunci tânăr încă, iar Roger Mason un copilandru, nu mai mare. Cât despre ea... Iar eu eram tânăr, sau mai tânăr.

Părintele Adam zgârie aerul amurgului cu vocea lui:

— *Într-o seară, la trei ani după ce am primit acest rang, am îngenunchat în capela mea, rugându-mă, cu palida putere pe care o aveam, să-mi fie luată vanitatea rangului. Eram tânăr și eram foarte mândru de casa asta mare a mea. Eram tot numai o îngâmfare...*

— Cu adevărat așa era.

— *Probabil că asupra mea s-a pogorât o mare putere de înțelegere. Făceam gesturi mărunte, mărturisind dorința mea de a-l servi pe Dumnezeu după cum cerea rangul pe care-l purtam. Căutam cu tot dinadinsul să mă uit la clădire ca la un lucru, un obiect ce-mi stătea în cale; și nu-mi era greu, căci zidurile se vedeau de la fereastra mea...*

Jocelin își legănă iarăși capul dintr-o parte în alta. Gândi – ce lumină aduc aceste vorbe? Nici una! Nici una!

Oare nici una?

— *Urmăream conturul acoperișului, pereții, contraforții ieșiți în afară, turnulețele ascuțite, înălțate la distanțe egale de-a lungul parapetilor...*

— Oare chiar nici una, Părinte?

— *Acum știu de ce privirea îmi era astfel ținută. Dar atunci nu știam, doar stăteam ingenuncheat și mă uitam, până când privitul acesta m-a făcut să fiu indiferent față de lucrul pe care-l priveam. Într-o zi, inima mi-a tresărit, aș putea spune că mi s-a născut atunci un sentiment în inimă. Trep-tat a devenit tot mai puternic; a crescut până când, în prea plinul lui, a izbucnit într-un foc viu...*

— Așa este... jur!

— *...care s-a stins apoi, dar m-a lăsat alt om. Căci acolo, desenat pe cer, am văzut cel mai apropiat turnuleț; reprezenta în cele mai mici amănunte imaginea în piatră a rugăciunii mele. Țâșnirea în înalt, podoabele gândurilor dăruite celor din jur, apoi avântul inimii, crescând, îngustându-se, străpungând... și în vârf, cioplit în piatră, acel lucru pe care-l simțeam ca pe o flacără dogorătoare.*

— Așa a fost. Încă mai poți vedea turnulețul, dacă întorci puțin capul.

— *Dacă toate acestea, copiii mei, îmi păreau ciudate în neștiința mea, cum să descriu atunci minunea celor întâmplare*

mai apoi? Căci, pe măsură ce priveam, înțelegerea mea devenea tot mai cuprinzătoare. Ca și când acel turnuleț fusese cheia ce deschidea pentru mine o carte uriașă. Parcă mi se dăruise o a treia ureche cu care să ascult, un al treilea ochi, să privesc! Pentru că întreg edificiul – și eu care, în nesăbuința mea tinerească, crâcnisem împotriva lui! – întregul edificiu se dezvăluia acum în fața ochilor mei. Întreg edificiul prinsese glas. Noi suntem trudă, ziceau zidurile. Ferestrele ogivale își uneau mâinile și cântau: Noi suntem rugăciune. Și triumghiurile acoperișului – dar cum să pun în cuvinte toate acestea? Eu încercasem să mă lepăd de casa mea; și ea se întorcea la mine, înmiiată.

— Chiar așa.

— Am luat-o repede spre intrarea dinspre apus și i-am trecut pragul. Acum să fiu mai limpede. Felul în care văzusem eu clădirea era imaginea pe care și-o alcătuiam un om viu, plecat în rugăciune. Dar înăuntru era o carte bogat înscrisă, pentru a da învățătură acelui om. Era o seară de iarnă, așa-mi amintesc, și la acel ceas nava era cufundată în întuneric. În ferestrele de colo scânteiau patriarhii, iar dedesubtul lor sfinții; și la fiecare altar din navele laterale erau mănunchiurile de lumânări pe care voi le-ați dat. Amintirea mirosului de tămâie și murmurul preoților la misă în capele – dar le-ați văzut pe toate astea! Am înaintat, nu, am fost mânat înainte de o încântare a spiritului care devenea tot mai arzătoare cu fiecare pas pe care îl făceam, înspre certitudine și abnegație. Când am ajuns aici, la răscrucea navelor, nu puteam face altceva decât să mă arunc pe aceste pietre, cu capul înainte...

— Aceleași dale. Și am mai făcut-o de atâtea ori de-atunci încoace.

— Căci, într-un fel, devenisem una și aceeași ființă cu înțelepții, sfinții – nu, sfinții și înțelepții ziditori...

— Coloanele se îndoie.

— Am fost inițiat în limbajul lor secret, atât de limpede și de vizibil pentru toți oamenii care pot să vadă, să vadă. Manualul Lui despre Rai și Iad se afla deschis în fața mea, și în această carte îmi descifram nimicnicia. O nouă mișcare a inimii a părut să înalțe biserica în mine, ziduri, turnuri, acoperiș în pantă, cu un firesc deplin și cu inevitabilitatea consimțământului: astfel că, în noua smerenie pe care mi-o găsisem și în marea cunoaștere pe care mi-o descoperisem, o fântână a țâșnit în afară din lăuntrul meu, afară, sus, străpungând în sus cu flăcări și lumină, în sus printr-un nespațiu, umplându-se cu o supremă nevoie de a acționa, de netăgăduit (dar cine putea tăgădui – cine ar fi tăgăduit?), o implacabilă, de neoprit, măreață fântână a spiritului, o ardere sălbatică a mea pentru Tine...

— Ah, Doamne!

— ...și în vârful, dacă vârful era cuvântul nimerit, o alcătuire, un dar ce nu stârnea nici un orgoliu de a-l fi primit. Trupul meu zăcea pe treptele catifelate, într-o fracțiune de secundă, cât o clipire a pleoapelor, s-a preschimbat din existența lui de zi cu zi. Într-un târziu, viziunea m-a părăsit; și amintirea, pe care o savuram ca pe o mană cerească, se modelă în forma fleșei, se potrivește într-o altă formă, centrul cărții, coroana, rugăciunea supremă!

— Un lucru sfărâmiș, diform. Nimic din toate acelea. Absolut nimic.

— Și, într-un sfârșit, m-am ridicat în picioare. Lumânările încă mai ardeau, la fel de lungi, și preoții murmurau aceeași misă, căci nu trecuse, cu adevărat, decât o secundă în măsurătorile lumii. Străbătând nava, duceam imaginea templului în ochiul meu. Știți voi, copiii mei? Ceea ce ține de spirit este de trei ori mai real pentru ceea ce este materie. Abia când am ajuns la jumătatea drumului spre casa mea am înțeles adevărata natură a viziunii mele. M-am întors să mă mai uit o dată și să fac semnul crucii, și atunci am văzut că lipsea

ceva. Biserica era acolo; dar rugăciunea supremă, înălțată din mijloc precum o săgeată – nu exista ca prezență fizică. Și din acel moment am știut de ce mă adusesese Dumnezeu aici, pe mine, unicul său slujitor...

Vocea care zgâria se opri. Îl auzi pe Părintele Adam frunzărind paginile goale. Apoi se lăsă liniștea. Închise ochii și-și puse obosit mâna pe frunte.

— Așa vorbeam odată. Atunci când m-am azvârlit la po-dea și m-am dăruit lucrării acesteia, gândeam că a mă oferi pe mine era același lucru cu a dăruia totul. Aceasta a fost prostia mea.

Părintele Adam vorbea, și în glasul lui era o intonație nouă, de uluială și tulburare:

— Dar atâta a fost tot?

— Am crezut că am fost ales; un om al spiritului, iubind mai presus decât orice și care primește o anume lucrare pe care să o îndeplinească.

— Și din aceasta a urmat restul, datoriile, biserica părăsită, discordia?

— Mult mai mult. Mai mult decât vei ști domnia ta vreo-dată. Pentru că eu însumi nu mă cunosc. Îndoieli, complicități. Lucrarea înainte de orice. Și împletit în ea, un fir de aur... Nu, creșterea unei plante cu flori ciudate și fructe, încâlcită, încolăcită, hulpavă, distrugătoare, sugrumătoare.

Și în aceeași clipă planta apărui în fața ochilor lui, o orgie de frunziș, flori și fructe răskoapte, crăpând de zeamă. Nu era chip să urmărească încâlceala până jos la rădăcină, nici să desprindă fețele torturate, care strigau dintre ramurile încolăcite; astfel că izbucni și el într-un strigăt; apoi rămase tăcut. Zăcea, simțindu-și spatele și ocolind durerea care se pornise sub frunte, uitându-se doar la nervurile de piatră ale bolții. Singurul gând era unul aparte.

Sunt aici; și aici nu se află nicăieri anume.

Când Părintele Adam vorbea din nou, vorbele lui nu mai zgâriau aerul. Mai degrabă cădeau ca niște pietricele.

— Deci, asta a fost tot.

Prin fereastră pătrunse mai multă lumină atunci când Părintele Adam se depărtă de ea. Acum veni lângă el, iar întrebarea pe care o puse nu avea sens:

— Când auzi lucruri, le vezi?

Zăcea în al său nicăieri, legănându-și durerea de cap dintr-o parte în alta, parcă ar fi vrut să se scuture de ea. Pe sub fereastră se auziră pași și vălurirea unui fluierat vesel. Cu mintea întunecată, urmări fluieratul până dispăru după colț.

— Ce importanță are?

— Nu te-au învățat nimic? Atunci, de mult, cu atâția ani în urmă?

Ce-am învățat? Lângă mare, vulturul s-a năpustit asupra mea. A fost îndeajuns. Și după aceea...

— Ai auzit ce-a spus femeia. Știi cum a fost.

Părintele Adam șopti cu patimă:

— Mai bine li s-ar fi legat o piatră de moară de gât...

Aaaa, nu, gândi. E prea simplu, ca oricare altă explicație. Asta nu duce niciodată până la rădăcină.

Însă vocea de-a dreptul uluită a Părintelui Adam îl întrerupse:

— Nu te-au învățat să te rogi!

Părul suflat spre spate de vântul spiritului. Gura deschisă, nu pentru a da drumul apei de ploaie, ci pentru osanale. Zâmbi strâmb capelanului.

— Acum e târziu.

Dar Părintele Adam nu zâmbea. Stătea într-o parte, cu mâinile împletite la piept. Privirea îi pironia pieziș, în jos, din ochii neacoperiți de smocurile de păr de pe frunte. De data asta, în vocea lui răzbătea teroarea, parcă zărise și el planta și simțea pe obraz atingerea rapidă a unui cârcel.

— Duhovnicul tău...

— Anselm?

Marele Anselm, gândi. Alături de el și totuși nu; și apoi si-giliul. Se adresa nervurilor de piatră ale bolții:

— Să-ți spun ceva, Părinte Adam, vrei? Bănuiesc multe, și i-am iubit pe toți; poate că de aceea mă urmărește ea. Domnia ta ești incomparabil mai bun decât ei – cu adevărat, nu știu să existe oameni atât de întunecați, de blestemați –, cu toate acestea, nu ești cu mine, aproape, prins în ramuri. Vrajitorie. Trebuie că e o vrajitorie la mijloc; altfel, cum ar putea ei doi, ea și el, să se așeze atât de categoric între mine și cer?

Auzi o respirație foarte aproape de el. Își retrase privirile de la nervuri și de la trecut și văzu cum îngenuchează Părintele Adam lângă pat. Fața îi era îngropată în palme, trupul întreg i se scutura. Cuvintele erau și ele tremurate, țâșniră printre palme într-un bolborosit neașteptat:

— Dumnezeu să ne aibă pe toți în paza Lui!

Lăsă repede mâinile în jos și se închină. Își împreună degetele pe pat, coborî fruntea și iar bolborosi. Bolborositul se rări, încetă.

Părintele Adam înălță capul. Zâmbi. Jocelin abia acum își dădu seama cât greșeau cei care socoteau că nu avea chip. Doar că ceea ce era însemnat acolo era scris cu o caligrafie mărunță care putea fi ușor trecută cu vederea dacă nu te concentrai anume asupra ei sau dacă nu se opreau vrând-nevrând ochii asupra obrazului, așa cum i se întâmplă unui bolnav ce zace în pat.

Și înainte să-și dea seama de ceea ce făcea, strigă feței aceleia:

— Ajută-mă!

Și senzația că aceste vorbe ar fi o cheie. Le simți zgâlțâindu-i trupul, așa cum se cutremurase și trupul Părintelui Adam

mai înainte. Zgâlțâirea asta îi provocă dureri în spate și în cap; dar durerea de care era ea legată era o mare infinită, iar acum își trimitea un braț ca să-l umple și pe el și se revărsa din belșug prin ochii lui. Îi lăasă să curgă, fără să țină seama de ei, pentru că marea aceea îi atrăgea acum toată atenția. Apoi se mai ivi un braț; îi trecu de-a curmezișul pieptului, iar mâna îi apucă umărul. O altă mână îi ștergea încet fața.

După o vreme, tremuratul se opri și lacrimile încetară să mai curgă. O voce delicată, ca și fața de altfel, începu să murmure lângă el:

— Acum vom începe de la început. Odată ai știut rugăciunile cu toate treptele lor; dar le-ai uitat. Asta e bine. Cele mai multe dintre ele nu sunt pentru muritorii de rând și păcătoși. În domnia ta a fost un fel de virtute. Pe treapta cea mai de jos este rugăciunea grăită. De aici vom începe, căci amândoi suntem copii și așa încep copiii...

— Și rugăciunea *mea*, Părinte? Și... viziunea mea?

Aici urmă o pauză. Îngerul meu negru se va întoarce, gândi el. Știu asta, simt semnele în mine! Grăbește-te, cât mai e vreme!

— Rugăciunea *mea*? Fleșa rugăciunii mele? Ceea ce citești?

Boarea umedă de acum era altfel, pornea din pielea lui. Simți o mână ce-i dădea la o parte părul de pe frunte; dar asupra lui pogorâse deja teroarea născută de apropierea îngerului.

— Repede!

— Chiar deasupra rugăciunii grăite este o altă treaptă, foarte profundă și de aceea foarte apropiată sufletului. Acolo suntem încurajați, descoperim și sentimentul, emoția. Așa cum dai copilului o lingură de miere, ca răsplată că a fost bun; sau pentru că ai vrut tu să-i dai. Rugăciunea ta a fost cu siguranță o rugăciune bună; dar nu foarte.

Întorcea foaia, încerca să scape. Numai ceva atât de adânc, probabil că se afla foarte aproape de rădăcina plantei, putea să-l facă să strige astfel către nervurile de piatră ale bolții și către fața delicată și neliniștită:

— Fleșa mea a străpuns toate treptele, de la cea de jos până în vârf!

Atunci îngerul negru îl lovi.

Capitolul XI

Durerea îl mai lăsa când și când, și atunci putea gândi. De fiecare dată, primele vorbe erau o întrebare către Părintele Adam:

— A căzut?

Iar răspunsul de fiecare dată același:

— Nu încă, fiule.

În capul său construia, căuta ce fundații trebuiau puse, înainte să știe ce voia de fapt.

— N-am să știu adevărul până când nu vor desface catedrala piatră cu piatră, ca un joc din bucățele.

Probabil că Părintele Adam își închipuia că aiurează, pentru că nu spusese nimic la aceasta. Drept care Jocelin, urmând calea sa interioară, ajunsese la un al doilea gând:

— Și nici măcar atunci.

Într-una din zile, trimise după Anselm și aștepta o veșnicie sub bolta plină de umbre, până când își aminti care era noua sa stare. Prin urmare, trimise din nou vorbă, rugându-l pe Anselm să se milostivească de el. Anselm veni cu un mers țeapăn. Era la ceas de după-amiază, umbrele adânci se înstăpâniseră deja, căci locul era îndreptat înspre răsărit și înspre catedrală și avea doar o fereastră. Auzi cum Părintele Adam se îndepărtează, coboară scările, ca să-i lase singuri, auzi jilțul scârțâind atunci când Anselm se lasă în el. Apoi își îndreptă privirile înspre el și cercetă capul cu franjurile argintii deasupra frunții. Dar Anselm refuză să-i întoarcă privirea. Ochii lui erau fixați cu îndărătnicie asupra ferestrei, iar gura îi era pecetluită.

— Anselm, am ajuns, într-un târziu, într-un loc pustiu.

Anselm fulgeră o căutătură piezișă, dar repede și-o retrase. Ca și când priveliștea ar fi fost necuviincioasă. Cuvintele pe care le rosti puteau fi bănuite și așteptate; dar erau uscate, rigide, ca și ținuta lui:

— Toți oamenii, mai devreme sau mai târziu...

Nu, gândi Jocelin. Nu așa se vorbește cu oamenii în carne și oase. El nu mă vede pe mine. Eu nu sunt real; dar învăț ceva nou.

— M-am întors, cu multă suferință, până la acele zile de demult, pe țărmul mării, când domnia ta mă aveai în grijă.

Anselm se uită spre el. În atitudinea lui se citea o stinghereală împietrită, care se transmise și vocii, când vorbi:

— În cumpăna vieții...

— Viața!

Jocelin închise ochii și se gândi la aceasta.

— Știi, desigur. Viața mea nu a fost nicidecum așa cum mi-am închipuit-o eu. Dar, odată am pășit pe acea peninsulă; și am venit la domnia ta, dascăl al novicilor, pentru că eu așa am crezut, că Sfântul Duh ne-a ales.

Își ridică din nou privirile spre boltă. Dincolo de ea se întindeau fâșii de nisip și o mare orbitoare.

— Am alergat la domnia ta.

Anselm tresări. Pe fața lui se schiță o umbră de zâmbet; dar nu era vesel.

— Toată vremea te aruncai la genunchii mei, ca un câine.

— Și ce poți înțelege din asta, Anselm?

Anselm se întoarce iar către fereastră. Obrajii îi erau îmbujorați. Vocea – sugrumată:

— De ce trebuie mereu să ai un prieten foarte bun, așa, ca o față neștiutoare?

— Eu?

— De ce să fi fost tocmai eu obiectul acestui... respect de adolescent?

În capul lui Jocelin se produse o oarece confuzie.

— Eu? Așa arătam?

Vocea lui Anselm răsună foarte gravă, foarte încrâncenată:

— Tu nu știi. Nu ți-ai dat seama niciodată cât de imposibil ești. Imposibil.

Jocelin își linse buzele uscate.

— Sunt – am fost – un om cu sentimente puternice. Lipit de tact. Așteptă ca durerea pricinuită de aceste vorbe să se ostioiască întrucâtva, apoi vorbi iarăși către boltă: Tu, Anselm. Cu tine.

Anselm se ridică în picioare și începu să dea ocol încăperiilor. Se opri la un moment dat, între fața lui Jocelin și boltă. Își răsuci capul pe gâtul țeapăn, îl privi pe Jocelin în ochi și porni iarăși cu pașii lui mărunți.

— E atâta vreme de atunci. Poate că niciodată nu a însemnat mult – iar apoi, tot ce s-a întâmplat apoi! Nu. Nu pot să spun mai mult. Amuzat, înduioșat. Și iritat. Erai atât de... zelos.

— Zelos. Atât, zelos. Nimic mai mult. N-ai văzut nimic, n-ai înțeles nimic.

Anselm izbucni:

— Dar *tu* nu poți înțelege? Ne-ai stat în cârcă, ai stat în cârcă mea, o generație întreagă!

— Aveam de împlinit munca noastră. Eu așa gândeam... iar acum nu mai știu ce gândesc...

— Mie acel loc mi-era de ajuns; poate că nu chiar ceea ce stătuse în intențiile ctitorului. Apoi a trebuit să vii tu, cu aripile întinse în zbor, ca o pasăre uriașă...

— ...până la dascălul novicilor.

— Eu sunt ceea ce sunt. Dar ca să te văd săltând, de pe o treaptă pe alta, de la un titlu la altul adică, acolit, diacon, preot; să te văd Vicar al acestei biserici, când abia dacă știai a citi Tatăl Nostru; și să fii ispitit, da, ispitit – căci încotro

merge calul, într-acolo se îndreaptă și căruța, iar lumea asta mare este o trebuință, o recunosc, n-am ce face, atâta vreme cât nici unul dintre noi nu e sfânt –, să fii ispitit spre o asemenea ruinare. Recunosc sincer. Puteam să rămân acolo unde am fost și puteam face acolo ceva bun. Tu m-ai ademenit și eu am mușcat momeala.

— Și?

— Și? Păi, restul îl știi. Regele cel bătrân a murit; și tu nu te-ai mai înălțat.

— Așa, deci.

— Și mai apoi, să trebuiască eu să-ți ascult spovedaniile, pe jumătate pline de laudă de sine...

Chiar și în slăbiciunea sa, Jocelin se simți cuprins de o mare uimire:

— Ce fel de preot ești tu?

— Tu ar trebui să știi. Ca și tine, dacă vrei neapărat. Știu asta. Dar Ivo, Jocelin? Un băiețandru preot. Doar pentru că tatăl lui a dat lemn pentru construire. Înțelege? El are tot atât drept în biserică pe cât aveai și tu. Sau eu. Numai că el va face mai puțin rău. El își petrece vremea vânând. Tu te-ai așezat deasupra noastră, ca mălura, ca stricarea. Erau vremuri când, văzându-te cum îți foloseai puterea, simțeam că mi se strânge inima și că mi se taie răsuflarea. Am să-ți mai spun un lucru. În ciuda zurbăgelii ăleia atârinate acolo, deasupra cumpănilor noastre, în Capitul este pace și înțelegere, și asta numai pentru că tu nu ești acolo, parcă s-ar fi revărsat balsam peste noi.

— Anselm!

— Îți amintești ce-ai spus în Capitul când eu am ridicat vocea împotriva fleșei? Pentru că eu îmi amintesc. Niciând nu am să uit. Acolo, de față cu toată lumea. „Stai jos, Anselm!” Îți amintești? „*Stai jos, Anselm!*”

— S-o lăsăm baltă. Nu-i nimic de zis, nici de făcut.

- Și mai e problema lumânărilor.
- Știu.
- Și, în sfârșit, Jocelin. Dacă vrei ca totul să fie spus pe de-a dreptul, mai este și treaba cu edificiul.
- Nu poți să pleci?
- Trebuie să recunoști că asta a pus capac la toate, să încerci să mă pui pe mine, la vârsta și poziția mea, alături de zidari.
- Mă rog. Atunci mă iartă.
- Firește că te iert. Te iert.
- Te implor. Nu să mă ierți pentru una sau alta, pentru lumânarea asta sau jignirea cealaltă. Ci să mă ierți pentru ceea ce sunt.
- Am spus doar.
- O și simți, Anselm? Spune-mi că simți asta.
- Se auziră pași coborând; apoi, o tăcere lungă.
- Trecură multe minute până când ghici o schimbare: erau însă mulți oameni, care veneau și dansau în fața ochilor lui, o închinăciune ciudată și semne cu mâna. Printre ei nu-l putea desluși limpede decât pe Părintele Adam; și iarăși strigă:
- Ajută-mă, Părinte!

Atunci Părintele Adam se apropie și începu să descâlcească firele. Trăgea și descâlcea, dar nu ajungea nicăieri, pentru că toate erau atât de încâlcite, iar planta răului creștea printre toate și peste toate, acoperindu-le. Până la urmă, Jocelin nu mai simți nimic în afara durerii de spate (și focul bolnav atunci când l-au răsucit pe burtă ca să-l înfășoare în lână de miel), și o suferință răspândită de la gât până la vintre. Părintele Adam nu vedea nimic pe mâinile lui. Îi spuse doar că e slăbit și amărât și că singurul lucru care contează acum e voința. Nu înțelegea Părintele Adam nici cât de important era să primească el iertarea de la cei care nu erau suflete creștine;

nici că pentru aceasta era nevoie să-i înțelegi; și cât de imposibilă era înțelegerea lor.

Dându-și seama că trebuie să scape de Părintele Adam, din acea clipă deveni foarte viclean. Așteptă să i se ivească o zi bună; căci, uneori, erau și zile bune, când soarele lucea vreme îndelungată pe scândurile dușumelei, iar el știa foarte exact unde se afla. Ivindu-se o asemenea zi, se prefăcu a dormi un somn de om sfârșit; pe Părintele Adam îl auzi foindu-se. Întredeschise înadins un ochi și furișă o privire înspre spatele omulețului care se depărta pe scări în jos. Își strânse toate forțele pentru ceea ce avea să urmeze și, în sfârșit, se ridică în capul oaselor și își pogorî picioarele din pat, așteptând mai apoi să-i treacă amețeala. Porni ținându-se cu mâinile de perete, ajunse la locul unde era calota, pe care și-o așeză deasupra pletelor, și mantia pe care și-o legă în jurul umerilor. Se târî din treaptă-n treaptă, tremurând din încheieturile picioarelor de prea mare slăbiciune, ajunse în marea sală pe care o găsi pustie. Nici focul nu era aprins, nici lumânări nu ardeau; în schimb, era multă lumină, iar umbrele treceau prin dreptul ferestrelor. Mai era și o prospețime în aer, care stârnea jalea din pieptul lui. Își alegea un băț din grămada aflată lângă vatra căminului și, sprijinindu-se în el, se îndreptă de spate.

Preț de câteva clipe, rămase gânditor. Am să ies pe ușa din spate, ca să nu mă vadă; și nu ar trebui să dau ochi nici cu cioplitorul în piatră.

În fața ușii era o stivă de lemne în iarba înaltă și mănoasă. Îl izbi o aromă, făcându-l să se rezeme de lemne fără să mai țină seama de spate, și așteptă până când suferința aceea împărășiată în tot trupul ieși odată cu lacrimile din ochi. Apoi, deasupra capului său se petrecu o mișcare, încât, pentru o fracțiune de secundă, avu o speranță sălbatică. Își răsuci gâtul și se uită în sus dintr-o parte. Un nor de îngeri scăpără în

lumina soarelui, erau roșii, aurii și albi, și înmiresmau văzduhul cu această aromă dulce, mărturisind bucuria în fața luminii și a aerului. Odată cu ei aduceau o revărsare de frunze luminoase și, printre frunze, ceva lung și negru care sărea. Capul lui plutea împreună cu îngerii, și deodată înțelese că mărul avea mai mult decât o singură cracă. Era dincolo de zid, izbucnind în roiuri și risipe, punând stăpânire pe pământ și ceruri, o fântână, o minune, un măr; și asta îl făcu să plângă, așa cum plânge un copil, neștiind dacă lacrimile erau de bucurie sau de tristețe. Mai apoi, acolo unde grădina vicariatului ajungea la râu și copacii atârnav deasupra apei lunecătoare, văzu tot albastrul cerului strâns într-un sa-fir înaripat care scăpără o clipă.

— Vino înapoi! strigă.

Dar pasărea era dusă, o săgeată ținută o singură dată. N-o să se întoarcă în veci, gândi, nici dacă stau aici toată ziua. Cochetă o clipă cu gândul că pasărea s-ar putea întoarce și s-ar cocoța pe un stâlp, la câțiva pași de el, și-și va arăta întreaga ei splendoare, dar în inima lui știa el ce știa.

— Nici un pescăruș albastru nu se va întoarce de dragul meu.

Oricum, își spuse, tot am avut noroc că l-am văzut. Nu l-a mai văzut nimeni altcineva. În cele din urmă, se ridică în picioare și ieși în curte, pe o alee lateralnică. Se uită la capătul prăfuit al bățului în care se sprijinea și picioarele lui se mișcau încet. Trebuie că arăt ca o cioară bătrână, gândi, abia mă târăsc, aplecat de spate până aproape de pământ. De ce mă duc să caut ceva ce nu se găsește acolo? Chiar și această întrebare este prea simplă! Mă duc dintr-o mulțime de motive și toate sunt amestecate. Prea fac mult caz din pricina merilor și pescărușilor albaștri.

Când ajunse la Poarta Regelui, se așeză pentru odihnă pe un pripon de piatră și cercetă colbul. Dar, chiar dacă îl

călcaseră atâtea pași, tot praf era, ceea ce făcea ca lumea întreagă să pară și mai tristă. Își strânse brațele în jurul trupului și porni târșit prin praf, până când se trezi sub nasul său cu șanțul de apă ce venea dinspre drumul principal, și o fătucă se bălăcea în el.

— Unde este Roger Mason, copila mea? i se adresă el.

Ei poftim, cine ar fi crezut că voi ajunge să vorbesc chiar ca un om bătrân? Dar n-apucă să-și termine gândul, căci copila sări afară din apă, rupând-o la fugă. Și pentru că el nu avea pe unde altundeva să traverseze, trecu direct prin șanț. Dădu peste picioarele și mijlocul unui bărbat și vorbi:

— Unde este Roger Mason, fiule?

Cineva scui pă de deasupra sa; scui patul rămase agățat de marginea mantiei.

— Strada Nouă, se auzi o voce ursuză.

Picioarele se depărtară.

Își înturnă bățul și picioarele spre dreapta și le sili să calce pietrele drumului. Strada Nouă e foarte lungă, își zise; și abia de gândi acest lucru și simți cum îl lasă puterile și nu mai poate face un pas înainte. Se uită în jur după un loc unde să se așeze, dar nu zări nimic, și atunci se lăsă pe jos, lângă un perete de nuiele și chirpici, acoperindu-se cu mantia. O trase până peste față, închipuindu-și astfel că era într-un cort.

Dar simțea apăsarea prezenței lor chiar și prin pânza cortului; astfel că se uită afară și dădu cu ochii de picioarele desculțe ale copiilor.

— Unde este Roger Mason, copiii mei?

Picioarele se depărtară, lipăind în șanțul cu apă. O piatră sări pe lângă picioarele sale. Ar fi mai bine să plec – își zise –, să mă duc oriunde. Și se împinse în sus, cu spatele la perete; în aceeași clipă își aminti că Roger Mason trebuie că era la Letoyle. Se târî cu bățul în mâna stângă, iar cu dreapta ținându-se de perete; și, în sfârșit, văzu hanul cu steaua pictată pe

tăblie și priponul în față, la intrare. Se așeză fără suflu pe piatră și spuse în sinea lui: E bine și așa, pentru că nu pot merge mai departe.

— Roger Mason.

Picioarele se depărtară și se întoarseră cu mai multe picioare. Și le vorbi și acestora, ca și celor dinainte:

— Roger Mason, Roger Mason.

Într-un târziu apărură și niște picioare muieresti printre toate, și poala unei fuste roșii. Femeia scoase un țipăt și vorbi repezit dar și de data asta, ca întotdeauna, vorbele ei puteau fi ușor nebăgate în seamă. Îmi pare rău pentru ea, gândi, însă nu prea mult – doar puțin rău. Este neputința mea că ea nu face parte din durerea din mine.

Măini îl apucară pe la subsuori și-l ridicară de pe piatră, iar picioarele lui și bățul se târâiau în praf. Văzu cum se apropie o ușă, scări pe care tălpile lui le atingeau una câte una, în timp ce bățul sărea, lovea, sărea, lovea. O altă ușă, în și mai multă întunecime, care se deschise brusc. Măinile îl depuseră, cu fundat cum era în norul de leșin, pe laviță, se depărtară și închiseră ușa. Iar el așteptă, cu ochii închiși, ca lucrurile să se întoarcă la el.

Primul lucru care s-a întors a fost un zgomot. O răcăială, tuse, ceva între respirație și scuipat, cu un anume ritm. Asta îl făcu să deschidă ochii; și acolo, pe o latură a focului firav, în dreptul ferestrei, se găsea un pat imens, cu așternuturi mototolite și căpătâi. Și acolo era întins Roger Mason, sprijinit în cot, îmbrăcat din cap până-n picioare, numai ghetele și le descălțase. Râdea fără oprire cu fața lui umflată; gura îi era tot mai deschisă, hohotele se preschimbau treptat în strigăt, și trupul se prăbuși pe spate. Jocelin se uită la pieptul lui, cum urca și cobora.

Roger Mason se răsuci, trăgând și așternutul după el. Se sprijini iarăși în cot și rânji la Jocelin, arătându-și dinții, ca

un câine. Fața îi era ascunsă. Jocelin își pironi privirile în ochii lui cu pleoapele înroșite; obrazul lui Roger se schimonosi. Meșterul întoarse capul într-o parte și scuipă la întâmplare în direcția focului.

— Puți ca un hoit.

Jocelin cumpăni în minte aceste cuvinte, apoi cernu în gând toate chipurile ce s-au aplecat asupra patului său. Tot ce se poate să fie așa, își spuse, da, într-adevăr, tot ce se poate. Își auzi propria voce repetând ca un ecou cuvintele, o voce caraghioasă, de om bătrân:

— Tot ce se poate să fie așa, Roger, tot ce se poate. Da, într-adevăr, tot ce se poate.

Roger Mason se plecă în față, răsucind brațul în care se sprijinea.

— Te-au ajuns și pe tine, spuse cu mulțumire fățișă.

Râgâi și un lichid roșu i se scurse pe bărbie.

— Încă nu a căzut, Roger. Așa mi-a spus Părintele Adam. Mi-a zis că într-o zi tot va cădea, chiar dacă o construim din granit și-o ancorăm de rădăcinile pământului.

Meșterul zidar începu să se ridice din pat. Își coborî picioarele din așternuturi și traversă camera cu pas clătinat. Jocelin îl auzi blestemând și izbind în geam. Ceva pâraî, urmă zgomot de sticlă spartă. Meșterul zidar vorbi în aerul fără ecou:

— Cazi când poștești, mădular rebegit ce ești!

— Azi vântul aproape că nu suflă defel, Roger. Numai atât cât să unduie florile de măr.

Împleticindu-se, meșterul zidar se întoarse spre cameră. Se prăvăli în genunchi lângă pat, pipăi cu mâinile cearceafurile. Renunță, căzu într-o rână și izbucni iarăși în răs.

— Îmi place duhoarea ta, Jocelin. Îmi face bine.

Dar Jocelin se cufundase în visare, stare din care trimise doar un răspuns absent:

— Am văzut un pescăruș albastru.

Alte picioare, o fustă roșie, vorbe, vorbe, vorbe, vorbe. Ajutat, Roger Mason se urcă în pat. Vocea se apropie și se adresează lui Jocelin, îl părăsi și se întoarse la pat.

— Nu înțelegi, nebunule ce ești? Ei știu că el este aici!

Apoi fusta și vocea dispărură prin deschizătura ușii. Își îndreptă privirile spre pat, dar acolo nu putea zări multe, doar un piept care creștea și cobora, nu putea auzi multe, doar un gâfâit, pauză, alt gâfâit.

— Roger? Roger? Poți să mă auzi?

Doar gâfâitul și atât.

— Închipuie-ți. Eu care credeam că împlinesc o lucrare măreață; și, în fapt, nu făceam decât să aduc ruina și să semăn ură. Roger?

Se uită atent, dar singura mișcare pe care o putea desluși, pe lângă aceea de ridicare și coborâre a pieptului, era o ușoară tremurătură a unei mâini de câte ori gâfâia. Își întoarse privirile spre cărbunii vetrei. Acum păreau mai luminoși, pentru că pe la colțuri se furișau umbre.

— Să iubești întreaga omenire cu dragoste sfântă. Și apoi – Roger, mă auzi?

Dar Roger nu mișca. Jocelin renunță și rămase în așteptare, în timp ce mâna zăcea neclintită între o gâfâitură și alta, iar focul lucea tot mai viu între umbre; în acest timp, el cercetă harababura fără formă și de nedescris ce se găsea în mintea sa.

Într-un târziu, silueta de pe pat se clinti. Roger Mason se sprijini vlăguit cu capul de căpătâi și întoarse spre Jocelin un chip golit de orice expresie.

— Ei. Iată-ne, pe amândoi.

— Nu e adevărat că cei bătrâni nu suferă. Ba suferă la fel de mult ca și tinerii și au mai puțină putere să facă față suferinței.

— Vorbe goale!

— Și apoi, după toată sfințenia asta închipuită, să fiu vrăjit de o moartă.

— Ești nebun. Întotdeauna am spus asta.

— Poate. Tot timpul am fost ocupat cu țurturele ăsta colorat... Dar despre ea nu am știut absolut nimic. Asta a vrut ea să-mi spună în... în visul meu, când îmi vorbea, adică nu-mi vorbea, ci-mi zumzăia din gura ei goală? Și totuși, vezi, nici măcar de asta nu sunt sigur. Alison mi-a zis că m-a vrăjit. Asta a fost, nu-i așa, Roger? Ce-ar putea fi altceva? Și totuși, vezi – poate că, la urma urmelor, este un Cui adevărat. Nu avem de unde ști.

— Să te ia dracu', Jocelin! urlă meșterul zidar. O să cadă, și eu va trebui să stau și să aștept asta! Tu mi-ai luat meșteșugul, mi-ai luat armata, tu ai luat tot. Fii blestemat până-n străfundul iadului!

Și sughiță suspinând.

— Tu și plasa aia a ta. M-ai împins prea sus.

— Și eu am fost împins. Și eu am fost într-un fel de plasă.

Îl auzi pe Roger smiorcăindu-se în perna de căpătâi.

— Prea sus, prea sus.

Dintr-odată, mintea lui Jocelin se limpezi. Văzu deslușit ce putea fi făcut cu ceea ce nu avea formă, ceea ce nu putea fi împărtășit.

— Ascultă. Este un lucru anume pentru care am venit aici și vreau să-l fac.

Trase de șnurul mantiei până când reuși să și-o desfacă și să o lepede, își scoase calota, iar crucea de pe piept o atârna de spetează.

— Îmi cer iertare pentru tonsură. Orz stricat pe gâște. Nu, nu chiar. Erezii? Sunt un adevărat compendiu în materie.

Se ridică și traversează camera, târșindu-și picioarele. Înge-nunche, dar spatele său nu avea destulă putere să țină atâta greutate, astfel încât trupul se prăbuși în mâini. Așa să fie, își zise, asta va trebui să fie de ajuns.

— Odată ziceai că aş fi însuşi diavolul. Nu este adevărat. Sunt nebun. Şi-mi mai spun – sunt o construcţie cu o pivniţă uriaşă, unde trăiesc şobolanii; iar pe mâinile mele este un fel de rugină. Le fac rău tuturor celor pe care-i ating, îndeobşte celor pe care-i iubesc. Acum am venit cu suferinţă şi ruşine să te rog să mă ierţi. Urmă o tăcere lungă. Focul trosni, fereas-tra zăngăni în rama ei, frunzele foşniră afară. Printre palme cercetă scândurile duşumelei. Sunt aici, gândi. Nu pot face nimic mai mult.

Podeaua bufni atunci când se lovi de ea un genunchi, chiar lângă mâna sa dreaptă. Cineva îl apucă de umeri şi-l trase în sus. Braţele lui Roger îl înconjurau între flăcările din spatele său. Simţi cum trupul şi capul îi sunt zgâlţâite după cum înjura şi suspina meşterul zidar. Neputând plânge ca lumea, fiecare suspin era ca o convulsie ce-i scutura pe amândoi; apoi, printre suspine, se prăvăliră vorbe şi Jocelin descoperi că şi el se agăţa cu încheştarea celui care se îneacă. Capul lui Roger era cufundat în umărul lui. El, unul, se trezi bolborosind tot felul de prostii despre un măr, şoptind cuvinte caraghioase, alintătoare şi bătând uşor cu palma un spate lat, cutremurat. Atât de bun era omul acesta, atât de bun – indiferent ce înseamnă acest lucru! Ceva tocmai se naşte aici, sub semnul acesta vopsit, care se leagănă.

Câteva clipe doar, şi apoi Roger se îndreptă de spate. Cu o mână încă îl ţinea pe Jocelin de umăr, pe cealaltă şi-o trecu peste faţă, ca pentru a-şi şterge obrazul.

— Mă smiorcăi de parc-aş fi copil mic. Băutura, asta e. Una-două plâng atunci când sunt beat.

Jocelin simţi că se clatină sub apăsarea mâinii de pe umăr.

— Roger, crezi că mă poţi ajuta să mă ridic?

Meşterul zidar izbucni într-un hohot de răs răsunător. Mai mult în braţe îl duse pe Jocelin până pe laviţă, după care se prăbuşi pe marginea patului. Şi ca dintr-o suflare, Jocelin explică:

— Acum nu mai e nimeni în spatele meu. M-ai putea frânge. Uneori am impresia că s-a prăvălit peste mine greutatea ciocanului de piatră, dar uite că-i acolo.

— Acolo-i. Stă țeapăn în sus. Bea.

— Eu nu. Nu, mulțumesc.

Un capăt rătăcit din brațul de surcele se aprinse și arse cu o flacără galbenă. Camera se umplu de umbre jucăușe. Meșterul zidar se întinse după butelcă și trase o dușcă.

— Am făcut ce-am putut.

— Acolo sus a fost cumplit. Nebunie.

— Nu-mi vorbi despre asta.

— Apăsare; oprire; ușurare; oprire.

— Gata! Gata! strigă meșterul zidar.

Jocelin cercetă din nou acel ceva fără formă din capul său.

— Mai e un lucru, fără îndoială. O să cadă într-o bună zi, dar cu toată îndoirea coloanelor, cu fleșa care se apleacă, și pietrișul – tot nu pot spune cu încredințare. Încă mai am o urmă de, cum să-i zic, neîncredere? Adică, vezi, *poate* că este ceea ce am avut noi în gând să facem, tu și cu mine. El mi-a zis că-s ca o fată, mereu trebuie să am un prieten care este cel mai bun; dar nu-i nimica rău în asta, nu-i așa? Așa că eu am dăruit lucrării trupul meu. Oare ce-o ține în sus, Roger? Eu? Cuiul? Ea, oare, sau tu? Sau poate sârmanul Pangall, zăcând chircit dedesubtul podelei, la răscrucea navelor, cu o așchie de vâsc între coaste?

Roger Mason înțepeni, atât de țeapăn, încât flăcările îl făceau să tremure, de parcă ar fi fost și el felie de perete. Dar mai erau și alte lucruri care se mișcau în cameră, Jocelin le simți izbindu-l cu aripi negre. Vocea lui vorbe dintr-o furtună, iar el aproape că nici nu-și dădea seama că o folosește:

— Prin urmare, mai e ceva ce ai putea face, Roger, fiule. Mai e ceva.

Chipul lui Roger Mason era din nou vânat și congestionat, iar vocea aspră când vorbe:

— Din pricina asta ai venit aici, nu-i așa, Jocelin? Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte. Dacă eu nu – tu ai să spui.

— Nu! Nu! Nici prin gând nu...

— Te înțeleg, Părinte. Am simțit eu că mă ajunge din urmă.

Printre aripile negre, teroarea se lăsă asupra lui Jocelin.

— N-am vrut să...

— Am spus că te-nțeleg.

— Nu știu ce m-a făcut să spun asta – ceva mai presus de puterea mea!

Roger Mason se azvârlise între timp în vârful patului.

— Când o să înceapă din nou vânturile, am să-mi amin-tesc. Ochi pentru ochi.

— Ai putea să pleci de aici. Încă ești tânăr.

— Cine m-ar mai angaja? Cine ar mai lucra cu mine? Tu vrei totul, nu-i așa, Părinte?

— Dumnezeu este peste tot în jurul nostru. Asta am știut... Dar le știu și pe celelalte lucruri la fel de bine, Ceea ce înseamnă că nu știu nimic. Ce-i mintea unui om, Roger? E toată construcția, cu pivnițe cu tot?

Și atunci femeia apărură în cameră, cu ochi negri și vorbind vorbe goale. După ce ieși, el auzi alte voci și râsete.

— Ce este acolo, afară?

— Oameni.

— Înțelegi – dacă ea ar fi știut ceva despre asta, ce să spun? Vistierul știa despre el, ăsta e necazul, Roger – adică știa că e neputincios –, și a pus la cale măritișul. Cred că din pricina părului ei. Îl vedeam fluturând roșu peste fața ei îngustă și palidă. După aceea, bineînțeles că nu l-am mai văzut. Dar mai târziu, când stătea lângă stâlp și se uita la tine, suvițele mi-au sărit în ochi. După care m-a vrăjit. Aproape sigur că așa a făcut, nu crezi? De aceea trebuie să știu ce fel de făptură a fost; pentru că, dacă a știut, dacă a știut ce se

petrece cu bărbatul ei, poate chiar a și acceptat asta – n-ar putea fi grozăvie mai mare – și, cu siguranță, o asemenea ființă ar fi în stare să mă hărțuiască acum!

— Despre ce tot vorbești?

— Despre ea, bineînțeles. Eu a trebuit să am grijă de ea. Venea fuga-fuguța și apoi se oprea. Îi legam genunchiul julit cu o bucățică ruptă din... și ce-i cu asta? Mai târziu, când am aflat cât de mult se adâncise în plasa mea, am încercat să mă întâlnesc cu ea, am încercat să-i explic.

— *Tu?*

— A vorbit vreodată de mine? Ei, n-are importanță. Am sacrificat-o și pe ea. Precugetat. Știi, Roger, rugăciunile primesc răspuns. Oribil lucru. Astfel că, după ce a murit, m-a urmărit, m-a vrăjit, ca ruga să-mi fie orbită de păr. O moartă. Asta-i o glumă bună, nu-i așa?

— O glumă!

— Trebuie să existe un fel de a trăi în care orice iubire să fie la fel de bună, în care o anume iubire să nu fie rivala alteia, ci să se adauge la ea. Ce fel de lucru este mintea omului, Roger?

— Ai primit ce ai căutat venind aici. Du-te acum.

— Numai că trebuie să știi...

— Ce importanță mai are pentru noi?

— În mintea mea e atâta confuzie. Am iubit-o, înțelegi, înainte să mă farmece, ca pe o fiică. Înțelegi, atunci când a murit...

— Isprăvește. Pleacă.

— Am nevoie de trei limbi ca să spun trei lucruri o dată. Am fost acolo. Ți amintești? Nu voiam decât să ajut. Poate că înțelesesem anumite lucruri, chiar și atunci. Era pe po-dea. Când și-a ridicat privirile, m-a zărit în prag, îmbrăcat cum eram, vicar, preot, acuzator. Nu voiam decât să ajut, dar am omorât-o. Eu am omorât-o, ca și cum i-am tăiat beregata cu mâna mea.

Auzi picioarele meșterului zidar lângă ale sale. Simți o respirație fierbinte lângă obraz.

— Ieși.

— Nu înțelegi? De aceea trebuie să știu aceste lucruri... eu am omorât-o!

— Ieși de-aici! Ieși!

Mâinile lui îl îmbrânciră pe Jocelin într-o rână. Ușa se izbi de perete și aceleași mâini îl azvârliră afară. Jocelin văzu cum scara se apropia de el prea repede; se agăță de balustradă și genunchii îi loviră treptele.

— Hoit împuțit ce ești!

Cana de lut zbură pe lângă tâmpla lui și se făcu țândări pe perete. Picioarele și mâinile sale îl duseră până jos, pe pietre slinoase, iar în urmă-i auzi strigătul meșterului:

— Dare-ar să te biciuiască!

Dar strigătul fu acoperit de o furtună de voci, toate strigau și râdeau și lătrau. Se ridică, rezemându-se de perete, însă vacarmul se învolbură în jurul lui. Zări o potecă întunecoasă și se târî într-acolo, în timp ce hainele îi erau sfâșiate de pe spate. Auzi cum se rupe sutana; nu se putea întinde la pământ, niște mâini îl țineau în sus. Zgomotele se transformă în mârâituri și chelălăituri. Se alcătuiau în înseși gurile ce le scoteau, colțoase și băloase. Urlă:

— Copiii mei! Copiii mei!

Urletele și înghiontelile continuă, mare de afurisenii și ură. Mâinile se prefăcură în pumni și picioare. Deasupra tuturor i se păru că-i aude pe Ivo și pe prietenii lui, îmboldind dulăii:

— Șo pe el! Șo pe el! Șo pe el!

Căzu cu fața la pământ, vedea picioare și lumina unui prag de ușă deasupra jgheabului din șanțul cu apă.

Apoi, deodată, liniștea păru să cuprindă totul. Picioarele se depărtară de el, treptat, treptat. Auzi o voce în acea tăcere, o voce de femeie.

— Maică Precistă. Uitați-vă la spinarea lui!

Picioarele se depărtară și mai repede. Ieșiră din raza privirii lui, le auzi mergând, alergând, grăbind, împiedicându-se peste pietre. Ușa luminată se închise cu o izbitură.

Rămase întins și tremurând tot. Într-un târziu începu să se miște, se târî spre zid. Sunt despuiat, gândi, mă puteam aștepta la așa ceva. Se ridică cu greu în picioare și se furișă spre luminile palide ale felinarelor de pe Strada Mare. Când și când se desprindea de zid, clătinându-se până în șanț, de unde izbutea să iasă. O dată chiar căzu în apă. Uite cum arăt acum, ceea ce sunt cu adevărat, gândi și se cățără pe mal. În locul unde străduța dădea în Strada Mare căzu iarăși, dar nu se mai clinti. Aproape că nici nu simți veșmântul care îi acoperi la un moment dat spatele, nici nu văzu poala fustei ce-o purta Rachel și picioarele încălțate cu sandale ale Părintelui Adam. Mâini blânde avură grijă de el. O voce bolborosi ca o streășină iarna. Apoi nori de întuneric îl acoperiră.

Capitolul XII

Din nou era așezat cu fața spre nervurile de piatră ale bolții. Acestea nu se schimbaseră cu nimic, numai el intrase într-un alt fel de viață. Sentimentul că atârna deasupra trupului, și din timp în timp era înghițit de un val copleșitor de slăbiciune și pierdere care aduceau cu ele o frică lipsită de judecată. După val urma o prăpastie și iar se trezea suspendat în trezie, întrebându-se vag ce se întâmplase oare. Își vorbea sieși fără vorbe, deasupra trupului:

Unde am fost?

Și de fiecare dată venea răspunsul, fără vorbe:

Nicăieri.

I se dădea să bea ceva amar, mac poate, care, se gândea el uneori, era ceea ce-l făcea să poată să alunece și să plutească astfel deasupra trupului întins pe burtă. Erau și chipuri care se interpuneau, unul dintre ele îi dădea băutura aceea să o bea, și altul, Părintele Adam, tocmai se contura acum precis. Nu ar fi putut spune cât de căscate erau prăpăstiile acelea, nici cât de lungi perioadele de suspendare și plutire. Observa doar, fără să fie surprins, de la o privire la alta, cum însemnaseră lumina soarelui sau umbra trecerea orelor pe nervurile bolții. Uneori era mai degrabă atent la acel ceva, mecanismul acela, ce zăcea sub el și avea grijă de înălțarea și coborârea coastelor, treabă pe care o împlinea fără oprire, dar și fără vlagă, și inima din mijloc ce se zbătea ca o pasăre prinsă între ferestre. El, în schimb, era adus înapoi în trupul său

numai atunci când pastorii puneau mâna pe el din pricina unor trebuințe de neevitat. Într-una din dăți, surprinse cu multă limpezime o discuție din care nu pricepu decât ultimele câteva cuvinte:

— Este ftizie a spatelui și a șirei spinării...

După o pauză:

— Nu. Nici gând de-așa ceva. Inima, pricepi...

Dar în cea mai mare parte a acestui timp ciudat, schimbător, plutea în aer deasupra trupului său sau se prăbușea în prăpastie. Avea gânduri care durau un secol sau o secundă. Vedea imagini care acum îl lăsau pe deplin indiferent. Nu spunea aproape nimic, pentru că vorbirea era atât de complexă, chiar și numai când aveai acces la o singură gură. Accesul său era îngădit de dorința de a evita capcana trupului aflat acolo jos – îngădit și de prăpastia în care cădea adesea. Cu toate acestea, tot la câteva veacuri printre cețuri și măsurări seci ale bolții, făcea și el efortul cel lung. Se aduna cu de-a sila în gura de piatră, spărgea piatra și dădea în afară un suflu de aer dăruit cu formă:

— Căzut?

Chipul limpede deslușit al Părintelui Adam se apropia, se apleca, zâmbea.

— Încă nu.

Se uita atent la ochii albaștri, la gura ale cărei colțuri zâmbetul abia dacă le întindea ușor spre cutele obrazului. Și după ce fața aluneca dincolo de puțința lui de a o vedea, se trezea privind cu atenție orice îi lua locul în fața ochilor lui – o nervură de piatră, pe care poate că ateriza cu capul în jos o muscă, ce-și găsea apoi oarece treabă acolo.

La un moment dat, începu să se gândească la propriul său mormânt și atunci reuși să-l cheme la sine pe mut. Timpul urma prăpăstiilor, și prăpăstiile timpului, și după o înșiruire nesfârșită de timp și prăpăstii îl făcu pe mut să înțeleagă ce

voia de la el: pe sine fără nici o zorzoană, zăcând în moarte despuiat de veșmânt și carne, schelet întins pe burtă, învelit în piele, cu capul atârând și gura deschisă larg. Trăgea de cearșafuri ca să se facă înțeles, și până la urmă cele două mâini pricepură. Îl dezveliră pentru ca ochii tânărului să-l vadă, iar acesta îl desenă cu o față lungită de silă fascinată, în vreme ce Jocelin se pierdu încă o dată. După un veac sau două, tânărul își isprăvi treaba și plecă, iar musca își curăța fără hodină piciorușele pe arcu bolții.

Într-o vreme apărură lumânări, voci care murmurau, atingerea mirului. Pluti deasupra balsamului, care nu avea însemnătate decât pentru trupul de plumb; și atunci urmă prăpastia. Dar când se trezi și pluti din nou, se petrecu un lucru nou. Putea auzi vântul și ploaia, auzea fereastra zăngănind. Atunci își aminti de pivniță, de șobolanii care mișunau acolo, și groaza îl împinse înapoi în trupul care abia mai răsufla.

— Mason. Roger Mason.

Chipuri se apropiară de al lui, ridicând sprâncenele a întrebare, rostind propoziții lungi, de neînțeles.

— Roger Mason!

În aceeași clipă, suspinul se suprapuse vorbelor și gândurilor din capul lui. Pieptul refuză să se mai înalțe, iar el se lăsă cuprins de spaimă. Simți mâini care îl ridicau în capul oaselor.

Apoi fu iarăși întins pe spate, cu bolta și nervura ei de piatră în fața ochilor, și razele glănțuite ale soarelui care se mutau de la o nervură la alta.

Atunci eu unde am fost?

Un alt chip se ivi între el și lumina soarelui, aplecându-se, cutremurat, cu pleoapele înroșite, părul negru căzut în șerpi ce-i mângâiau fața, gura deschizându-se și închizându-se pe rând.

— În magazie, între cepe și sacul cu grâu...

Cum o să scape ea vreodată de toată viața asta ce clocoțea în ea? O gură nesățulă, asta era, o femeie bună.

— ...în genunchi și în mâini. Lațul era încă în jurul gâtului său și o bârnă frântă la celălalt capăt al lui. Întotdeauna mi-a spus că lucrul cel mai greu este acela de a cântări cât mai exact locul de frângere, deși numai Dumnezeu știe...

Dumnezeu, gândi Jocelin, în vreme ce mintea lui vedea lumea în mic, Dumnezeu? Dacă aș putea să mă întorc, aș crede că Dumnezeu se ascunde între oameni, acolo ar trebui căutat. Dar acum farmecele Îl ascund.

— Șade la foc cu capul lăsat într-o parte orb și mut – eu trebuie să fac totul, totul! Înțelege? E ca un copil!

Observă fără pă sare cum o trag deoparte mâinile Părintelui Adam, îi auzi suspinele ascuțite răsunând în cameră, apoi stingându-se în jos pe scări. Văzu, fără să-și dea seama cum, chipul lui Roger Mason cufundat în lumea tăcerii, văzu copiii în iarbă, trupul lui Pangall ghemuit în priveghea sa, văzu platformele strâmte ale turnului, octogonalele diforme și sfârtcate. Simți toată greutatea.

De ajuns, gândi, de ajuns. Nici măcar nu sunt în stare să simt ceva pentru ei. Sau pentru mine.

Cineva murmură în încăpere și se auzi un clinchet de metal. Chipul Părintelui Adam se apropie din nou. El privi buzele care sloboziră un sunet, însă era prea obosit ca să le mai acorde vreo atenție.

Ochii albaștri clipiră. Pielea din jurul lor se umplu de riduri. Buzele se deschiseră și se închiseră. De data asta, urechile sale buimace prinseră vorba înainte să se stingă sub curbura bolții.

— Jocelin.

Atunci știu că marea mișcare de rotație a ceasului său a fost împlinită; și moartea era la fel de ușor de săvârșit ca și băutul, sau mâncatul sau lăsatul udului, adică un lucru pe care-l faci după ce l-ai făcut pe cel dinainte.

Numai că ceea ce știa acum avea prețul unui fel de libertate, și astfel gândurile sale porniră în hoinăreală de capul lor, la fel cum se depărtează calul când este deshămat de la căruță. Ridică ochii, vrând să vadă de nu cumva, la acea oră târzie, vrăjitoarea îl lăsase în plata Domnului. Dar printre stele, arzând, zări șuvița de păr; și măciuca cea mare a fleșei lui până-ntr-acolo se înălța. Asta este tot, gândi, aceasta este explicația, dacă aș mai avea timp; și adună un cuvânt pe care-l rosti Părintelui Adam:

— Berenice¹.

Chipul se schimbă: un zâmbet încurcat și speriat. Apoi se luminează:

— Sfântul?

Din acel complex de slăbiciune și apărare, trupul său chinuit își încorda pieptul în încercarea de a râde; și-l stăpâni însă, cuprins dintr-odată de teamă, făcând echilibristică pe muchia vieții; la fel de neașteptat simți că-i e drag Părintele Adam și dori să-i dăruiască ceva; astfel că, atunci când își găsi o poziție cât de cât statornicită, mai alcătui un cuvânt pentru el:

— Sfânt.

Iar moartea este mult mai firească decât viața, căci oare ce poate fi mai nefiresc decât acel mădular cuprins de panică și care sărea și cădea, ca o ultimă flăcăruie, acolo sub coaste?

— Jocelin.

Ăsta e numele meu, gândi și se uită la Părintele Adam cu o curiozitate liniștită; căci și Părintele Adam era pe moarte; și mâine, sau cândva, o altă voce va rosti „Adam“, ca și când s-ar adresa unui copil. Oricât s-ar înălța de sus, sutană după sutană, mâine-poimâine îi vor ciocăni de trei ori cu ciocanul de argint în pergamentul atât de neted al frunții. Și mintea

1. Prințesă evreică; Titus a vrut să o ia de soție (70 d.Cr.), dar a renunțat, făcând astfel pe placul poporului roman. *Părul Berenicei* – constelație din emisfera boreală (n. tr.).

lui o luă iarăși razna, iar el văzu ce ființă extraordinară era Părintele Adam, acoperit cu pergament din cap până-n picioare, pergamentul întins sau vârât prin crăpături, cu niște șuvițe ciudate de păr în creștet și o îmbinare dementă de oase pentru a-l ține bine fixat. Aproape imediat după aceasta, ca într-un vis care s-a înfiripat între el și chip, zări toate ființele omenești dezbrăcate până la piele, creaturi dintr-un pergament cafeniu deschis. Îi văzu pășind sau ridicându-se în două picioare, înveliți cu fâșii din împletituri, cu piei de animale moarte întinse sub picioarele lor; începu să se zbată, să gâfâie, încercând să lase în urmă-i această viziune, cuprinzând-o în vorbe care nu apucară să atingă văzduhul:

Cât de mândră le e speranța în Iad. Nu există nici o lucrare nevinovată Numai Dumnezeu știe unde poate fi Dumnezeu.

Brațe se luptară cu el pentru a-l țintui de pat și urmă o prăpastie. Dar se întoarse repede, cuprins de panică, pentru a vedea totul până la capăt.

— Acum, Jocelin, noi o să te ajutăm să ajungi în Rai.

Rai, gândi Jocelin cuprins de panică, tu cel care mă legi, tu cel care nu vei muri până mâine, ce știi tu despre Rai? Raiul, și Iadul, și Purgatoriul sunt mici și strălucitoare precum o bijuterie ținută în buzunar și scoasă și purtată doar la ocazii. Ziua aceasta este prea cenușie pentru a muri. Și ce ar putea să însemne Raiul pentru mine, dacă nu intru în el ținându-i cu o mână pe ea, și pe el cu cealaltă?

Încuviințare?

Am schimbat patru oameni pe un ciocan de piatră.

Simți deodată că trebuie să muște aerul, să-l muște și să se țină tare. Mâini îl ridicau în capul oaselor și pieptul său primi aer timp de o clipă, fără ca el să se mai trudească. Panica ieși din pieptul lui, dar îi dădea târcoale.

Prin acel val de panică, doi ochi îl țintuiau. Singurele puncte neclintite, și în fața lor se simți ca o construcție gata

să se năruie. Se priviră intens, ochi pentru ochi, fiecare ochi unul pentru celălalt. Mușcă iarăși din văzduh și se agăță de ochii aceia cu ai săi proprii, căci erau singurele lucruri neclintite din lumea vie.

Cei doi se suprapuseră și deveniră unul.

Era fereastra, luminoasă, deschisă. Ceva o împărțea în două. În jurul despărțiturii era albastrul cerului. Despărțitura era tăcută, nemișcată, și totuși grăbea spre un punct de la capătul cerului, țipând mut. Zveltă ca o fată, translucidă. Crescuse din sămânța unei substanțe colorate în roz, care sclipea acum ca o cascadă, o cascadă ce cădea în sus. Substanța forma un singur tot care, la rândul lui, se spărgea înspre infinitate în cascade de exaltare cu neputință de stăvilit.

Groaza se zbātu, se furișă înăuntru, fărâmă fereastra în petice care dansau în fața fiecărui ochi; dar nici groaza și nici orbirea nu puteau goni teroarea ce-l stăpânea, stupoarea.

— Acum – nu mai știu nimic.

Brațe întindeau înapoi pe așternut un vârtej de teroare și stupoare, înapoi, tot mai înapoi. Fulgere sălbatice de gând sfâșiară întunericul. Înseși pietrele noastre strigă:

— Cred, Jocelin, cred!

Ce-s teroarea și bucuria, cum pot fi amestecate, de ce-s ele unul și același lucru, fulgerul, zborul prin întunericul stăpânit de groază, precum un pescăruș albastru peste ape?

— Un gest de încuviințare...

În flux, zburând ca un pescăruș albastru, zbatându-se, țipând pentru a lăsa în urmă vorbele da magie și neînțelegere...

Ca un măr este!

Aplecându-se, Părintele Adam nu desluși nimic. Dar văzu tremurul buzelor, ce putea fi interpretat ca un țipăt: *Doamne! Doamne! Doamne!* Astfel, din adâncă dragoste de semeni cu care fusese dăruit, așeză Azima pe limba mortului.

GLOSAR

Acolit – slujitor de rang inferior din clerul catolic, având atribuții legate de cult

Asiză – fiecare dintre straturile orizontale de cărămidă, piatră etc. ce alcătuiesc zidăria unei construcții

Bolțar – bloc de piatră cu o secțiune specială, întrebuințat în construcția unei bolți

Canafas – pânză rară din fire de cânepă

Capitul – corpul canonicilor unei catedrale catolice; adunare a canonicilor; loc în care se țin asemenea adunări

Cor – parte a catedralei între altar și navă, destinat corului și clerului în timpul serviciului divin

Fleșă – construcție piramidală din piatră sau lemn, care încunează un turn; este caracteristică arhitecturii gotice; turnuri cu fleșă se înalță la catedralele gotice deasupra încrucișării transeptului cu nava centrală

Gargui – jgheab scurt din piatră, de obicei sculptat în forma unui animal fantastic, prin gura căruia se scurge apa de ploaie de pe acoperișul unui edificiu

Grisai – pictură monocromă (de obicei în tonuri de gri) care dă impresia reliefului și a sculpturii

Navă – spațiul interior al unei biserici romanice sau gotice, cuprins între fațadă și sanctuar; acest spațiu poate fi împărțit prin și ruri de coloane în mai multe nave: nava principală – centrală și două sau patru laterale

Răscrucea navelor – intersecție, careu; traveea comună navei principale și transeptului, situată la intersecția acestora; deseori tratată monumental, intersecția navelor este supraînălțată cu un turn cu fleșă (turn-lanternă). Travee – secțiune dintr-o navă, cuprinsă între patru puncte de sprijin, corelate direct (stâlpi, coloane etc.), cu boltă proprie și cu autonomie constructivă

Sacristan – persoană care are în grija sa sacristia (încăperea unde se păstrează obiectele de cult și veșmintele preoțești)

Solbanc – element de construcție executat deasupra părții exterioare a parapetelor ferestrelor sau ușilor, pentru protejarea lor de scurgerea apei de ploaie

Transept – navă dispusă transversal, perpendicular pe axul longitudinal al bisericii; deasupra intersecției transeptului cu nava centrală se ridică, la bisericile gotice, un turn cu fleșă

Urs – grindă longitudinală a unui pod de lemn